

2025

İSTANBUL
BAROSU
DERGİSİ

*Dergide yayımlanan yazılar yazarların, kişisel görüşünü yansıtır.
Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir.*

*Yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri verilmez.
Yayımlanmayan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu
yoktur. Gönderilen yazılarda, Yayın Kurulu'nun saptadığı
yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler yapılabilir.*

**Dergi'de yayımlanan tüm yazılarda (12 Eylül Cuntası tarafından kapatılan)
Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu esas alınır.**

ABONELİK KOŞULLARI

Yıllık Abonelik Ederi 1.500 TL.'dir.

Abonelik bedelinin, İstanbul Barosu'nun Vakıflar Bankası Beyoğlu Şubesi nezdindeki

TR 510001 5001 5800 7286 2874 96 no'lu hesabına yatırılması,

dekontun Derginin gönderileceği adres eklenerek

muhasabe@istanbulbarosu.org.adresine e posta göndermeniz gerekmektedir.

Bilgi için: guleryuzh@istanbulbarosu.org.tr 0212 393 07 57

(Dergi, İstanbul Barosu üyelerine ücretsizdir.)

Dergimizin bu sayısı İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile

2.000 adet basılmıştır.

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sahibi

İstanbul Barosu Adına Baro Başkanı
Av. Prof. Dr. İbrahim Özden KABOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. Ezgi ŞAHİN YALVARICI

Yayından Sorumlu

Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Hürrem SÖNMEZ

YAYIN KURULU

Başkan

Av. Dr. Oya Şahin MCCARTHY

Genel Yazman

Av. Gökce İŞİK COŞKUN

Üyeler

Av. Burhan ÖĞÜTCÜ

Av. Lütfü BAŞÖZ

Av. Humral TAN

Av. Dr. Hakan MURAN

Av. Gökce İŞİK ÇOŞKUN

Av. Kardelen KILIÇ

Av. Pınar ŞİŞMAN

Yönetim Yeri

İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No: 2 Beyoğlu-İst.

Tel: (0212) 393 07 00 Faks: (0212) 293 89 60

istbarosudergisi@gmail.com

www.istanbulbarosu.org.tr

Yayıncı Sertifika No: 47929

Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 347047 Ataşehir İSTANBUL
Tel: (0216) 470 44 70 Fax: (0216) 472 84 05
www.egebasim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan	7
İstanbul Barosu Dergisi Makale Yazım Kuralları.....	11
Makale Yayınlama ve Telif Hakları Taahhütnamesi	18

Çocuk Tesliminde Güncel Sorunlar

AKSU, Yağmur Nisa	21
--------------------------------	-----------

İnşaat Sözleşmelerine Özgü Bir İmkansızlık (TBK m.485)

AZİZOĞLU, Ferzan	30
-------------------------------	-----------

Göç ve Suç (Mekan ve Suç İlişkisi)

İNANÇ, Adnan	41
---------------------------	-----------

Uluslararası Bilgi Değişimi Anlaşmaları Kapsamında
Mükellef Haklarının Korunması

KILINÇ, Bülent	51
-----------------------------	-----------

Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı Açılmasından Vergi Tarh İşlemlerinde
Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı ve Yetki Saptırması

KOÇ, Cevat	62
-------------------------	-----------

Tahkim Türleri ve Tahkime Elverişlilik

PEKGÖZ, Nejla	82
----------------------------	-----------

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

Anayasa Mahkemesi Kararları.....	139
----------------------------------	-----

YARGITAY KARARLARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	147
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	150
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi Kararları	155
Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Kararları	161
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Kararları	182
Yargıtay 14. Hukuk Dairesi Kararları	188

Yargıtay Ceza Dairesi Kararları

Yargıtay 4. Ceza Dairesi..... 190

Danıştay Kararları

Danıştay 3. Dairesi.....201

Bölge Adliye Mahkemesi Kararları 203

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kararları 219

UYGULAMADA AVUKAT

Dil ve Hukuk 241

ÇAKMAKKAYA, Atahan

“Cebri İcra Kanunu Taslağı”ndaki “Şikâyet” Konusundaki
Yeni Hükümlerin (M. 22-31) Düşündürdükleri...

UYAR, Talih 244

“Cebri İcra Kanunu Taslağı”ndaki “Haciz” Konusundaki
Yeni Hükümlerin (M.156-179) Düşündürdükleri

UYAR, Talih 263

YİTİRDİKLERİMİZ, NAKİLLER VE AYRILMALAR

Yitirdiklerimiz 339

Nakiller 349

Ayrılmalar 354

KAVRAM DİZİNİ 355

YAYIN KURULU'NDAN

YAYIN KURULU'NDAN

Değerli meslektaşlarımız,

Kasım ve Aralık aylarını kapsayan bu sayımızda, hukuk dünyamızın güncel tartışmalarını ve uygulamaya yön veren gelişmeleri, çok boyutlu bir perspektifle ele almayı amaçladık. Toplumsal, ekonomik ve uluslararası dinamiklerin hızla değiştiği bir dönemde, hukukun hem koruyucu hem de dengeleyici rolünün önemini bir kez daha hatırlatan nitelikli çalışmaları okuyucularımızla buluşturuyoruz.

Kasım ayı, yalnızca mevsimsel bir geçişi değil; aynı zamanda Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü saygı, özlem ve minnetle andığımız 10 Kasım'ı da içinde barındırmaktadır. Atatürk'ün “fikri hür, vicdanı hür” bireyler yetiştirme hedefi, hukuk devleti ilkesinin ve çağdaş yargı anlayışının temelini oluşturmaya devam etmektedir. Bu ilke, baroların ve hukukçuların toplumsal sorumluluğunu bugün de güçlü biçimde belirlemektedir.

Bu sayımızda yer alan makalelerde, uygulamada karşılaşılan güncel sorunlara ve teorik tartışmalara kapsamlı biçimde yer verilmiştir. Çocuk tesliminde yaşanan güncel sorunlar, insan hakları ve çocuğun üstün yararı ilkesi çerçevesinde ele alınırken; İstanbul Barosu Dergisi perspektifiyle göç ve suç ilişkisi, hem ulusal hem de sosyolojik boyutlarıyla değerlendirilmiştir.

Tahkim türleri, tahkime elverişlilik ve özel yaşama ilişkin uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Vergi hukuku alanında ise tarihsel işlemler, hakkın kötüye kullanılması yasağı ve bu yasağın yaptırımlara etkisi doktrinsel ve pratik yönleriyle değerlendirilmiştir.

Aralık ayı ise yalnızca bir yılın sonunu değil, aynı zamanda yeni bir başlangıcın eşiğini temsil etmektedir. Hukukun üstünlüğüne, adalete ve mesleki dayanışmaya duyulan inançla, yeni yılın daha güçlü bir hukuk düzeni, daha etkin bir yargı sis-

temi ve daha umutlu bir toplumsal gelecek getirmesini temenni ediyoruz.

Aralık ayı, bir yılın muhasebesini yaparken geleceğe dair umutlarımızı da tazelediğimiz özel bir zaman dilimini ifade etmektedir. Yeni yılın; hukukun üstünlüğünün daha güçlü biçimde hissedildiği, temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunduğu, yargıya olan güvenin pekiştiği ve mesleki dayanışmanın güç kazandığı bir dönemin başlangıcı olmasını temenni

ediyoruz. Adalet duygusunun toplumsal yaşamın her alanında karşılık bulduğu, emeğin, bilginin ve hukuki mücadelenin değer gördüğü bir yıl olması en büyük dileğimizdir.

Bu sayımızın, meslektaşlarımıza ve tüm hukuk kamuoyuna katkı sunmasını diliyor; emeği geçen tüm yazarlarımıza teşekkür ediyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla,

İstanbul Barosu
Yayın Kurulu

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAKALE YAZIM KURALLARI*

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu Dergisi'ne gönderilecek makalelerin yayınlana-bilmesi için belirli yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Bu kurallar, hem makalelerin daha okunaklı ve anlaşılır olmasını sağlamak hem de derginin biçimsel görünümünü korumak ama-cıyla belirlenmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi'nin yazım dili Türkçe'dir. Dergiye gön-derilen yazıların yazım denetimi Yayın Kurulu tarafından yapılır.

2. MAKALELERİN GÖNDERİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Makalelerin Gönderilmesi

Makaleler, yazar tarafından İstanbul Barosu Dergisi'nde bulunan elektronik posta adresinden birine (istbarosudergisi@gmail.com, dergi@istanbulbarosu.org.tr) gönderilmelidir. Ayrıca dergiye gön-derilen makalenin ekinde mutlaka gönderen yazarın adı, soyadı ve unvanı, hangi baroya kayıtlı olduğu ve telefon numarası bulunma-lıdır.

Dergiye gönderilen makalelerin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yayıncı kuru-luşa gönderilmemiş olması gerekir.

2.2. Makale Değerlendirmesi

Yayın Kurulu makaleleri amaç, konu, içerik, sunuş tarzı ve ya-zım kurallarına uygunluk bakımından inceleyerek değerlendirir. Makalelerin reddine sebep olabilecek örnek durumlar şunlardır:

- Makalenin salt mevzuat metninden oluşması,
- Makale içeriğinde yer verilen mevzuat hükümlerinin bir veya birkaçının güncel olmaması,
- Makalenin intihal içermesi,

* Yazım Kurallarına ilişkin örnek şablon için 19. sayfaya bakınız.

- Yazının hukuk alanına sağlayacağı katkının sınırlı kalması veya özgün nitelik taşınamaması,
- Yazının nesnel niteliğinin olmaması ve sırf öznel görüşlerle kaleme alınmış olması,
- Yazı konusunun güncel olmaması,
- Yazının derdest bir dava hakkında olması,
- Yazının veya yazıdan türetilmiş benzer çalışmaların yazılı veya dijital ortamda önceden yayımlanmış olması,
- Makale metninde aşırı miktarda anlatım bozukluğu ve/veya yazım hatası bulunması.

Değerlendirme sonucu olumlu olan makaleler için “Yayınlanabilir Onayı” verilir ve yazar bu konuda bilgilendirilir. Şu kadar ki, makaleye verilen “Yayınlanabilir Onayı”, makalenin hangi sayıda yayınlanacağına dair bir taahhüdü içermez.

Yayın Kurulu, yazardan makalenin belli yönlerinin geliştirilmesini isteyebilir. Bu durumda Yayın Kurulu makale hakkındaki nihai kararını, yazar bu düzeltmeleri gerçekleştirdikten sonra verir. Düzeltme sonrası değerlendirme de ilk değerlendirme gibi olumlu yahut olumsuz olabilir.

Yayın Kurulu, yayınlanmasına karar verdiği makalelerde tespit edilen -aşırı olmayan miktarda- yazım hataları ve biçim farklılıklarını düzeltir, gerek gördüğünde esasa yönelik küçük düzeltmeleri yazara göndermeye gerek olmaksızın yapar.

Yayınlanması uygun bulunan makaleler, Yayın Kurulu'nun uygun bulunduğu bir sayıda hem basılı hem de elektronik ortamda yayınlanır.

Yayın Kurulu, gerekçe göstermeksizin makaleyi yayınlamama kararını yazara bildirebilir.

3. MAKALE YAZIM KURALLARI

3.1. Başlıklar

- Başlıklar; ana başlık (makale başlığı), alt başlık, ikinci düzey alt başlık, üçüncü düzey alt başlık, ... kategorilerinden oluşur.

- Yazar makale başlıklarında dilediği miktarda alt kırılım yapabilir.
- Her makale, giriş ve sonuç bölümü hariç en az 2 ana başlık içermelidir.
- Giriş bölümünden itibaren makaledeki tüm başlıklar, bu yazı ekinde yer alan 'Başlıklar' tablosunda gösterildiği şekilde numaralandırılmalıdır.

3.2.Yazı Tipi, Stili, Boyut

- Tüm alanlarda "Times New Roman" yazı tipi kullanılmalıdır.
- Altı çizili yazı kullanılmamalıdır.
- Harf boyutu (10, 12, 16 punto), yazı tipi stili (normal, italik, normal-kalın, italik-kalın), hizalama ve büyük harf kullanım yerleri hakkında bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Ana başlık	16 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, tüm kelimeler büyük harf
Yazarın adı, soyadı ve unvanı	12 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, soyadı büyük harf
Özet	12 punto, normal, iki yana yaslı
Anahtar kelimeler	12 punto, normal, iki yana yaslı, her kelimenin ilk harfi büyük
Alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Birinci, ikinci, ... düzey alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Metin	12 punto, normal, iki yana yaslı
Dipnotlar	10 punto, normal, iki yana yaslı
Kaynakça	10 punto, normal, iki yana yaslı, soyadı büyük harf

3.3. Boşluklar ve Aralıklar

- Satır aralığı genel olarak 1,5 satır, sadece dipnotlarda ve kaynakçada 1 satır olmalıdır.
- Paragraflar arasında boşluk bırakılmamalıdır.

3.4. Metin

3.4.1. Ana Başlık

Ana başlığın derginin mizanpaj düzenini bozacak derecede uzun olmaması gerekir. Uzun olması halinde, yazara gönderilmeksizin gerekli kısaltma Yayın Kurulu tarafından yapılabilir.

3.4.2. Yazar

Adı, soyadı ve unvanı ana başlığın altında yer alacaktır.

3.4.3. Özet ve Anahtar Kelimeler

- Özet kısmında, makalenin özü ve içeriği hakkında -'Giriş'bölümü ile aynı olmamak ve 200 kelimeyi geçmemek kaydıyla bir özet yapılmalıdır.
- Anahtar Kelimeler kısmında, makalenin ayırt edilmesini sağlayacak en az 3 en fazla 5 anahtar kelimeye yer verilmelidir.

3.4.4. Giriş

Bu bölümde, çalışmanın amacı belirtilmeli ve daha sonra yöntem, süreçler ve kullanılan araçlar açıklanmalıdır.

3.4.5. Tarih Yazımı

Tarihler 19.05.1919 ve 09.10.1923 şeklinde olmalıdır.

3.4.6. Tablolar ve Şekiller

- Tablolar ve şekiller ilgili metnin içinde yer almalıdır.
- Tablolar ve şekiller, ayrı ayrı ve sıralı şekilde numaralandırılmalıdır. (Tablo 1, Tablo 2, ..., Şekil 1, Şekil 2, ...)
- Tablonun veya şeklin ismi hemen altında ve ortaya hizalı olmalıdır.

-
- Alıntı tablo ve şekillerde ilgili kaynak dipnot olarak belirtilmelidir.
  - Tablolar ve şekiller metin içine -jpeg veya png biçimli- resim olarak yerleştirilmeli ve ayrıca makalenin yanı sıra orijinal biçimiyle de gönderilmelidir.

3.4.7. Dipnotlar

- Metin içinde dipnot numarası noktalama işaretlerinden sonra verilmelidir.
- Atıflar, metin içinde gösterilmez. İlk atıfta kaynağın tam künyesi verilir, aynı esere izleyen atıflar “age, agm, agk, ibid, id, loc. cit.” örneklerinde olduğu gibi kısaltılmış olarak verilir.
- Eserlere yapılan atıflarda dipnotta önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir.
- Metin içinde makalenizin başka bir bölümüne dikkat çekmek için dipnotta sayfa numarası verilmemelidir.
- Atıf yapılan dijital kaynakların web sitesi adresleri (URL adresi) ve alıntı yapılan erişim tarihleri verilmelidir.

3.4.8. Kaynakça

- Her kaynakta yazarın soyadı (büyük harf), adı (ilk harfi büyük), eserin adı, yayınevi, yayın yılı, sayfa numarası ve diğer tanımlayıcı bilgiler yer alır.
- Kaynaklar, yazarın soyadına göre alfabetik olarak sıralanır ve metinde belirtilen tüm kaynakları içerir.
- Makalede atıf yapılmamış eserler kaynakçada gösterilmemelidir.
- Kaynakçada ayrıca sözlük, kitap, web sitesi gibi alt başlıklar oluşturulmamalıdır.

3.5. Diğer Kurallar

- Aynı yazar veya yazarlara ait farklı makaleler Derginin aynı sayısında ve ardışık sayılarında yayımlanmaz.

- Dergide yayımlanan makalelerin basılı ve dijital ortamda tüm yayın hakları İstanbul Barosu'na aittir. Makaleler için telif ücreti ödenmez.
- Yazar gönderdiği makalesini yayımlanmadan geri çekmek isterse, makaleyi gönderdiği e-posta adresine bu isteğini derhal iletmelidir. Dizgiye girmiş makaleler geri çekilemez.
- Makalelere, yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması dikkate alınarak Dergide yer verilir.
- Dergide yayımlanan makalelerde ileri sürülen görüşler yazarların sorumluluğundadır. İstanbul Barosu makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı herhangi bir sorumluluk üstlenmemektedir.
- Dergiye gönderilen yazılar bilimsel etik kurallarına uygun olmalı, benzerlik oranı %10'u aşmamalı ve yapay zekâ yazılımları (AI) kullanılmadan hazırlanmış olmalıdır.
- Makaleler, Kaynakça bölümü dahil 6.000 kelimeyi (yaklaşık 20 sayfayı) aşmamalıdır.

ANA BAŞLIK

Av. Adı SOYADI¹

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

1. GİRİŞ

2. ALT BAŞLIK

- 2.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
  - 2.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
  - 2.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 2.3. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.4. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.5. *İkinci Düzey Alt Başlık*
  - 2.5.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
  - 2.5.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

3. ALT BAŞLIK

- 3.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
  - 3.1.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
  - 3.1.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
  - 3.1.3. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 3.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
  - 3.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
  - 3.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

4. SONUÇ

KAYNAKÇA

- EROĞLU, Hamza: Türkiye Cumhuriyeti'nin İlânı, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 19.56, 2003, s. 435-456.
- HOBBS, Thomas: *Leviathan*, Barnes & Noble Books, New York, 2004.

1 Avukat, İstanbul Barosu

MAKALE YAYINLAMA VE TELİF HAKLARI TAAHHÜTNAMESİ

Dergiye makale gönderen yazarlar, makalenin kendi özgün çalışmaları olduğunu, her türlü hukuki ve cezai sorumluluğun kendilerine ait olduğunu ve makalede yer verilen metin, varsa resim, grafik, tablo vb. nin yasal mevzuata uygun olduğunu ve başka şahısların telif hakları başta olmak üzere herhangi bir hakkının ihlal edilmediğini, makalenin yayınlanması için başka bir yayıncıya gönderilmediğini, daha önce farklı bir derginin hakem heyetinden olumsuz bir değerlendirme alınmadığını, herhangi bir dergi veya herhangi bir online ortamda yayınlanmadığını, ve/veya yayınlanmak için sunulmadığını kabul ve taahhüt etmiş sayılırlar.

Yayınlanma kararının alınması ile birlikte, makalenin fiziki ve dijital ortamlar ile teknolojik olanaklar ile ortaya çıkacak yeni ortamlarda, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla ve/veya radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar aracılığıyla her türlü umuma iletim hakkı, çoğaltma, yayma, temsil, derleme, devir, üçüncü kişilere satış veya diğer biçimlerde umuma dağıtılması veya sunulması ve kişilerin seçtikleri yer ve zamanda makaleye erişimin sağlanması suretiyle umuma iletim hakkı, temsil suretiyle faydalanma hakkı, üretim, yeniden yayma, çoğaltma hakları İstanbul Barosu'na aittir.

Dergide yayınlanan yazılar hakkında herhangi bir telif ücreti ödenmez. İstanbul Barosu, işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri yazarın izni olmaksızın da yapabilir.

YAZILAR

ÇOCUK TESLİMİNDE GÜNCEL SORUNLAR

Av. Yağmur Nisa AKSU¹

ÖZET

Geçici velâyet yahut velâyet hakkına sahip olmayan ebeveynin çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkı devam eder. Çocukla kişisel ilişki kurma hakkı ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Önceki dönemde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen çocuk teslimi, yapılan değişiklikler ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yerini almıştır. Ancak yapılan kanun değişiklikleri de uygulamadaki sorunların tamamını çözmek için yeterli olmamıştır. Bu makalede çocukla kişisel ilişki kurma hakkı ile çocuk teslimine ilişkin genel bilgilere yer verildikten sonra uygulamadaki sorunlar tespit edilecek ve çözüm önerileri getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Koruma Kanunu, Çocukla Kişisel İlişki Kurma, Çocuğun Üstün Yararı, Çocuk Teslimi.

1. GİRİŞ

Velâyet hakkının sona ermiş olması, çocuk ile velâyet hakkı bulunmayan ebeveyn arasında kişisel ilişki kurulmasına engel değildir. Çocukla kişisel ilişki kurma hakkı; ülkemizin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Bu düzenlemelerin iç hukukumuzda yansımaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 323-326 olmuştur.

¹ Avukat, İstanbul Barosu, LL.M

Çocukla kişisel ilişki kurmadaki amaç, çocuğun geçici velâyet yahut velâyet hakkına sahip olmayan ebeveyn ile ilişki kurulmasını ve gelişimine katkı sağlamaktır. Ancak çocukla kişisel ilişki kurma hakkının çocuğun üstün yararıyla çelişmemesi gerekir. Bu çerçevede çocuğun; fiziksel, zihinsel, ruhsal ve toplumsal sağlığı ve faydası gözetilir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurma hakkının yerine getirilmesine ilişkin düzenlemeler 2021 yılında 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) kapsamına dahil edilmiştir. Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesine Dair Yönetmelik (Yönetmelik) 2022 yılında yürürlüğe girmiştir. Ancak tüm bu çalışmalar uygulamadaki sorunları çözmek için yeterli olmamıştır.

2. TANIMLARDAN DOĞAN SORUNLAR

Yönetmelik m. 4'te çocuk teslimine ilişkin tanımlara yer verilmiştir. Ancak ÇKK m. 41/İ'ye dayanılarak hazırlanan bu Yönetmelik ile dayanak kanunun tanımları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Ek olarak bazı tanımlar terminolojik olarak hatalıdır.

Yönetmelik m. 4/1-ç'de çocuk "*daha erken yaşta ergin olma durumu hariç on sekiz yaşını doldurmamış kişi*" olarak tanımlanmıştır. Ancak ÇKK m. 3'te çocuk "*daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi*" olarak ifade edilmiştir. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde "*daha erken reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşını tamamlamamış her insan*" çocuk kabul edilmiştir.² TMK m. 11/2 ve 12 uyarınca daha erken ergin olma hâlleri evlenme ve mahkeme kararıdır. Örneğin evlenme ile ergin kılınan 18 yaşından küçük kişi Yönetmelik'e göre çocuk değilken, aynı kişi ÇKK'ya göre çocuktur. Çocuğu konu alan ÇKK ve Yönetmelik "çocuk" tanımında dahi paralellik göstermemektedir.

2 Seda Baş ve Sezgin Baş, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Konularında 7343 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler ve Çocuk Hakları Perspektifinden Bir Değerlendirme, Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 3, 2023, s. 6.

Yönetmelik m. 4/1-f'de hak sahibi “*çocuk teslimi işlemlerinde, velâyet kendisine verilen kişi; kişisel ilişki kurulması işlemlerinde ise velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocukla arasında kişisel ilişki kurulan kişi*” olarak tanımlanmıştır. Ancak ilgili tanım TMK'daki anlamıyla hak sahibi kavramını karşılamamaktadır. Zira TMK m. 325 uyarınca çocuk ile ebeveyni dışındaki 3. kişilerle de kişisel ilişki kurulması mümkündür. Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesi Sürecine İlişkin Rehber'de (Rehber) de 3. kişinin çocukla kişisel ilişki kurma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.³ Ancak yönetmelikteki hak sahibi tanımı 3. kişiyi kapsamamaktadır.

Yönetmelik m. 4/1-n'de yükümlü “*çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararı gereğince çocuğu teslim etmesi gereken kişi*” olarak tanımlanmıştır. Yönetmelik m. 35/1'de “*hak sahibi tarafından kişisel ilişki kurulmasından sonra teslim yerine getirilen çocuğun yükümlüye veya yükümlünün belirlediği kişiye teslimi mümkün olmazsa çocuk hak sahibinde bırakılacağı*” belirtilmiştir. Bu hükümden çocuğun yükümlünün belirlediği 3. kişiye teslim edilebileceği sonucu çıkmaktadır. Çocuğun 3. kişiye teslim edilmesi hâlinde ise yine terminoloji kargaşası yaşanmaktadır. Zira Rehber'de “*yükümlünün çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki işlemlerinde bizzat çocuğu görüşme merkezine getirmesi*” gerektiği açıkça belirtilmiştir. Ezcümle 3. kişi çocuğu teslim mekânına götüremez ancak teslim mekânından alabilir. Bu durumda 3. kişinin hak ve yükümlülükleri, yükümlünün hak ve yükümlülüklerinden farklıdır. Bu sebeple 3. kişiyi yükümlü olarak tanımlamak uygun değildir.

3. GÖREVLİ VE YETKİLİ BİRİMLERDEN DOĞAN SORUNLAR

ÇKK m. 41/A/2 uyarınca, ilâm ve tedbir kararlarının yerine getirilmesinde çocuğun yerleşim yeri müdürlüğü yetkilidir. Bu çerçevede çocuk tesliminin, çocuğun ikamet ettiği il ve ilçede gerçekleşmesi gerekir. Ancak uygulamada örneğin yerleşim yeri Bakırköy olan

3 Adalet Bakanlığı Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesi Sürecine İlişkin Rehber, s. 72.

bir çocuk için belirlenen teslim mekânı Güngören ilçe sınırlarında kalabilmektedir. Ek olarak kesin yetki niteliğindeki bu düzenleme hayatın olağan akışına uygun değildir. Çocuğun, örneğin yazlığa gitmesi hâlinde kesin yetki çocuğun üstün yararına uygun düşmez. Bu senaryoda çocuğun yerleşim yerinin değiştirilmesi gerekir. Yaz tatili için yerleşim yeri değiştirildiğinde ise okul kaydı yapılamaz. Zira “adrese göre kayıt” sistemi vardır. Ayrıca çocuğun yükümlü ile tatil için otele gitmesi de mümkündür. Bu hâlde otel adresi yerleşim yeri olarak gösterilemez. Haftada bir çocuk tesliminin gerçekleştiği bir örnekte ise yükümlü ile çocuğun bir hafta aralıksız tatil yapamayacağı sonucu ortaya çıkar. Bu sonuç da Yargıtay kararlarında yer verilen “çocukla kişisel ilişki velayet hakkı sahibini eve bağumlu hâle getirmemelidir” anlayışına ters düşer.⁴

Ülkemizde yerleşim yeri olmayan ve başvuru anında ülkemizde bulunmayan çocuk ile kişisel ilişki kurulması ve çocuk teslimi için yetkili müdürlük bulunmaz. Bu sebeple başvuru hakkında işlem yapılmaz. Örneğin bir Türk vatandaşı ile İtalyan vatandaşı boşanıp İtalyan vatandaşı eski eş, çocukla İtalya’da yaşamaya başladığında başvuru yapılabilecek yetkili merci yoktur.

Yönetmelik m. 4/1-g’de kişisel ilişki “*ilam veya tedbir kararına istinaden velayeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan anne ve babanın ya da diğer kişilerin çocukla sınırlı bir süre görüşmesi veya birlikte kalması süreci*” olarak tanımlanmıştır. Tanımda yer alan “sınırlı bir süre görüşmesi” ibaresi sadece yüz yüze görüşmeyi kapsamaz. Gelişen teknoloji de göz önünde bulundurulduğunda görüntülü konuşma, mesajlaşma gibi imkânlar için de yetkili müdürlüğün bulunması gerekir.

4. TESLİM MEKÂNLARINDAN DOĞAN SORUNLAR

Yönetmelik m. 4/1-k’de teslim mekânı “*çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam ve tedbir kararlarının yerine getirildiği çocuk dostu olarak düzenlenen ortam*” olarak tanımlanmıştır. Rehber’de ise çocuk görüşme merkezlerinin mümkün olduğunca çocukların ebeveynleri ile kaliteli zaman geçirmesine

4 Yargıtay 2. HD, E. 2015/9024, K. 2015/24092, T. 15.12.2015.

imkân sağlayacak parklara, bahçelere yakın yahut içerisinde sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin yürütüldüğü yerler içerisinde olması gerektiği belirlenmiştir.⁵

Yönetmelik m. 20/2 ve Yönetmelik m. 22/1, ÇKK m. 41/D/3 ve Rehber’de “mümkün oldukça, özen gösterilir” gibi ifadelere yer verilmiş ve teslim mekânlarının standartları muğlak bırakılmıştır. Ek olarak uygulamada teslim mekânları kentsel dönüşümün yoğun olduğu yani inşaat alanı olarak nitelendirilebilecek yerler olarak da belirlenmektedir. Ayrıca uygulamada teslim mekânlarında resmî araçlı ve üniformalı polisler de görev yapabilmektedir. Örneğin 4 yaşındaki bir çocuğun üniformalı polislerin arasından geçerek hak sahibine teslim edilmesi çocuğun üstün yararıyla çelişmektedir. Mevcut koşullar kanunun ruhuyla da örtüşmemektedir. Zira çocuk tesliminin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun kapsamından çıkarılıp ÇKK’ya dahil edilmesindeki en büyük etkenlerden biri kolluğun kararı zorla yerine getirebilmesiydi.

5. GİDERLERİN KARŞILANMASINDAN DOĞAN SORUNLAR

ÇKK m. 41/H/1 uyarınca “*çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak işlemler, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisnadır. Ayrıca bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için yapılacak tüm masraflar, avukatlık ücreti hariç, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır*”. Çocuğun üstün yararı çerçevesinde ilgili düzenleme yerindedir. Ancak ilgili düzenleme hakkın kötüye kullanılması için fırsat yaratmaktadır. Öğretide Topal, hakkın kötüye kullanılmasını önlemek adına adli yardımdakine benzer kriterlerin getirilebileceğini belirtmiştir⁶.

Avukatlık ücreti hariç tüm masrafların Adalet Bakanlığınca karşılanacağı belirtilmiştir. Ancak masrafların nasıl, hangi makama, hangi süre içerisinde bildirileceği düzenlenmemiştir. Yukarıda

5 Rehber, op. cit., s. 6.

6 Önder Topal, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların veya Tedbir Kararlarının İcrasında Yeni Dönem, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 3, 2022, s. 1357.

uygulamada çocuğun yerleşim yeri ile teslim yerinin farklı ilçeler olabildiğinden bahsetmiştik. Bu çerçevede örneğin, çocuğu teslim mekânına götüren yükümlünün ulaşım giderleri nasıl, ne zaman talep edilecektir ? Taleplere ilişkin ÇKK, Yönetmelik ve Rehber’de düzenleme bulunmamaktadır.

6. TEK YANLI DİLDEN DOĞAN SORUNLAR

Yönetmelik m. 4/1-d’de çocuk teslimi “*velayete ilişkin verilen ilam veya tedbir kararına istinaden süreklilik arz etmeyen, çocuğun yükümlüden alınarak hak sahibine verilmesi süreci*” olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle çocuk teslimi, evlilik birliğinin sona ermesi yahut birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde mahkeme tarafından çocuğun bırakıldığı ebeveynin, çocuğu hak sahibine teslim etmesini ifade eder.⁷

ÇKK m. 41/B’de; yükümlünün rızayla çocuk teslimine dair ilâm yahut tedbir kararlarını yerine getirmemesi hâlinde hak sahibinin yetkili müdürlüğe başvurabileceği, müdürlüğün her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçeceği, yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse ya da yükümlü, çocuğu belirlenen yere getirmezse müdürlükçe çocuğun teslimine dair teslim emri gönderileceği, yükümlü emri yerine getirmezse çocuğun bulunduğu yerden müdürlükçe alınarak hak sahibine teslim edileceği ve zor kullanma dahil kolluktan yardım istenebileceği düzenlenmiştir. Ek olarak ÇKK m. 41/C/8’de yükümlünün teslim emrine aykırı ilk hareketinde müdürlüğün yükümlü hakkında danışmanlık tedbiri uygulanmasını aile mahkemesinden talep edeceği düzenlenmiştir. İlgili hüküm, ÇKK’da tek yanlı dil kullanıldığının açık bir göstergesidir. ÇKK m. 41/B ve ÇKK m. 41/C/8’de yükümlünün, yükümlülüğünü yerine getirmemesi hâlinde uygulanacak prosedür detaylı olarak açıklanmıştır. Ancak hak sahibinin talepte bulunmaması, başka bir ifadeyle çocuk teslimi için başvuruda bulunmaması, ihtimâli için sessiz kalmıştır. Çocukla kişisel ilişki mahkeme kararıyla kurulur ve çocuk teslimi de mahkeme kararı uyarınca yerine getirilir. Bu çerçevede

7 Çağrı Mardin, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2019, s. 51.

hak sahibinin mahkeme kararına uymayarak çocukla kişisel ilişki kurmaması ve çocuğu teslim almaması herhangi bir yaptırıma tabi değildir.

ÇKK m. 41/C/13'te teslim emrinin tebliğinden sonraki dönemde yükümlü en az 1 yıl boyunca emrin gereğini usulüne uygun şekilde yerine getirir ve müteakip dönemde de kişisel ilişki kurulmasına dair mahkeme kararına uygun olarak hareket edeceğini taahhüt ederse müdürlüğün dosyanın işleminden kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hâle gelmesine karar verebileceği düzenlenmiştir. Taahhüdün şekli, ilgili makam gibi hususlara yer verilmemiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi bu hükümde de yükümlüye sorumluluk yüklenmişken hak sahibine sorumluluk yüklenmemiştir. Örneğin mazeret sunmadan çocukla kişisel ilişki kurmayan hak sahibinin herhangi bir taahhütte bulunması gerekmemektedir. Ancak mazeret sunmayan yükümlü için aynı şey geçerli değildir.

Hak sahibinin bildirimde bulunmaması yahut çocuk teslimine gelmeyeceğini bildirmesi hâlinde, hak sahibinin yeniden müdürlükle iletişime geçmesi beklenir ve hak sahibi yeniden müdürlükle iletişime geçerse çocuk teslimine ilişkin işlemler devam eder.⁸ Başka bir ifadeyle hak sahibi çocuk teslimi talebinde bulunmazsa hakkında hiçbir işlem yapılmaz ve çocukla kişisel ilişki kurma hakkı saklı tutulur. Hak sahibinin çocuk teslimi talebinde bulunmaması Yönetmelik m. 5'te düzenlenen çocuğun, anne ve babası ile düzenli şekilde görüşme hakkına aykırıdır. Açık düzenlemeye rağmen bu hakkın ihlâl edilmesi hâlinde yaptırım söz konusu değildir.

ÇKK m. 41/C/7 uyarınca "*hak sahibi ... teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini ... bildirmek zorundadır*". Örneğin yaz tatilinde 15 gün aralıksız çocukla kişisel ilişki kurulacağına dair mahkeme kararı olsun. Hak sahibi 15 günlük süre başlamadan 2 gün öncesine kadar bildirim yapmak zorunda değildir. Yükümlü yönünden değerlendirmek gerekirse çocuk teslimine 2 gün kalıncaya kadar, çocuk tesliminin yapılıp yapılmayacağını bilmediğinden, 15 günlük süre için hiçbir plân yapamaz. Yükümlünün plân yapması ve çocuk tesliminin ger-

8 Rehber, op. cit., s. 32.

çekleşmemesi hâlinde ise örneğin alınan ancak yapılamayan paket tatilin maddi zararı kimden talep edilecektir ? Bu senaryoda bildirim yapmamanın yaptırımı olmadığından hak sahibinden tazminat talep edilmesi mümkün gözükmemektedir.

7. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çocuğa dair her şeyin özel olduğu gibi çocuğu ilgilendiren her düzenleme de ayrı bir öneme sahiptir. Bu kapsamda, çalışmamızın konusunu oluşturan çocuk teslimine ilişkin yapılan değişikliklerin yerinde ve olumlu olduğu görüşünderiz. Ancak bu olumlu değişiklikler uygulamadaki sorunların tamamını çözmek için yeterli değildir.

ÇKK'nın sadece çocuk teslimine ilişkin bir düzenleme olmaması nedeniyle ÇKK ile Yönetmelik arasında çocuk tanımı paralel olmayabilir. Ancak çocuk tanımı ülkemizin de taraf olduğu ve Yönetmelik'te belirtildiği üzere "*daha erken yaşta ergin olma durumu hariç on sekiz yaşını doldurmamış kişi*" şeklinde yeknesaklaştırılması gerekmektedir. Yeknesaklaştırmanın ÇKK'da düzenlenen diğer hususlar için uygun olmaması hâlindeyse "*Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması*" başlıklı 4. kısım için ayrıca "tanımlar" maddesi eklenebilir. Hak sahibi tanımının genişletilmesi gerekir. Mevcut hak sahibi tanımı yalnızca ebeveyni kapsamaktadır. Ancak TMK m. 325 uyarınca çocuk ile ebeveyni dışındaki 3. kişilerle de kişisel ilişki kurulması mümkündür. Bu eksiklik, Yönetmelikteki ilgili maddede hak sahibi tanımının genişletilmesi ile giderilebilir. Çocuğun 3. kişiye çocuğun teslim edilmesi hâlinde, 3. kişinin terminolojik olarak nasıl adlandırılacağı belirsizdir ve yukarıda açıklandığı üzere 3. kişiyi yükümlü olarak adlandırmak yerinde değildir. Üçüncü kişinin *yükümlü* olarak nitelendirilip yükümlüye ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması mümkün değildir. Bu sebeple terminolojik karışıklıkların önüne geçilmesi adına 3. kişilerin yükümlü yardımcısı olarak adlandırılması yerinde olacaktır.

Her geçen gün teknolojinin gelişmesi ve teknolojiye erişimin kolaylaşması mesajlaşma, görüntülü konuşma gibi imkânları beraberinde getirir. Bu sebeple, çocuk teslimine ilişkin yetkili müdürlük bulunmasa dahi çocukla kişisel ilişki kurulması hakkına ilişkin

yetkili müdürlük bulunmalıdır. Türkiye’de yerleşim yeri olmayan ve başvuru anında Türkiye’de bulunmayan çocukla kişisel ilişki kurulması için yetkili müdürlük, hak sahibinin yerleşim yeri müdürlüğü olmalıdır.

Çocuğu doğrudan ilgilendiren teslim mekânına dair minimum kriterlerin muğlaklıktan arındırılarak standartlaştırılması gerekir. Çocuk teslim mekânlarındaki polis araçlarının ve polis memurlarının sivil olması da ayrıca dikkat edilmesi gereken bir husustur. Ek olarak örneğin çocuğun teslim mekânına götürülmesinden doğan ulaşım giderleri nasıl, ne zaman, talep edilecektir ? Bu konuya ilişkin olarak ÇKK m. 41/H’ye ek fıkra ilâve edilmeli yahut Yönetmelik’te açıklanmalıdır.

Hak sahibinin çocuk tesliminden 2 gün önce bildirimde bulunması, bildirim yapmaması hâlinde hak sahibi hakkında işlem yapılmaması ve hak sahibinin haklarının saklı tutulması yükümlünün hayatını doğrudan etkiler. Yukarıda örneklediğimiz üzere hak sahibinin çocuğuyla geçireceği zamanı yahut kendisi için kullanacağı süreyi plânlayamaması, son ana kadar bilmemesi hayat kalitesini etkiler. Bu çerçevede hak sahibinin bildirim süresinin kısaltılması gerekir. Hak sahibinin mahkeme kararına aykırı olarak çocuğu teslim almaması, yükümlü için öngörüldüğü gibi, yaptırıma tabi tutulmalıdır.

KAYNAKÇA

- BAŞ, Seda ve BAŞ, Sezgin, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Konularında 7343 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler ve Çocuk Hakları Perspektifinden Bir Değerlendirme, Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 3, 2023, s. 1-32.
- MARDİN, Çağrı, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2019.
- TOPAL, Önder, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların veya Tedbir Kararlarının İcrasında Yeni Dönem, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 3, 2022, s. 1331-1365.

İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNE ÖZGÜ BİR İMKANSIZLIK (TBK m.485)

Av. Ferzan AZİZOĞLU¹

ÖZET

İnşaat sözleşmelerinin iş sahibinden kaynaklı beklenmedik bir olay nedeniyle imkânsızlaşması TBK m.485'te özel olarak düzenlenmiştir. Hüküm, şartların gerçekleşmesi halinde yükleniciye yaptığı işin değerini, bu değere girmeyen masraflarını ve iş sahibinin kusuru varsa ayrıca tazminat hakkı tanımaktadır. Ancak madde uygulamada unutulmuş durumdadır. Yargıtay, kararlarında somut olayın özellikleri değerlendirilmeden her duruma objektif ifa imkânsızlığını düzenleyen genel hüküm olan TBK m.136'yi uygulamaktadır. Bu da yüklenicinin TBK m.485'de düzenlenen haklarını daraltmaktadır. Bu makalede TBK m.485'in öncelikle özel hüküm olduğu; koşulları, yükleniciye tanıdığı haklar açıklanmış ardından Yargıtay kararları üzerinden uygulamadaki sorunlar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beklenmedik Olay, İnşaat Sözleşmeleri, Objektif İmkânsızlık, TBK m.485

1. GİRİŞ

TBK m.485 inşaat sözleşmelerinin sona ermesine yol açabilecek özel bir ifa imkânsızlığını düzenlemektedir. Bu hüküm uyarınca iş sahibinden kaynaklı beklenmedik bir olay nedeniyle yapım işi ifa edilemez duruma gelirse, yüklenici hükümde sayılı haklarını kullanabilir. Hüküm aynı zamanda beklenmedik olay eğer iş sahibinin kusuruyla meydana gelmişse yükleniciye ayrıca tazminat talep etme hakkı tanımıştır.

1 Avukat, İstanbul Barosu

TBK m.485, sözleşmenin kurulmasından sonra meydana gelen imkânsızlığı düzenleyen TBK m.136'ya göre özel hüküm niteliğindedir² ve öncelikle uygulanması gerekmektedir. Ancak uygulamada bu hüküm neredeyse tamamen unutulmuş durumdadır. Yargıtay, m.485 kapsamına girebilecek olaylarda genellikle TBK m.136'yı uygulamakta; karar gerekçelerinde ise m.485'in neden uygulanmadığına dair bir açıklama bulunamamaktadır.

Bu çalışmada öncelikle maddenin uygulama koşulları, ardından yükleniciye tanınan haklar ve son olarak da uygulamadaki eksikler ve değerlendirmelerimiz ele alınacaktır.

2. UYGULAMA KOŞULLARI

TBK m.485/1 : *“Eserin tamamlanması, iş sahibi ile ilgili beklenmedik olay dolayısıyla imkânsızlaşırsa yüklenici, yaptığı işin değerini ve bu değere girmeyen giderlerini isteyebilir.”* hükmünü içermektedir. Bu hüküm, sözleşmeyi sona erdiren özel bir imkânsızlık durumunu ve sonuçlarını düzenlemektedir. Hükmün uygulama alanını kavrayabilmek için madde kapsamında hangi koşulların gerçekleşmesi gerektiği belirlenmelidir.

2.1 Yapım İşinin Tamamlanmasının İmkânsızlaşması³

Hükmün uygulanması için öncelikle sözleşme kurulduktan sonra meydana gelen beklenmedik olayın yüklenicinin yapım faaliyetinin devamına engel olması, başka bir deyişle tamamen ortadan kaldırması gerekir. Yüklenicinin artık yapım işini tamamlaması kendisinden beklenememelidir. Meydana gelen imkânsızlık sürekli ve objektif olmalı; daha basit bir deyişle başka hiçbir yüklenicinin işi tamamlaması mümkün olmamalıdır.⁴ Buna karşılık, sadece sözleşme tarafı yüklenici açısından işi tamamlamanın katlanılmaz hâle geldiği durumlar objektif imkânsızlık oluşturmaz ve bu nedenle TBK m.485'in uygulanması mümkün olmaz. İmkânsızlık tam olabileceği gibi kısmi de olabilir.⁵

2 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler,7.Bası, Yetkin, Ankara 2019,s.707

3 İlker Hasan Duman, İnşaat Hukuku,10.Bası,Seçkin,Ankara 2021, s.1339 vd., Köksal Kocaağa, İnşaat Sözleşmesi, Genişletilmiş 2.Bası,Yetkin, Ankara 2023, s.673 vd, Öz Seçer, Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Yetkin, Ankara 2023, s.922 vd.

4 Kocaağa, age, s.674

5 Eren, age, s.707

İmkânsızlığın yapım işinin tamamlanmasından önce veya sonra olması önem taşımamaktadır. Hükümün uygulaması için önemli olan yapının sözleşmeye uygun olarak teslim imkânının kesin olarak ortadan kalkmasıdır . Burada ayrıca belirtmek gerekir ki, sözleşmenin kurulmasından sonra ama inşaata başlamaya ve ayrıca yapının bitirilmesine rağmen teslimini imkânsızlaştıran iş sahibinden kaynaklı beklenmedik olaylar da maddenin uygulama alanı içindedir.⁶

Bu noktada önemli olan TBK m.485’de düzenlenen iş tamamlanmasını engelleyen bir beklenmedik olayın olmasıdır. Bu düzenleme inşaatın tamamen yok olmasını kapsamaz zira bu durum TBK m.483’de özel olarak düzenlenmiştir.

2.2 İş Sahibinden Kaynaklanan Beklenmedik Olay

TBK m.485’deki düzenlemenin en önemli koşulu imkânsızlığa iş sahibinden kaynaklı beklenmedik bir olayın neden olmasıdır.

Beklenmedik olay; borçlunun veya ifa yardımcısının kusurundan kaynaklanmayan, borçlunun kişisel ve ekonomik durumuna göre makul tedbirlerle önlenemeyen ve ifanın gerçekleşmesine engel olan hukuki veya fiili olaylardır.⁷

Hükümde düzenlenen iş sahibinden kaynaklı olaylar ifadesinden anlaşılması gereken onun şahsından ya da hakimiyet alanından kaynaklanan durumlardır.⁸ İş sahibinin işletmesinden kaynaklı sebepler, ifa yardımcılarının fiilleri de bu madde kapsamında değerlendirilmelidir.

Beklenmedik olayın mücbir sebepleri⁹ de kapsayacağı doktrinde kabul edilmektedir.¹⁰ Beklenmedik olay maddi bir olay kadar hukuki bir durumdan da kaynaklanabilir.¹¹

6 Seçer, age, s.922

7 Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin, Ankara 2021, s.874

8 Eren, age, s.708

9 “Zorlayıcı (Mücbir) neden; öngörülemeyen ve bunun sonucu olarak önlenemeyen, giderilmesi olanağı bulunmayan ve bir dış etkiden ileri gelen olaylardır.” Türk Hukuk Lügati, Yetkin, Ankara 2021, C.1, s.1260

10 Eren, age s.707,

11 Kocağa, age, s.676

Madde Kapsamında Değerlendirilebilecek Bazı Örnekler Şunlardır:¹²¹³

- İş sahibinin arazisinin kamulaştırılması,
- İmar Planı ve Yapı Ruhsatının İptali
- Yapının üzerinde yapılacak arazide idarece inşaat yasağı kararı verilmesi,
- Heyelan sonucunda inşaat alanında yapımı engelleyecek kadar bir küçülmenin olması,
- İş sahibinin hazırladığı projenin idarece kabul edilmemesi,
- Sözleşmede kararlaştırılan inşaat yapım sistemine yetkili idarece onay verilmemesi.

Yukarıdaki olaylar örnek olarak sayılmış olup sınırlı sayılılık ilkesi hükme uygulanmayacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki TBK m.485 emredici bir hüküm niteliğinde olmadığından taraflar isterlerse beklenmedik olay tanımı ve nelerin o sözleşme kapsamında beklenmedik olay olarak kabul edileceğini kararlaştırabilirler. Aynı doğrultuda sözleşme özgürlüğü kapsamında hüküm kapsamında belirlenmiş haklar da sözleşmeyle değiştirilebilir.

Ancak beklenmedik olay, yüklenicinin TBK m.472/3'te düzenlenen bildirim yükümlülüğünü ihlalinden kaynaklanmışsa, yüklenici TBK m.485'in korumasından yararlanamaz. Bu durumda iş sahibi, TBK m.112 uyarınca yükleniciden tazminat talep edebilir.¹⁴ 485/2'de bulunan "*İfa imkânsızlığının ortaya çıkmasında iş sahibi kusurluysa, yüklenicinin ayrıca tazminat isteme hakkı vardır.*" hükmü beklenmedik olayın iş sahibinin kusurundan da kaynaklanabileceğini belirterek bu durumlarda yükleniciye tazminat talep hakkı tanımıştır.

12 Duman, age, s.1340

13 Emrah Kulaklı, İnşaat Sözleşmesinde Ortaya Çıkan İmkânsızlığa İlişkin Sonuçların Yargı Kararları Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Uygulama ve Öğretide İnşaat Hukuku -Prof.Dr. Fikret Eren'e Armağan, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023, s.473

14 Seçer, age, s.924

İnşaatın tamamlanmasının imkânsız olup olmadığını iddia eden taraf, bunu ispatlamak zorundadır. Bu nedenle TBK m.485' e dayalı taleplerde ispat yükü yüklenicidedir.¹⁵

3. YÜKLENİCİYE TANINAN HAKLAR

TBK m.485'de düzenlenmiş koşulların gerçekleşmesi halinde sözleşme sona erecektir. Bu sona erme kanundan kaynaklı, kendiliğinden bir sona ermedir. Doktrinde ayrıca bir fesih beyanına ihtiyaç olmadığı belirtilmektedir.¹⁶ Sona erme ileriye etkili sonuç doğuracaktır. İnşaatın tamamlanamayan kısmı yönünden tarafların borçları ve hakları da ortadan kalkacaktır.¹⁷

Sözleşmenin sona ermesiyle yüklenici yaptığı işi değerini öncelikle talep edebilecektir. İşin değerinden sözleşmede tarafların kararlaştırdığı bedel anlaşılmalıdır. Yapılan işin bedeli inşaatın tamamlama oranına göre hesaplanacaktır.

Şayet imkânsızlık inşaatın tamamlanmasından sonra ancak teslimden önce meydana gelirse yüklenici işin değerinin tamamını talep edebilmelidir. Ancak yüklenici yapım işine başlamadan önce gerçekleşen sona erme halinde yüklenici ancak sözleşmenin kurulmasından sonra yalnız yaptığı ancak boşa giden masrafları talep edebilir. Sözleşmenin kurulması için yaptığı masraflar alacak kalemine dahil edilemez.

Şayet yapı yüklenicinin işine yaramayacaksa yüklenici orantılı bedeli isteyememeli ancak yapılan kısmın maliyeti talep edilebilmelidir.¹⁸

TBK m.485/1 ile sözleşmede kararlaştırılan bedelin daima tüm masrafları kapsamayacağı öngörülmüş olup ücretin içinde yer almadığı ölçüde bu masraflar yönünden de yükleniciye talep hakkı tanınmıştır.

15 Kocağa, age, s.677

16 Kocağa, age, s.678, Eren, age, s.708

17 Eren,age, s.708

18 M.Turgut Öz, İnşaat Sözleşmesi,3.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s.187 vd.

Yüklenicinin yaptığı işinin bedelini ve bu bedelin kapsamadığı giderleri ödeyen iş sahibi yapının kendine devrini talep edebilir.¹⁹

TBK m.485/2 ile ayrıca imkansızlığa yol açan beklenmedik olayın gerçekleşmesinde iş sahibinin kusuru halinde yükleniciye tazminat talep hakkı tanınmıştır. Bu tazminatın kazanç kaybını da kapsadığı doktrinde kabul edilmektedir.²⁰ Bu bakımından iş sahibi açısından yapının işe yarayıp yaramaması önem taşımaz.²¹ Ancak kazanç kaybı hesaplanırken yüklenicinin yapmaktan kurtulduğu masraflar, başka işlerden elde ettiği veya başka iş yapmaktan dürüstlük kuralına aykırı olarak kaçınması yüzünden elde edemediği kazançlar düşülür.²²

Buna kesinti teorisi adı verilmektedir ve Yargıtay²³ tarafından da uygulanmaktadır. Tazminat hiçbir zaman ifa menfaatini aşamayacaktır.²⁴ Madde kapsamındaki kusurlu davranışlara:

- İş sahibinin üzerine düşen bir davranışı yapmaması nedeniyle yapım işinin olanaksızlaşması örneğin; iş sahibinin inşaatın başlaması için gerekli ruhsatları almaması,
- Yüklenicinin inşaat alanına girmesinin engellenmesi gösterilebilir.²⁵

4. UYGULAMA

Yukarıda anlatıldığı gibi TBK m.485 iş sahibinin hakimiyet alanından kaynaklı bir imkânsızlık durumunda yükleniciye önemli haklar vermektedir. Ancak Yargıtay uygulamasında TBK m.485 ile ilgili içtihatlarının sınırlı olduğu görülmektedir.

Yargıtay, önüne gelen olaylarda TBK'nın kusursuz sonraki imkânsızlık ile ilgili genel hükmü olan m.136'ya başvurmaktadır.

19 Seçer, age, s.928

20 Seçer, age, s.929; Kocaağa, age s.682,

21 Öz, age, s.188

22 Duman, age, s.1345

23 15.HD, 16.01.2020, 2019/3693 E., 2020/101K.

24 Kocaağa, age, s.682

25 Duman, age, s.1345

TBK m.136 : “ Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşır, borç sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır.

Borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür.” Şeklinde düzenlenmiştir.

Uygulama açısından bu iki hüküm arasındaki en temel fark sözleşme ilişkisinin tasfiyesinde kendini göstermektedir. TBK m.136 sözleşmenin imkansızlaşmasıyla taraflara sebepsiz zenginleşmeye göre bir iade yükümlülüğü düzenlemekte olup bu haliyle işin bedelinin, bu bedele girmeyen masrafları ve kusur halinde müspet zararı tazmin etme hakkı tanıyan TBK m.485’in sağladığı imkanları tanımamaktadır. Bu nedenle olaylarla ilgili değerlendirmelerde hangi hükmün neden kullanıldığı ya da tersten düşünürsek neden kullanılmadığının da açıkça ortaya konması gerekmektedir.

4.1 Vaka Analizi

Sorunun ortaya konması açısından aşağıda bazı kararların analizi yapılmıştır:

İlk karara konu olayda²⁶; Yapılan ihalenin davacı firma üzerinde kalmış, idare ile sözleşme imzalanarak yüklenici tarafından imalata başlanmıştır. İşin %6,08’lik kısmı ifa edildiği anda dava dışı bir firmanın idari yargıda açtığı iptal davasının kabul edilmesi nedeniyle sözleşme idarece feshedilmiştir.

Davacı, davalı idarece dava dışı 3. şahsın ihale aleyhine idari yargıda dava açtığını bilindiğini, buna rağmen tehlikenin göze alın-

dığını diğer bir ifadeyle ihalenin iptal edilme ihtimalini yani tehlikeyi üstlendiğini, davalının mahkeme kararını uygulamak zorunda olması itibarıyla kusurlu kabul edilmese bile üzerinde uyuşmazlık olan bir işle ilgili müvekkili ile sözleşme yapması itibarıyla kusurlu olduğunu iddia ederek kazanç kaybı da dahil olmak üzere zararlarının giderilmesini talep etmiştir.

Ancak Yargıtay, somut olayda TBK m.136 gereği objektif imkânsızlık hükmünü uygulamış, idarenin ihaleyi mahkeme kararı nedeniyle zorunlu olarak tasfiye ettiği gerekçesiyle davacının ancak şantiye giderleri kapsamındaki menfi zararlarını kabul etmiştir.

Karar gerekçesinde davacının sözleşme tarihinde üçüncü kişi tarafından açılan iptal davasının idarece bilinerek kendileriyle sözleşme yapıldığı yani esasen idarenin riski üzerine aldığı yönündeki iddiası tartışılmamıştır. Sonuç olarak yukarıda belirtildiği gibi sebepsiz zenginleşmeye göre sözleşmenin tasfiyesine karar verilmiştir.

Oysa ki; olay TBK m.485 hükmünün içerdiği iş sahibinden kaynaklı beklenmedik olay için iyi bir örnek oluşturmaktadır. Öncelikle yukarıda anlatıldığı gibi beklenmedik olayın iş sahibi olan idarenin riziko (hâkimiyet) alanında meydana geldiği açıktır.

Meydana gelen olay sözleşmenin tamamlanmasına engel olmuş ve sözleşmenin ifası imkânsızlaşmıştır. Bu belirlemeler ışığında Yargıtay'ın TBK m.485'in dikkate alınmaması ilgi çekicidir. Her ne kadar davacı da davasında bu maddeye dayanmasa da taleplerin yorumlanarak Hâkimin hukuku uygulaması ilkesi (*Jura novit curia*²⁷) gereğince TBK m.485 uygulanabilirdi.

İş sahibinin mahkeme kararına karşı koyması mümkün olmasa dahi ilk sözleşmeyi yaparken sürecin gelişimini önemsemeyen hareket etmesi TBK m.136 ile çözüme kavuşturulmamalıdır. Davacının yaptığı işle ilgili bedeli, bu bedele girmeyen masrafları ve idarenin kusurlu olduğu kabul edilecek olursa kazanç kaybı yönünden doğan haklar bu kararla önemli ölçüde sonuçsuz kalmıştır.

27 “Yargıç, kanunu bilir.”

Bir başka kararda ise Yargıtay²⁸, görünüşte 485/1 uyguladığını belirtmesine karşın karar gerekçesinde: “Objektif imkânsızlık sebebi ile yüklenici ancak menfi zararlarını talep edebilir.” şeklinde bir ifade kullanarak aslında bir anlamda TBK m.136’yı uygulamıştır. Zira olayda iş sahibinin arazisi sözleşmenin kurulmasından ama yapım işi başlamadan sonra trampa yoluyla kamulaştırılmıştır. Davalı kendisine yeni verilen arazide başka bir yükleniciyle yapım işini yürütmüştür. Davacı da tazminat davası açmıştır.

Yargıtay, gerekçesinde uyguladığını belirttiği TBK m.485’e karşın, aslında objektif imkânsızlık (TBK m.136) mantığıyla hareket etmiştir. Bu yaklaşım, sahada imalat başlamış olsaydı da yüklenicinin yine sadece menfi zarar mı talep edebileceği gibi kritik bir soruyu yanıtızsız bırakmaktadır. Bu kararın ayrıca TBK m.485’e doğrudan atıf yapan nadir kararlardan biri olduğunu da belirtmek gerekir.

Görüldüğü üzere Yargıtay uygulamasında TBK m.485/1 konusunda ciddi bir karmaşa vardır ve hüküm işlevini yitirmiş görünmektedir. Yargıtay TBK m.136’yı uygulamakta ve bu yüklenicinin haklarını daraltmaktadır.

TBK m.485’in çok bilinir olmaması ve yerleşik içtihat geleneğinin uygulanması nedeniyle inşaat sözleşmelerinde yüklenici adına hak kayıplarının yaşanması da şu haliyle kaçınılmaz görünmektedir.

Mehaz kanun uygulayıcısı İsviçre Federal Mahkemesi, inşaat sözleşmelerinde TBK m.485’in özel hüküm niteliğini kabul etmektedir. Buna göre bu madde, genel imkânsızlık hükümlerinden önce uygulanması gereken öncelikli düzenleme olarak görülmektedir.²⁹

5. SONUÇ

Özel bir imkânsızlık türünü düzenleyen TBK m.485 gereği iş sahibinden kaynaklanan bir olay nedeniyle yüklenici yapım işini tamamlayamasa da yaptığı işin değerini ve bu değere girmeyen giderlerini talep edebilecektir.

28 15.HD. 07.01.2019, 2018/2049 E., 2019/44 K.

29 TF, 4A_ 101/2015 Kararın bulunduğu eser : Murat Develioğlu, Doğan Kara, İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.354 vd.

Bu hüküm özelinde arka planda yatan ana fikir bazı imkânsızlık durumlarında yüklenicinin işin bedelini talep etmesinin daha hakkaniyete uygun olduğu görüşüdür. Bedel, yalnızca yapılan işin karşılığı değil, aynı zamanda yüklenicinin sözleşmeden beklediği kârı da içerir. Yüklenici iş sahibinin şahsında ya da riziko alanında gerçekleşen bir beklenmedik olay için sözleşmeden beklediği haklı yarardan sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, mahrum bırakılmamalıdır. Ayrıca iş sahibi bu imkânsızlığa kendi kusuruyla neden olmuşsa yüklenici zararlarını da talep etmelidir.

Ancak yükleniciye hükümde belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde hakkaniyetli bir giderim hakkı tanıyan ve aynı zamanda özel bir hüküm olan TBK m.485 yargı kararlarında adeta görünmez duruma gelmiştir. Mehaz İsviçre Federal Mahkeme kararlarında da TBK m.485'in özel niteliği vurgulanmıştır.

Yargıtay, önüne gelen olaylarda genel ifa imkânsızlığı maddesi olan TBK m.136'yı uygulamaktadır. Hatta yukarıda belirtilen örnek olaydaki gibi TBK m.485'i uyguladığını belirttiği kararlarda dahi esasen genel hükmü uygulamaktadır. Karar gerekçelerinde neden hükümlerden birinin diğerine tercih edildiği ise tartışılmamaktadır. Bu yargı kararlarının öngörülebilirliği ilkesiyle çelişmektedir.

Kanun koyucu bazı durumlarda yüklenicinin sözleşmede belirlenen bedel üzerinden bir giderimi almadan sözleşmenin tasfiyesinin hakkaniyetli olmayacağını öngördüğüne göre bu maddenin somut olay dikkate alınmadan uygulanmaması maddenin varlık nedenini sorgulanır hâle getirmektedir.

Bunun için özellikle yüklenici avukatlarının uygulamada bu maddeye göre taleplerini oluşturmaları, neden her duruma TBK m.136'nın uygulanamayacağını dilekçelerinde tartışmaları daha hakkaniyetli çözümler üretecektir. Böylece sözleşmesel denge sağlanacak, ayrıca TBK m.485 uygulamada görünürlük kazanarak uygulama düzeyi de yükselecektir.

KAYNAKÇA

- DEVELİOĞLU Murat, KARA Doğan, İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020
- DUMAN, İlker Hasan, İnşaat Hukuku, 10.Bası, Seçkin, Ankara 2021
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7.Bası, Yetkin, Ankara 2019
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin, Ankara 2021
- KOCAAĞA, Köksal, İnşaat Sözleşmesi, Genişletilmiş 2.Bası,Yetkin, Ankara 2023
- KULAKLI, Emrah, İnşaat Sözleşmesinde Ortaya Çıkan İmkânsızlığa İlişkin Sonuçların Yargı Kararları Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Uygulama ve Öğretide İnşaat Hukuku - Prof.Dr.Fikret Eren'e Armağan, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023
- ÖZ, M.Turgut, İnşaat Sözleşmesi, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016
- SEÇER, Öz, Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi,Yetkin, Ankara 2023
- Türk Hukuk Lügati, Yetkin, Ankara 2021, C.1

GÖÇ VE SUÇ

(Mekan ve Suç İlişkisi)

Av. Adnan İNANÇ¹

ÖZET

Göç, tarih boyunca toplumların sosyal yapısını ve kentleşme dinamiklerini etkileyen önemli bir olgudur. Özellikle sanayileşme süreciyle birlikte kırdan kente göç hız kazanmıştır. Bu durum, kentleşme sürecini derinden etkilemiş ve göç ile suç arasındaki ilişkiyi güçlendirmiştir. Göç eden bireylerin yeni çevrelerinde karşılaştıkları sosyal ve kültürel farklılıklar; uyum sürecinde çeşitli sorunlar doğurmaktadır. Bu da bireylerin suçla temas haline gelmesine zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, suçun yalnızca bireysel bir davranış değil, bu davranışı şekillendiren toplumsal yapı ve çevresel faktörlerle ilişkili karmaşık bir olgu olduğu dikkate alınmalıdır. Bu çalışmada göç ve suç ilişkisi özellikle mekan ve suç ilişkisi çerçevesinde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Göç, suç, mekan, kentleşme

1. GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihsel sürece bakıldığında bu rahatlıkla gözlemlenebilir. Genel tanımıyla göç, insanların kendilerine özgü nedenlerle yaşadıkları yerlerden bir başka yere doğru mekân değiştirmesidir.²

Suç, topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış, tavır ve harekettir³

1 Avukat, İstanbul Barosu

2 CEYLAN, Yılmaz. "Zorunlu Göç ve Suç İlişkisi ", 2012, Sa.32, s: 3. Akademik Bakış Dergisi.

3 CEYLAN, a.g.e., s. 7

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde kentleşme, göç ve suç ilişkisi gerek sosyal gerekse de ekonomik bağlamda önde gelen önemli konular arasında gelmektedir. Çünkü kentleşme, göç ve suç ilişkisi toplumun ekonomik ve sosyal yapısıyla toplumdaki bireylerin tutum ve davranışlarında birtakım değişimlere yol açabilme potansiyeline sahip sosyal olgulardır. Özellikle sanayileşme ile başlayan kırdan kente göçle kentleşmedeki değişim ve göçün etkisiyle ortaya çıkan problemlerden suç ile ilgili olanlar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çözüm üretmeye çalıştığı sorunların başında gelmektedir.⁴

Kentleşme dinamiklerinin en başında kuşkusuz ki göç olgusu gelmektedir. Göç ve suç ilişkisi genel olarak incelendiğinde; suç oranlarındaki artış ile kentleşme arasındaki ilişkinin göç ve suç arasındaki ilişki ile paralellik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bu da göç olgusunun mekan, zaman ve karşılıklı etkileşimden bağımsız olarak incelenemeyeceğini, mutlaka mekan yani kentleşme ile birlikte incelenmesi gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Göç ve suç arasındaki ilişki araştırılırken kuşkusuz sadece kentleşme ile birlikte değerlendirilemez. Ancak bu çalışma kapsamında göç ve suç ilişkisi, mekan ve suç ilişkisi bağlamında değerlendirileceği için kentleşme ön plana çıkacaktır. Bununla birlikte ister istemez tabii ki mekan-suç ilişkisinin yanında göçün sosyoloji, psikoloji, bulunulan coğrafik yapı, antropoloji, ekonomi, hukuk ve toplumdaki siyasal yapı gibi birbirinden farklı bir çok alan, göç olgusuyla etkileşim halinde olduğu için bu farklı alanlarla da yakından ilgilidir. Çünkü göç ile kentlere gelip yerleşen insanlar, geldikleri çevreden farklı olarak bir çevre ile karşılaşmaktadır. Bu çevre değişikliği beraberinde, göç ederek gelip yeni bir yaşam kurmak isteyen insanlara, iş, konut, devasa yapıdaki yeni yerleşim yerinde yaşayacağı yalnızlık, yeni gelenin mekana uyum ve bütün bunların sonucunda suç, şiddet gibi bir çok problem yaşatmaktadır.

4 YILDIRIM, Aziz, "Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri", 2004,s: 4.

2. GÖÇ VE SUÇ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Genel tanımıyla göç, insanların belirli bir zaman diliminde kendilerine özgü nedenlerle yaşadıkları yerlerden bir başka yere doğru mekan değiştirmesidir. Daha geniş anlamıyla ise göç, insanların yerlerinden ya da yurtlarından ayrılıp gelecekteki yaşamlarının tamamını ya da bir kısmını devam ettirmek için başka bir yerleşim merkezine taşınması yani coğrafi anlamda yer değiştirme olayıdır.

Coğrafi mekan değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi nedenlerle toplum yapısında değişikliğinde meydana getirdiği bir nüfus hareketi olan göç olayı üzerinde; kırsal alanların itme ve kentsel alanların çekim merkezi olma özellikleri önemli bir etki yaratmaktadır.⁵

Göç, yeni ekonomik fırsat ve imkanlarla nüfus arasında bir denge sağlayan ve aynı zamanda da insanların yetenek ve yetkinliklerinden en yüksek oranda yararlanmaya imkan tanıyan toplumsal bir olgudur. Bu olgu, kişilerin sosyal, kültürel ve psikolojik arzularının tatminine olanak sağlayan olumlu bir toplumsal mekanizmadır. Bu toplumsal yararların yanında göçün beraberinde getirdiği bir takım olumsuzluklar da vardır. Bu olumsuzlukların en başında ise özellikle yoğun göç durumlarında; insanların göç ettiği yeni yerleşim yerlerinde meydana getirdiği etki sonucu çarpık ve düzensiz bir kentleşme meydana getirmektedir. Bu ise kentte bir altyapı sorunu, insanlara yeterli derecede iş imkanı sunamama ve bunun sonucunda da ekonomik sorunlar, geçim sıkıntısı gibi bir çok probleme neden olmaktadır.

Bireylerin özellikle daha iyi bir yaşam ümidiyle yaşadıkları yerleri terk edip kendileri için yeni yaşam merkezleri seçmeleri beklentileriyle örtüşmeyince; bir takım toplumsal çelişkiler ve yetersizlikler ortaya çıkmaya başlamaktadır. Daha doğrusu bireylerin yaşadıkları toplumun imkanlarına toplumun tüm kesimlerinin değil, ancak küçük oranda bir kesimin erişebilmesi durumu, göç eden insanların, ekonomik, kültürel, psikolojik ve sosyolojik açıdan bir takım sorunlar yaşamasına neden olmaktadır . Bu yaşanan

5 YILDIRIM, a.g.e., s. 31

farklı alanlardaki olumsuzluklar neticesinde de insanlar bir takım arayışlar içine girmektedir. Bu arayışların bir kısmı, kendi koşullarını düzeltmeye yönelik olumlu arayışlar olduğu gibi, özellikle ekonomik açıdan yaşanan sorunlar açısından olumsuz yönelimler yani toplumdaki ahlak ve hukuk kurallarına aykırı davranışlar şeklinde de olabilmektedir. Tüm bu olumsuzluklar da toplumdaki suç oranında artışlar meydana getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında da göç ile suç arasında sıkı bir ilişki olduğunu hatta orantısız bir ilişki olduğunu söylemek hiç de abartı olmayacaktır. Çünkü toplumda yaşanan yoğun göç durumlarında, göç alan yaşam alanlarında, suç oranlarının göçten sonra arttığı gözlemlenmektedir. Suç ile ilgili yapılan araştırmalar ve ortaya konulan istatistikler de bunu göstermektedir.

Toplumların göçebe ya da yerleşik bir yaşam sürmesi ile köyde ya da kentlerde yaşıyor olması toplum fertlerinin davranış şekilleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Çok yoğun bir göç ile büyük kentlere gelen taşra insanının derin ruhsal durumunun dışa vurumu, özünde toplumsal problemleri tek tek bireyler bazında vakalar şeklinde ortaya çıkararak kent gündemine bunları taşımaktadır. Demografik etkenlerin, ekonomik ve kültürel etkenlerle iç içe olması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve bu da toplumdaki suçluluk oranında önemli artışlara neden olmaktadır.⁶

Kırdan kente göç sonucu meydana gelen temel problemlerden biri hızlı ve düzensiz gecekondulaşmadır. Gecekondulaşma, iş bulamama, konut yetersizliği, çevre kirliliği, trafik gibi problemlerle kendisini kent yaşamında ortaya koymakta ve bu tür yapılanmalar da toplumdaki çelişkileri ve uyumsuzluğu bariz bir şekilde dışarıya yansıtmaktadır. Bu çelişkiler, zor koşullar altında yaşamaya çalışan bireylerin suça itilmesini hızlandırmaktadır.

Göçü ve kentleşmeyi meydana getiren sebepler genellikle itici ve çekici güçlerdir. İtici güçler, nüfusu köy dışına çıkmaya sevkeden her türlü etmenlerdir. İtici güçler, köylerden kopan/koparılan nüfusu kentlere, büyük yaşam merkezlerine taşıyan ulaşım araçlarındaki ve imkânlardaki gelişmelerdir. Çekici güçler ise kent gibi

6 BALCIOĞLU, İbrahim "Suç, Göç ve Çocuklar", 2005, s:2

büyük yaşam merkezlerinin sosyal ve ekonomik canlılığıdır, bireyleri kendisine çeken fırsatlar bolluğudur ve bireylere çok daha iyi koşullarda bir çok sosyal ve kültürel imkânların sunulmasıdır.⁷

Kentleşmenin toplumdaki bireyler arasındaki sosyal bağların gevşemesine, bireylerin gittikçe birbirine yabancılaşmasına ve kualsızlığa yol açtığı, bu bağlamda kente hakim olan para ekonomisinin de insanlar arasındaki kopuşu hızlandırdığı bir gerçektir. Toplumda bireylerin kendisine referans aldığı, rol model aldıkları gruplarla kendi yaşam ve imkânlarını kıyasladıklarında gördükleri eksiklikler ve bunun sonucunda hissettikleri haksızlık duygusu, suça giden süreçte önemli bir olgudur. Bütün bunların sonucunda da bireylerin iç dünyasında meydana gelen bu tür hayal kırıklıkları ve hayal kırıklıkları ile tetiklenen saldırganlık dürtüsü kaçınılmaz olarak suça neden olmaktadır.

Özellikle zorunlu göç sonucu yersiz, yurtsuz ve işsiz kalan göçmenler yaşadıkları toplum tarafından dışlandıka daha çok yalnızlığa itilmektedirler. Göçmenlerin yaşadıkları maddi yetersizlikler ile birlikte psikolojik sorunlar da yaşanmaya başlandıka; kentlerde suça ve şiddete yönelmeye başlayan potansiyel bir grup meydana gelmektedir.⁸

3. GÖÇ'ÜN KENTLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ

Göç, toplumdaki dolayısıyla yaşanan mekandan bağımsız olarak ele alınıp incelenemez. Göç, toplumun sosyal, kültürel, politik vb. birçok alanıyla ilişkili ve bu alanları önemli derecede etkileyen bir olaydır. Göçün çok kapsamlı olması ve toplumdaki bu dinamiklerin insanların üzerinde önemli değişiklikler meydana getirmesi nedeniyle antropolog, sosyolog, şehir planlamacıları, yasa koyucuları gibi birçok kesim ve kurumun ilgisini çekmiştir. İnsanlık tarihiyle paralellik taşıyan ve özellikle 18 y.y.'dan sonra sanayi devriminden sonra ivme kazanmaya başlayan kırdan kente olan göç, tüm bu toplumsal dinamikler ile etkileşim halinde olmuştur.

7 BALCIOĞLU, a.g.e., s. 2.

8 CEYLAN, a.g.e., s. 17

Göç, bir toplumun ya da farklı toplumların coğrafi ve kültürel yaşam alanları arasındaki hareketlilik süreci olarak tanımlanmaktadır.⁹ Göç tek başına ele alınarak tek yönlü çözümlerle üstesinden gelinecek bir konu değildir. Göç'ün nedenlerine bakıldığında; kırsal kesimin yetersiz koşulları ve kentsel kesimin çekicilik merkezi, göç olgusunun önde gelen nedenleri arasındadır. Kırsal kesimden gelen bu kopuş ve kentlerin çekim süreci, geniş yelpazede ekonomiden kültüre, sağlıktan eğitime ve modern birçok alanı kapsamaktadır.

Kentleşmek, sadece bir kentte yaşamayı değil aynı zamanda insanların davranışlarında, değer yargılarında, diğer insanlarla olan ilişkilerinde ve yaşam biçimlerinde bir değişimi de ifade eder. Kentleşme, nüfus üzerinde toplumsal denetimin azalmasına, aile kavramında değişimlere yol açmasına ve özellikle gençler üzerinde suç sayılabilecek bazı davranışlarda artışa neden olmaktadır. Toplumsal ve coğrafi hareketlilik sonucu, bireylerin umutları ve toplumda sunulan imkanlar arasında derin bir uçurum ortaya çıkmaktadır.

Kent yapısı, karmaşık olduğu gibi, iş bölümüne dayalı ve ileri¹⁰ bir toplum düzenini ifade eder. Kentin bu yapısı bireylerin başka kişileri yakından tanımasını, onlarla iletişime geçmesini zorlaştırır. Kurulan ilişkilerin niteliği de göç edilen kırsal kesimdeki ilişkilerden çok farklı ve yüzeysel olmaktadır. Bu tür ilişki biçimi de kişileri gittikçe bir güvensizliğe ve kayıtsızlığa doğru sevk etmektedir. Bunun sonucunda da kişiler yalnızlığa itilmekte ve bireyleri bir arada tutan toplumdaki dayanışma duygusu da gittikçe zayıflamaya başlamaktadır.

Kırdan kente göç ile birlikte, göçmenler arasında; ekonomik temelli sorunların arttığı, uyum sorunlarının yaşandığı ve bu sorunların toplumsal denetim mekanizmalarını zayıflattığı, bireylerde bunalım, depresyon ve köksüzlük gibi duyguların ortaya çıkmasına sebep olduğu gözlemlenmiştir.¹¹

9 YILDIRIM, a.g.e., s. 39.

10 KARASU, Mithat Arman "Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi", 2008, C.53 Sa.3, s: 257

11 KARASU, a.g.e, s: 270

Kent, gerek nüfusun yoğunluğu, gerekse de nüfusun heterojen yapısı nedeniyle denetlenmesi ve kontrol altında tutulması çok zor bir alandır.¹² Köyden kente göç etmiş olan insanların, köydeki dayanışmanın olmadığı, gerçek anlamda dahil olamadıkları kentlerde toplumsal ve ekonomik kaygıları derinleşmektedir. Köydeki davranışlar, anlamlarını yitirirken, göçmenler yeni yaşam mekanları olan kentlerle de istedikleri bütünleşmeyi sağlayamamaktadır.

Kentlerin, suç üzerindeki etkisi sadece toplumdaki denetimin zayıflaması ve bireyler arasındaki ilişkilerin yüzeysel kalmasına sebep olmamakta, bununla sınırlı kalmamaktadır. Göç eden insanların, kentlerde yaşadığı işsizlik, geçim sıkıntısı, yoğun trafik ve ulaşım zorlukları, çevre kirliliği gibi sorunların varlığı, kişinin iç dünyasında olumsuz birtakım yıkımlar meydana getirmektedir. Bu yıkımlar da, kişilerde şiddet eğilimini ve suç oranlarını ciddi oranda artırmaktadır.

Kent, gerek neden olduğu yeni davranış biçimleri, gerekse sahip olduğu fiziki, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısı gereği suç işlemek için elverişli ortamlar meydana getirmektedir. Bu konuda yapılan ilk kuramsal çalışmalar Chicago Okulu tarafından yapılmıştır. Kent ve suç ilişkisinde yönelik olarak ortaya konulan sosyolojik kuramlar, “*Ekolojik Yaklaşım*”, “*Anomi Kuramı*” ve “*Kültür Çatışması Kuramı*” şeklinde gruplamak mümkündür.¹³

1 – *Ekolojik Yaklaşım*: Sosyoloji ve kriminoloji alanlarında yeni araştırma konuları ve yöntemler ortaya koyan Chicago Okulu’nun referans noktası, insan davranışının yalnızca genetik yapı nedeniyle değil, insanı çevreleyen toplumsal ve maddi çevre faktörlerinden de etkilenerek meydana geldiği düşüncesidir. Bu düşünceye göre, toplumda yaşayan bireyin çevresini oluşturan mekan yani kent onu etkilemekte, davranış biçimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2 – *Anomi Kuramı*: Chicago Okulu dışında; kent ve suç ilişkisini araştıran bir başka kuram Durkheim ve Merton tarafından geliş-

12 KARASU, a.g.e., s. 258.

13 KARASU., a.g.e., ss. 259-260.

tirilen *anomi kuramıdır*. Bu kuram, esasında bireyin kentte yaşadığı karmaşa ile karşılaştığı açmaz arasında kuralsız bir şekilde yaşamasını ve bunun sonucu olarak da bu süreçte suça yönelişini anlatır. Kısaca, anomi, normsuzluk başka bir deyişle kuralsızlık demektir. Eğer bir toplumu meydana getiren bireyler ile yaşadıkları mekan arasında beklenen bütünleşme sağlanamamışsa, dengeler bozulmaya başlamış ise bu, mevcut normların yıkılmasına ve kuralsızlığa doğru bir yönelimin başladığını gösterir.

3 – *Kültür Çatışması Kuramı*: Kültür çatışması kavramı ilk olarak Amerika’da, artan suç oranlarından daha çok göçmenleri sorumlu tutmak amacıyla ortaya atılmıştır. ¹⁴Ancak daha sonraki zamanlarda bu teorinin öncüsü olan Sellin bu bakış açısının doğru olmadığını fark etmiş ve kuramı geliştirmiştir. Sellin’e göre bir göçmen, birisi göç ettiği anayurdunda birisi de göç edilen ülkede olmak üzere birbiriyle örtüşmeyen iki farklı kültür yapısı içerisindedir. Her ne kadar, göçmenin kişiliği anayurdundaki sosyalleşmesi aracılığıyla oluşmuşsa da, göçmen geldiği ülkenin imkânlarından yararlanmak için o ülkenin standartlarına devamlı daha çok yaklaşmak gereğini hissedecektir. İşte çatışma da tam bu noktada yani iki kültürün birbirini dışlamaya başlaması ile meydana gelmektedir. Bu kurama göre; söz konusu kültür çatışmasının içinde yaşayan göçmenler, yabancı işçiler, farklı etnik azınlıklar suç işlemeye eğilimli olmaktadır.

4. SONUÇ

Gelişmekte olan toplumların ve hızla büyüyen kentlerin en başta gelen problemlerinden birisi de göçtür. Göç, çarpık kentleşmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu çarpık kentleşme ortamında da göçün sonucu olarak meydana gelen suç vakalarında artışlar meydana gelmektedir.

Kentlerde somut olarak ortaya çıkan suç ve şiddet olaylarının temeline bakıldığında; işsizlik, yoksulluk ve evsizlik gibi ekonomik problemler öne çıkmaktadır. Bu problemlerin yaşandığı kitleye bakıldığında da bunun daha çok göç eden insanlar arasında mey-

14 KARASU, a.g.e., s. 261.

dana geldiği gözlemlenmektedir. Bütün bu ekonomik olumsuzluklar ile birlikte farklı bir yöreden gelip, kendileri için yeni yaşam merkezleri kurmaya çalışan bu insanlar, ekonomik beklentileriyle gördükleri realite birbiri ile örtüşmedikçe kendilerini dahil olmaya çalıştıkları toplumsal yapının dışında hissetmeye başlarlar. Bu süreç, onların daha çok yalnızlaşmasına, onları daha çok kültürel ve sosyal çatışmalar yaşamasına kadar götürecektir. Yaşanılan topluma dahil olamama ve kenarda kalma psikolojisi ve olgusu, insanları yeni arayışlara ve buldukları çıkmazdan çıkmaya doğru bir yönelişe itecektir. Bunun sonucu olarak da toplumdaki düzen kurallarıyla, mevcut toplum dinamikleri ile kendilerine bir çıkış yolu yaratamayan insanlar, düzenin onaylamadığı bir yöne doğru kayacaklardır ve suça itileceklerdir.

Sonuç olarak; Göç ile birlikte kent nüfusu artış göstermekte ve bu artış da kentleşme oranını yüksek göstermektedir. Ancak kentleşme, çarpık bir şekilde ortaya çıktığı zaman bu aynı zamanda beraberinde birtakım sorunlar meydana getirmektedir. Bu sorunların en önde gelenlerinden birisi de suç ve suçluluğun artışı şeklinde olmaktadır.

Kent nüfusunun artması ile birlikte ortaya çıkan sorunları çözebilmek için özellikle göç ile ilgili önleyici tedbirlerin alınması zorunludur. Göç politikaları oluşturulmadan, ülkedeki coğrafyalar arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel uçurumlar minimize edilmedikçe göç ile suç arasındaki paralellik devam edecektir ve aralarındaki oransallık azaltılamayacaktır.

Suçla mücadelede, suça sebep olan etkenler üzerine gidilecekse özellikle kentlerdeki toplumsal dinamikler ve bu bağlamda da göç olgusunu mutlaka gözlem altına almak gerekir. Kentlerde meydana suç vakalarında özellikle gecekondu bölgelerinin, kenarda kalmışlık durumlarının mutlaka ortadan kaldırılması ya da en azından bu konuda meydana gelen olumsuzlukların azaltılması gerekmektedir. Eğer bu konuda mesafe alınırsa, suç oranlarında özellikle de göçten kaynaklanan suç oranlarında mutlaka azalmalar meydana gelecektir.

KAYNAKÇA

- YILDIRIM, Aziz. “Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri”, 2004, ss: 1-175. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. (04 Nisan 2013)
- KARASU, Mithat Arman “Türkiye’de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi”, 2008, C.53 Sa.3, ss: 256-281. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. (04 Nisan 2013)
- CEYLAN, Yılmaz. “Zorunlu Göç ve Suç İlişkisi ”, 2012, Sa.32, ss: 1-18. Akademik Bakış Dergisi. (04 Nisan 2013)
- BALCIOĞLU, İbrahim “Suç, Göç ve Çocuklar”, 2005, ss:1-5 (10 Nisan 2013)

ULUSLARARASI BİLGİ DEĞİŞİMİ ANLAŞMALARINI KAPSAMINDA MÜKELLEFLERİN HAKLARININ KORUNMASI

Av. Bülent KILINÇ¹

Özet

Bu makale, uluslararası bilgi değişimi anlaşmaları çerçevesinde mükellefler haklarının korunmasını ele almaktadır. Küreselleşen ekonomi ve artan uluslararası ticaret ile birlikte, devletler arası bilgi paylaşımı hususu, çifte vergilendirmeyi önleme ve vergi kaçakçılığını engelleme açısından artarak daha önemli hale gelmiştir. Çalışmada OECD ve BM model anlaşmaları ile FATCA gibi uygulamalar ele alınmış, ulusal ve uluslararası hukuktaki mükellefler hakları ve vergi mahremiyeti kavramları incelenmiştir. Ayrıca uygulamada karşılaşılan eksiklikler, mükellefler haklarının korunmasına ilişkin öneriler ve uluslararası iş birliğinin etkinliği irdelenmiştir. Makale, bilgi değişimi süreçlerinde mükellefler haklarının güvence altına alınmasına yönelik uygulamaların hem uluslararası vergi uyumunu artıracaklarını hem de gönüllü bir şekilde uyumu teşvik edeceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası vergileme, uluslararası bilgi değişim anlaşmaları, mükellefler hakları, vergi mahremiyeti

1. GİRİŞ

Uluslararası vergi uygulamaları ve bilgi değişimi anlaşmaları, küreselleşen ekonomi ve artan uluslararası ticaretin bir sonucu olarak giderek daha fazla önem kazanmıştır. Çifte vergilendirmeyi önlemek ve vergi kaçakçılığını engellemek amacıyla devletler arasında yapılan bu anlaşmalar, mükelleflerin haklarının korunmasını da zorunlu kılmaktadır. Özellikle 2008 küresel finans krizi sonrası-

1 Avukat, İstanbul Barosu

da, OECD ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından standartlar belirlenmiş, FATCA gibi yeni uygulamalarla bilgi değişimi süreçleri küresel boyutta yaygınlaştırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası bilgi değişimi anlaşmalarının kapsamını, mükellef hakları ve vergi mahremiyeti açısından değerlendirmek; uygulamada ortaya çıkan eksiklikleri ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Çalışmada hem ulusal hem de uluslararası hukuki düzenlemeler incelenmiş ve mükellef haklarının korunmasına ilişkin uluslararası standartların yeterliliği tartışılmıştır.

2. ULUSLARARASI BİLGİ DEĞİŞİM ANLAŞMALARI

Çifte vergilendirmeyi önlemek açısından yapılan anlaşmalarda, bilgi değişimi konusu özellikle 2008 dünya krizinden sonra daha da önemli bir anlaşma maddesi olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. OECD üye ülkelerin ihtiyaçlarını ve güncel sorunlarını göz önüne alarak yapmış olduğu çalışmalardan sonra “Vergi Konularında Bilgi Değişimi Model Anlaşması” yayınlanmıştır.

OECD'nin öncülüğünde 2009 yılında “Vergi Amaçlı Küresel Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Forumu” (Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes) kurulmuştur². Forumun amacı ülkelerin vergi yönünden bilgi verme uygulamalarını denetlemek, tüm üye ve üye olmayan ülkelerin vergi bilgisi açısından yapılacak paylaşımlarını daha şeffaf hâle getirmesini sağlamaktır.

Bilgi değişimi konulu anlaşmaları incelerken FATCA anlaşmasının farklı nitelikleri ile karşımıza çıktığını görmekteyiz. FATCA ile, OECD ve Avrupa Birliği'ne üye devletler ile G-20 devletlerinin tamamına yakınının da bulunduğu, 100'den fazla devlet, ABD ile otomatik bilgi değişimi konusunda uluslararası anlaşma yapılmasına karar vermiştir³.

Uluslararası ticaretin artan ivmesi, mükelleflerin uluslararası işlemlerine yönelik olarak, matrahlarda meydana gelen aşındırma-

2 Tax Information Exchange Agreements (TIEAs)

3 https://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular

lar ve zarar verici vergi rekabetleri ve benzeri konularda devletler tarafından birtakım önlemlerin alınmasını zaruret haline getirmiştir. Bu durum, devletlerin diğer devletler ile iş birliğine halinde olmasını gerekli kılmaktadır⁴.

Devletler, uluslararası ticarete mükelleflerin vergiye yönelik bilgilerin karşılıklı değişimini sağlayabilmek için, bir yandan iç hukukta yeni düzenlemeler yaparken, diğer yandan da çok taraflı ya da ikili anlaşmalarla bilgi değişimini tesis etmeye çalışmışlardır.

OECD ve BM Modellerinin 26. maddesinde düzenlenen bilgi değişimi konusu birbiriyle uyumludur. Maddenin 1. ve 2. fıkrasındaki düzenlemelere göre; taraf devletlerin yetkili makamları, anlaşma hükümleri ile uyumsuzluk göstermediği sürece vergilerle ilgili iç mevzuat hükümlerinin uygulamasını ve ilgili olduğu öngörülen bilgileri değişime tabi tutacaklardır⁵.

Vergi bilgi değişiminin üç şekilde yapılabileceği ön görülmüştür. Talep üzerine, kendiliğinden ve otomatik bilgi değişimi olarak düzenlenmiştir. Taraf devletler kendi aralarında imzalayacakları anlaşmalarla bu üç farklı bilgi değiştirme yöntemi dışında başka farklı bilgi değiştirme şekillerini de belirleyebilirler. Bu belirlemeler: eş zamanlı vergi incelemeleri sırasındaki bilgilerin değişimi, endüstri ölçeklerindeki bilgilerin değişimi ve yurt dışındaki vergi incelemeleri sırasındaki bilgilerin değişimi biçiminde oluşabilmektedir.⁶

3. BİLGİ DEĞİŞİMİ VE MÜKELLEF HAKLARI

Devlet ve vergi mükellefi kapsamında vergilendirme ilişkisi içerisinde mükelleflere tanınan haklara mükellef hakları denilmektedir. Vergilendirme süreci içerisinde devletler, vergi mükelleflerinin bir takım bilgilerine ulaşmaktadırlar. Bu süreçte kamu çıkarlarını korumak adına devlet ve bireyin maddi çıkarları karşı karşıya gelmektedir. Devletlerin mükelleflerin bilgilerine yönelik olarak gerek bilgileri elde etmek gerek de bu bilgileri muhafaza etmek açısından

4 Leyla Ateş, Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı Ve Türkiye, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C:2 Y: 2015, sf. 667.

5 OECD Model 2014 m.26/1-2, BM Model 2017,m.26/1-2

6 Işık, Hüseyin, Uluslararası Vergilendirme, İstanbul 2014, s.433.

kanunların belirlemiş olduğu sınırlar çerçevesinde yapma zorunlulukları vardır. Dolayısıyla vergi ilişkisi kapsamında devlet-birey çelişkisinin belirli bir hukuki zeminde düzenlemelere tabi olması ihtiyaç haline gelmiştir.

Mükellef hakları ile ilgili olarak söz konusu hakları, uluslararası hukuk ve ulusal hukuktaki mükellef hakları olarak ikili bir ayırma tabi tutabiliriz. Her iki alanda da en önemli mükellef hakları olarak, bilgilendirme ve vergi sisteminin işleyişine yönelik olarak, vergilerin hangi kriterlerle tarh edildiğini bilme haklarının öne çıktığını söyleyebiliriz. Ayrıca gene her iki alanda da vergi idarelerinin işlem ve eylemlerine karşı mükelleflerin sahip olduğu idari ve yargısal başvuru haklarının da bulunduğunu görmekteyiz.

Üçüncü olarak da mükelleflerin açısından kendi eylemleri dolayısıyla ortaya çıkabilecek vergisel sonuçların kesinliği açısından güvencelere sahip olmalarıdır. Bahsettiğimiz bu hakların dışındaki hak grubu ise özel hayatın gizliliğinden doğmaktadır. Vergi idareleri mükelleflere ait bilgileri gerek elde etme sürecinde gerek de elde ettikten sonra, mükelleflerin mahremiyetini gözetmek zorundadır.

Uluslararası hukuk kapsamında konuyu ele aldığımızda, “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin”, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin”, “Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Uluslararası Sözleşmesi’nin “ilgili maddelerinde özel hayat ve mahremiyete ilişkin hakların tespitinin yapıldığını fakat kapsamının açıklıkla belirtilmediğini görmekteyiz⁷.

Vergi hukuku kapsamında konuyu ele aldığımızda, mükelleflerin mali ve vergisel pozisyonlarına etki edebilecek bilgilerin ve gizliliğin korunmasının elzem olduğu görülmektedir. Konuyu bu çerçeveden incelediğimizde, ticari sır, müşteri sırrı ve bankacılık sırrı gibi kavramların öne çıktığını görmekteyiz.

OECD ve BM Model anlaşmalarının bilgi değişimine ilişkin 26. Maddesinin üçüncü fıkrasında bilgi değişiminin sınırları ortaya konulmuştur. Bu sınırlamalar, kamu düzeni ve iç mevzuat, ticaret ve

7 Durmuş Karataş, Neslihan, Ticari sırların ve Kişisel verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti, TAAD 2017, Yıl 8, Sayı: 31, S.374

iş sırları, yasal mesleki ayrıcalıklar, gizlilik ve karşılıklık, idari ve iç hukuk uygulamalarına uyuşmayan düzenlemeler yapma yükümlülüğünün bulunmaması olarak özetlenebilir.

Uluslararası vergi kaçakçılığı konusunda hassas davranan ülkeler, bilgi değişimi konusunda mükellef haklarını kısıtlarken, bilgi değişimi konusuna önem vermeyen ya da güvenilmez bulan devletler ise mükelleflerin bu süreçteki haklarına daha fazla yer verdiği gözlenmektedir.

OECD'ye göre mükelleflerin vergi bilgilerinin değişimine yönelik olarak sahip olduğu haklar üç grupta ele alınmaktadır: a) Bilgi değişimi ve içeriği hakkında bilgilendirilme hakkı. b) Sürece katılma hakkı. c) Bilgi değişimi talebinin hukukiliğini denetleyebilme ve yargıya müracaat etme hakkı⁸.

Bilgi değişimi uygulamalarında, değişimi söz konusu olan verilerin hukukiliğinin denetiminin vergi idarelerinin takdir yetkisiyle sınırlı kaldığını görmekteyiz. Birçok devlette vergi mükelleflerinin vergi değişimi sürecindeki etkilenmeleri ve buna bağlı olarak sahip olduğu hakları ile ilgili olarak detaylı bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla bilgi değişimi sürecinde mükellef hakları konusunda daha özel düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu söyleyebiliriz. Mükelleflerin temel haklarını; a) Mülkiyet, b) Bilgi alma, c) Vergi idaresinin kararlarını gözden geçirilmesini isteme d) Vergi mükelleflerinin özel hayatlarının gizliliği, e) Vergi mükelleflerine ilişkin bilgilerin gizliliği, f) Yargısal başvuru olarak kısımlara ayırabiliriz. Vergi mükelleflerinin vergilendirme aşamasındaki haklarını da: a) Tarh öncesi, b) Tarh ve c) Tahsil aşamasındaki hakları olarak üçe ayırabiliriz.

4. VERGİ MAHREMİYETİ

Vergilendirme sürecinde elde edilen bilgilerin mükellef ve bilgiyi elde edenlerin arasında gizli olarak kalması ve başka kişilere aktarılmamasına vergi mahremiyeti denir. Vergi mahremiyeti söz konusu olduğunda ülkemizde Vergi Usul Kanununun 5. Madde-

8 Öner, Cihat Uluslararası Alanda Vergi idareleri Arası Bilgi Değişimi, Ankara 2010 s.241.

sinde vergi mükellefi ve onunla birlikte ilintili olan kimselerin iş ve ticari işletmelerine ait verilerin de vergi mahremiyeti kapsamında ele alındığını görülmektedir.

Mükelleflerin ve mükelleflerle ilintili olan kişilerin başta kendileri olmak üzere, işlem ve hesaplarına, iş ve ticari işletmelerine, servet, gelir veya mesleklerine ait olan sırlar veya gizli olması gereken farklı unsurların vergisel ilişkiler kapsamında mahrem olarak nitelendirildiğini söyleyebiliriz. Bu bilgileri vergi idareleri bilgi toplama faaliyetiyle ya da mükelleflerin beyanlarıyla elde eder. Her ne kadar vergi idareleri mükellefleri denetleme sistemlerine sahip olsalar da beyan esasına dayalı olan mekanizmalarda mükelleflerin kendileri ile ilgili bilgilerin sır olarak gizli kalacağına olan inançları beyanlarının doğru ve düzgün ortaya çıkmasının en önemli etkenlerinden biridir⁹. Diğer yandan vergi mahremiyetinin olumsuz etkilerinin de bulunduğu ileri sürülmektedir.

Bazı görüşlere göre vergi mahremiyeti kayıt dışı ekonomiyi artırmaktadır. Başka bir bakış açısına göre de vergi idarelerinin firmaların transfer fiyatlandırmalarını tespit etme sürecinde gizli emsal uygulamalarını vergi mahremiyetine yaslayarak hakkında inceleme yapılan mükelleflere bildirmemesi mükellefler açısından mağduriyetlere yol açabilmektedir. Mükelleflerin gizlenen emsal bedelleri bilmedikleri ve bilemeyecekleri için yapacakları işlemlerde nasıl bir emsal ücret gerçekleşeceğini bilmeden süreci ilerletmeleri kendilerine ceza olarak dönebilmektedir¹⁰.

Vergi mahremiyeti konusu, mükelleflerin temel ve kişisel haklarından olan özel hayatın gizliliği ve diğer yandan kişisel verilerin korunması hakkı ile bağlantılı olmaktadır. Fakat bu bilgilerin kamu yararı kapsamında açıklanabileceği öngörülmektedir. Ayrıca burada bu iki hukuki yararın korunmasına ilişkin hassas bir denge kurulması zarureti vardır. Bu denge Anayasadaki ölçülülük ilkesi ışığında kurulmalıdır¹¹.

9 Sonsuzoğlu, Elif (2000) Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi S.141. s. 116

10 Taşkın, Yasemin, "Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsalin Açıklanmamasının Vergi Mahremiyeti ile İlişkisi", Maliye Araştırma Merkezi Konferansları Serisi, 59. Seri, 2017, s. 29-49.

11 Gülerci, Burcu, Türk Hukukunda Vergi Mahremiyetinin Sınırları, On İki Levha Yayıncılık: İstanbul, 2017 s.68

Vergisel işlemlerinin, doğru ve eksiksiz olarak yapılabilmesi için vergi mükelleflerinin sır niteliğini taşıyan kişisel ve ticareti bilgilerin vergi daireleri tarafından elde edilmesi gerekmektedir. Vergi idaresinin elde ettiği sır niteliğini taşıyan bu gizli verilerin üçüncü kişilere açık bir halde bulundurulması veya bu kişiler tarafından ele geçirilmesi yahut vergi ilişkisi içinde olmayan amaçlarla değerlendirilmesi, mükellef açısından maddi ve manevi zararlara da yol açabilmektedir. Sır niteliğine sahip bu bilgilerin, vergi dairelerine duyulan güvenin eksilmemesi ve üstün kamu yararının tam olarak gerçekleşmesi için vergi mahremiyeti kapsamında yasalarca korunması gerekmektedir.

5. Uluslararası Bilgi Değişimi Esnasında Mükellef Haklarının Korunması

Uluslararası alanda vergi mükelleflerinin korunması çerçevesinde ele alacağımız ilk konu, anlaşmanın metninde yer alan, anlaşmanın uygulamasını belirli sınırlandırmalara tabi tutan maddeler olmalıdır. Yani vergi anlaşmalarında bilgi değişimine yönelik olarak ortaya konulan kapsamın net olması gerekmektedir. Kişi, konu ve vergiler açısından çerçevenin belirlenmesi mükellef açısından ciddi güvenceler meydana getirecektir. Diğer mühim bir koruma da devletlerin idari uygulama ve iç hukuklarından kaynaklanan sınırlamalardır. Bu sınırlamalarında kapsamının kesin ve net olması önemlidir. Son olarak da bilgi değişimi esnasında mükelleflerin özel hayatlarına yönelik olarak gizliliğin ve mahremiyet alanlarının çok iyi bir şekilde değerlendirilmesi ve bu alanı tehlikeye atacak vergi bilgisi değişiminde bulunmamak gerekecektir¹².

Mükellef haklarının model anlaşmalarda yer almaması büyük bir eksikliklerdir. Bu eksiklik "Vergi kaçırmayan mükelleflerin endişeye kapılmasına gerek yoktur" anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu bakış açısıyla mevcut mükellef haklarının anlamsız hale geldiğini ve mükellef haklarının yok olması sonucuna doğru bir anlayışı pekiştirdiğini söyleyebiliriz. Diğer yandan sadece idarenin değil ulusal alandaki mahkemelerin de ülke sınırlarının dışında mükellef haklarına koruma sağlama kabiliyetlerinin bittiğini söyleyebiliriz.

12 Öner, Cihat, age., .s.314

Bilgi değişiminin konusunu oluşturan ticari faaliyetlere ve işlere ait bilgilerin başka birileri tarafından kolaylıkla elde edilmesi ve izin alınmadan kullanılması, ticari hayatta mükellefleri zor duruma sokabilmektedir. Vergilerin tahakkuk ettirilmesine ve tahsiline ilişkin verilerin mükellefin ticari yaşamında güçlükler çıkarmaması gerekmektedir.

Günümüzde birçok devletin anayasasında ticari, sınai ve mesleki sırların korunmasına yönelik, bilgi değişimi ile kişisel bilgilerin korunması hükümlerine rastlanılmaktadır. Örneğin İsviçre Anayasasında kişisel bilgilerin kötü niyetle kullanılmasına yönelik ve vergi mahremiyetine ilişkin düzenlemelerin yer aldığını söyleyebiliriz.

Ülkelerin anayasalarında bu ve benzeri düzenlemelerle mükellef haklarının korunmasına yönelik hükümlere ihtiyaç vardır. Ticari defterler ve kayıtlarda bulunan mali verilerin ticari faaliyet, iş yahut diğer sırları da içerebileceği bilinmektedir. Örnek olarak; ticaret mallarının alımına yönelik belirli özellikteki veriler, satın alınmış olan malların içeriğinde bulunan ve satıcının sahip olduğu formüllerin içinde yer aldığı hallerde ticari faaliyet, iş ya da benzeri çeşit başka sırları da içerebilmektedir. Bu ve benzeri bilgilerin korunması, verilerin diğer üçüncü kişilerin erişebildiği hallerde sağlanmalıdır.

Örnek olarak; ruhsatlandırma işlemi süren bir patent başvurusuna yönelik evrakların banka emanetinde olduğu hallerde yahut bir patentin ya da sır niteliğinde gizli bir formülün kredi teminatı olarak bankaya teslim edildiği hallerde banka tarafından bu bilgilerin gizliliğinin titiz bir şekilde sağlanması gerekecektir. Böyle bir halde iken banka bilgi değişimi sürecine girdiğinde iş, ticari faaliyet ve diğer benzeri veriler dışındaki başka bilgileri ancak verebilecektir¹³.

Son yıllarda bazı devletler tarafından mükelleflerin mahremiyetine ilişkin güvenceleri arttırdığı görülmektedir. Bu güvenceler kapsamında tebligat, danışma ve katılıma ilişkin konulara yer verildiği göze çarpmaktadır. Bu sayılan hak ve güvenceler mükellefler ile

13 Işık, Hüseyin, age. s.443.

vergi idareleri arasında olması gereken bir dengeyi tesisi etmek için konulmaktadır. Bu korumalar devletin sınırları dışına çıktığında etkisi yok olmakta ve başka uluslararası koruma mekanizmalarının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bu alandaki uygulamalar ancak anlaşmalarla sağlanabilmekte ve devletlerin takdirine bırakılmaktadır.

Uygulamadaki bilgi değişim anlaşmalarında danışma, tebligat ve katılıma ilişkin hükümler yeteri kadar değinilmemektedir. Bu konuda farklı bir yaklaşımı OECD Model anlaşmasında görebiliriz. Buna göre; yabancı vergi daireleri eğer bir başka ülkedeki mükellefle görüşecek ve inceleme yapacaksa o mükellefin yazılı iznine ihtiyaç duyacaklardır¹⁴.

Ulusal çerçevede gözlemlenen bu gelişmelerle birlikte vergi mükelleflerinin hakları özellikle insan hakları açısından uluslararası hukuk kapsamında, önemli ve dikkat çeken bir konu olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin”, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin”, “Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Uluslararası Sözleşmesi’nin “ilgili maddelerinde özel hayat ve mahremiyete ilişkin hakların tespitinin yapıldığını fakat kapsamının açıklıkla belirtilmediğini görmekteyiz¹⁵.

Mükelleflerin korunması konusunda yeterli düzenlemeleri model anlaşmalarında ve AB uygulamalarında olması gerektiği kadar yer almamaktadır. Sadece bu konuyu CE/OECD Konvansiyonunun 21. Maddesinde görmekteyiz. Ayrıca madde 4/3’te de bilgi talebinde bulunulan devletlerin istenen bilgileri iletmeden önce söz konusu mükellefleri bilgilendirmesi hususuna yer vermektedir. Fakat bu bilgilendirme zorunluluğu bilgi transferini engelleyen bir sonucu oluşturmamaktadır. Bilgilendirme ancak mükellefin buna itiraz etmesi durumunda bir sonuç yaratabilecektir. Bilginin karşı tarafça elde edilmesinden sonra mükellefe bilgi verilmesi kanımızca mühim bir güvence olmamaktadır¹⁶.

14 Öner, Cihat, age. s.316.

15 Durmuş Karataş, Neslihan, Ticari sırların ve Kişisel verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti, TAAD 2017, Yıl 8, Sayı: 31, S.374

16 Öner, Cihat, age. s.318

Uluslararası alanda mükellef hakları konusuna yeteri kadar değinilmemesinin bir diğer nedeni de bunun daha çok ulusal bir mesele olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Hâlbuki bilgi değişiminin daha iyi gerçekleşmesi için devletlerin vergi ile ilgili işleyişlerine uluslararası alanda açıkça müdahale edilebilmektedir. Vergi anlaşmalarında mükelleflerin temel haklarını belirlemek yerine devletlerin iç hukuk mevzuatlarına göndermelerin tercih edildiği gözlenmektedir.

6. SONUÇ

Uluslararası alanda bilgi değişimi anlaşmalarıyla yapılan uygulamalarda mükelleflerin sahip olduğu hakların korunmasına yönelik olarak birçok eksikliklerin olduğu görülmektedir. Bilgi değişimi sürecinde mükelleflerin sahip olduğu temel hakların daima göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Uluslararası alanda ve devletlerin iç hukuklarında tanınan mükelleflerin temel hakları, bilgi değişimi model anlaşmalarındaki düzenlemelerde de yer bulmalıdırlar. Bilgi değişimi anlaşmalarına taraf olan devletlerin iç hukuklarında mükelleflerin haklarına yönelik olarak ayrıntılı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Akit ülkeler tarafından yapılan bilgi değişimi sürecinden mükellefler çoğunlukla haberdar değildirler. Bunun en önemli sebebi; uluslararası hukukta, mükelleflerin kendilerini ilgilendiren konularda kendilerinin kara vermesine olanak sağlayan hakların henüz tanınmamış olmasıdır. Bu hakkın uluslararası hukukta yeterince yer bulamamış olması yok olduğu anlamına da gelmemelidir. Bu hakkın mülkiyet ve özgürlük haklarına bağlı fakat onlardan da farklı olarak özel ve önemli bir hak olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak söylemeliyiz ki; bilgi değişimi anlaşmalarında ve iç hukukta korunma ve güvence altına alınmış mükellef hakları, bilgi değişimi anlaşmalarının etkinliğini ve verimliliğini daha da çok artıracak, diğer yandan da mükellefler tarafından gönüllü bir uyumu geliştirecektir.

KAYNAKÇA

- ATEŞ, Leyla. *Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı ve Türkiye*. 2015, 2, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, ET: 07.11.2025
- DURMUŞ, Karataş Neslihan. *Ticari surların ve Kişisel verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti*. 2017, 8. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, ET: 07.11.2025
- GÜLERCİ Burcu, *Türk Hukukunda Vergi Mahremiyetinin Sınırları*. İstanbul. On İki Levha Yayıncılık. 2017
- IŞIK, Hüseyin. *Uluslararası Vergilendirme İstanbul*. On İki Levha Yayıncılık. 2014
- OECD, Model Tax Convention. 2014 art 26(1-2)
- ÖNER. Cihat. *Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi*. Yetkin Yayınları. 2010
- SONSUZOĞLU, Elif. *Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi*. Vergi Sorunları Dergisi. Haziran/2000 S.141
- TAŞKIN, Yasemin. *Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsalin Açıklanmasının Vergi Mahremiyeti ile İlişkisi*. İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları. Serisi 59. Seri / Yıl 2016 - [1, ET:07.11.2025
- Türkiye Gelir İdaresi Başkanlığı, Tax Information Exchange Agreements TIEAs :07.11.2025
- Birleşmiş Milletler, Model Tax Convention 2017 art 26(1-2)

ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ HAKKI AÇILAMASINDAN VERGİ TARH İŞLEMLERİNDE HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞI VE YETKİ SAPTIRMASI

Arb. Av. Dr. Cevat KOÇ¹

ÖZET

Vergi alacağını elde edilebilmek için bireyin mülkiyet hakkına yönelen vergi idaresinin, vergi matrahının saptanmasına yönelen hazırlık işlemleri sırasında özel yaşamın gizliliği hakkı ve komşu haklara müdahalesi de söz konusudur.

Hukuk devletinin kamu görevlilerine tanıdığı takdir alanı içerisinde gerçekleştirilmesi gereken söz konusu kamusal müdahalelerin, bu alanın dışına taşarak hak ihlallerine evrilmesi, hakkın kötüye kullanılması ve vergi tarh işlemlerinde yetki saptırması suretiyle gerçekleştirilmesi mümkündür.

Bu çalışmada, vergilendirme yetkisinin kullanımı ile anayasal koruma altında bulunan hak ve özgürlüklerin çatışma alanında ortaya çıkan hukuka aykırılıklar, kuralın Anayasa'ya aykırı olması ya da doğru kuralın yanlış uygulanması açılarından ve özel yaşamın gizliliği hakkı açılmasından ilgili mevzuat ile AYM, AİHM, Yargıtay kararları, DVDDK kararı ve öğretideki görüşler çerçevesinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Özel yaşamın gizliliği hakkı, vergisel müdahaleler, vergisel hak ihlalleri, hakkın kötüye kullanılması yasağı, yetki saptırması

---

1 Avukat, İstanbul Barosu

1. GİRİŞ

Faydası kişiye özgülenebilen ihtiyaçlar, ticari karlılığın ön plan- da olduğu “piyasa ekonomisi” alanında arz talep dengesi gözetilerek karşılanırken,² adalet, milli savunma, dışişleri, eğitim gibi faydası bir ya da birkaç kişiye özgülenemeyen kamusal ve yarı kamusal ihtiyaçlar da “kamu ekonomisi” alanında³ kamu hizmeti olarak devlet tarafından karşılanır⁴. Kamusal hizmetleri gerçekleştirmeyi ödev olarak üstlenen devlet, egemenlik hakkına dayanarak gereken giderlerin karşılanmasını “vergi” adı altında toplumdan ister (AY m. 73).⁵ Zorunlu harcamaların sınırlı gelirlere göre ayarlanarak kısılması mümkün olmadığından, günümüzün vergi devletleri ayağını yorganına göre değil yorganını ayağına göre uzatmak zorunda- dır.

Belirli bir ülkede ve bu ülkede yaşayan kişiler üzerinde tek başına yetkili siyasal örgütlenme türü olarak tanımlanan devlet ege- menliği;⁶ geleneksel anlayışa göre mutlak, sınırsız ve bölünmez bir güç olarak kabul edilirken, çağdaş anlayış bu düşünceyi terk etmiştir.⁷ Devlet’in zorunlu kamusal ihtiyaçların karşılanmasında en önemli kaynak olan vergileri toplama konusunda sahip olduğu hukukî ve fiili güç olarak tanımlanan vergilendirme yetkisini⁸ kul- lanması, tarihsel süreç içerisinde iktidarların keyfi tasarrufları ol- maktan çıkartılıp hukuksal ilkelere tabi tutulmuş, bu süreçte vergi hukuku ile anayasal gelişmeler birlikte seyretmiştir.⁹

- 2 EROL ZEYTİNOĞLU, Genel Ekonomi, İstanbul 1976, s. 611: Adam Smith’e (1723-1790) göre; piyasa ekonomisinde kişisel çıkarlarla toplum çıkarları arasında kesin bir uyum vardır. Kişiler kendi öz çıkarları peşinden koşarlarken, aynı zamanda toplumun çıkarına da hizmet ederler. Böylece, en elverişli ekonomik sonuç sağlanır. Ancak kişi- sel fayda çoğunluğun zararına da çalışabilir.
- 3 HALİL NADAROĞLU, Kamu Maliyesi Teorisi, İstanbul, Sermet Yay., 1976., s. 18-19.
- 4 VURAL SAVAŞ, İktisat Politikasına Giriş, İstanbul, Ar Yayınları, 1982, s. 1, 31, 32.
- 5 S. ATEŞ OKTAR, VERGİ HUKUKU, 16. BASI İSTANBUL, TÜRKMEN KİTAPEVİ, 2022.s. 13-14.; AKİF ERGİNAY, Kamu Maliyesi, 14. Bası Ankara, Savaş Yay., 1992, s. 11.
- 6 SEVİN TOLUNER, Milletlerarası Hukuk Dersleri: Devletin Yetkisi (Yer ve Kişiler Bakı- mından Çevresi ve Niteliği), 4. Basıdan Tıpkı 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınları 2000, s. 1.
- 7 NAMİ ÇAĞAN, Vergilendirme Yetkisi, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları 1982., s. 1, 2.
- 8 ÇAĞAN, a.g.e., s. 1, 2
- 9 MUALLA ÖNCEL, AHMET KUMRULU, NAMİ ÇAĞAN, CENKER GÖKER., Vergi Huku- ku, 31. Bası, Ankara, Turhan Kitapevi, 2022. s. 9.; GÜLSEN GÜNEŞ, Verginin Yasallığı İlkesi, 4. Tıpkı Baskı, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2014/09., s. 59-64.

Vergilendirme yetkisinin mülkiyet hakkına yönelik olarak kullanılması sırasında özel yaşamın gizliliği hakkı ve komşu hakların da hukuksal zeminde sınırlandırılması söz konusu olur.

Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin niteliğiyle ilgili 12/1'inci maddesinde insanın kişiliğine bağlı temel hakların varlığından söz edilmekle, belli bir tarihi aşamada insan kişiliğinin gerektirdiği bütün hak ve özgürlüklerin anayasalarda açıkça garanti altına alınmamış olsalar dahi temel haklardan sayılması gerektiği vurgulanmış olmaktadır.¹⁰

Ancak temel hak ve özgürlükler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumlulukları (Anayasa, m. 12/2) kapsamında sınırlanabilir. Temel hak ve özgürlüklerin başka temel hak ve özgürlüklerle ya da Devlet'e karşı üstlenilen ödevlerle çatışması halinde, hak ve özgürlüğün nereye kadar sınırlanabileceği Anayasa'nın 13'üncü maddesindeki ilkelere göre belirlenir. Anayasa'nın 2'nci maddesindeki "hukuk devleti ilkesi"¹¹, 5'inci maddesindeki "Devletin temel amaç ve görevleri", 14/2'nci maddesindeki "Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması" başlıkları altındaki ilkeler de 13'üncü maddenin uygulanması ile yakından bağlantılıdır.

Ancak temel hak ve özgürlüklere hukuksal zeminde ve kamu yararına yapılan vergisel müdahalelerin sınırını vergisel hak ihlalleri oluşturur. Hukuk devletinde "özgürlük" asıl "sınırlama" istisna olduğundan, hak ihaline varan vergisel müdahalelerde kamu yararından bahsedilemez.

10 ZAFER GÖREN, Anayasa Hukuku, Seçkin Y. Ankara 2006, s. 354: Anayasa Mahkemesi, 12'nci maddenin Türk Anayasasında yer almayan ya da Türkiye tarafından onaylanmamış uluslararası sözleşmelerde yer alan bireysel hak ve özgürlükleri de etki alanına alabileceğini, Anayasa'da bulunmadığı halde, direnme hakkını kabul ederek onaylamıştır; AYM. E. 1988/2; K. 1988/1 (RG 16.05.1989 – 20167). Ökçesiz'e göre hukukun özü direnme hakkıdır; zira eşya bile direnç gösterir. Mutlak itaat beklentisi, bir toplumda kadavra itaati doğurur. Geniş bilgi için: HAYRETTİN ÖKÇESİZ, Sivil İtaatsizlik, 4. Bası, İstanbul, Legal Kitapevi Nisan 2011.

11 1982 Anayasasının Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin (pozitif hukukun açıkça tanıdığı hakların da üstünde var olan ideal özgürlükler anlamına gelen) insan haklarına saygılı demokratik bir cumhuriyet olduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmada, vergilendirme yetkisinin kullanılmasında hak ihlaline varan vergisel müdahaleler, hakkın kötüye kullanılması ya-
sağı ve yetki saptırması özel yaşamın gizliliği hakkı açıklamasından
mevzuat, AYM, AİHM ve Yargıtay kararları ve DVDDK kararı ile
öğretideki görüşler çerçevesinde ele alınacaktır.

2. VERGİ İDARESİNİN VERGİ YÜKÜMLÜSÜNÜ DENETİM YOLLARI EKSENİNDE; ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ HAKKI VE KOMŞU HAKLARA MÜDAHALE ALANLARI

Türk vergi sisteminde vergi tarhiyatının temeli beyana dayandı-
rılmıştır.¹² Ancak insanın doğasında vergi kaçırma güdüsü de var-
dır. Kişinin doğası gereği maddi çıkarları ön planda olduğu için,
vergi ödevi karşısında parayı kendisinde tutma güdüsü harekete
geçer. Böylece vergi beyannamesini yanlış vererek olması gereken-
den daha az vergi ödeyen kişi, ağır bir vergi suçu işlemiş olma-
sa da, bir vergi kabahati işlemiş olur. *Vergi kaçırın kişi, devleti
anonim gördüğü için, kendisini bir başkasını dolandırmış gibi
görmez.* Halbuki vergi hukukuna aykırı davrananlar ve özellikle
de vergi kaçırınların, sadece devlete değil topluma ve dürüst ola-
rak vergisini ödeyenlere de zararı dokunur; özellikle de vergisini
ödeyen rakiplerine karşı haksız rekabet yapmış olurlar.¹³ Sosyolo-
jik, biyolojik, ya da psikolojik nedenler hiçbir zaman tek başlarına
suçluluğu açıklamak için yeterli değildir¹⁴. Vergi ve ceza hukuku
kurallarının iç içe girdiği vergi ceza hukuku, uyuşmazlıkların ve
hukuksuzlukların sık ortaya çıktığı kavraması kolay olmayan bir
hukuk alanıdır.¹⁵

Bu nedenlerle yükümlülerin beyanları bir önceki paragrafta
açıklandığı gibi kasten ya da ihmal, dikkatsizlik, bilmezlik gibi ne-
denlerle her zaman gerçeği yansıtmayabilir. Bu yüzden vergi ida-

12 213 sayılı VUK m. 25, 3065 sayılı KDVK m. 40, 193 sayılı GVK m. 83, 5520 sayılı KVK.
m. 14 gibi.

13 KLAUS TİPKE, JOACHİM LANG, Steuerrecht, Ein Systematischer GrunbriB, Tama-
men revize edilmiş 13. Bası, Köln 1991, s. 766.

14 MAHMUT KAŞIKÇI, Türk Hukukunda Vergi Kaçakçılığı Suçları, 1. Bası İstanbul, Et-
hemler Yayıncılık, Şubat 2007, s. 19.

15 MAHMUT KAŞIKÇI, ALTAN RENÇBER, Vergi Ceza Hukuku, I. Bası, İstanbul, XII Levha
Yayınları, 2023, Arka kapak.

resinin kişilerin vergi ödeyebilme gücü anlamında mali güçlerinin yani gelir ve gelirin fonksiyonları olan servet ve harcama durumlarının¹⁶ saptanmasına yönelik bilgilere ihtiyacı bulunmaktadır.¹⁷

İdarenin bu bilgilere erişimi; vergi yasalarında gösterilen bir takım vergisel ödevler yanında özel yaşamın gizliliği hakkına müdahale yönü bulunan ve öğretide “genel vergi güvenlik önlemleri” olarak da anılan¹⁸ vergi yükümlüsünün denetlenmesine yönelik VUK’un yoklama (m. 127–133), vergi incelemeleri (m. 134–141, 144, 145), arama (m. 142–143, 146, 147), bilgi toplama (bilgi verme, istihbarat arşivi, uluslararası anlaşmalar gereğince bilgi değişimi: m. 148–152/A) hükümlerine göre gerçekleştirilir.¹⁹

Genel vergi güvenlik önlemlerinin kapsamında mükellefin ödevleri arasında yer alan defter tutulması ve kayıt düzeni ile idari nitelikteki vergi cezaları, vergilerin açıklanması, basın ve ilan yoluyla teşhir de yer almaktadır.²⁰ Amacı, vergi matrahlarını vergiyi doğuran olayı belgelendirerek saptamak suretiyle ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamak olan vergi incelemesinin (VUK m. 134) ana malzemesi de yükümlülerin para ile ifade edilebilen işlemlerinin kaydedildiği ticari defterlerle kayıtların dayanak belgeleridir denilebilir.²¹

16 AYM. E. 1999/51; 2001/63, K. T. 28.03.2001 (R.G.T.: 29 Mart 2002; R. G. Sayısı: 24710.

17 SELİM KANETİ, ESRA EKMEKÇİ, MAHMUT KAŞIKCI, Vergi Hukuku, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2022; SELİM KANETİ, VERGİ HUKUKU, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1989.s. 112, 345.; OKTAR, a.g.e., s. 127 Vd.

18 Genel vergi güvenlik önlemleri yanında verginin belirli objektif düzeylerin altına düşmesini sağlamak amacı ile bireysel vergi kanunlarında düzenlenen özel vergi güvenlik önlemleri de vardır. Geniş bilgi için: SADIK KIRBAŞ, Vergi Hukuku: Temel Kavramlar, İlkeler ve Kurumlar, 21. Bası, Ankara, Siyasal Yay. 2018, s. 155, 156.; ŞERAFETTİN AKSOY, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1989., s. 306-307.; KANETİ, a.g.e., s. 345 vd.

19 CEVAT KOÇ, Vergi Hukuku Açısından Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı, 1. Bası, İstanbul, XII Levha Y., 2024. s. 195 Vd.

20 KIRBAŞ, a.g.e., s. 155, 156.

21 OKTAR, a.g.e., s. 271.; YUSUF KARAKOÇ, Genel Vergi Hukuku, 7. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014. s. 397.

3. VERGİLENDİRME İLİŞKİSİNDE ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ HAKKININ SINIRLANDIRILMASI VE KORUNMASI

1890 yılında Samuel Warren ve Louis Brandeis tarafından birlikte kaleme alınan “The Right To Privacy” isimli makalede özel yaşamın gizliliğinin dolaylı olarak (örneğin mülkiyet hakkı gibi genel haklar üzerinden) korunması yerine bağımsız bir hak olarak korunması gerektiği fikri ortaya atılmıştır²². Günümüzde özel yaşamın gizliliğine saygı ilkesi bütün çağdaş demokratik sistemlerde anayasa hukuku ilkesi olarak kabul edilerek bir temel hak ve özgürlük olarak korunmaktadır.²³

Özel yaşam değişik açılardan bakıldığından birbirinden farklı gözükken, zamana ve kişilere göre de değişen görünümler kazanabilen çok yönlü yapısı nedeniyle herkesin üzerinde uzlaşabildiği ortak bir tanıma sığdırılabilecek nitelikte bir kavram değildir.²⁴ AİHM verdiği kararlarda özel yaşam kavramı için etraflı bir tanım vermeyi olanaksız ve gereksiz olarak nitelendirmiştir. Mahkemeye göre bireyin kişisel yaşamı seçimine göre yaşadığı iç dünyası ile sınırlandırılmayacağı gibi dış dünya da kişisel yaşamın dışında bırakılamaz; bu nedenle özel yaşam hakkı diğer insanlarla ilişki kurmayı ve geliştirmeyi de bir dereceye kadar kapsar²⁵. *Bu bağlamda özel yaşam ve konut kavramları içerisine mesleki (profesyonel) ve ticari faaliyetler ve yerler de girer.*²⁶

Herkesin özel yaşamına, aile yaşamına, kişisel verilerine, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır (AY m. 20, 21, 22, AİHS m. 8). Anayasa'nın 13'üncü maddesi, hak

22 SAMUEL D. WARREN / LOUIS D. BRANDEIS, “The Right To Privacy”, Harvard Law Review, Vol. IV, December 15, 1890 No: 5, Çevrimiçi: https://www.cs.cornell.edu/shmat/courses/cs_5436/warren-brandeis.pdf, Erişim Tarihi: 25.11.2019.

23 HAMİDE ZAFER, Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması, İstanbul, Beta Yayınları 2010. S. 7.

24 OYA ARASLI, “Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve T.C. Anayasasında Düzenlenişi”, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara 1979, s. 7-8.

25 GÜÇLÜ AKYÜREK, Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, 3. Bası, Ankara, Seçkin Yay., 2021, s. 29.

26 BĂRBULESCU, Romanya [BD], P. 71 / JANKAUSKAS / Litvanya (no. 2), P. 56-57 / FERNÁNDEZ MARTÍNEZ / İspanya [BD], P. 109-110. C. / Belçika, P. 25 / OLEKSANDR VOLKOV, Ukrayna, P. 165.

ve özgürlüklerin hangi güvence ölçütlerine uygun olarak sınırlanabileceğini, yani hak ve özgürlüğü yasa ile sınırlamanın sınırını koymaktadır. Olağanüstü haller de dâhil olmak üzere, vergilendirme yolu ile özel yaşamın ve aile yaşamının gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunması, konut dokunulmazlığı ve haberleşme özgürlüğü; Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere (sınırlamada güdülen meşru amaçlara) bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir (AY m. 13/ilk cümle). Özel yaşamın gizliliği hakkı ve komşu haklara yapılan vergisel müdahalelerin meşru amacı olan “kamu yararı”; “ülkenin ekonomik refahı” ve/veya “suç işlenmesinin önlenmesi”dir (AY m. 20, 21, 22, 73, AİHS m. 8). Vergisel müdahalelerle getirilen sınırlandırmalar özel yaşamın gizliliği hakkının özüne dokunamaz; Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük (elverişlilik, gereklilik ve orantılılık) ilkesine aykırı olamaz (AY m. 13/son cümle).²⁷

Anayasa'nın 90/5'inci maddesine göre²⁸ iç hukukumuzun bir parçası olan AİHS'in sınırlama rejimi de; (a) her maddenin içeriğinde yer alan sınırlama ve güvence ölçütleri, (b) madde metninde açıkça yer verilme de hak ve özgürlüğün norm alanından doğan sınırlar ile (c) AİHM kararlarından doğan güvence ölçütlerini esas alır. Ölçülülük ilkesi AİHS'de yer almamasına rağmen, bu ilke AİHM'e göre, zaten hakkın düzenlendiği maddede yer alan “demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk” ilkesi içerisinde saklıdır.²⁹

27 KOÇ, a.g.e., s. 118 vd.

28 RONA AYBAY, “Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri”, TBB Dergisi, Sayı 70, 2007, s. 212-213); Anayasamızın 90/5'inci maddesine 07.05.2004 tarih ve 5170 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile konulan ek cümleye göre; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” Bu ek cümle ile getirilmek istenen, uluslararası sözleşmeyi kanunlar karşısında üstün tutmak değil, işin özüne uygulanacak (öncelik verilecek) maddi hukuk kuralını belirleyerek “yasa çatışması” kuralı koymaktadır.

29 SİBEL İNCEOĞLU, “Hak ve Özgürlükleri Sınırlama ve Güvence Rejimi”, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme, Editör: Sibel İnceoğlu, 3. Bası İstanbul, Beta Yay., 2013, s. 2, 40.

4. VERGİSEL MÜDAHALELER KARŞISINDA ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ HAKKININ KORUNMASININ HUKUKİ DAYANAKLARI

Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlâl edilen herkes, bu haklarla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40'ıncı ve AİHS'in 13'üncü maddelerinde düzenlenen "etkili başvuru hakkı" kapsamında yetkili makama geciktirilmeden başvurma olanağının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Bu kapsamda özel yaşamın gizliliği hakkı ve komşu haklar vergisel müdahalelere karşı uluslararası ve bölgesel sözleşmeler, Anayasa ve yasalardan oluşan iç hukuk düzenlemeleri, dilekçe hakkı kapsamındaki idari başvuru yolları ile hukuki, idari ve cezai davalardan oluşan yargısal süreç işletilerek korunur.³⁰

Anayasa Mahkemesi, vergisel normların Anayasa'ya aykırılığı açısından yapılan "norm denetimi" dışında olağan iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra kendisine yapılan vergisel müdahalelerden kaynaklanan olay temelli bireysel başvuruları da hak ihlalleri yönünden karara bağlar.³¹ İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. AYM tarafından saptanan ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, dosya ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırması için "yeniden yargılama" yapılmak üzere ilgili mahkemeye re'sen gönderilir. Yeniden yargılama yolu, yargılamanın yenilenmesi yolundan (CMK m. 311 ila 323, HMK m. 374 ila 38 ve İYUK m.53 ve 55) birçok yönden farklılıklar gösteren özel bir yargılamanın yenilenmesi yolu olarak kabul edilmiştir.³² AYM tarafından, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir (6216 sayılı Kanun m. 50).³³

30 KOÇ, a.g.e., s. 159 vd.

31 İNCEOĞLU, "Anayasa ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi İlişkisi", a.g.e., s. 12.

32 RAMAZAN GÜMÜŞAY, Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının İcrası, Ankara, Adalet Yayınları, 2019. s. 7, 209 vd.; MAHMUT KAŞIKÇI, Vergi Yargılaması Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017., s. 253, 257.

33 KOÇ, a.g.e., s. 164 vd.

AYM'ye yapılan bireysel başvuru yolunun da tüketilmesinden sonra, AİHM'e başvurulabilir. AİHM'e yapılan bireysel başvurular sonunda verilen ve kesinleşen ihlal kararlarının infaz edilebilmesi için, sorumlu devletlerin alması gereken bireysel tedbirlerden birisi de iç hukukumuz yönünden yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulabilir olmasıdır (CMK m. 311 ila 323, HMK m. 374 ila 38 ve İYUK m.53 ve 55).³⁴

5. HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞI

Hakkı kötüye kullanma yasağı her hakkın doğal sınırını oluşturur. Bir hakkın kötüye kullanılması, o hakkın anlamının tersine çevrilerek kullanılması demektir. Anayasa'nın 14'üncü maddesi, bir yandan Anayasal hak ve özgürlükleri kötüye kullanan vatandaşlara ve anayasal düzenin düşmanlarına karşı bir koruma sağlarken, diğer taraftan hak ve özgürlüklerin yok edilmesini veya Anayasa'da belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunan Devlet'e karşı da koruma sağlayarak AİHS'in 17'nci maddesine paralel bir düzenleme getirmektedir.³⁵

AİHS'in temel hakların sözleşmeden daha geniş bir şekilde sınırlandırılmayacağını gösteren 17'nci maddesi ile sınırlandırmaların öngörüldükleri amaç dışında kullanılmayacağını gösteren 18'nci maddesinin ortak özelliği her ikisinin de kamusal makamların iyi niyetinin sorgulanmasını gerektirmesidir. Sözleşme'nin 18'inci maddesi ölçülülük ilkesini içeriyor gibi görülse de AİHM kararlarına göre daha çok amaç saptırması veya yetkinin kötüye kullanılması yasağı olarak yorumlanmaktadır.³⁶

AİHS'in 18'inci maddesinin doğrudan karşılığı 1982 Anayasasının 13'üncü maddesinin temel hak ve özgürlüklerin yalnızca

34 KOÇ, a.g.e., s 178 vd.

35 GÖREN, a.g.e., s. 380, 382; ARASLI, a.g.e., s. 182; OYA BOYAR, "Hakkın ve Yetkinin Kötüye Kullanılması Yasağı", İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme, Editör, Sibel Inceoğlu, 3. Bası. İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s. 88: Bu yasaklar Anayasa'nın bazı özel hükümlerinde de yer almaktadır (AY m. : 24, 27, 54, 68/4). Anayasamızda bu kapsamda değerlendirilebilecek diğer bir hüküm de Anayasa'nın "hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" şeklindeki 6'ncı maddesidir.

36 İNCEOĞLU, "Hak ve Özgürlükleri Sınırlama ve Güvence Rejimi", a.g.e., s. 41.

Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlanabileceğine ilişkin düzenlemedir; temel hak ve özgürlüklerin öngörüldükleri amaç dışında kullanılması (sınırlamada başkaca amaç güdülmesi) bu düzenleme ile Anayasamız tarafından yasaklanmıştır.^{37, 38}

AİHM tarafından 17 ve 18'inci maddeler kapsamında yapılan incelemede, öncelikle Sözleşme'nin başka maddelerinde düzenlenen bir hak ve özgürlüğün ihlal edilip edilmediği araştırılmaktadır. Eğer bu şekilde bir hak ihlali kararı verilirse, uyuşmazlık (ihlal iddiası) aynı olgulara dayandığından 17 ve 18'inci maddeler açısından ayrıca inceleme yapılmamaktadır. Diğer yandan düzenleyici işlemler ayrık tutulursa, idarenin uygulama işlemlerinde kötü niyetin (kamu yararına yönelmemiş olan öznel amaçların) ispatı oldukça zordur. Bu nedenlerle AİHM'in bu iki maddeye ilişkin içtihatları oldukça sınırlıdır.³⁹

Konuya vergi hukuku uygulaması açısından bakıldığında, vergisel denetimler ve bu denetimler sonucu uygulanması gereken yaptırımlar hiç infaz edilmeseler bile vergilendirmede önemli bir uyumluluk aracı olabilirler. Ancak vergi kaçırma birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi ülkede yaygınlaşmışsa, bireylerin tek tek seçilerek vergisel yaptırımlara tabi tutulması adil görülmez. Bu şekilde vergi denetimi ve buna bağlı yaptırım mekanizması dostlara dokunmayıp politik düşmanların cezalandırılması için bir yol olarak kullanılabilir.⁴⁰

Öğretide, hukukun her açıdan içselleştirilerek vergi hukukuna tüm ışığıyla yansıdığı bir uygulama yerine, vergi idaresinin, vergi denetim yolları aracılığı ile belli mükellef gruplarına uyguladığı

37 1982 Anayasasının 13'üncü maddesinin 03.10.2001 Tarih ve 4709 sayılı Kanun - / m.2 ile yapılan değişikliğinden önceki şeklinde "temel hak ve özgürlüklerle ilgili genel ve özel sınırlamaların öngörüldükleri amaç dışında kullanılmayacağına ilişkin" bir düzenleme bulunmaktaydı. 2001 değişikliği sonrası bu hüküm yürürlükten kaldırılmış olup yerine yukarıda ana metinde yer verilen düzenleme getirilmiştir.

38 BOYAR, "Hakkın ve Yetkinin Kötüye Kullanılması Yasağı", a.g.e., s. 94.

39 Ibid, s. 91.

40 RICHARD K. GORDON, "Income Tax Compliance and Sanctions in Developing Countries", Taxation in Developing Countries, Edited by: Richard M. Bird and Oliver Oldman, Baltimore and London, The Johns Hopkins University Press, 1990., s. 457, 462.

baskı ve yargı kararlarını uygulamama eğilimi takdir yetkisinin kötüye kullanımına ilişkin görmezden gelinemeyecek hukuk ihlallerine örnek olarak gösterilmiştir.⁴¹

Nitekim Rus petrol şirketi, OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos'un bir vergi denetimi ile kısa sürede batırılmasına ilişkin sürecin Yukos'un iktidara muhalif profili nedeniyle yapıldığı iddiasına ilişkin bireysel başvuruda ispat zorluğu nedeniyle, AİHM'in vergi denetiminin siyasi nedenlerle yapıldığına ilişkin bir tespitle bulunmadığı görülmektedir.⁴²

Ancak asıl amaç siyasi rakipleri yok etmek olsa da, demokratik bir toplumda kamu yararı (ülkenin ekonomik refahı ve suç işlenmesinin önlenmesi) gerekçesiyle (bu görüntü altında) yapılan vergisel müdahalelerin her aşamasında mülkiyet hakkı yanında özel yaşamın gizliliği hakkı, adil yargılanma hakkı gibi herhangi bir hak ihlalinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması hukuksal denetime açıktır.

Zira bu hukuksal süreç sonucu AİHM, Yukos'un adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ve Yukos'a 1.866,104.634 Euro maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir.⁴³ Ayrıca Uluslararası Tahkim Mahkemesi de Rusya'nın, hukuk sistemini manipüle ettikleri ve Yukos'un patronunun hapse girmesine yol açarak şirketi iflasa zorladığı gerekçesiyle, Yukos'un eski hissedarlarına 50 milyar dolar tazminat ödemesine hükmetmiştir.⁴⁴

41 ESRA EKMEKÇİ, ÇALICIOĞLU, "Açılış Konuşması", Ibid., s. 18, 19.

42 Yukos/Rusya, Khodorkovskiy/Rusya, Jafarov/Azerbaycan, Aliyev/Azerbaycan ve Khadija Ismayilova/Azerbaycan davaları hakkında ayrıca bakınız: BİLLUR YALTI, "Mali Yetkilerin Kötüye Kullanılması", İstanbul barosu Dergisi, Sayı: 2025/4, Sayfa: 125-139.

43 OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Rusya – 14902/04 - Karar (adil tazmin) 31.7.2014 tarihli Karar [I. Bölüm], (Çevrimiçi), <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-169161> (Erişim Tarihi: 20.07.2023).

44 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/lahey-temyiz-mahkemesi-rusyaya-kesilen-50-milyar-dolarlik-cezayi-onayladi/1737591>, (Erişim Tarihi: 15.07.2023).

6. VERGİ TARH İŞLEMLERİNDE BAĞLI YETKİ VE YETKİ SAPTIRMASI İKİLEMİ

Kamu yararının sağlanabilmesi için kamu yönetiminde takdir yetkisi kullanılmaktadır. Kamu yararı siyaset eksenli değil adalet, eşitlik ve hak eksenli değerlendirildiğinde, siyasete ilişkin kavramlar da kendiliğinden dışarıda kalacak ve kamu yararı kavramının içi haklarla dolacaktır.⁴⁵ Halbuki kamu yönetiminde kullanılması gereken takdir yetkisinin göreceli bir nitelik taşıması, bu yetkinin amacı doğrultusunda kullanılmasını engelleyebilmekte, kamu personeli tarafından kişisel çıkarlar amacıyla kullanılabilmesine yol açabilmektedir.

Bireye onun gücü kadar değer veren denetim odaklı korku kültürü,⁴⁶ Anayasamızın 2'nci maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan insan haklarına saygılı hukuk devleti ilkesi ve güçsüzleri güçlüler karşısında koruyan sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmaz. Aslolan anayasalı devlet olmak değil iktidarı sınırlayan "anayasal devlet" olabilmektir.⁴⁷ Kaboğlu'nun eserinde James Madison'dan aynen aktarıldığı gibi (The Federalist Papers, No: 51, 1788) "İnsanlar melek olsaydı devlete lüzum kalmazdı. İnsanları melekler yönetseydi, insanlar üzerinde ne dış denetlemelere ihtiyaç duyulurdu ne de iç denetlemelere."⁴⁸ Bu nedenle, devlete tanınan müdahale yetkisinin özgürlüklere yönelik bir tehdide dönüşmemesi için her türlü kamusal müdahalenin (yürütme işlemlerinin yasalara, yasaların da anayasaya uygunluğunun denetlenmesi yönünden)⁴⁹ diğer denge ve denetim mekanizmaları yanında özgürlük-otorite dengesini koruyacak erk olan yargısal denetime tabi olması gerekir.⁵⁰

45 GÜLŞEN GEDİK, "Vergi Tarh İşleminde Amaç Unsuru: Kamu Yararı Kavramına Vergi Hukuku Perspektifinden Eleştirel Bir Bakış", IV. Vergi Hukuku Kongresi: Genç Hukukçular/Yeni Yaklaşımlar, İÜHFHMABD, Onikilevha, 1. Baskı, Ocak 2016, s. 83.

46 DOĞAN CÜCELOĞLU, Evlenmeden Önce, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2017.

47 İBRAHİM Ö. KABOĞLU, Türkiye'nin Anayasa Gündemi, İstanbul, İletişim Yayınları, 2016, s. 14.

48 İBİD, s. 27.

49 ŞEREF GÖZÜBÜYÜK, Anayasa Hukuku, 19. Bası, Ankara, Turhan Yayınları, 2013., s. 101.

50 KABOĞLU, a.g.e., s. 30.

Bu bağlamda İYUK'un 2'nci maddesine göre idari işlemlerin "yetki", "şekil", "sebeup", "konu" ve "amaç" yönlerinden iptali mümkündür. Ancak vergisel işlemi yapanın "kamu yararı" dışında bir başka amaç gütmüş olması⁵¹ "yetki saptırması"⁵² olarak değerlendirilip maksada aykırılık nedeniyle tarhiyatın iptaline olanak vermez. Çünkü amaç yönünden hukuka aykırılığın sınırlarından birisi⁵³ "bağlı yetki"dir. Vergi idaresinin devlete mali kaynak sağlamaya yönelik kamu yararını gerçekleştirmek için sahip olduğu yetki de bir bağlı yetkidir.⁵⁴ Bu nedenle başlatılan vergi incelemeleri sonunda bulunan matrah farklarına göre tarh edilen cezalı vergilere karşı açılan davalarda asıl işlem ve hazırlık işlemlerinin "amaç" unsuru yönünden hukuka aykırılığı nedeniyle iptalleri mümkün değildir.

7. İÇ HUKUKUMUZDAKİ UYGULAMALARDAN ÜÇ ÖRNEK

7.1. Vergi Yükümlüsünün Defter ve Belgelerine Yoklama Sırasında Elkoyma ile Vergisel Arama Sırasında Elkoyma Arasındaki Fark: "Yargıç Kararı" Alınması Gereken Durumlarda Yetki Saptırması

Yoklama memurlarına vergi yükümlüsünün defter, belge ve delillerine elkoyma; araçları sahibi adına ceza kesme tehdidi ile durdurarak trafikten alıkoyma; taşınan malın sahibi belli değilse tespitine kadar bekleterek koruma altına alma ve gerektiğinde tasfiye etme yetkileri veren VUK'un 127/1-(c), (d), (e) düzenlemesinde Anayasa'ya aykırılıklar ve kötüye kullanıma açık idari yetkiler bulunmaktadır.

51 ŞEREF GÖZÜBÜYÜK, Yönetim Hukuku, 34. Bası, Ankara, Turhan Yayınları, 2016., s. 255.

52 İL HAN ÖZAY, Gümüşğında Yönetim, 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi 2017/11, s. 455 vd.

53 Diğeri de çok amaçlı işlemlerdir (işlemi yapanın birden fazla amaç gütmesi halinde bu amaçlardan birinin yasal olması işlemin iptalini önler).

54 "Bağlı yetki durumunda işlem kamu yararı dışında bir amaç için kullanılmış olsa bile amaç yönünden işlemi iptal etme olanağı yoktur. Çünkü bağlı yetkide işlemin konusu önceden yasa ile belirlenmiştir. Yöneticinin elinde bir çözüm yolu vardır. Onu da yasa göstermiştir." ŞEREF GÖZÜBÜYÜK, Yönetim Hukuku, 37. Bası., Ankara, Turhan Yayınları, 2017., s. 189.; "Bağlı yetkinin karşıtı takdir yetkisidir." ÖZAY, a.g.e., s. 499-508.; "Yönetime belli bir davranışta bulunurken ya da belli bir görevi yerine getirirken az ya da çok bir hareket serbestliği tanınmış ise takdir yetkisinden söz edilir." GÖZÜBÜYÜK, Yönetim Hukuku, s. 179. GEDİK, a.g.m., s. 25-54.

Vergi inceleme elemanlarının vergisel arama ve elkoyma işlemlerine başlayabilmeleri için Anayasa'nın 20/2'nci maddesi ve VUK'un 142'nci maddesi uyarınca önceden "yargıç kararı" alınması zorunludur.⁵⁵ Ancak yoklama memurları "yargıç kararı" alınmasına gerek olmaksızın VUK'un 127/1-c maddesindeki şartlarda defter, belge ve delillere elkoyma yoluna başvurabilmektedirler.⁵⁶ VUK'un 127/1-c maddesindeki bu düzenleme (yargıç kararı olmaksızın yoklama memurlarına verilen elkoyma yetkisi) başlı başına Anayasa'nın 20/2'nci maddesine aykırıdır.

DVDDK, vergi idaresince ihbar üzerine gidilen işyerinde "yargıç kararı" olmaksızın gerçekleştirilen elkoyma işlemine hukuka aykırılık görmemiştir.⁵⁷ Böylece VUK'un 142'nci maddesi uyarınca "ihbar" nedeniyle "arama" kapsamına giren vergisel müdahalede elkoyma işlemi gerçekleştirilebilmesi için önceden "yargıç kararı" alınması yasal zorunluluktur. Ancak bu durum idare tarafından "yoklama" kapsamında değerlendirilerek vergi yükümlüsüne ek güvence sağlayan "yargıç kararı" alınmaksızın yükümlünün defter ve belgelerine vergi idaresi tarafından elkonulması yetki saptırması suretiyle gerçekleştirilmiş olaydaki ikinci hukuka aykırılıktır. Bu şekilde elde edilen delillerin hukuka aykırı yollarla elde edilmiş delil olarak kabul edilmesi ve mahkemece değerlendirmeye alınması gerekirken DVDDK'nun aksi yöndeki kararı da olaya ilişkin üçüncü hukuka aykırılık olmaktadır.⁵⁸

55 Anayasa m. 20/2: "Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ve kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.": VUK m. 142: "İhbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir. Aramanın yapılabilmesi için; 1. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna lüzum göstermesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili sulh yargıcından bunu istemesi; 2. Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına karar vermesi şarttır."

56 VUK m.127/1-c: "Yoklamaya yetkili memurlar, (...) vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili olarak (...) kanuni defter ve belgeler dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğu emare teşkil eden defter, belge ve delillerin tespit edilmesi halinde bunları almak (...) yetkisini haizdirler."

57 DVDDK, 26.12.2008 T., E. 2007/493; K. 2008/754.

58 Geniş bilgi için: KOÇ, a.g.e., s. 195 vd.

7.2.Gecikmesinde Sakınca Bulunan Hallerde Gerçekleştirilen Vergisel Aramada Yargıtay'ın Adli Kolluk görevlilerine Tanıdığı Ayrıcalık

Yargıtay'ın hak eksenli bakış açısına göre, vergi inceleme elemanları tarafından VUK'un 142'nci maddesindeki özel hükümlere uygun olarak alınan hakim kararı üzerine yapılan vergisel arama, çoğu vergi mükellefi olan sanıklar yönünden daha güvencelidir.⁵⁹ Ancak CMK'nın 164'üncü maddesi kapsamında bulunan adli kolluk görevlileri tarafından VUK'un 142'inci maddesindeki usule uyulmaksızın yapılan aramalar sırasında elde edilen vergi suçlarına ilişkin deliller aşağıdaki şartlarda hukuka uygun kabul edilmektedir:

1) Adli kolluk tarafından, (a) genel hükümlere göre (CMK uyarınca) yapılan bir arama sırasında (b) tesadüfen vergi suçu işlendiğine ilişkin bir delil elde edilirse, (c) gecikmesinde sakınca bulunan halin varlığı gösterilmek kaydı ile elde edilen bulgular hukuka uygun yollarla elde edilmiş delil olarak kabul edilir.⁶⁰

2) Adli kolluk görevlileri tarafından genel hükümlere göre yapılan bir arama söz konusu olmasa bile (a) gecikmesinde sakınca bulunan hallerin varlığı gösterilmek kaydı ile (b) VUK'un 359'uncu maddesindeki suçların delillerini elde etmek amacı ile arama yapılabilir. (c) Bu şekilde elde edilen deliller hukuka uygun sayılır.⁶¹

Yargıtay uygulamasına göre gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin yazılı emri ile (hakim kararı olmaksızın) adli kolluk görevlilerinin vergisel arama yapması hukuka uygun bulunmasına rağmen, bu yetkinin aynı koşullarda vergi inceleme elemanlarına yasa ile dahi tanınmaması vergi yükümlülerini VUK'un 142'nci maddesinin getirdiği güvenceden yoksun kılar. Eğer VUK'un 142'nci maddesi ile vergi inceleme elemanlarına tanınan arama yetkisi Yargıtay'ın benimsediği gibi vergi yükümlüleri yönünden daha güvenceli ise, bu yetkinin gecikmesinde sakınca bulunan hallerde

59 Yargıtay 21'inci Ceza Dairesi, E. 2016/10857 K. 2017/1723 T. 5.4.2017.

60 Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2016/12653, K. 2019/3717, T. 10.4.2019.; Yargıtay 11. Ceza Dairesi E. 2018/708 K. 2020/2602 T. 2.6.2020.

61 Yargıtay 21. Ceza Dairesi E. 2016/10857 K. 2017/1723 T. 5.4.2017.

dahi adli kolluk görevlilerine devredilmemesi gerekir. Zira vergi inceleme elemanları adli kolluk görevlileri arasında yer almamaktadır. Aksi halde VUK'un 142'inci maddesinin vergi mükellefleri yararına değil vergi idaresi yararına getirildiğinin kabulü gerekecektir.⁶²

VUK'un bu hükümlerinin sonuçlarının önceden öngörülebilirliğindeki belirsizlikler, eksikler ve hukuka aykırılıklar nedeniyle özel yaşamın gizliliğine yapılan vergisel müdahaleler konusunda yasallık ilkesinin (Anayasa m 13/1) belirlilik ölçütünü karşılamadığı sonucuna varmak gerekecektir⁶³.

7.3.Anayasa ve AİHM İctihatlarına Aykırı Bir Hüküm: "Vergi Yükümlüsünün Defter ve Belgeleri Gizleme Suçu"

Diğer bir örnek susma hakkına ilişkindir. Susma hakkı, Anayasa'nın 38/5'inci⁶⁴ maddesinde, adil yargılanma hakkının (Anayasa m. 36) alt bileşenleri arasında yer alan masumiyet karinesi (Anayasa m. 38/4)⁶⁵ ve delil yasakları (Anayasa m. 38/6)⁶⁶ arasında düzenlenmiştir.

AİHS'in adil yargılama hakkına ilişkin 6'ncı maddesinde ise susma hakkına açıkça yer verilmemiştir. Ancak AİHM verdiği ihlal kararlarında, susma hakkını, sözleşmenin 6'nci maddesindeki adil yargılanma hakkının bir uzantısı olarak görmektedir. Mahkeme'ye göre Susma hakkının 2 ana bileşeni bulunmaktadır. Birincisi, kişinin söze veya belgeye dayalı olarak kendisini ve yakınlarını **suçlamak yerine "sessiz kalma"** isteğine saygı gösterilmesiyle ilgilidir. İkinci bileşen olan **"zorlama"** ise para ve hapis cezası gibi her türlü yaptırım tehdidi olabilir.

62 KOÇ, a.g.e., s. 230 vd.

63 MAHMUT KAŞIKÇI, Vergi Hukukunda Arama Koruma Önlemi (Vergisel Arama), İstanbul, Ethemler Yayıncılık, Şubat 2007. s. 102-103.

64 "Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz."

65 "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

66 "Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez."

AİHM'in susma hakkına ilişkin nitelendirmeleri karşısında⁶⁷ VUK uyarınca tutulması ve ibrazı zorunlu olan defter, kayıt ve belgelerin istenildiğinde ibraz edilmemesi halinde hürriyeti bağlayıcı ceza verilmesini öngören VUK'un 359/a-2 maddesinin Anayasa'nın 38/5'inci maddesi ile AİHS'in 6'ncı maddesine ve AİHM içtihatlarına aykırılık oluşturduğunun kabulü gerekir. Ancak Anayasa Mahkemesi 3 kez önüne gelen iptal başvurularında VUK'un 359/a-2 maddesinde Anayasa'nın 2 ve 38/5'inci maddelerine aykırılık görmemiştir.^{68,69}

8. SONUÇ

Aslolan zihniyet değişikliğidir. Vergi Hukuku alanında kamu yararı dışında bir amaç güdülerek gerçekleştirilen vergisel işlemlerin bağlı yetki nedeniyle amaç unsuru yönünden iptal edilememesinden kaynaklanan ya da vergisel işlemlerin kamu yararı (hazine menfaati) eksenli zihniyet kalıbından hareketle ve hızlı sonuçlandırılması çabası ile oluşturulan, çağdaş hak ve özgürlük anlayışına ters düşen vergisel uygulamalar kabul edilemez.

67 *Funke v. France*, No. 10828/84, 25.02.1993 (<http://hudoc.echr.coe.int>); "İdarenin aramaya rağmen bulamadığı belgeler, ilerde sanık durumuna gelecek kişiden zorla alınmaz veya kişi bazı belgeleri vermeye zorlanamaz."; *Saunders v. İngiltere*, 19187/91, 17 Aralık 1996. "... Başvuranın ifadelerinin hakkında suçlama yapılmadan önce alınmış olması, ifadelerin sonradan cezai yargılamada kullanılmasının söz konusu hakkın ihlalini oluşturmasını engellemez."; *JOHN MURRAY & Birleşik Krallık*, 08 Şubat 1996, "Ulusal mahkeme, sadece sanık sessiz kalmayı tercih ettiği için sanığın suçlu olduğu sonucuna varamaz."; *J.B. / İsviçre*, No. 31827/96 03.05.2001, AİHM, "vergilendirilmemiş kaynaklardan temin edilen ve başvuru tarafından ibrazı istenen belgelerin ortaya çıkartacağı vergilendirilmemiş ek kaynak gelirlerinin vergi kaçakçılığı suçu teşkil edecek nitelikte olabileceğini bilebilecek durumda olan başvuruçunun rızası hilafına bu belgelerin zorla elde edilemeyeceği" sonucuna varmıştır. *I.J.L., G.M.R ve A.K.P. v. Birleşik Krallık* (29522/95, 30056/96 ve 30574/96, 19.09.2000) kararında Mahkeme, şirket devrini soruşturan müfettişlere cezai yaptırım tehdidi ile verilen ifadedeki beyanların yargılama sırasında kullanılmasının adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiştir. Benzer şekilde 06.06.2000 tarihli *Averill v. İngiltere* davası ve 21.12.2000 tarihli *Quinn v. İrlanda* davalarında verilen kararlarda da Mahkeme, susma hakkının sanık aleyhine delil olarak kullanılarak mahkûmiyet kararı verilmesini adil yargılanma hakkının ihlali olarak görmüştür.

68 AYM 2002/55 E.; 2003/8 K.; 11.3.2003 T.; AYM 2004/31 E.; 2007/11 K.; 31.1.2007 T.; AYM: 2019/80 E.; 2022/31 K.; 24.3.2022 T.

69 KOÇ, a.g.e, s. 344 vd.

VUK'un vergi idaresine araştırma ve denetleme yetkisi veren hükümlerinin Anayasa'nın 2, 13, 20, 21, 22, 38/5'inci maddeleri ile uyumlu hale getirilmesi ve doğru kuralın yanlış uygulanmasına yol açabilecek şekilde belirsizlik içeren normların da hukuki güvenlik ilkesi gözetilerek Vergi Hukuku'nun kendine özgü ilkeleri ve "temel hak ve özgürlükler" ekseninde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSOY, ŞERAFETTİN Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1989.
- AKYÜREK, GÜÇLÜ Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, 3. Bası, Ankara, Seçkin Yay., 2021
- ARASLI, OYA "Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve T.C. Anayasasında Düzenlenişi", Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara 1979.
- AYBAY, RONA "Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri", TBB Dergisi, Sayı 70, 2007, s. 212-213.
- BOYAR, OYA "Hakkın ve Yetkinin Kötüye Kullanılması Yasağı", İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme, Editör, Sibel İnceoğlu, 3. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s. 81-96.
- CÜCELOĞLU, DOĞAN Evlenmeden Önce, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2017.
- ÇAĞAN, NAMİ Vergilendirme Yetkisi, İstanbul, Kazancı Hukuk Yay. 1982.
- ÇALICIOĞLU, ESRA EKMEKÇİ "Açılış Konuşması", IV. Vergi Hukuku Kongresi Genç Hukukçular/Yeni Yaklaşımlar, Editör Esra Ekmekci Çalicioğlu ve Diğerleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Ana Bilim Dalı, XII Levha Yay, 2016, s. 18, 19.
- ERGİNAY, AKİF Kamu Maliyesi, 14. Bası Ankara, Savaş Yayınları, 1992.
- GEDİK, GÜLŞEN "Vergi Tarh İşleminde Amaç Unsuru Kamu Yararı Kavramına Vergi Hukuku Perspektifinden Eleştirel Bir Bakış", IV. Vergi Hukuku Kongresi Genç Hukukçular/Yeni Yaklaşımlar, İÜHFHMABD, Onikilevha, 1. Baskı, Ocak 2016, s. 25-54, 83.
- GORDON, RICHARD K. "Income Tax Compliance and Sanctions in Developing Countries", Taxation in Developing Countries, Edited by Richard M. Bird and Oliver Oldman, Baltimore and London, The Johns Hopkins University Press, 1990., s. 457, 462.
- GÖREN, ZAFER Anayasa Hukuku, Seçkin Y. Ankara 2006.

- GÖZÜBÜYÜK, ŞEREF Yönetmelik Yargı, 37. Bası., Ankara, Turhan Yayınları., 2017.
- GÖZÜBÜYÜK, ŞEREF Yönetim Hukuku, 34. Bası, Ankara, Turhan Yayınları, 2016.
- GÖZÜBÜYÜK, ŞEREF Anayasa Hukuku, 19. Bası, Ankara, Turhan Yayınları, 2013.
- GÜMÜŞAY, RAMAZAN Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının İcrası, Ankara, Adalet Yayınları, 2019.
- GÜNEŞ, GÜLSEN Verginin Yasallığı İlkesi, 4. Tıpkı Baskı, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2014/09.
- İNCEOĞLU, SİBEL "Hak ve Özgürlükleri Sınırlama ve Güvence Rejimi", İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme, Editör Sibel İnceoğlu, 3. Bası İstanbul, Beta Yay., 2013, s. 2, 40.
- İNCEOĞLU, SİBEL "Anayasa ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi İlişkisi" İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme, Editör, Sibel İnceoğlu, 3. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s. 7-52.
- KABOĞLU, İBRAHİM Ö. Türkiye'nin Anayasa Gündemi, İstanbul, İletişim Yayınları, 2016.
- KANETİ, SELİM Vergi Hukuku, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1989.
- KANETİ, SELİM /EKMEKÇİ, ESRA / GÜNEŞ, GÜLSEN / KAŞIKÇI, MAHMUT Vergi Hukuku, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2022.
- KARAKOÇ, YUSUF Genel Vergi Hukuku, 7. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.
- KAŞIKÇI, MAHMUT Türk Hukukunda Vergi Kaçakçılığı Suçları, 1. Bası İstanbul, Ethemler Yayıncılık, Şubat 2007.
- KAŞIKÇI, MAHMUT/ RENÇBER, ALTAN Vergi Ceza Hukuku, I. Bası, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2023.
- KAŞIKÇI, MAHMUT Vergi Hukukunda Arama Koruma Önlemi (Vergisel Arama), İstanbul, Ethemler Yayıncılık, Şubat 2007.
- KAŞIKÇI, MAHMUT Vergi Yargılaması Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017.
- KIRBAŞ, SADIK Vergi Hukuku Temel Kavramlar, İlkeler ve Kurumlar, 21. Bası, Ankara, Siyasal Yay. 2018.
- KOÇ, CEVAT Vergi Hukuku Açısından Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı, 1. Bası, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2024.
- NADAROĞLU, HALİL Kamu Maliyesi Teorisi, İstanbul, Sermet Yayınları, 1976.

- OKTAR, S. ATEŞ Vergi Hukuku, 16. Bası İstanbul, Türkmen Kitapevi, 2022.
- ÖKÇESİZ, HAYRETTİN Sivil İtaatsizlik, 4. Bası, İstanbul, Legal Kitapevi Nisan 2011.
- ÖNCEL, MUALLA/KUMRULU, AHMET/ÇAĞAN, NAMİ /GÖKER, CENKER Vergi Hukuku, 31. Bası, Ankara, Turhan Kitapevi, 2022.
- ÖZAY, İL HAN ÖZAY Günışığında Yönetim, 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi 2017/11.
- SAVAŞ, VURAL İktisat Politikasına Giriş, İstanbul, Ar Yayınları, 1982.
- TİPKE, KLAUS/LANG, JOACHİM Steuerrecht - Ein Systematischer GrunbriB, Tamamen revize edilmiş 13. Bası, Köln 1991.
- TOLUNER, SEVİN Milletlerarası Hukuk Dersleri Devletin Yetkisi (Yer ve Kişiler Bakımından Çevresi ve Niteliği), 4. Basıdan Tıpkı 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınları 2000.
- WARREN, SAMUEL D. /BRANDEİS, LOUIS D. "The Right To Privacy", Harvard Law Review, Vol. Iv, December 15, 1890 No, 5, Çevrimiçi, https://www.cs.cornell.edu/shmat/courses/cs_5436/warren-brandeis.pdf, s. 193-220, Erişim 25.11.2019.
- YALTI, BİLLUR "Mali Yetkilerin Kötüye Kullanılması", İstanbul Barosu Dergisi, Sayı 2025/4, Sayfa 125-139.
- ZAFER, HAMİDE Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması, İstanbul, Beta Yayınları 2010.
- ZEYTİNOĞLU, EROL Genel Ekonomi, İstanbul 1976.

TAHKİM TÜRLERİ VE TAHKİME ELVERİŞLİLİK

Av. Nejla PEKGÖZ¹

ÖZET

Uyuşmazlık çözümünde tüm dünyada alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına yönelim arttığı gibi ülkemizde de tahkim ve arabuluculuk uygulamalarının kapsamı genişlemektedir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte yeni uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilmektedir. Taraf iradesine ve rızasına dayanan tahkim yargılamasının temel dayanağı tahkim anlaşmasıdır. Tahkim anlaşması tahkime elverişli olmayan bir konuda düzenlendiği takdirde geçerlilik şartlarını taşıyan bir sözleşme yapılmış olsa dahi yapılan anlaşmanın hiçbir hükmü olmayacaktır. Bu nedenlerle çalışmamızda genel olarak tahkimin tanımı, türleri, tahkim anlaşması ve geçerlilik şartları açıklandıktan sonra, tahkime elverişli olan ve olmayan durumlar ve tahkime elverişliliğe uygulanacak hukukun tespiti konuları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tahkim, Tahkim Türleri, Tahkime Elverişlilik, Tahkime Elverişliliğe Uygulanacak Hukuk.

1.GİRİŞ

Gerek dünyada gerekse ülkemizde, taraf iradesine dayanması, bağımsız ve tarafsız uzmanlarca yürütülmesi, etkinlik, esneklik, verimlilik, gizlilik, hızlilik ve dünya çapında uygulanabilir olması gibi nedenlerle ve uluslararası ticaretin gerekleri doğrultusunda tahkim yargılamasının uygulama alanı ve tahkime götürülen dava sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kurumsal tahkim merkezlerinin seri yargılama usulleri yargılama sürelerini kısalttığı gibi, bir dava

---

1 Avukat, İstanbul Barosu

dosyasına gerekli optimum zamanın ayrılması, uzman kişilerin yargılamayı yapması gibi nedenlerle tahkim yargılaması süratli, adil, etkin sonuçlar vermektedir.

Geçmişte yabancılık unsuru içeren konularda tahkim uygulamaları daha fazla sayıda iken günümüzde yabancılık unsuru içermeyen konularda da iç tahkime gidilen uyuşmazlık sayıları artmaktadır. Tahkim müessesesinin uygulama alanlarının genişlemesi adalete erişimi de kolaylaştıracaktır.

Taraflar arasında geçerlilik şartlarına uygun yapılmış bir tahkim anlaşması bulunsa bile, tahkime elverişli olmayan bir konuda tahkim anlaşması yapılmışsa, yapılan tahkim yargılamasının süreç sonunda geçersiz ve işlevsiz kalacağı açıktır. Bu durumda tahkim yargılamasının temelini ve dayanağını teşkil eden tahkim sözleşmesinin veya şartının tahkime elverişli konularda kurulması ve tarafların tahkim sözleşmesi yapma ehliyetinin de bulunması önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, tahkimin tanımı, türleri, kısaca tahkim anlaşmasının geçerlilik koşulları, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)² ve 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (MTK)³ uyarınca tahkime elverişli olan ve elverişli olmayan uyuşmazlıklar, tahkime elverişsiz ve kamu düzenine aykırı bir konuda bir hakem kararı verildiğinde icrasının yaratacağı sorunlar ve tahkime elverişliliğe uygulanacak hukuk konuları; uluslararası sözleşmeler, yasalar, yargı kararları ve doktrin görüşleri çerçevesinde irdelenecektir.

2. TAHKİM, TANIMI ve TÜRLERİ

2.1.Tanımı

Tahkim alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi ve yargılama usulüdür. Şanlı, tahkimin tek mil milli ve milletlerarası düzenlemelere göre tarafların serbest iradesine istinat eden bir yargılama usulü olduğunu, tahkimin bir üst kavram olduğunu belirtmekte-

2 Resmi Gazete (RG) Tarih (T.) 04.02.2011, Sayı (S.) 27836.

3 RG, T.05.07.2001, S.24453

dir.⁴ *Kuru/Arslan/Yılmaz* tahkimi, bir hak konusunda uyuşmazlık yaşayan tarafların, karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle, aralarındaki uyuşmazlığın çözümünü devlet mahkemeleri yerine özel kişi veya kişilere bırakarak, uyuşmazlığın bu kişiler tarafından incelenip karara bağlanması şeklinde tanımlanmaktadır.⁵

2.2.Tahkimin Türleri

Tahkim çeşitli şekillerde uygulanabilir ve çeşitli sınıflandırmalar yapılabilir. Aşağıda doktrindeki ve uygulamadaki belli başlı sınıflandırmalara yer verilmiştir.

2.2.1.Kurumsal Tahkim - Ad hoc /Arızı Tahkim

Kurumsal tahkim, International Chamber Of Commerce (ICC), İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC), İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM) gibi bir kurumsal tahkim merkezinin kuralları esas alınarak ve bu kurumun belirlediği şartlarda ve kurumun organizasyonunda yapılan tahkim olup; ad hoc tahkim ise tarafların tüm kuralları kendi iradeleriyle belirledikleri, sadece taraflar arasındaki somut bir olay için geçici olarak oluşturulan, bir kuruma bağlı olmaksızın yürütülen, genellikle The United Nations Commission Of International Trade Law-Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) Model Kanun kuralları çerçevesinde yürüttükleri, eğer bir hukuk seçimi yapılmadı ise tahkim yeri hukuku esas alınarak yürütülen tahkimdir.⁶

4 ŞANLI, Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması Ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 8. Baskı, Beta, İstanbul, 2023, s. 295.

5 KURU, Baki/ARSLAN, Ramzan/ YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı,25. Baskı, Yetkin, Ankara, 2014, s. 779.

6 TİRYAKİOĞLU, Bilgin, Tahkim Türleri Ve Tahkim Dayandığı İlkeler, Tahkim Ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı, (2-3 Şubat 2023) Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 138, Hukuk ve Mevzuat İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Editörler: Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Eda Manav Özdemir, Açelya Şahin, Güray Özsu, 8, Ankara, 2023, s. 6-8., <<https://turkisharbitrationacademy.com>>, E.T.:21.09.2025; GEDİK, Begüm, Milletlerarası Hakem Kararlarının İptal Edilme Nedenlerinden Hakem Kararlarının Geçersiz Olması, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2020, s. 17.

2.2.2. İhtiyari/Seçimlik Tahkim - Zorunlu Tahkim

Tahkim taraf rızasına dayalı bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olup, ihtiyari tahkim bir zorunluluk olmaksızın tarafların rızasına ve isteğine bağlı olarak yürütülen tahkimdir.⁷ Bazı kanunlardaki düzenlemeler nedeniyle taraflar uyuşmazlık çıktığında tahkime gitmek zorunda olup bu tahkim yolu kanundan kaynaklanmaktadır.⁸ (i)3533 Sayılı Kanun'da düzenlendiği üzere devletin bazı hallerde idare ile çıkabilecek uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümlenmesini zorunlu kılması, (ii)91 Sayılı Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (iii)6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, (iv)1512 Sayılı Noterlik Kanunu, (v)6356 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, (vi)5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu, (vii)1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu, (viii)1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu, (ix)3039 Sayılı Çeltik Ekim Kanunu, (x)5957 Sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, (xi)5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun ve (xii)6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (Çalışan buluşlarına ilişkin 115/11.madde) uyarınca, kanun gereği belli bazı uyuşmazlıkların çözümünde tahkimin zorunlu olduğu haller düzenlenmiştir. *Eksi*, Noterlik Kanunu, Menkul Kıymetler Borsası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname gibi düzenlemelerde idari kurulların uyuşmazlık çözdüğünü ve bunun gerçek anlamda tahkim olmadığını ifade etmektedir.⁹ *Tiryakioğlu*, tahkimin rızai karakteri dikkate alındığında zorunlu tahkim olarak adlandırılan uyuşmazlık çözümünün tahkim yargılaması olamayacağını belirtmektedir.¹⁰

7 AĞIRMAN, Doğan, Milli&Milletlerarası Tahkim, 1. Baskı, Adalet, Ankara, 2022, s.88; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 12.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2024, s. 618.; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 780.

8 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 780.; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 618.; NOMER, Ergin/ EKŞİ, Nuray/ ÖZTEKİN GELGEL, Günseli, Milletlerarası Tahkim Hukuku, Cilt 1, 6.Baskı, Beta, İstanbul, 2021.

9 EKŞİ, Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, 2.Baskı, Beta, İstanbul, 2019, s. 34-35.

10 TİRYAKIOĞLU, s. 16.

2.2.3. İç (Yerli) Tahkim – Dış (Yabancı) Tahkim

Sadece bir devleti ilgilendiren, örneğin Türk hukukuna göre yürütülen, tahkim yeri Türkiye olan, yabancılık unsuru olmayan tahkim iç tahkim; yabancı bir tahkim yerinin ve yabancı usul kurallarının uygulandığı ve verilen kararın da yabancı hakem kararı olduğu tahkim ise dış tahkim olarak adlandırılır.¹¹

2.2.4. Milli Tahkim - Milletlerarası Tahkim

Milli tahkim, yabancılık unsuru taşıması farketmeksizin milli usul kurallarının, örneğin Türk hukukunun uygulandığı, tahkim yerinin Türkiye olduğu, kaynağı bakımından Türk hukuku kaynaklı tahkim; milletlerarası tahkim ise milletlerarası alanda etkileri olan bir sözleşmeden kaynaklanan, yabancı unsur kavramını da içine alan, hem dış tahkimi hem de MTK uyarınca tahkimi de içinde barındıran tahkimdir.¹²

2.2.5. Ticari Tahkim - Yatırım Tahkimi - DTÖ Bünyesindeki Tahkim

Ataman-Figanmeşe, tahkimi tarafların niteliğine göre; mal ve hizmet ticareti yapan tacirler (veya tacir gibi hareket eden devlet kuruluşları) arasındaki uyuşmazlıklar için başvurulmuş ticari tahkim, yabancı yatırımcı ile ev sahibi devlet arasındaki uyuşmazlıklar için başvurulmuş yatırım tahkimi ve her iki tarafını da devletlerin oluşturduğu Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) bünyesinde görülen tahkim olmak üzere üç grupta sınıflandırmaktadır.¹³

2.2.6. Bağlayıcı Olan Tahkim - Bağlayıcı Olmayan Tahkim

Hakem kararının etkisi yönünden tarafların tahkim kararına itiraz veya dava hakkının olmadığı tahkim bağlayıcı tahkim; tarafların hakem kararına uyma zorunluğunun olmadığı ve gerektiğinde mahkemelerde dava konusu edilebildiği tahkime ise bağlayıcı olmayan tahkim denilir.¹⁴

11 TİRYAKİOĞLU, s. 13.

12 TİRYAKİOĞLU, s. 14-16.

13 ATAMAN-FİGANMEŞE, İnci, Milletlerarası Ticari Tahkim Ve Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar, 2011(Yayımlanma Tarihi 2012), Public and Private International Law Bulletin, C. 31, S.1, s. 93-94.

14 NAR, Mehmet, Tahkimin Kamu Hizmetlerine Uygulanma Sorunsalı Ve Olası Sonuçları, 2012, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.103, s. 116.

2.2.7. Elektronik Tahkim

Elektronik tahkim, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden yararlanılarak geleneksel tahkim yargılamasının, çevrimiçi, sanal, elektronik ortamda yapıldığı bir tahkim yöntemidir.¹⁵ Bu tür çevrimiçi tahkim sözleşmelerinin geçerliliği için de geleneksel tahkim anlaşmalarında aranan ehliyet, şekil ve esasa ilişkin şartların mevcut olması gerekmektedir.¹⁶ 2020 yılından itibaren pandemi nedeniyle tahkimde de teknolojik yöntemler daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Tahkim masraflarının düşüşünü ve adalete erişimin kolaylaşmasını sağlamıştır.¹⁷ Özellikle e-ticarette yapılan tüketici işlemleri uluslararası boyutta yapılmakta ve uyuşmazlıklar çıktığında milletlerarası bir mahkemenin olmayışı, yetkili mahkemenin tespitinin zorluğu, devlet mahkemelerinin hız, masraf, yetki sorunları nedeniyle bu uyuşmazlıkları çözmede uygun olmaması ve uygulanacak hukukun tespiti gibi sorunlarla karşılaşmaktadır.¹⁸ Doktrinde özellikle düşük miktarda elektronik tüketici sözleşmeleri bakımından tahkim anlaşmasının uyuşmazlık çıktıktan sonra ya da önce yapıldığına bakılması tüketici aleyhine sonuçlar vermekte olduğundan bu anlayışın terkedilmesi gerektiği savunulmaktadır.¹⁹ Doktrinde elektronik tahkim sürecinin geleneksel tahkimin elektronik ortamda yapılması olup, geleneksel tahkimin bazı durumlarda örneğin duruşmaların elektronik ortamda yapılması gibi uygulamalar ve yine elektronik ortamda başvuruların yapıldığı tüketici hakem heyetlerince yürütülen tahkim uygulamalarının elektronik tahkim olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmektedir.²⁰ Taraflar elektronik tahkimin bağlayıcı olması ya da bağlayıcı olmamasını seçebilmekte olup bu durum tanıma ve tenfiz açısından

15 KISAKÜREK, Serhat, Elektronik Tahkim Ve Tahkimin Dijitalleşmesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2021, s. 17.

16 DÜLGER, Ahmet, Çevrimiçi Olarak Yapılan Tahkim Anlaşmalarının Hukuki Geçerliliği, 2022, Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, s. 358.

17 ÖZBEK, Mustafa Serdar, Tahkim Hukuku, Cilt I, 1.Baskı, Yetkin, Ankara, 2022, s. 297.

18 DAĞDELEN YAŞAR, Nilay, Elektronik Tüketici Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Elektronik Tahkim, 2021, Public and Private International Law Bulletin, C. 41, S. 2, s. 785-791.

19 DAĞDELEN YAŞAR, s. 802.

20 DAĞDELEN YAŞAR, s. 804, 806, 818.

sorunlar yaratabilmektedir.²¹ Elektronik tahkimde tahkim yeri bir sorun teşkil etmekte olup, elektronik tahkim belirli bir yere bağlı olmayan (delocalised) bir tahkim türü olup,²² tahkim yeri öncelikle tarafların belirlediği yer olacaktır.²³ Tahkim yeri taraflarca belirlenmediğinde, HMK ve MTK uyarınca tahkimde, tahkim kurumu veya hakemler işin niteliğine göre tahkim yerini belirleyebilecektir.²⁴ Doktrinde bu konuda milletlerarası tahkim açısından çeşitli görüşler ileri sürülmekte olup, *Dağdelen Yaşar*, tüketicilerin hem kendisinin hem de sözleşmenin karşı tarafının yerleşim yerinde dava açması kuralının burada da uygulanmasını önermektedir.²⁵

2.2.8. Blokzincir(Blockchain) Sistemlerinde Uygulanan Ve Tahkim Olarak Nitelendirilen Merkeziyetsiz Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Uçtan uca iletim ağı olarak tanımlanan blockchain, merkezi bir otoriteye bağlı olmadan oluşturulup kullanılan ve yönetilen bir sistemdir.²⁶ Uyuşmazlık çözümü için çeşitli uygulamalar yapılmakta olup, bu sistemlerin ortak bazı özelliklerine değinmek gerekirse, tahkim anlaşması elektronik ortamda yapılmakta, Jüri/Hakem/Noter gibi adlandırmalar yapılan kişilerin seçimi ile uyuşmazlık çözümü sağlanmakta, bazı ulusal diller veya solidity gibi programlama dili kullanılabilir.²⁷ Bazı uygulamalarda hakemler sisteme ne kadar teminat yatırırorsa o kadar hakem olarak seçilme şansı artmakta, uyuşmazlık çıktığında sistemden rastgele hakem atanmakta, çoğunluk yönünde oy kullanmayan hakem teminatını kaybetmekte, kararı uygun bulmayan kişi birden fazla kez temyize gidebilmekte ancak temyiz süreci pahalı olup, her seferinde daha pahalı hale gelmekte, verilen kararın icrası anında sağlanmakta

21 DAĞDELEN YAŞAR, s. 810.

22 ÖZKAN, Işıl/KAVLAK, Bengül, Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Tahkim, 1. Baskı, Seçkin, Ankara, 2024, s.138.

23 DAĞDELEN YAŞAR, s. 813.

24 KISAKÜREK, s. 50.

25 DAĞDELEN YAŞAR, s. 814.

26 TOPALOĞLU, Mustafa, Blockchain Akıllı Sözleşme Ve Tahkim, *Adana Barosu Bilişim Komisyonu E- Dergi*, Ocak, 2023, s.1-8, makale için bkz. <https://www.adanabarusu.org.tr/uploads/haber_3/BiliAim_Komisyonu_SayA_1.pdf/>, E.T. 30.09.2025.

27 TOPALOĞLU, s. 7.

ancak tazminat akıllı sözleşmeden fazla ise bu işlem yapılamamaktadır.²⁸ Bu sistemlerde dijital imza kullanılmakta olup Türk hukukunda bu imza güvenli elektronik imza niteliği taşımamaktadır.²⁹ Bu uyuşmazlık çözüm sisteminde hakemlerin uzman olması gerekemeyip, hakemlerin uzmanlığı, tarafsızlığı, bağımsızlığı, kimliği tespit edilememektedir. Takma isimler kullanılmakta olup davalının kimliği de tespit edilemeyecektir. Rastgele, asimetrik nitelikte hakem seçimi yapılmaktadır. Bu sistemdeki uyuşmazlık çözümünde adaleti sağlama amacı, adil yargılanma, dürüst yargılanma, tarafların eşitliği, hukuki dinlenilme hakkı gibi ilkeler görünmemektedir. Tahkim yeri ve uygulanacak hukukun tespiti zorluklar içermektedir. Sistemdeki veriler her zaman siber saldırıya uğrayabilecek olup gizlilik ve kişisel bilgilerin korunması tehlikededir. Kullanılacak yargılama dili yabancı dil veya programlama dili olacağından ve sistemin kullanımı yüksek teknik bilgi gerektirdiğinden kişilerin adalete erişiminde sorun yaratabilecektir. Blokzincir sisteminde kullanılan ve tahkim olarak nitelendirilen bu uyuşmazlık çözümü, klasik tahkimin temel kurallarından uzak, kendine özgü, sadece hızlilik ve giderlerin azaltılması amacı olan bir uyuşmazlık çözüm sistemi olup, kullanıcılar aleyhinde sonuç doğuracağı açık olup, hukuki altyapısının düzenlenmesi gereklidir.

2.2.9. Tek Kademeli Tahkim - Çok Kademeli Tahkim

Tek kademeli tahkim hakemlerin verdiği nihai karar sonrası ilgili ülkenin devlet mahkemesinde iptal davası açmak gibi yargı yoluna başvurulabilirdiği tahkim; çok kademeli tahkim ise kurumsal tahkimde verilen hakem kararı aleyhine önce kuruma itiraz yoluna başvurulup, itiraz sonrası verilen karar aleyhine ilgili ülke hukukuna göre mahkemede yargı yoluna başvurulabilirdiği tahkimdir.³⁰

28 TOPALOĞLU, s. 8.

29 ÖZBİLEN, Arif Barış, Sözleşmelerin Şekli Ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü, 1.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2016, s. 87-90.

30 KORUCU, Yavuz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Tahkim, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015, s. 24.

2.2.10. Çok Taraflı, Çok Sözleşmeli Tahkim

Çok taraflı tahkim ikiden fazla tarafı ilgilendiren ve tahkim şartı içeren bir sözleşme nedeniyle, bütün tarafları bağlayan tek bir hakem kararı ile sonuçlanabilecek bir tahkim yargılamasına, bu tarafların her birinin resmen taraf olarak katılmasıdır.³¹ Birden fazla tarafı bulunan tek bir sözleşmenin varlığı ya da üçüncü kişilerin maddi hukuktan kaynaklanan nedenlerle veya yargılama usulleriy-le davaya dahil edilmesi sonucu ortaya çıkabilir.³²

Çok sözleşmeli tahkim ise aynı veya farklı taraflar arasında yapılmış, birbiriyle sıkı bağlantısı olan sözleşmelere ilişkin iddiaların aynı tahkim davasında ileri sürülerek yargılama yapılmasıyla gerçekleşir.³³

Ermenek, MTK bağlamında bağlantılı davaların, adil yargılanma ve usul ekonomisi ilkesi gereği zorunlu hallerde birleştirme ve ayırma kararı verilmesine ya da bağlantılı davaların birlikte görülmesine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir.³⁴ Özbek, bağlantılı davaların birleştirilebilmesi için davalar arasında bağlantı bulunması ve tarafların hepsinin rıza göstererek davaların birleştirilmesi yönünde talepte bulunması gerektiğini belirtmektedir.³⁵ Yılmaz G., usul ekonomisi gözetilerek, adil ve etkin bir yargılama sağlanabilmesi amacıyla, tarafları aynı olup da aynı ekonomik bütünlük içinde akdedilen sözleşmelerden doğan ayrı tahkimlerin birleştirilmesi yönünde, taraf itirazına rağmen karar verilebilmesi gerektiğini ifade etmektedir.³⁶

31 YILMAZ, Gizem, Milletlerarası İnşaat Tahkiminde Tarafların Ve Sözleşmelerin Çokluğu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025, s. 149.

32 YILMAZ, G., s. 149.

33 YILMAZ, G., s. 150.

34 ERMENEK, İbrahim, Hakem Yargılamasında Bağlantılı Davalar, 2014, Prof.Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Özel Sayı, s. 1248.

35 ÖZBEK, C. II, s.1 508.

36 YILMAZ, G.,s. 190.

2.2.11. Değerlendirmeye Dayalı Tahkim/Nitelik Tahkimi/Quality Arbitration

Taraflar arasındaki sözleşmeye dayalı teslim edilen malların, sözleşmedeki şartlara uygun olup olmadığı, ayıplı olup olmadığı, satılan malların kalite ve koşulları ile ilgili sınırlı karar verildiği, uyuşmazlık konusu ürünlere ilişkin olarak hakemlerin uzmanlığının ön planda olduğu özel bir tahkim türüdür.³⁷

2. 2. 12. Seri Tahkim/Hızlandırılmış Tahkim

Belli türde veya miktarda, hızlı çözüm gerektiren, çok karmaşık olmayan uyuşmazlıkların, kurumsal tahkim merkezince belirlenen daha kısa sürede ve hızlı prosedürlerle çözülebildiği tahkim yöntemidir.³⁸ Örneğin ISTAC Seri Tahkim Kuralları'nda bu yönde düzenleme bulunmaktadır.³⁹

2.2.13. Nihai Teklif Tahkimi/Beyzbol Tahkimi/Sarkaç Tahkimi

Tarafların herbirinin hakeme nihai bir uzlaşma teklifini sunduğu, hakemin de en makul gördüğü teklifi seçtiği bir yöntem olup, bu uyuşmazlık çözüm türünün suigeneris bir tür olduğu ve uzman raporları olarak da kabul edildiği görülmektedir.⁴⁰ Beyzbolcuların ücret uyuşmazlıkları ile ilgili uygulandığından beyzbol tahkimi olarak da adlandırılır.

3. TAHKİM SÖZLEŞMESİ, TANIMI VE GEÇRELİLİK KOŞULLARI

Tahkim süreci uyuşmazlığın tarafları arasında yapılacak tahkim sözleşmesi ile başlayacaktır. Tahkim sözleşmesi esas sözleşmeden bağımsız bir sözleşme olarak yapılabileceği gibi esas sözleşme içinde bir tahkim klozu olarak da yapılabilir.

37 ÖZBEK, C. I, s. 202-204.

38 AYDOĞMUŞ, Ayşe Yasemin, Seri Tahkim Yargılaması Ve Güncel Uygulamaları, 2021, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 41, S.1, s. 294.

39 ISTAC Seri Tahkim Kuralları için bkz. <<https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2024/12/ISTANBUL-TAHKIM-MERKEZI-SERI-TAHKIM-KURALLARIv3-1-4.pdf>>, E.T.23.09.2025.

40 ÖZBEK, C.I, s. 218.

HMK 412.maddesine göre, “ *Tahkim* sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşmadır.”⁴¹

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda (TBK) sorumluluk halleri, sözleşme, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanmaktadır. UNCITRAL Model Kanun 7/1., MTK 4/1. ve New York Konvansiyonu II/1.maddeleri gereği tahkime konu uyuşmazlık sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ve haksız fiilden kaynaklanan bir alacağa ilişkin olabilecektir.

Ancak her ne kadar kanunda açıkça düzenlenmese de bu hallerin kapsamına girmeyen ve sözleşme öncesi görüşmeler döneminde meydana gelen, sözleşme veya haksız fiil kaynaklı olmayan zararların da tazmini gerekmekte olup, bu taleplerin dayanağı sözleşme öncesi sorumluluk (culpa in contrahendo) ilkesidir.⁴² Tarafların sözleşme görüşmeleri esnasındaki kusurlu davranışları nedeniyle, Türk Medeni Kanunu (TMK) 2.maddesi dürüstlük kuralından kaynaklanan özen ve koruma yükümlülüğüne ilişkin sorumluluk nedeniyle borç ilişkisine aykırılık ortaya çıkabilir.⁴³ Eğer taraflar arasında tahkim iradesi varsa sözleşme öncesi görüşmeler döneminde ortaya çıkan bu tür sorumluluk hallerinde de tahkim yargılaması yapılabilecektir.

Tahkim sözleşmesinin geçerli olabilmesi için temel olarak tahkim sözleşmesinin ehliyet, şekil ve esas bakımından geçerli olması gerekir.⁴⁴ Tahkim sözleşmesinin olmazsa olmaz (condito sine qua non) şartı tarafların aralarındaki uyuşmazlığı tahkim yolu ile çözecekleri konusunda anlaşmış olmalarıdır.⁴⁵

41 RG, T. 04.02.2011, S. 27836.; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 619.

42 KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 23.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 121vd.

43 OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, Güncellenip Genişletilmiş 18.Baskı, Vedat, İstanbul, 2020, s. 40.

44 ŞANLI, s. 296.

45 AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, 6.Baskı, Vedat, İstanbul, 2021, s. 145.

Geçerli bir tahkim anlaşması kurulması için sözleşmenin, TBK uyarınca herhangi bir sözleşmede bulunması gereken sözleşmelerin geçerliliğine ilişkin genel şartları taşıması, tarafların kendi milli hukuklarına göre tahkim sözleşmesi yapma ehliyetinin olması, tarafların hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde açık ve kesin tahkim iradesinin olması, tahkim sözleşmesinin içeriği ve kapsamının açık olması ve patolojik, asimetric klozlar içermemesi, tahkim anlaşmasının konusunun belirli/mevcut olması, taraflar arasında bir hukuki ilişki olması, taraflar arasında bir çekişme olması gerekir. Tahkim anlaşmasının kanunda düzenlenmiş yazılı şekil şartına uygun yapılması gerekir. Tahkim sözleşmesi asıl sözleşmeden bağımsızdır. Tahkim sözleşmesi, üçüncü kişiye teşmilin mümkün olduğu istisnai haller haricinde, sözleşmenin nispiliği prensibi gereği sadece sözleşmenin taraflarını bağlar.

4.TAHKİME ELVERİŞLİLİK

Tahkimin konusunu oluşturan uyuşmazlığın tahkim yargılaması yoluyla çözülüp çözülemeyeceğine tahkime elverişlilik (arbitrability) denir.⁴⁶ Uyuşmazlığın konusunun tahkime elverişli olup olmadığına objektif tahkime elverişlilik, uyuşmazlığın taraflarının kim olacağı ve tahkim sözleşmesi yapma ehliyetinin olup olmamasına subjektif tahkime elverişlilik denir⁴⁷.

4.1.Subjektif Tahkime Elverişlilik (Tarafları Bakımından)

Subjektif tahkime elverişlilik, tarafların taraf ehliyeti olup olmadığıyla ve tahkime devlet ya da kamu kurumlarının taraf olmak için gerekli yetkiye sahip olup olmadığı ile ilgilidir.⁴⁸ Gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin tabi oldukları hukuka göre tahkim sözleşmesi yapma ehliyetlerinin bulunması gereklidir. Devletin taraf olduğu sözleşmeler açısından 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin 2/1.maddesi gereği amme hukuku tüzel kişileri olarak adlandırılan devlet kuruluşu olan tüzel kişilerin geçerli hakemlik anlaşması ya-

46 ÖZBEK, C.I, s. 785.

47 ÖZBEK, C. I, s. 789 vd.: TUNÇ YÜCEL, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir Ve Delil Tespiti, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2013, s. 59.

48 EKŞİ, s. 48-49.;ÖZBEK, C. I, s. 790.

pacağı düzenlenmiştir.⁴⁹ 1999 yılında Anayasa'nın 125.maddesinde yapılan değişiklikle kamu tüzel kişilerinin tahkime taraf olması sorunu çözülmüş ve bu uyuşmazlıkların tahkime elverişli olması sağlanmıştır.⁵⁰ Kamuda hukuk hizmetlerini yürüten birimler iç ve dış tahkim yargılamalarında idareyi temsil edip, tahkim süreçlerini yürütmekte ve yönetmekte olup, idareler tahkimde taraf sıfatını hazırdır.⁵¹ Devlet kuruluşu veya şirketinin taraf olduğu tahkim sözleşmeleri devlete teşmil edilebilir.⁵² Devlet kuruluşları ile özel kişiler arasında yapılan sözleşmelerde devlet davalı olarak gösterilmekte, yatırımcı zarara uğradığında tahkim anlaşması devlete teşmil edilmektedir.⁵³

4.2. Objektif Tahkime Elverişlilik (Konusu Bakımından)

Objektif tahkime elverişlilik bir uyuşmazlığın konusunun tahkim yoluyla çözümlenip çözülemeyeceğini belirler.⁵⁴

HMK 408.maddesi "*Taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.*" hükmünü amiridir.⁵⁵

MTK 1/4.maddesi "*Bu Kanun, Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tâbi olmayan uyuşmazlıklarda uygulanmaz.*" hükmünü amiridir.⁵⁶

Taraflar ancak üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri, gerektiğinde uyuşmazlığı sulh yoluyla çözebildikleri, çekişmeli yar-

49 Milletlerarası Ticari Hakemlik Konusundaki Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun için bkz. <<https://www.kanunum.com/files/3730-1.pdf>>, E.T. 29.09.2025.

50 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, RG, T. 09.11.1982, S. 17863.

51 ÖZBEK, C. I, s. 506-507.

52 ŞİT KÖŞGEROĞLU, Banu, Yabancı Hakem Kararlarının Üçüncü Kişilere Karşı Tenfizi, 2011, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, S. 3, s. 6.

53 ÖZKAN/KAVLAK, s. 89.

54 ÖZBEK, C. I, s. 789.

55 RG, T. 04.02.2011, S. 27836.

56 RG, T. 05.07.2001, S. 24453.

giya ait uyuşmazlıklarda tahkim yoluna başvurabilirler.⁵⁷ Ancak emredici nitelikte sayılan bu kanun maddelerinin tahkimin uygulama alanını daraltacak şekilde yorumlanmaması gerekir.⁵⁸ Bazı uyuşmazlıklar hakkında taraflar serbestçe tasarruf edebilse bile kamu yararı gereği tahkime tabi olmayan hususlar ve ayrıca münhasıran mahkemelerin yetkili olduğu hususlar da bulunmaktadır.

- Genel olarak malvarlığına ilişkin uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğu kabul edilir.

- Anayasa'nın 90.maddesi ve Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 1.maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara aykırı tahkim anlaşması düzenlenemez.

- Çekişmesiz yargı işleri tahkime elverişli değildir.⁵⁹

- Ceza davaları kamu düzenine ilişkin olup tahkim söz konusu olmaz.⁶⁰

- Vergi mevzuatına aykırılık tahkime elverişsizdir.⁶¹

- İdari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkta tahkim söz konusu olamaz.⁶²

- Ancak Anayasa'nın 125/I.maddesi ve 4501 Sayılı Kamu Hizmetleri İle İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun uyarınca kamu hizmet ve imtiyazlaşma sözleşmelerinde ortaya çıkacak uyuşmazlıklar tahkim yoluyla çözüme elverişlidir.⁶³

57 KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt:VI, 6.Baskı, Demir Demir, İstanbul, 2001, s.5945vd.; NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, C.I, s. 23.

58 NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, C. I, s. 23.

59 PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 617

60 AĞIRMAN, s. 165.; ÖZBEK, C.I, s. 785.

61 ÖZBEK, C. I, s. 785.

62 AĞIRMAN, s. 166.

63 GEDİK, s. 52; AĞIRMAN, s. 166.

- Boşanma, ayrılık gibi aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.⁶⁴

- Velayet, vesayet, ahvali şahsiye ile ilgili uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.⁶⁵

- Nesep ile ilgili uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.⁶⁶

- Ancak kişilik haklarına ilişkin tazminat talepleri ve boşanmadan kaynaklanan tazminat talepleri tahkime elverişlidir.⁶⁷

- *Yavuz*, derneklerin tüzüğüne tahkim şartı eklenebileceğini ve bu şartın genel kurul kararının iptaline ilişkin de olabileceğini ancak hüküm üçüncü şahıslara karşı ileri sürülebilecek yeni hukuki meseleler ortaya çıkarıyorsa bu hallerin tahkime elverişli olmayacağını belirtmektedir.⁶⁸ Yargıtay 4.HD kararı da benzer yöndedir.⁶⁹

- Manevi tazminat davaları tahkime elverişlidir.⁷⁰

- TBK 262.maddesi gereği taksitle satım sözleşmesine konu uyuşmazlıkta yerleşim yeri Türkiye olan alıcı, yerleşim yerindeki mahkemenin yetkisinden feragat edemeyeceği gibi tahkim sözleşmesi de yapamayacak olup bu uyuşmazlıklar tahkime elverişsizdir.⁷¹

- Fahiş cezai şartın indirilmesi talebinin tahkime elverişli olmadığı kabul edilir. Özbek, iki tarafın iradesine tabi bir iş olduğun-

64 EKŞİ, s. 49.; PEKCANİTEZ, Hakan, Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tahkime İlişkin Hükümleri, *Makaleler*, Cilt 2, 2.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2023, s. 509. (Yeni HMK)

65 EKŞİ, s. 49.

66 PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 617.

67 İLHAN, Hüseyin Afşın, Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği, 1.Baskı, Adalet, Ankara, 2016, s. 238

68 YAVUZ, Cevdet, Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi Ve Tabi Olduğu Hükümler, II.Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu: Tahkim Konuşmalar, Tartışmalar, Bildiriler, 14 Şubat 2009, İstanbul, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 159.

69 Karar için bkz., YAVUZ, s. 159, Naklen, Yargıtay 4. HD, T. 30.01.1975, E. 1975/10026, K.1975/12981.

70 AKINCI, s. 95.; EKŞİ, s. 71-72.; ÖZBEK, C. I, s. 821.

71 NÖMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, C. I, s. 23-24.; TUNÇ YÜCEL, s. 60.; ÖZBEK, C. I, s. 902.; EKŞİ, s. 54-55.

dan, fahiş faizin ve fahiş cezai şartın indirilmesine ilişkin taleplerin tahkime elverişli olduğunu ifade etmektedir.⁷²

- Gayrimenkulün aynına ilişkin uyuşmazlıklar Türk hukukunda tahkime elverişli değildir. HMK uyarınca taşınmazın aynına ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. MTK uyarınca Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.⁷³ Ancak MTK uyarınca Türkiye’de bulunmayan bir taşınmazla ilgili uyuşmazlık tahkime elverişlidir.⁷⁴

- Doktrinde, hakemlerce taşınmaz mülkiyetinin nakline ilişkin eda hükmü verilemeyeceği ancak davacının tescil konusunda alacaklı olduğu konusunda tespit hükmü verilebileceği ve bu tespit hükmünün mahkemede açılacak tescile zorlama davasında kesin delil olarak kullanılabileceği yönünde görüşler bulunmaktadır.⁷⁵

- Gayrimenkulün sicil kaydında değişiklik oluşturmayan gayrimenkule ilişkin bazı uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir. Örneğin kat karşılığı inşaat sözleşmelerinden doğan tazminat ve cezai şart istemleri tahkime elverişli iken, tescil elverişli değildir.⁷⁶

- Taksime ilişkin olarak, Yargıtay uygulamalarında tahkime elverişli olmadığı yönünde karar verilmiştir. *Kuru*’ya göre, taraflar sulh yoluyla taksim yapabildiklerinden taksim davası tahkime elverişlidir.⁷⁷ *Topal*, ortakların ve mirasçılarının kendi aralarında anlaşarak paylı mülkiyete ve elbirliği mülkiyetine son verebildikleri de dikkate alınarak, paylı mülkiyetin ve elbirliği mülkiyetinin sona erdirilmesine ilişkin tarafların tahkime başvurabileceğini belirtmektedir⁷⁸.

72 ÖZBEK, C. I, s. 823.

73 AĞIRMAN, s. 164.

74 AKINCI, s. 97.

75 YLMAZ, Süleyman /ÇAVUŞOĞLU, Gökçe Filiz, Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı Ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi, 2019, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, s. 609.

76 ŞANLI, s. 310.; AĞIRMAN, s. 165.; EKŞİ, s. 56-57.

77 KURU, C. IV, s. 5950.

78 TOPAL, Önder, Paylı Mülkiyet Ve Miras Ortaklığının Sona Ermesinde Tahkimin Veya Arabuluculuğunun Caiz Olup Olmadığı, 2021, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1, s. 250.

- Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.⁷⁹

- Taşınmaz mülkiyetinin intikali sonucunu oluşturabilecek tapudaki satış vaadi şerhinin kaldırılması tahkime elverişli değildir.⁸⁰

- Ancak gayrimenkul satış vaadi sözleşmesinden kaynaklanan alacak davaları tahkime elverişlidir.⁸¹

- Taşınmaz mal payının geri verilmesi ve bu maksatla tapu sicilinde lüzumlu düzeltme işlemlerinin yapılması Yargıtay kararına göre mümkündür.⁸²

- *Yılmaz E.*, itirazın iptali konulu uyuşmazlıkta, ipoteğin geçersizliği de iddia edildiğinde, hakem heyetinin bu konuyu da değerlendirip karara bağlayabileceğini belirtmektedir.⁸³

- Gayrimenkul mükellefiyetinden doğan yükümlülükler, taşınmaz üzerindeki rehin, irtifak gibi sınırlı aynı haklar tahkime elverişli değildir.⁸⁴

- Gemi taşınır bir mal olup ve kanunlarda taşınmaz olduğuna ilişkin bir düzenleme de bulunmayıp, gemi üzerindeki mülkiyet hakkına ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.⁸⁵ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin bazı maddelerindeki sınırlamalar hariç deniz taşımasında gemi alacakları tahkime elverişlidir. TTK 1271/2.maddesi gereği, deniz yolu taşıma sözleşmelerinde tazminat istemi doğmadan önce yapılan yetki ve tahkim sözleşmeleri

79 AĞIRMAN, s. 165.

80 EKŞİ, s. 52-53.

81 KÖKSAL, Bahadır, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Tahkim Şartının Varlığı Halinde Genel İflas Yoluyla Takip Yapılmasının Değerlendirilmesi, 2022, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXVI, S. 3, s. 557,567.

82 Yargıtay 15. HD, T. 31.05.1979, E. 1979/1195, K. 1979/1330. <<https://www.kazanci-hukuk.com>>, E.T. 09.08.2018

83 YILMAZ, Ejder, Tahkimde İtirazın İptali Davası Ve Tahkime Elverişlilik Kuralı, 2014, Prof.Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Basım yılı: 2015), C. 16, Özel Sayı 2014, s. 546.

84 EKŞİ, s. 53.

85 ŞANLI, s. 313.

geçersizdir.⁸⁶ Yargıtay TTK 1235/7. ve 1236/2.maddelerine dayalı deniz taşımacılığına ilişkin bir uyuşmazlıkta tahkim itirazının reddine dair karar vermiş olup; *Akıncı*, deniz taşımasında zararın tazmini ile birlikte ferî nitelikteki kanuni rehin hakkı tesisi talep edilmesinin tahkim şartını ortadan kaldırmayacağı görüşündedir.⁸⁷

- İflas davası, konkordato davası, sıra cetveline itiraz davası tahkime elverişli değildir.⁸⁸ Yargıtay konuya ilişkin 2013 tarihli kararında, iflas davasının dayanağı olan alacağa ilişkin yetki veya tahkim şartı varsa, bu alacağa ilişkin uyuşmazlığın yabancı mahkeme veya hakemde hükme bağlanması gerektiği yönünde karar vermiştir.⁸⁹

- İİK 226/2.maddesine göre, kanunda belirlenen miktarlarda müflisin alacakları için iflas idaresi tahkim sözleşmesi yapabilir. Ancak ikinci alacaklılar toplantısında iflas idaresine yetki verilmesi gerekir.⁹⁰

- Tahkim sözleşmesinin varlığına rağmen ilamsız icra takibi yapılması konusunda doktrinde farklı görüşler olup, uygulamada genel olarak yapılabileceği kabul edilmektedir.⁹¹

- Borçlunun ödeme emrine itirazı sonucu itirazın kaldırılması talebiyle icra mahkemesinde itirazın kaldırılması davası açılması halinde, itirazın kaldırılması talebi bir dava olmadığından alacaklının hakemde dava açması gerektiği itirazında bulunulamaz.⁹² Özbek, tahkim anlaşmasındaki iradenin esas alınması ve icra mahkemesinde itirazın kaldırılmasına olanak tanınmaması ve itirazın kaldırılması talebinin usulden reddedilmesi gerektiği görüşündedir.⁹³

86 EKŞİ, s. 56.; ÖZBEK, C. I, s. 902.

87 AKINCI, s. 110vd.; Ağırman da aynı görüşte olup bkz., AĞIRMAN, s. 176.; Konuya ilişkin Yargıtay Kararı için bkz. Yargıtay 11. HD, T. 17.09.2014, E. 2014/4229, K. 2014/13934, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025

88 EKŞİ, s. 49.; ÖZBEK, C. I, s. 841-842.; PEKCANİTEZ, Yeni HMK, s. 509.

89 ŞANLI, s. 311vd., Karar için bkz. Yargıtay 23. HD, T. 21.01.2013, E. 2012/4732, K. 2012/255, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T.01.10.2025.

90 ÖZBEK, C. I, s. 514, 843.; BAYRAK, Yıldırım, Geniş Açıklama Ve İçtihatlarla İcra Ve İflas Kanunu, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2023, s. 975-976.

91 YAVUZ, s. 158.; AĞIRMAN, s. 193.

92 ŞANLI, s. 311.

93 ÖZBEK, C. I, s. 838.

- İtirazın iptali davası tahkime elverişlidir.⁹⁴

- İcra inkar tazminatı konusunda doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte, uygulamada hakemler icra inkar tazminatına hükmetmektedir. Özbek, hakemlerce icra inkar tazminatına hükmedebileceği görüşündedir.⁹⁵ Pekcanitez, cebri icra hukukuna ve mahkemelere özgü olduğundan, icra inkar tazminatının tahkim sözleşmesinin kapsamında olmadığını ve tahkime elverişli olmadığını belirtmektedir.⁹⁶

- Menfi tespit davasına konu uyuşmazlığın tahkime elverişli olması halinde, menfi tespit davası da tahkime elverişlidir.⁹⁷

- İstirdat davası tahkime elverişlidir.⁹⁸

- Hacizli mal hakkında istihkak davası tahkime elverişli değildir.⁹⁹

- Borçtan kurtulma davası konusunda doktrinde bir kısım görüş tahkime elverişli olmadığını, bir kısım görüş ise tahkime elverişli olduğunu yönündedir.¹⁰⁰

- Tasarrufun iptali davası tahkime elverişli değildir.¹⁰¹

- 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu gereği kanunda sayılan emredici kurallara ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişsizdir.¹⁰²

94 AĞIRMAN, s.193.; ÖZBEK, C. I, s. 833-835.; Konuya ilişkin karar için bkz. Yargıtay 6. HD, T. 23.05.2024, E. 2024/1210, K. 2024/1693, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 02.10.2025.

95 ÖZBEK, C. I, s. 828.

96 PEKCANITEZ, Hakan, Tahkimde Açılan İtirazın İptali Davasında Hakemler İcra İnkâr Tazminatına Karar Verebilir mi?, *Makaleler*, Cilt 3, 2.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2023, s. 209-212. (İcra İnkâr Tazminatı)

97 AĞIRMAN, s. 194-195.; Akıncı, s. 114-115.; ÖZBEK, C. I, s. 840., Konuya ilişkin karar için bkz. Yargıtay 19. HD, T. 11.03.2004, E. 2003/2654, K. 2004/2603, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025.

98 YAVUZ, s. 158.; ÖZBEK, C. I, s. 840.

99 YAVUZ, s. 158.; ÖZBEK, C. I, s. 841.

100 ÖZBEK, C. I, s. 839-840.

101 ÖZBEK, C. I, s. 841.

102 AĞIRMAN, s. 168.

- Taşınmazlarda kira bedelinin tespiti davaları ve kiralananın tahliyesi davalarının tahkime elverişsiz olduğu kabul edilmektedir.¹⁰³ Yargıtay 2025 tarihli konuya ilişkin kararında kira bedelinin tespiti davasının tahkime elverişsiz olduğu yönünde karar vermiştir.¹⁰⁴

- Kira bedelinin uyarlanması davaları tahkime elverişsizdir.

- Kira bedelinin tahsiline ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.¹⁰⁵

Kiracının zayıf konumda olduğu gerekçesine dayanılarak, kira uyuşmazlıklarında tahliye, tespit ve uyarlama davalarını tahkime elverişsiz olduğu yönünde kesin ön kabullerle sınırlamak doğru değildir. Farklı görüşler ve uygulamalar vardır. *Kuru*, tahkim sözleşmesinin kira sözleşmesinden sonraki bir tarihte yapılmış olması halinde tahkim şartının geçerli olacağı görüşündedir.¹⁰⁶ Yargıtay, iki tarafın tacir olduğu tahliye davasında uyuşmazlığın tahkime elverişli olduğu yönünde karar vermiştir.¹⁰⁷ *Ağırman*, kiracılık ilişkisinde taraflardan birinin zayıf konumda olduğu şeklindeki ön kabulün uygulanmasının doğru olmayacağı, ortaya çıkan olayın niteliğine göre değerlendirme yapmanın gerekli olduğunu belirtmektedir.¹⁰⁸ *Pürselim*, MTK açısından, konut nitelikli kiracılık ilişkisinde uyuşmazlığın tahkime elverişli olmadığı, işyeri olarak kiralanan taşınmazlara ilişkin kira uyuşmazlığının tahkime elverişli olduğu görüşündedir.¹⁰⁹

103 KURU, C. IV, s. 5952-5953.

104 Yargıtay 3. HD, T.10.06.2025, E.2025/893, K.2025/3205, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025

105 EKŞİ, s. 58.; Konuya ilişkin karar için bkz. Yargıtay 3. HD, T. 09.01.2024, E. 2023/5108, K. 2024/75, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T.01.10.2025

106 KURU, C. IV, s. 5953.

107 AKINCI, s. 10., Karar için bkz. Yargıtay 19. HD, T. 16.12.2004, E. 2004/5413, K. 2004/12656. Naklen; Konuya ilişkin 2024 tarihli karar için bkz. Yargıtay 3. HD, T. 26.06.2024, E. 2023/4108, K. 2024/2037, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025

108 AĞIRMAN, s. 191.

109 PÜRSELİM, Hatice Selin, Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Kira Sözleşmelerinin Tahkime Elverişliliği, 2021, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 27, S. 1, s. 496.

- Tüketicinin zayıf durumda olması ve kamu düzeni nedeniyle tüketicinin taraf olduğu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklar uygulamadaki genel kabule göre tahkime elverişli değildir.¹¹⁰ Ancak *Ağırman*, tüketici sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların peşinen tahkime elverişsiz olduğunun kabulünün isabetli olmadığını, her uyuşmazlığın niteliğine göre ilgili mercii tarafından tahkime elverişli olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.¹¹¹

- İş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. İşverene göre zayıf konumda olan işçi, kamu düzeni mülazımlarıyla korunmaktadır. İşçi tahkimde dava açtığı takdirde artık tahkim yoluna başvurulabileceği kabul edilmelidir. 4857 Sayılı İş Kanunu 20.maddesi gereği, tahkimin konusu işçilik alacaklarını içermemek ve feshine bağlı haklarla sınırlı olmak koşuluyla işçi tahkime gidebilecek olup, bu uyuşmazlık tahkime elverişli olacaktır.¹¹² Yargıtay işe iade davalarının tahkim yoluyla çözümünün ancak iş sözleşmesinin feshinden sonra yapılacak bir tahkim anlaşması ile mümkün olabileceği yönünde karar vermiştir.¹¹³ Yargıtay iş sözleşmesinin kurulması ve devamı sırasında düzenlenen tahkim sözleşmesini geçersiz saymaktadır. Ancak Yargıtay bir kararında,¹¹⁴ hakem kaydına ilişkin anlaşmada iradeyi sakatlayan bir hal ileri sürülüp ispatlanmadığı sürece bu kaydın geçerli olduğu yönünde karar vermiştir.¹¹⁵ *Ersen Perçin*, dava şartı arabuluculuk uygulaması karşısında, bu yönde talebi olmasa bile arabuluculuğa başvurmak zorunda olan işçinin, kendi talebiyle tahkime başvurusunun önünde hiçbir engel kalmadığı görüşündedir.¹¹⁶

110 İLHAN, s. 242-245.; Konuya ilişkin karar için bkz. Yargıtay 13. HD, T. 25.09.2006, E. 2006/7727, K. 2006/1276, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025

111 AĞIRMAN, s. 189.

112 AĞIRMAN, s. 181-182.

113 Yargıtay 9. HD, T. 02.10.2017, E. 2016/21367, K. 2017/14609, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025.

114 Yargıtay 9. HD, T. 26.11.2007, E. 2007/37878, K. 2007/35335, <www.kazancihukuk.com>, E.T. 09.08.2018.

115 AKINCI, s. 134-135.; ÖZBEK, C. I, s. 889.

116 ERSEN PERÇİN, Gizem, MTK Tahkiminde İptal Davalarına İlişkin Bir Değerlendirme, 2020, İstanbul Üniversitesi Yayınevi Public and Private Law Bulletin, C. 40, S. 2, s.1070.

- Avukatlık vekalet ücretine ilişkin uyuşmazlıklara ilişkin olarak Yargıtay daha önceki dönemlerde avukatlık mesleğinin kamu düzeni ile ilgili olması nedeniyle tahkime elverişsiz olduğuna karar vermiştir.¹¹⁷ Avukatla müvekkil arasındaki sözleşmenin konusu olan ve hukuki yardım yapılan temel işlemde, iş sahibi tüketici konumdaysa vekalet sözleşmesine ilişkin uyuşmazlığın çözümünde tüketici mahkemelerinin görevli olduğu yönündeki Yargıtay kararları mevcut olup, halen bu yönde uygulama yapılmaktadır.¹¹⁸ Yargıtay'ın çeşitli kararlarında da vurgulandığı üzere avukatlık mesleği yargısal fonksiyona sahip bir kamu hizmeti mesleği olup, avukatlık vekalet sözleşmeleri nevi şahsına münhasır, nitelikli sözleşmelerdir. Bu nedenle tüketici işlemi niteliğinde değerlendirilmesi isabetsiz bir yaklaşımdır. Özbek, tarafların avukatlık ücret sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar üzerinde serbestçe tasarruf edebileceklerinden bu uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğunu belirtmektedir.¹¹⁹

- Spor uyuşmazlıkları tahkime elverişlidir.¹²⁰ Ülkemizde Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK) Talimatı'nın 2.maddesi uyarınca, sportif cezalar ve yetiştirme tazminatı ihtilafları münhasıran UÇK tarafından, diğer uyuşmazlıklarda ise UÇK'nın yetkisinin taraflarca kabul edilmesi halinde uyuşmazlıklar bu kurulca çözülmektedir.¹²¹

- 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu'nun 51.Maddesi ve 52. maddeleri gereğince hakeme başvurulması mümkündür.¹²²

- Sermaye piyasası hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda yatırımcılarla aracı kurumlar arasındaki uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nun görevleri arasında

117 Yargıtay 13. HD, T. 25.12.1995, E. 1995/10533, K. 1995/11673, < <https://www.kazancihukuk.com>>, E.T.09.09.2018.

118 Yargıtay 13. HD, T. 12.07.2018, E. 2018/3545, K. 2018/7887, < <https://www.kazanci.com>>, E.T. 27.11.2024.

119 ÖZBEK, C. I, s. 919.

120 ŞANLI, s. 309-110.

121 Sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlıklarda tahkim kurulunca verilen kararlara karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin karar için bkz. Yargıtay 3. HD, T. 27.04.2021, E. 2020/8146, K. 2021/4666, < <https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 01.10.2025.

122 AĞIRMAN, s. 182.

üyelerinin SPK kapsamındaki uyuşmazlıkların çözümü için tahkime yönelik altyapıyı kurmak ve yönetmek de bulunmaktadır.¹²³

- Kripto varlık, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3/bb maddesinde¹²⁴ “ *Kripto varlık: Dağıtık defter teknolojisi veya benzer teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtım yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıklar.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Kanun'un 74.maddesi belli uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümünü düzenlemekte olup, kanunlarımızda kripto varlıkların tahkime elverişli olmadığına ilişkin aksine bir düzenleme de yoktur. Devletin piyasa düzenlemeleri kapsamında, ceza hukuku kapsamında ve tüketici hukuku kapsamında olan uyuşmazlıklar haricinde, kripto varlıklara ilişkin sözleşmesel ilişkilerden doğan uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.

-Sigorta uyuşmazlıklarında tahkim, 5684 Sayılı Sigorta Uyuşmazlıkları Kanunu'nda düzenlenmiş olup, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden yararlanan kişi mutlaka tahkime gitmek zorunda olmayıp, doktrinde bu tahkimin mecburi ya da ihtiyari tahkim olarak nitelendirilemeyeceği ve nispi zorunlu tahkim ya da karma tahkim gibi nitelemeler yapılmıştır.¹²⁵ Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri kıyasen uygulanacaktır.¹²⁶

- Çek iptal davası çekişmesiz yargı işi olup,¹²⁷ çekişmesiz yargı işleri tahkime elverişli değildir.

- Kredi sözleşmesinden doğan uyuşmazlık tahkime elverişlidir.¹²⁸

123 ÖZBEK, C. I, s. 798-801.

124 RG, T. 30.12.2012, S. 28513.

125 EKŞİ, s. 42-45.

126 EKŞİ, s. 46.; Karar için bkz. Yargıtay 4. HD, T. 26.02.2025, E. 2024/14885, K. 2025/3297, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 02.10.2024.

127 KURU, Baki /BUDAK, Ali Cem, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler, 2011, İstanbul *Barosu Dergisi*, İstanbul, C. 85, S. 2011/5, s. 27.

128 ŞANLI, s. 312.

-Fikri mülkiyete dayalı uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.¹²⁹ Ancak Türk Patent ve Marka Kurumu (TPMK) kararlarına karşı açılacak dava ve markanın hükümsüzlüğü davası tahkime elverişli değildir.¹³⁰ 10.01.2024 tarihinden itibaren markanın iptali başvurusu 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu 26.maddesi uyarınca TP-MK'ya yapılacaktır.

- Kooperatifler hukukunda, kooperatif ile ortakları arasındaki uyuşmazlıklar tahkime elverişsiz, kooperatifle üçüncü kişiler arasındaki uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.¹³¹

- Adi ortaklıktan kaynaklı sözleşmeler tahkime elverişlidir.¹³²

- Anonim şirketin feshine dair uyuşmazlığın ortaklar arasında yapılacak bir tahkim anlaşmasıyla çözümlenmesinin tahkime elverişli olmadığı kabul edilir.¹³³ Özbek, şirketin haklı sebeple feshi konusunda, mahkemeye gitme yolu kapatılmaksızın, pay sahiplerine tahkime gitmek konusunda seçimlik yetki tanınabileceği görülmüştür.¹³⁴

- Şirket ana sözleşmesindeki tahkim şartı geçerlidir.¹³⁵ Zira kanunda tahkim şartına izin veren açık bir düzenleme olmadığı gibi böyle bir hükmü yasaklayan düzenleme de olmayıp, TTK 340.maddesinde kanunda açıkça izin verilmişse esas sözleşmede farklı düzenlemeler yapılabileceği düzenlenmiş olup,¹³⁶ kanundan sapma, açık izin ve tamamlayıcı hükümler kapsamında esas söz-

129 ÖZBEK, C. I, s. 801.

130 AĞIRMAN, s. 168.; ÖZBEK, C. I, s. 802.

131 AĞIRMAN, s. 178.

132 UYGUN, Doğan, Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkimle Çözümü, 2021, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 37, 48vd.; Konuya ilişkin karar için bkz. Yargıtay 3. HD, T. 02.11.2023, E. 2023/3710, K. 2023/3060, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 02.10.2025.

133 UYGUN, s. 44-45.

134 ÖZBEK, C. I, s. 880.

135 ÖZBEK, C. I, s. 862.; Konuya ilişkin karar için bkz., Yargıtay 11. HD, T. 01.07.2019, E. 2019/2226, K.2019/5000, <<https://karararama.yargitay.gov.tr>>, E.T. 02.10.2025.

136 KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler Ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, On İki Levha, İstanbul, 2016, s. 228-229.

leşmeye tahkim şartı konulması kanunla çelişmeyecektir.¹³⁷ Yine esas sözleşmeye korporatif nitelik taşıması amacıyla tahkim şartı konulmuşsa sadece kurucuları değil, şirket tüzel kişiliğini, şirket organlarını ve sonraki pay sahiplerini bağlayacağı sonucu ortaya çıkacaktır.¹³⁸ Ancak doktrinde bir görüşe göre sonradan pay sahibi olanlar ile intifa hakkı sahibi olanların bu şarttan bağlı olacağı; başka görüşe göre ise bu şartın sözleşmeye eklenmesine olumsuz görüş verenleri ve sonradan pay sahibi olanları bağlamayacağı ifade edilmektedir.¹³⁹ TTK 421/2.maddesi uyarınca esas sözleşmede özel nitelikte değişiklik yapıldığında sermayenin tümünü oluşturan pay sahiplerinin hazır olması gerektiği düzenlenmekte olup,¹⁴⁰ *Veziroğlu*, esas sözleşmeye tahkim şartı sonradan tadil yoluyla ekleniyorsa genel kurul kararının oybirliği ile alınması gerektiğini, doktrindeki olumlu yönde oy veren pay sahipleri için geçerli olacağı yönündeki görüşe katılmadığını, nisaba aykırı alınan genel kurul kararının yok hükmünde olacağını belirtmektedir.¹⁴¹

- Şirket ana sözleşmesinde tahkim hükmü olsa dahi genel kurul kararlarının iptali davası doktrindeki ağırlıklı görüşe göre tahkime elverişli değildir.¹⁴² Özbek, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu gibi davaların tahkime elverişliliğinin kabul edilmesi gerektiğini,¹⁴³ tahkim sözleşmesinde hakem kararının herkese etkili olacağı kaydı düşülerek bu davaların tahkimde görülebileceğini ifade etmektedir.¹⁴⁴

---

137 VEZİROĞLU, Cem, Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, 2021, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 11,16-17.

138 VEZİROĞLU, s. 13.

139 ÖZBEK, C. I, s. 861-865.

140 PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 1, 3.Baskı, Adalet, Ankara, 2018, s. 995-996.

141 VEZİROĞLU, s. 18,21.

142 AKINCI, s. 117-120.; UYGUN, s. 43.

143 ÖZBEK, C. I, s. 870.

144 ÖZBEK, C. I, s. 876.

- Yönetim kurulu kararlarının geçersizliğine ilişkin uyuşmazlığın tahkime elverişsiz olduğu kabul edilir.¹⁴⁵

- Şirket ana sözleşmesi dışında yapılan hissedarlar sözleşmesinde bulunan tahkim şartı taraflarını bağlayacak olup, pay sahipleri sözleşmesi ve pay devrinden doğan uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.¹⁴⁶

- Pay defterine kayıt davası, payların gerçek değerinin tespiti davası, muhatap olma, ön alım, geri alım ve alım haklarına ilişkin davalar tahkime elverişlidir.¹⁴⁷

- Kollektif ortaklıkta ortaklar arası işlemlerden doğacak uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.¹⁴⁸

- Çıkma ve çıkarılma davaları, azınlık haklarının kullanılması, bilgi alma hakkına ilişkin davalar,¹⁴⁹ denetçi atanması,¹⁵⁰ sermaye koyma borcu ve benzeri malvarlığı haklarına ilişkin uyuşmazlıklar, anonim şirket yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davaları tahkime elverişlidir.¹⁵¹

- Şirket birleşme ve devralma işlemleri tahkime elverişlidir.

- Taraflar şirket birleşme ve devralma işlemlerinde, sözleşmeye hazırlık döneminde görüşmeler yapmakta olup, bu dönemde Ön Sözleşme/Memorandum of Understanding(MoU)/İyi Niyet Sözleşmesi(Letter of Intent)/Mutabakat Zaptı adı altında (yarı bağlayıcı yada bağlayıcı olmayan nitelikte) bir sözleşme imzalamaktadır. Uyuşmazlık çıktığında bu belgedeki tahkim şartına dayanarak dava açılabilmektedir.¹⁵²

145 UYGUN, s. 45.

146 UYGUN, s. 37-39.; ÖZBEK, C. I, s. 859-860.

147 ÖZBEK, C. I, s. 860-861.

148 KURU, C. VI, s. 5941.

149 UYGUN, s. 47.

150 UYGUN, s. 47.

151 ÖZBEK, C. I, s. 876, 877, 880, 883.; UYGUN, s. 46.

152 Konuya ilişkin karar için bkz., Sonera Holding B.V. v. Çukurova Holding A.Ş., ICC Case N:13856/ AVH/EC/GZ, <https://jsumundi.com/en/document/decision/en-sonera-holding-b-v-v-cukurovaholding-a-s-partial-award-monday-15th-january-2007/>, E.T. 02.10.2025.

- Şiket birleşmeleri süreçlerindeki uyuşmazlıklardan denkleştirme davası, özel iptal davası ve özel sorumluluk davası tahkime elverişli değildir.¹⁵³

- Rekabet Kurumu'nun görev alanına giren, emredici nitelikte ve kamu düzenine ilişkin hususlar tahkime elverişli olmamakla birlikte, haksız rekabete ilişkin zararın tazmini talebinin tahkime elverişli olduğu değerlendirilmektedir.¹⁵⁴

- Anti-trust ve rekabet konusunda uluslararası uygulamada bir yeknesaklık olmamakla birlikte bu uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğu yönünde bazı kararlar verilmiştir.¹⁵⁵

Bolatoğlu, Türk hukuku bakımından Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK)'un 57.maddesinde düzenlenen tazminat talepleri, 58.maddesinde düzenlenen üç katı oranında tazminat, 59.maddesinde düzenlenen rekabet ihlalinin varlığı, yine kanunun 56.maddesi ve TBK 27.maddesi kapsamında geçersizlik savunmasına karşılık rekabet ihlalinin olup olmadığının tespitine ilişkin hususların tahkimde çözülebileceğini ifade etmektedir.¹⁵⁶

-İnternet alan adı, ticaret ünvanı, işletme adı ve marka gibi ayırt edici özelliğe sahip olup, TMK 25.madde anlamında bir isim olup kanundaki korumadan yararlanır.¹⁵⁷ Alan adlarının haksız kullanımını cybersquatting denilen yeni bir haksız fiil türünü ortaya çı-

153 SARIKAYA, Sinan, Türk Ticaret Kanunu'nda Öngörülen Birleşme Davalarında Tahkim, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, 2021, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 80,91,95.

154 AĞIRMAN, s. 167.; ÖZBEK, C. I, s. 798.

155 ÖZBEK, C. I, s. 795 vd.; İlgili kararlar için bakınız, Mitsubishi Motors Corp. v. Soler Chrysler Plymouth, Inc.Kararı için bkz.,U.S Supreme Court,No.83-1569,July 2 1985,473,U.S.614, <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/473/614/>>, E.T. 29.09.2025.; Eco Swiss Chine Time Ltd. v. Benetton Int'I NV Kararı için bkz.,1 June 1999,C-126/97(1999) ECR I-3055(ECJ), <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61997CJ0126/>>, E.T. 29.09.2025.

156 BOLATOĞLU, Hilmi, Rekabet Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2018, s. 117-118.

157 SARIÖZ, Ayşe İpek, İnternet Alan Adlarının (Domain Names) Kullanımından Doğan Haksız Rekabet Halleri Ve Uygulanacak Hukuk, 2011, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Prof.Dr.Ata Sakmar'a Armağan, Yayın N:72, Basım Yılı: 2012, Beta, İstanbul, s. 628-629.

karmış olup, Türkiye bu konuda TR Ağ Bilgi Sistemi (TRABİS) adlı bir uyuşmazlık çözüm yolu uygulamaktadır.¹⁵⁸ İnternet Alan Adları Yönetmeliği 23.madde ve devamı maddeler gereği, yönetmeliğin 25.maddesinde sayılan üç şart olan benzerlik kriteri, hak veya meşru menfaat kriteri, kötüniyet kriteri bir arada sağlandığında,¹⁵⁹ uyuşmazlık çözüm hizmet sağlayıcısı kurumları olarak yetkilendirilen, İSTAC,¹⁶⁰ Bilgi Teknolojileri ve İnternet Güvenliği Derneği (BTİDER),¹⁶¹ TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi bünyesinde,¹⁶² World İntellectual Property Organisation (WIPO) ve Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP) kuralları da dikkate alınarak,¹⁶³ tr uzantılı internet alan adı uyuşmazlıklarına ilişkin şikayetler hakem kararları ile çözülmektedir.¹⁶⁴ Kararlar bu kurumların web sayfasında yayınlanmaktadır.¹⁶⁵

5.TAHKİME ELVERİŞLİ OLMAYAN, KAMU DÜZENİNE AYKIRI BİR KONUDA VERİLEN HAKEM KARARININ İCRASINA İLİŞKİN SORUNLAR

HMK'nın yürürlüğe girmesinden önceki dönemde Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'na dayalı yürütülen tahkimde verilen hakem kararının icraya konulabilmesi için mahkemeden icra edilebilirlik şerhi alınmakta ve kısmen de olsa verilen hakem kararı denetimden geçebilmekteydi. Ancak HMK uyarınca tahkimde, hakem kararı verildiği anda icra edilebilir hale gelmektedir.

158 KAYA, Mehmet Bedii, İnternet Alan Adı (Domain) Uyuşmazlıklarının Çözümünde Alternatif Yön temler: UDRP, URS Ve TRABİS Karşılaştırması, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 27, S. 2, 2021, s. 1463.

159 KAYA, s. 1465-1470.

160 İSTAC için bkz., <<https://istac.org.tr>>, E.T. 30.09.2025

161 BTİDER için bkz. <<https://www.btider.org.tr>>, E.T. 01.10.2025

162 TOBBUYUM için bkz. <<https://tobbuyum.com.tr>>, E.T. 01.10.2025.

163 UDRP Kurallar için bkz. <<https://www.wipo.int/amc/en/domains/guide>>, E.T. 01.10.2025.

164 İnternet Alan Adları Yönetmeliği, RG, T. 07.11.2010, S. 27752, <<https://resmigazete.gov.tr>>, E.T. 23.09.2025

165 İSTAC nezdinde tahkim yargılaması yapılan, 09.09.2025 tarihli, 5962639045 referans numaralı 2618298504 dava dosya numaralı domain sahibinin değiştirilmesine ilişkin karar; 30.05.2025 tarihli, 1972967918 referans numaralı, 4712366649 dava dosya numaralı başvurunun reddine ilişkin kararlar için bkz. <<https://tahkim.istac.org.tr/Taraf/uchs-onaylanan-basvurular>>, E.T. 23.09.2025.

Bu nedenle tahkime elverişsiz, kamu düzenine aykırı bir konuda tahkim yargılaması yapıp bu konuda bir karar verilmesi ihtimali doğmaktadır. Doktrinde bir kısım görüşe göre bu tip kararların yok hükmünde olduğu belirtilmektedir.¹⁶⁶ Böyle bir karar hakkında iptal davası da açılmamışsa ve icrası için icra dairesine başvurulduğunda, icra dairesinin kararın içeriğini denetleme yetkisi de olmayıp, karşı taraf yok hükmünde bir hakem kararı için süresiz şikayet hakkını kullanabilecek olup, bu yola da başvurulmamışsa kamu düzenine aykırı kararın icrası mümkün olacaktır.¹⁶⁷

Keza hakem kararının uygulanması için idareye başvurulması halinde ise, iptal davası da açılmamışsa, karşı taraf bu karar yok hükmünde olduğundan devlet mahkemesinde dava açabilecek ve bu mahkemede hakem kararının yok hükmünde olup olmadığı tespit edilebilecek olmakla birlikte, dava açılmayarak iki taraf da kamu düzenine aykırı bu kararı uygulamak istediğinde ilgili idare takdir yetkisini kullanarak hakem kararına müdahale edecektir.¹⁶⁸

Bu durum bir memurun bir yargı kararını yok saymasına neden olacak ve tahkim müessesesinin güvenilirliğine zarar verecektir.

Hendem, HMK 443/2.maddesinde kesinleşmiş hakem kararlarına karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulabileceği düzenlenmişse de HMK 375.maddesindeki yargılamanın iadesi sebepleri arasında tahkime elverişsizlik hususunu bulunmamakta olup, tahkime elverişlilik hususunun yargılamanın başında hakemlerce resen dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir.¹⁶⁹

166 SÜRAL, Ceyda, Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası, 2014, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof.Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan, İzmir, 2014, C:16, S.Özel Sayı 2014, Basım Yılı: 2015, s. 1382.

167 SÜRAL, s. 1384.

168 SÜRAL, s. 1385.

169 HENDEM, Burcu, Tahkime Elverişliliğin İtiraz Üzerine İncelenmesine İlişkin Bazı Değerlendirmeler (HMK m.422/1), 2023, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 72, S. 3, s. 1382.

6. TAHKİME ELVERİŞLİLİĞE UYGULANACAK HUKUK

New York Konvansiyonu II/1.maddesinde bu konudaki yetki milli mahkemelere bırakılmış olup, mahkemeler tarafından tahkime elverişliliğe uygulanacak hukuk olarak, hakimın hukuku (lex fori), tahkim yeri hukuku, devlet/devlet kuruluğu ile yapılan sözleşmelerde ilgili tarafın tabi olduğu hukuk veya kararın tenfiz edileceği yer hukuku seçilmekte olup, uygulamada çoğunlukla hakimın hukuku uygulanmaktadır.¹⁷⁰ MTK 15/A/2-a maddesi uyarınca tahkime elverişlilik Türk hukukuna göre belirlenir.¹⁷¹

7.SONUÇ

Taraf rızasına dayalı tahkim yargılamasının yapılabilmesi ve taraf iradesinin gerçekleşebilmesi için, üzerinde tahkime gitmek yönünde anlaşmaya varılan konunun tahkime elverişli bir konu hakkında olması ve tarafların tahkim sözleşmesi yapma ehliyetinin bulunması gerekmektedir. Aksi halde tahkim yargılaması ya yapılamayacak ya da yapılsa bile karar iptal edilecektir.

Tahkim yargılaması yapılacak uyuşmazlık konuları devletler arasında farklılık göstermekte olup, Türk hukuku açısından uyuşmazlığın taraflarının üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir konuda olması, taşınmazlar açısından Türkiyede bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ve tapu sicil kaydında değişiklik yaratan bir hususa ilişkin olmaması, kamu düzenine aykırı olmayan, tahkime elverişli bir konuda belirlenmesi ve geçerli bir tahkim anlaşması düzenlenmesi gerekir.

Ülkemizde tüketici uyuşmalıkları, kira uyuşmazlıkları ve iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıkların kamu menfaati nedeniyle tahkime elverişsiz olduğu kabul edilmekle birlikte bu uyuşmazlıkların çözümünde arabuluculuk mümkün iken tahkimin elverişli sayılmaması çelişki oluşturmaktadır.

Keza şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar hızla çözümlenmesi gereken uyuşmazlıklar olup, tahkimde etkin ve hızlı bir bi-

170 ÖZBEK, C. I, s. 790-791.; ÖZKAN/KAVLAK, s. 63.

171 ÖZBEK, C. I, s. 791.; ÖZKAN/KAVLAK, s. 64.

çimde çözülebileceği halde uzun yıllar süren yargılamalar yapılarak adalete erişim hakkı zedelenmektedir. Yine şirketler hukukundaki tahkime elverişlilik konusundaki sınırlamalar nedeniyle, bağlantılı bir uyuşmazlıkta bir taraf tahkimde dava açarken aynı anda diğer taraf mahkemede dava açmakta ve paralel yargılamalara neden olmaktadır. Dünyada bu konuda yapılan yenilikçi hukuki düzenlemelere ve ticari hayatın gerekliliklerine paralel olarak ülkemizde de şirketler hukuku uyuşmazlıklarında tahkime başvurulabilmesi konusundaki sınırlamaların kaldırılmasına yönelik hukuki düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Teknolojideki çok hızlı gelişmelerle birlikte geleneksel sözleşme akdetme usulleri ve geleneksel tahkim usulleri de değişmekte olup, hak kayıplarına neden olunmaması için blokzincir uygulamalarındaki uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yasal altyapısının oluşturulmasında gecikme yaşanmamalıdır.

HMK uyarınca tahkimde nihai kararın verilmesiyle karar icra edilebilir hale geldiğinden ve kamu düzenine aykırı hususların icrası sözkonusu olabildiğinden, bu konuda uygulama birliğinin sağlanması gerekmektedir.

Malvarlığına ilişkin uyuşmazlık konularının tahkime elverişli olması, tahkimin konusunun daraltılmaması, tahkime elverişli uyuşmazlık alanlarının genişletilmesi ve adalete ulaşma yollarının sınırlandırılmaması gereklidir. Örneğin Portekiz’de belli uyuşmazlıklarda önce arabuluculuk yapılmakta anlaşma sağlanamadığı takdirde tahkime gidilmektedir. Benzer yöntemler ülkemiz şartlarına uygun hale getirilerek uygulanabilecektir. Böylece hem taraf iradesinin gerçekleşmesi hem de yargı sisteminin yükünün azaltılması ve uzayan yargılama süreçlerinin kabul edilebilir sınırlara getirilmesi de mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA:

- AĞIRMAN, Doğan, Milli&Milletlerarası Tahkim, 1.Baskı, Adalet, Ankara, 2022.
- AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, 6.Baskı,Vedat, İstanbul, 2021.
- ATAMAN-FİGANMEŞE, İnci, Milletlerearası Ticari Tahkim ve Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar, 2011, (Yayımlanma Tarihi 2012), Public and Private International Law Bulletin, C. 31, S. 1, s. 91-152.
- AYDOĞMUŞ, Ayşe Yasemin, Seri Tahkim Yargılaması ve Güncel Uygulamaları, 2021, Public and Private International Law Bulletin, C. 41, S. 1, s.287-327.
- BAYRAK, Yıldırım, Geniş Açıklama ve İçtihatlarla İcra ve İflas Kanunu, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2023.
- BOLATOĞLU, Hilmi, Rekabet Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2018.
- DAĞDELEN YAŞAR, Nilay, Elektronik Tüketici Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Elektronik Tahkim, 2021, Public and Private International Law Bulletin, C. 41, S. 2, s. 779-826.
- DÜLGER, Ahmet, Çevrimiçi Olarak Yapılan Tahkim Anlaşmalarının Hukuki Geçerliliği, 2022, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, s. 317-364.
- EKŞİ, Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, 2.Baskı, Beta, İstanbul, 2019.
- ERMENEK İbrahim, Hakem Yargılamasında Bağlantılı Davalar, 2014, Prof. Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C.16, Özel Sayı, s. 1215-1252.
- ERSEN PERÇİN, Gizem, MTK Tahkiminde İptal Davalarına İlişkin Bir Değerlendirme, 2020, İstanbul Üniversitesi Yayınevi Public and Private Law Bulletin, C. 40, S. 2, s.1053-1087.
- GEDİK, Begüm, Milletlerarası Hakem Kararlarının İptal Edilme Nedenlerinden Hakem Kararlarının Geçersiz Olması,1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2020.
- HENDEM, Burcu, Tahkime Elverişliliğin İtiraz Üzerine İncelenmesine İlişkin Bazı Değerlendirmeler (HMK m.422/1), 2023, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 72, S. 3, s. 1359-1388.
- İLHAN, Hüseyin Afşın, Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği,1.Baskı, Adalet, Ankara, 2016.
- KAYA, Mehmet Bedii, İnternet Alan Adı(Domain) Uyuşmazlıklarının Çözümünde Alternatif Yöntemler: UDRP, URS ve TRABİS Karşılaştırması, 2021, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 27, S. 2, s. 1462-1486.
- KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler Ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2016.

- KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 23.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- KISAKÜREK, Serhat, Elektronik Tahkim Ve Tahkimin Dijitalleşmesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2021.
- KORUCU, Yavuz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Tahkim, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- KÖKSAL, Bahadır, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Tahkim Şartının Varlığı Halinde Genel İflas Yoluyla Takip Yapılmasının Değerlendirilmesi, 2022, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXVI, S. 3, s. 557-582.
- KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt:VI, 6.Baskı, Demir Demir, İstanbul, 2001.
- KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 25.Baskı, Yetkin, Ankara, 2014.
- KURU, Baki/BUDAK, Ali Cem, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler, 2011, İstanbul Barosu Dergisi, İstanbul, C. 85, S. 2011/5, s. 3-43.
- NAR, Mehmet, Tahkimin Kamu Hizmetlerine Uygulanma Sorunsalı Ve Olası Sonuçları, 2012, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.103, s. 111-136.
- NOMER, Ergin/EKŞİ, Nuray/ÖZTEKİN GELGEL, Günseli, Milletlerarası Tahkim Hukuku, Cilt 1, 6.Baskı, Beta, İstanbul, 2021.
- OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, Güncellenip Genişletilmiş 18.Baskı, Vedat, İstanbul, 2020.
- ÖZBEK, Mustafa Serdar, Tahkim Hukuku, Cilt I, 1.Baskı, Yetkin, Ankara, 2022.
- ÖZBİLEN, Arif Barış, Sözleşmelerin Şekli Ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü, 1.Baskı, On İki Levha İstanbul, 2016.
- ÖZKAN, Işıl/KAVLAK, Bengül, Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Tahkim, 1. Baskı, Seçkin, Ankara, 2024.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 12.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2024.
- PEKCANITEZ, Hakan, Tahkimde Açılan İtirazın İptali Davasında Hakemler İcra İnkâr Tazminatına Karar Verebilir mi?, Makaleler,Cilt3, 2.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2023, s. 199-212. (İcra İnkâr Tazminatı)
- PEKCANITEZ, Hakan, Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tahkime İlişkin Hükümleri, Makaleler,Cilt 2, 2.Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2023, s. 507-530. (Yeni HMK)

- PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 1, 3.Baskı, Adalet, Ankara, 2018.
- PÜRSELİM, Hatice Selin, Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Kira Sözleşmelerinin Tahkime Elverişliliği, 2021, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 27, S. 1, s. 496-512.
- SARIKAYA, Sinan, Türk Ticaret Kanunu'nda Öngörülen Birleşme Davalarında Tahkim, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, 2021, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 69-101.
- SARIÖZ, Ayşe İpek, İnternet Alan Adlarının (Domain Names) Kullanımından Doğan Haksız Rekabet Halleri ve Uygulanacak Hukuk, 2011, Prof.Dr.Ata Sakmar'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011/1, Yayın N: 72, Basım Yılı: 2012, Beta, İstanbul, s. 619-652.
- SÜRAL, Ceyda, Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası, Prof.Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan, İzmir, 2014, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. Özel Sayı 2014, Basım Yılı: 2015, s. 1377-1411.
- ŞANLI, Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması Ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 8.Baskı, Beta, İstanbul, 2023.
- ŞİT KÖŞGEROĞLU, Banu, Yabancı Hakem Kararlarının Üçüncü Kişilere Karşı Tenfizi, 2011, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, S. 3, s. 1-30.
- TİRYAKİOĞLU Bilgin, Tahkim Türleri ve Tahkim Dayandığı İlkeler, Tahkim Ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı, (2-3Şubat 2023) Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 138, Hukuk ve Mevzuat İşleri Genel Yayınları, Editörler: Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Eda Manav Özdemir, Açelya Şahin, Güray Özsu, 8, Ankara, 2023, s. 3-28. <<https://turkisharbitrationacademy.com>>, E.T. 21.09.2025
- TOPAL, Önder, Paylı Mülkiyet Ve Miras Ortaklığının Sona Ermesinde Tahkimin Veya Arabuluculuğunun Caiz Olup Olmadığı, 2021, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1, s. 244-257.
- TOPALOĞLU, Mustafa, Blockchain Akıllı Sözleşme Ve Tahkim, Adana Barosu Bilişim Komisyonu E Dergi, Ocak, 2023, s.1-8., bakınız <https://www.adanabarusu.org.tr/uploads/haber_3/BiliAim_Komisyonu_SayA_1.pdf>, E.T. 30.09.2025
- TUNÇ YÜCEL, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir Ve Delil Tespiti, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, 2013.
- UYGUN, Doğanhan, Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkimle Çözümü, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, 2021, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 25-66.
- VEZİROĞLU, Cem, Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği, Tahkim Yargılaması, Birinci Bölüm, Tahkim Okulu Paneller Serisi, İstanbul, 2021, Cilt 2, 1.Baskı, On İki Levha, Editörler: Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, s. 3-24.

- YAVUZ, Cevdet, Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükmümler, II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu: Tahkim Konuşmalar, Tartışmalar, Bildiriler, 14 Şubat 2009, İstanbul,Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 133-177.
- YILMAZ, Ejder, Tahkimde İtirazın İptali Davası Ve Tahkime Elverişlilik Kuralı, 2014, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof.Dr.Hakan Pekcanitez'e Armağan,(Basım yılı: 2015), C. 16, Özel Sayı 2014, s. 531-554.
- YILMAZ, Gizem, Milletlerarası İnşaat Tahkiminde Tarafların Ve Sözleşmelerin Çokluğu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025.
- YILMAZ, Süleyman/ÇAVUŞOĞLU, Gökçe Filiz, Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı Ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi, 2019, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, s. 594-613.

**YARGITAY İÇTİHATLARI
BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL
KURULU KARARLARI**

YARGITAY KARARI

Yargıtay Başkanlığından:

**YARGITAY
İÇTİHADI BİRLEŞTİRME
BÜYÜK GENEL KURULU
KARARI**

ESAS NO : 2020/2

KARAR NO : 2021/3

ÖZET: Kooperatifler/Yapı Kooperatifleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında tacir sayılırlar.

I-GİRİŞ

A-İçtihatları Birleştirme Başvurusu

Yargıtay Birinci Başkanlığı evrak kaydına 26.03.2018 tarihi ve 8448 sayısı ile kaydedilen dilekçe ile kooperatiflerin/yapı kooperatiflerinin tacir/ticaret şirketi sayılıp sayılamayacağı hususunda Yargıtay (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 12. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesi kararları arasında içtihat ve uygulama farklılığı nedeniyle görüş ayrılığı bulunduğunu belirttilerek içtihatların birleştirilmesine karar verilmesi talep edilmiştir.

B- İçtihatları Birleştirmenin Konusu

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca 06.02.2020 tarihinde, kooperatifin tacir sıfatı konusunda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 12. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi içtihatları ile Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesi içtihatları arasında görüş ayrıklığı bulunduğu ve farklı uygulamaların sürdürüldüğü sonucuna varıldığından; ayrıklığın İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunca giderilmesi gerektiğine karar verilmiştir.

C- Görüş Aykırılığının Giderilmesi İstemine Konu Kararlar

-11. Hukuk Dairesi Kararları;

02.11.2015 tarihli ve 2015/4355 E., 2015/11380 K.

11.12.2019 tarihli ve 2019/444 E., 2019/8053 K.

- 12. Hukuk Dairesi Kararları;

04.05.2016 tarihli ve 2015/34509 E., 2016/13138 K.

30.03.2016 tarihli ve 2015/33545 E., 2016/9405 K.

- (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesi Kararları;

13.02.2014 tarihli ve 2013/14858E., 2014/1899K.

28.04.2008 tarihli ve 2008/4895 E., 2008/5419 K.

13.04.2006 tarihli ve 2006/3152 E., 2006/4368 K.

- (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesi Kararları;

09.06.2014 tarihli ve 2014/3400 E., 2014/3937 K.

11.05.2015 tarihli ve 2014/4817 E., 2015/2457 K.

11.06.2015 tarihli ve 2014/5062 E., 2015/3271 K.

01.03.2016 tarihli ve 2016/1064 E.,2016/1307 K.

20.11.2017 tarihli ve 2016/2048 E., 2017/4015 K.

13.11.2017 tarihli ve 2016/3911 E., 2016/3916 K.

13.10.2016 tarihli ve 2016/3921 E., 2016/4251 K.

17.04.2018 tarihli ve 2018/989 E., 2018/1597 K.

23.10.2019 tarihli ve 2019/87 E.,2019/4119 K.

- (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi Kararları;

18.03.2016 tarihli ve 2015/1370 E., 2016/4839 K.

13.01.2015 tarihli ve 2014/14963 E., 2015/152 K.

- (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesi Kararları;

12.11.2015 tarihli ve 2017/764 E., 2017/2167 K.

12.11.2015 tarihli ve 2015/11528 E., 2015/11129 K.

02.11.2015 tarihli ve 2015/8456 E., 2015/10169 K.

14.11.2016 tarihli ve 2016/9934 E., 2016/10668 K.

14.11.2016 tarihli ve 2016/9952 E., 2016/10632 K.

05.12.2016 tarihli ve 2016/11793 E., 2016/11720 K.

29.11.2016 tarihli ve 2016/12013 E., 2016/11495 K.

05.12.2016 tarihli ve 2016/12187 E., 2016/11708 K.

02.02.2017 tarihli ve 2016/14758 E., 2017/699 K.

05.06.2017 tarihli ve 2017/6565 E.,2017/4996 K.

03.04.2017 tarihli ve 2017/6986 E., 2017/5933 K.

05.07.2017 tarihli ve 2017/7783 E., 2017/6222 K.

25.09.2017 tarihli ve 2017/8329 E., 2017/6836 K.

02.10.2017 tarihli ve 2017/8519 E., 2017/7152 K.

18.06.2018 tarihli ve 2018/2667 E., 2018/4559 K.

- (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesi Kararları;

19.03.2013 tarihli ve 2013/239 E.,2013/1677 K.

05.04.2016 tarihli ve 2014/10937 E.,2016/2136 K

08.06.2016 tarihli ve 2015/1147 E.,2016/3740 K.

02.03.2016 tarihli ve 2015/5043 E.,2016/1287 K.

25.04.2016 tarihli ve 2015/6062 E.,2016/2655 K.

03.05.2016 tarihli ve 2015/6657 E.,2016/2843 K.

14.03.2017 tarihli ve 2015/6827 E.,2017/820 K.

23.05.2017 tarihli ve 2015/9522 E., 2017/1556 K.

27.06.2018 tarihli ve 2015/9991 E.,2018/3769 K.

11.10.2018 tarihli ve 2016/473 E.,2018/4675 K.

05.04.2018 tarihli ve 2016/775 E.,2018/2667 K.

15.12.2016 tarihli ve 2016/1740 E.,2016/5406 K.

02.10.2018 tarihli ve 2016/1802 E., 2018/4474 K.

19.04.2016 tarihli ve 2016/2215 E.,2016/2453 K.

27.11.2018 tarihli ve 2016/2714 E.,2018/5511K.

27.09.2018 tarihli ve 2016/2898 E.,2018/4347 K.

26.04.2016 tarihli ve 2016/3146 E.,2016/2658 K.

13.02.2017 tarihli ve 2016/5190 E., 2017/379 K.

01.12.2016 tarihli ve 2016/6067 E.,2016/5233 K.

24.11.2016 tarihli ve 2016/8209 E.,2016/5166 K.

18.11.2019 tarihli ve 2016/9276 E.,2019/4777 K.

01.11.2018 tarihli ve 2018/1602 E.,2018/5064 K.

- Hukuk Genel Kurulu Kararları;

29.11.2017 tarihli ve 2017/19-1658 E., 2017/1464 K.

D- Dairelerin Görüş Özetleri

İçtihatların birleştirilmesi talebinin ön değerlendirmesi safhasında kararları arasında

içtihat aykırılığı bulunan Özel Dairelerin ve Hukuk Genel Kurulunun görüşlerine başvurulmuştur.

1.Kooperatiflerin tacir olduklarına dair 11. Hukuk Dairesi, 12. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi görüşleri;

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi görüş yazısında; 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun (1163 sayılı Kanun) kooperatifin tanımını yapan 1. maddesinde kooperatifin “teşekkül” olduğu belirtilmiş iken 2004 yılında 5146 sayılı Kanun ile anılan maddede yapılan değişiklik sonrasında kooperatifler “ortaklık” olarak tanımlanmış olup 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (6102 sayılı TTK) 124. maddesinde ticaret şirketleri arasında kooperatiflerin de sayıldığı, 6102 sayılı TTK'nin 16/1. maddesinde ticaret şirketlerinin kanunen tacir olarak kabul edildikleri ve tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabi kılındıkları (6102 sayılı TTK m. 18-24), 1163 sayılı Kanun'un 99. maddesindeki düzenlemede bu kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davalarının, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticarî dava sayılacağı düzenlendiği, bu nedenlerle kooperatiflerin tacir oldukları, aksi yöndeki Daire kararlarının istikrarlı olmaları halinde içtihatların birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi görüş yazısında; 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinde yapılan düzenleme ile kooperatiflerin ticaret şirketi olarak düzenlendikleri, ticaret şirketlerinin de kanunen tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabi tutuldukları (6102 sayılı TTK m. 18-24), bu sebeple kooperatiflerin ticaret şirketi ve dolayısıyla tacir oldukları, aksi yöndeki Daire kararlarının istikrarlı olmaları halinde içtihatların birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesi görüş yazısında; 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinde kooperatiflerin ticaret şirketi sayıldığı, her iki tarafından ticari işletmesi ile ilgili hususlardan doğan hukuk davalarının ve çekişmesiz yargı işlerinin ticarî dava sayılacağı (6102 sayılı TTK m.4/1), bir ticari işletmeyi kısmen de olsakendi adına işleten kişiye tacir denileceği (6102 sayılı TTK m. 12/1), 1163 sayılı Kanun'un 99. maddesine göre anılan kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davalarının, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticarî dava sayılacağı, kooperatifin ticaret şirketi ve dolayısıyla tacir olduğu hususunda diğer Daireler ile içtihat farklılığının bulunmadığı, bu sebeple içtihatların birleştirilmesine gerek olmadığı belirtilmiştir.

Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi görüş yazısında; 6102 sayılı TTK'nin 4. maddesinde ticarî davaların sayıldıkları, aynı Kanun'un 12. maddesinde tacirin tanımı yapılarak gerçek ve tüzel kişi olabileceğinin belirtildiği, yine aynı Kanun'un 16. maddesinde

tüzel kişi tacirin tanımının yapıldığı, diğer yandan 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinde kooperatiflerin ticaret şirketi olduklarının açıkça hükme bağlanarak tartışmanın sonlandırıldığı, bu sebeple kooperatiflerin tacir oldukları, Daireler arasında içtihat farklılıkları bulunduğundan içtihatların Dairelerinin kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2. Kooperatiflerin tacir olmadıklarına dair (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesi, (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesi ve (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesi görüşleri;

Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesi görüş yazısında; kooperatifin tanımının yapıldığı 1163 sayılı Kanun'un 1. maddesine kooperatifin tacir sayılmasına yönelik açıklığın bulunmadığı, kooperatiflerdeticaret şirketlerinden farklı olarak kazanç elde edip bunları ortaklar arasında paylaşırma amacının olmadığı, kooperatiflerin amaçlarının kâr elde etmekten ziyade sosyal yönü ağır basan ortaklıklar olduğu, 6102 sayılı TTK'nin 124/1. maddesinde kooperatif ticari şirketler arasında sayılmış ise de aynı maddenin 2. fıkrasındaki düzenlemede sermaye şirketleri arasında sayılmadığı, bu sebeple kooperatifleri tacir kabul ederek tacir olmanın sonuçlarıyla sorumlu tutmanın kanunun amacına uygun olmadığı, Yargıtay uygulamalarında sadece 1163 sayılı Kanun'un uygulamasından doğan davaların Asliye Ticaret Mahkemelerinde görüleceğinin düzenlendiği, bu sebeple kooperatiflerin/konut yapı kooperatiflerinin tacir olmadığı, aksi yöndeki diğer Daire içtihatlarının mevcudiyeti nedeniyle içtihatların birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesi görüş yazısında; kooperatifin tanımının yapıldığı 1163 sayılı Kanun'un 1. maddesine kooperatifin tacir sayılmasına yönelik bir açıklığın bulunmadığı, 6102 sayılı TTK'nin 124/2. maddesinde kooperatifin sermaye şirketleri arasında sayılmadığı, konut yapı kooperatiflerinin ticari işletmeleri bulunmadıklarından ticaret şirketi ve tacir olmadıkları belirtilmiştir.

Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesi görüş yazısında; kooperatifin tanımının yapıldığı 1163 sayılı Kanun'un 1. maddesine kooperatifin tacir sayılmasına yönelik açıklığın bulunmadığı, kooperatiflerdeticaret şirketlerinden farklı olarak kazanç elde edip bunları ortaklar arasında paylaşırma amacının olmadığı, kooperatiflerin amaçları kâr elde etmekten ziyade sosyal yönü ağır basan ortaklıklar olduğu, 6102 sayılı TTK'nin 124/1. maddesinde kooperatif ticari şirketler arasında sayılmış ise de aynı maddenin 2. fıkrasındaki düzenlemede sermaye şirketleri arasında sayılmadığı, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 1/2. maddesinin "*Tarım sal amaçlı kooperatifler hariç olmak üzere; ortak*

ürünleri üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar, faizle para veya mal olarak kredi verenler bu kooperatiflere giremezler.” şeklindeki düzenlemesi uyarınca kooperatifleri tacir kabul ederek tacir olmanın sonuçlarıyla sorumlu tutmanın kanunun amacına uygun olmadığı, aksi yöndeki kabulün kooperatiflerin ticari kazanç elde etme amacına yönelik hareket etmeleri sonucunu doğuracağı, bu durumun T.C. Anayasası’nda da yer alan kooperatifçiliğin amacına uygun düşmeyeceği, bu sebepler kooperatiflerin tacir sayılmadığı, aksi yöndeki diğer Daire içtihatları nedeniyle içtihatlarının birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

E. Hukuk Genel Kurulu’nun görüşü;

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu görüş yazısında; kooperatifin tacir sayılması hususunda Daire kararları arasında mevcut görüş aykırılıkları nedeniyle içtihatların birleştirilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir.

II-ÖN SORUN

İctihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında, esasa ilişkin görüşmeye geçilmeden önce içtihatları birleştirmenin konusunun “*Yapı Kooperatiflerinin tacir sayılıp sayılmayacağı*” şeklinde değiştirilmesi hususu ön sorun olarak tartışılmış, Büyük Genel Kurulda ön sorunun bulunmadığı sonucuna 12.11.2021 tarihinde gerçekleştirilen üçüncü oylamada oy çokluğu ile karar verilerek içtihadı birleştirme konusunun esasının incelenmesine geçilmiştir.

İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KONUSU İLE İLGİLİ KAVRAM, KURUM VE YASAL DÜZENLEMELER

A-Kooperatif

Kooperasyon (İng. cooperation) Lâtince kökenli bir kelime olup, “*İşbirliği, birlikte iş görme*” anlamına gelmektedir. Aynı anlamın karşılığı olan “*kooperatif*” kelimesi ise uzun yıllar boyunca kullanılarak bu şekliyle dilimize yerleşmiş bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Kooperatifçiliğin Geliştirilmesi*” başlıklı 171. maddesi; “*Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.*” hükmünü haiz olup kooperatifçilik faaliyetlerinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi bu hükümde de belirtildiği şekilde anayasal güvence altına alınmıştır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun (1163 sayılı Kanun) 1. maddesi kooperatifleri; “*Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma*

ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.” şeklinde tanımlamış olup buna göre kooperatiflerin tüzel kişiliğinin niteliği anılan Kanun’da “ortaklık”, başka bir anlatımla “şirket” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda kooperatifler, 1163 sayılı Kanun’un 1. maddesinde belirtildiği şekilde belirli ekonomik menfaat çerçevesinde bir araya gelen gerçek ve/veya tüzel kişiler tarafından oluşturulan, tüzel kişilik niteliği haiz bir şirket/ortaklık olarak tanımlanabilirler.

Kooperatifler amaçlarına ve ortaklıklarının niteliklerine göre tüketim kooperatifi, üretim kooperatifi, kredi kooperatifi ve yapı kooperatifi gibi isimlerle faaliyet göstermektedirler. Kooperatifler bakımından diğer bir tasnif ise ortaklarının üstlenecekleri sorumluluğa ilişkin olup bu bağlamda kooperatifler, sınırlı sorumlu ve sınırsız sorumlu kooperatifler olarak ikiye ayrılırlar. Sınırlı sorumlu kooperatiflerde ortaklar, yalnızca koymuş oldukları sermaye oranında sınırlı olarak sorumluluk altındadırlar. Sınırsız sorumlu kooperatiflerde ise ortaklar arasında sınırlanmamış ve zincirleme bir sorumluluk esası kabul edilmiştir (*Türk Hukuk Kurumu; Türk Hukuk Lügatı, Cilt I, Ankara 2021, s.712*).

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 99. maddesi gereğince anılan Kanun’da düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticarî dava sayılır. Buradan hareketle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (6102 sayılı TTK) 4. maddesinde düzenlenen mutlak ticarî davanın kapsamı içerisine, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda düzenlenen hususlardan doğan davalar da dâhildir. Mutlak ticarî davadan anlaşılması gereken ise; tarafların tacir olup olmadıklarına yahut yargılama konusu işlemin ilgili olduğu işletmenin ticari olup olmamasına bakılmaksızın bu davaların ticarî dava niteliği haiz olmasıdır. Bu kapsamda mutlak ticarî davalar, 6102 sayılı TTK’nın 4. maddesinde düzenlenen davalar yanında, aralarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun da dâhil olduğu özel kanunlarda açıkça ticarî dava niteliğinde olduğu belirtilen davalarlardır. Dolayısıyla mutlak ticarî davaların belirlenmesinde aranan kriter kanunî düzenleme olup tarafların sıfatlar ile yargılama konusu işlemin niteliği bu belirlemede önem arz etmemektedir. Bu itibarla 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 99. maddesi gereğince anılan Kanun’da düzenlenen hususlardan doğan hukuk davalarının, tarafların tacir olup olmadıklarına veya dava konusunu oluşturan vakıanın ticarî iş olup olmadığına bakılmaksızın ticarî dava sayılacağı açıktır. (*Börü, Levent/Koçyiğit, İlker: Ticari Dava, Ankara 2021, s. 33, 52*).

B.1- Tacir kavramı

Tacir kavramı, 6102 sayılı TTK'da gerçek kişi tacir ve tüzel kişi tacir bağlamında ayrı ayrı düzenlenmiştir. Ticaret hayatının temel süjesi olan "tacir" de yine ticari işletme kavramı bağlamında tanımlanmış ve "bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişi"ye tacir deneceği 6102 sayılı TTK'nin 12/1. Maddesinde belirtilmiştir. Bu kapsamda anılan düzenleme uyarınca gerçek kişi tacirler bakımından önem arz eden yegâne unsur ticari işletme kavramıdır. Zira gerçek kişinin tacir sayılabilmesi için bu kişinin mevcut olan bir ticari işletmeyi tamamen yahut kısmen kendi adına işletmesi gerekmekte olup ticari işletme ise 6100 sayılı TTK'nin 11/1. maddesinde; "Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınıra aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir." şeklinde tanımlanmıştır. Esnaf işletmesi ile ticari işletme arasındaki sınırın ise Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak kararname ile belirleneceği hükme bağlanmıştır. Görüleceği üzere ticari işletmenin unsurları; esnaf işletmesi için öngörülen sınırın üzerinde bir gelir sağlamayı hedef tutan faaliyet, devamlılık ve bağımsızlık olarak düzenlenmiştir. Buradaki faaliyet iktisadi faaliyet olup amacı gelir elde etmektir. Kanunda ticari işletme için herhangi bir miktarda gelir değil, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşar düzeyde gelir sağlama amacı aranmaktadır.

Tüzel kişi tacirlere ilişkin olarak ise 6102 sayılı TTK'nin 16/1. maddesi; "Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar." düzenlemesini içermekle ticaret şirketleri, tüzel kişi tacir olarak tanımlanmışlardır. Tacir sıfatının ticari işletmeye bağlı olduğu düşünüldüğünde, adlarına ticari işletme işletilen tüzel kişilerin kural olarak tacir sayılacağı açık olup amaçlarına varmak için kendi adlarına ticari işletme işleten diğer tüzel kişiler de tacir kapsamı içerisindedirler. Bu bağlamda ticari işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da anılan kanunî düzenleme uyarınca tacir sayılmışlardır.

Tacir sıfatına bağlanan hüküm ve sonuçlar ise; iflasa tabi olmak, ticaret unvanı kullanmak, işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek, gerekli ticari defter ve kayıtları tutmak, basiretli bir iş adamı gibi hareket etmek, ticarî örf ve adetlere tabi olmak, kanunda öngörülen

ihbar ve ihbar şekillerine uymak, ticarî iş karanesi, ticarî işletmeyle ilgili görülen iş ve hizmetlerde kararlaştırılmamış olsa bile ücret isteyebilmek, avanslar ve giderler için faiz talep edebilmek, fatura vermek, faturaya ve teyit mektubuna süresinde itiraz etmemenin neticelerine katlanmak, ücret ve cezai şartın indirilmesini isteyememek, ticarî yargı konusu olmak, ticarî satış ve mal değişiminde özel hükümler, mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin özel sonuçları ve hapis hakkı bakımından özel düzenlemelerdir.

B.2- Ticaret Şirketlerinin Tacir Sıfatı

6102 sayılı TTK'nin 16/1. maddesine göre tüm ticaret şirketleri tacir olarak kabul edilmiş olup ticaret şirketleri, aynı Kanun'un 124/1. maddesinde sayılan kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir. Bu kapsamda 6102 sayılı TTK'nin 125. maddesi gereğince tüzel kişiliği haiz ticaret şirketleri aynı Kanun'un 16/1. maddesi uyarınca tüzel kişilik niteliğini kazandıkları an olan ticaret siciline tescil ile tacir sıfatına sahip olurlar (*Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2016, s. 125*). Bu husus 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 7. maddesinde de ayrıca düzenleme altına alınmış olup kooperatifler de ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacaklardır. Dolayısıyla kanunen gerçek kişi tacir sayılmaya ilişkin 6102 sayılı TTK'nin 12/1. maddesindeki şartların mevcudiyetinden farklı olarak ticaret şirketlerinin tacir sıfatı için aranan yegâne koşul, aynı Kanun'un 124/1. maddesinde sayılan ticaret şirket türlerinden birisine uygun olarak tüzel kişilik kazanmaları olup kanuna uygun olarak kurulan her bir ticaret şirketi, başka bir şart aranmaksızın tacir sıfatını kazanır. Başka bir anlatımla bir ticaret şirketinin tacir sıfatını kazanması için 6102 sayılı TTK'nin 124/1. maddesinde sayılan ticaret şirket türlerinden birisine uygun olarak tüzel kişilik kazanması yeterli olup ayrıca gerçek kişi tacirlerdeki gibi ticari bir işletmenin işletilmesi koşulu aranmaz.

III- GEREKÇE

İçtihadı birleştirmenin konusu; kooperatiflerin/yapı kooperatiflerinin tacir sayılıp sayılmayacaklarına ilişkindir.

Toplumların sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynayan kooperatiflerin ülkemizdeki geçmişine bakıldığında; bugünkü tarım kredi kooperatiflerinin çekirdeğini oluşturan ve adına "*memleket sandığı*" denilen örgütlerin ilk kez 1863 yılında kurulduğu, Cumhuriyetin ilanından önce TBMM hükümeti döneminde İktisat Vekâletince "*İstihsal, Alım, Satım Ortaklık Kooperatifleri Nizamnamesi*"nin çıkarıldığı, Cumhuriyetin ilanından sonra ise 5 Ocak 1924 tarihinde 396 sayılı Yasa ile o zaman var olan Kara Ticareti

Kanunu'na "İşbu 15. maddede adı geçen üç çeşit şirketten başka kooperatif yani ortaklık şirketleri de ticari şirketlerdendir" şeklindeki fıkranın eklendiği anlaşılmaktadır.

Kooperatifler 29.05.1926 tarihli ve 865 sayılı Ticaret Kanun'un (865 sayılı TK) 478 ilâ 502. maddeleri arasında düzenlenmiş olup aynı Kanun'un 121/1, b.5. maddesinde kooperatifler "Meslek, sanat veya maiyetlerine ait ihtiyaç ve muamelelerini muavenet ve kefaleti müteakabile sayesinde tedarik ve ifa eylemek maksadı ile teşkil edilen şirket «Kooperatif» tir" şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca kooperatifler, aynı maddenin birinci fıkrasında mevcut düzenleme uyarınca ticaret şirketleri arasında sayılmış olmaları ve ticaret şirketlerinin de aynı Kanun'un 9. maddesindeki "Ticaret şirketleri ve ehliyeti ticariyeyi haiz olupta kendi namına muamelâtı ticariyeden birile iştigali sanatı mutad, ittihaz eden her şahıs tacir addolunur." şeklindeki düzenleme uyarınca tacir olarak kabul edilmişlerdir.

Bu dönemde yapı kooperatiflerinin, ortakları ile arasındaki davalarda görevli mahkemenin tayininde ortaya çıkan içtihat farklılıklarının giderilmesi amacıyla verilen Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 07.11.1945 tarihli ve 1944/8 E., 1945/14 K. sayılı kararında; 865 sayılı TK'de mutlak bir şekilde tacir olarak kabul edilen, ticaret şirket türleri içerisinde olduğu açıkça düzenlenen ticaret şirketlerinin tüm mümeyyiz vasıflarını haiz bulunan kooperatifleri, muameleleri bakımından medeni veya ticari şeklindeki bir ayırım yapılmasına kanuni düzenlemeler müsait olmadığından, bu şirketleri (kooperatifleri) ortaklarının sıfatı ve muamelelerinin niteliği ne olursa olsun sadece ortaklığın hukuki şekline göre ticari şirketlerden biri olduğuna ve ortağı ile arasında çıkan davanın ticaret mahkemelerinde görülmesi gerekli bulunduğuna karar verilmiştir. Bu doğrultuda belirtilen dönemde verilen bu karar ile kooperatifler kanunen ticaret şirketi ve dolayısıyla tacir olarak kabul edilmişlerdir.

Kooperatifler, 1 Ocak 1957 tarihinde yürürlüğe giren 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ise (6762 sayılı TTK) "Ticaret Şirketleri" ile ilgili bölümün sonunda yer alan 485 ilâ 502. maddeleri arasında düzenlenmiş ancak bahsi geçen hükümler, 24.04.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun (1163 sayılı Kanun) yürürlüğe girmesi ile adı geçen Kanun'un 100. maddesi uyarınca yürürlükten kaldırmıştır. 6762 sayılı TTK'nin ticaret şirketlerini tacir kabul eden 18. maddesinden hareketle aynı Kanun'un 136. maddesinde ise kooperatifler, ticaret şirket türleri arasında sayılmışlardır.

Öte yandan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinin, 21.04.2004 tarih ve 5146 sayılı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5146 sayılı

Kanun) ile yapılan değişiklikten önceki halinde kooperatifler, *“Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.”* şeklinde tanımlanmıştır. Anılan hüküm ile kooperatiflerin maddede sayılan nitelikleri haiz bir *“teşekkül”* oldukları vurgulanmış olup bu durum, kooperatiflerin nitelikleri itibarıyla tacir olup olmadıklarına dair doktrinde ve uygulamada ortaya çıkan tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Kooperatiflerin tacir olup olmadıklarına ilişkin olarak 1163 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonra ortaya çıkan tartışmalar devam ederken, iki ayrı kanun yürürlüğe girerek anılan tartışmalara farklı bir boyut katmışlardır.

Bunlardan ilki; 21.04.2004 tarihli ve 5146 sayılı Kanun olup anılan Kanun ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun kooperatiflerin tanımını içeren 1. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik sonrasında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 1. maddesinde kooperatifler, *“Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.”* şeklinde tanımlanmıştır. Belirtilen kanun değişikliği öncesinde kooperatifi tanımlarken kullanılan ve kooperatiflerin tacir olup olmadığına dair tartışmalarda nazara alınan *“teşekkül”* ibaresi kaldırılarak yerine *“ortaklık”* ibaresi yazılmıştır. 5146 sayılı Kanun’un gerekçesinde ise buna ilişkin olarak *“Kooperatifler Kanununun mevcut 1 inci maddesinde kooperatifler “teşekkül” olarak tanımlanmıştır. Bilindiği gibi teşekkül, organizasyon anlamına gelmekte olup, literatürde genellikle kamu iktisadi teşebbüsleri için kullanılan bir kavramdır. Bu nedenle kooperatiflerin nitelikleri hukukî bakımdan tartışma konusu olmaktadır. Tasarı ile yapılan düzenlemede “teşekkül” kavramı yerine “ortaklık” kavramı kullanılarak kooperatiflerin gerçek kimliklerini kazanmaları sağlanmıştır.”* şeklindeki ifadelerle kooperatifler hakkındaki tartışmalar dikkate alınarak kooperatiflerin ortaklık/şirket oldukları açıkça belirtilmiştir.

Öte yandan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 1. maddesinde yer alan ve kooperatiflerin ticaret şirketi olup olmadığına, dolayısıyla tacir sayılıp sayılmayacağına dair tartışmalarının odağında bulunan *“teşekkül”* ibaresi 5146 sayılı Kanunla çıkarılıp yerine

"ortaklık" ibaresi yazılmakla birlikte doktrin ve Yargıtay kararlarında genel olarak kooperatiflerin ekonomik faaliyetini kâr amacı gütmeyen sürdürdüğü, kooperatif ortaklarının kazanç elde edip bunu paylaşmaktan ziyade yardımlaşma ve dayanışma anlayışı içerisinde bir araya geldikleri, bu nedenle Kanun'da kooperatifler "ortaklık/şirket" olarak belirtilmiş olmakla birlikte bu ortaklığın "ticari nitelikte bir ortaklık" olduğu yönünde bir açıklamanın bulunmadığı, Kooperatifler Kanunu'nun 99. maddesinde yer alan bu Kanun'dan kaynaklanan hukuk davalarının tarafların sıfatına bakılmaksızın ticari dava sayılacağı yönündeki hükümlerle kooperatifle ortakları arasındaki uyuşmazlıkların ifade edildiği, kooperatiflerin sosyal bir fonksiyona sahip kendine özgü ortaklıklar olduğu belirtilerek tacir olmadıkları belirtilmiştir.

Kooperatiflerin tacir olup olmadıklarına ilişkin olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra ortaya çıkan tartışmaların devamında yürürlüğe giren diğer önemli kanun ise, mevcut durum itibarıyla halen yürürlükte olan ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'dur (6102 sayılı TTK). 6102 sayılı TTK'nin 16/1. maddesinde ticaret şirketlerinin tacir sayılacağı düzenlenmiş olup aynı Kanun'un 124/1. maddesinde ticaret şirketlerinin kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret oldukları düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK'nin 124/2. maddesinde ise 6762 sayılı TTK'den farklı olarak yer alan "Bu Kanunda, kolektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır." şeklindeki düzenleme ile kooperatifler, sahip oldukları nitelikler nazara alınarak ne şahıs ne de sermaye şirketleri arasında sayılmışlardır. Ancak bireylerin ekonomik ve sosyal yönden dayanışma ihtiyacından doğan kooperatiflerin 6102 sayılı TTK'nun yürürlüğe girmesinden sonra da tacir olup olmadıkları hususunda görüş ayrılıkları devam etmiştir.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu yürürlükte iken 6102 sayılı TTK'de kooperatiflerin, aynı Kanun'un 16/1. maddesinde tacir sayılan ticaret şirketlerinden biri olduğu yine aynı Kanun'un 124. maddesinde açık bir biçimde hüküm altına alınmıştır. Bu aşamada 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinin gerekçesi üzerinde durulması da önem arz etmektedir. Anılan gerekçede; "Maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 136 ncı maddesinin tekrarından ibarettir. Hükümde yer alan "kooperatif şirket" ibaresi ile ilgili tartışma, 2004 yılında çıkarılan 5146 sayılı Kanunla (Resmî Gazete: 07/05/2004 tarihli ve 25455 sayılı), KoopK'da yapılan değişiklikle son bulmuştur. Çünkü, anılan Kanun kooperatifin şirket olduğunu belirtmiştir (KoopK m. 1). Gerçi anılan Kanunun 1 inci maddesinde kooperatifin şirket

olduğu ifade edilmekte, ticaret şirketi olup olmadığı hususu açık bırakılmaktadır. Bu boşluk dolayısıyla, bir tartışma başlatılabilir ve kooperatifin ticaret şirketi olmadığı teorik olarak ileri sürülebilir ve 124 üncü maddenin kooperatifi ticaret şirketi kabul etmesi eleştirilebilir. Ancak, böyle bir tartışma kooperatif şirketin niteliği tartışmasını davet eder. Anılan şirket adı şirket olamayacağına göre Türk hukukunda üç kategori şirket ortaya çıkmış olur. Kooperatif şirkete uygulanacak hükümler sorunu da diğer sorunların ortaya çıkmasına sebep olur. Tasarı, tüm bu çözümün güç sorunları ortadan kaldırmak amacıyla kooperatifin ticaret şirketi olduğunu hükme bağlamıştır. İkinci fıkra: Bu hüküm yeni olup öğretide yerleşmiş bulunan, klasikleşmiş bir ayrımı yansıtmaktadır. Bu ayrımın kanunî anlamı ve değeri de vardır. Tasarının 133, 137 ve 160 ncı maddeleri gibi hükümlerde bu ayrıma gönderme yapılmıştır. Kooperatif ise, 5146 sayılı Kanunla şirket, 124 üncü maddenin birinci fıkrası hükmü ile ticaret şirketi kabul edilmesine rağmen, ölçülere uymadığı için bu ayrımın dışında tutulmuştur. Birçok hükümdede ve gerekçede "şahıs" sözcüğü değil "kişi" sözcüğü kullanılmış olmasına rağmen, hükümdede "şahıs şirketleri" ibaresi korunmuştur. Bunun sebebi, hukukumuzda "kişi şirketleri" teriminin hemen hiç kullanılmamasıdır. İkinci bir sebep bir teknik terimi yarı yarıya arılaştırmanın uygun olmayabileceğinin düşünülmesidir." şeklindeki ifade ile kanun koyucu 6102 sayılı TTK'de kooperatifleri ticaret şirketleri arasında saymanın yanında, Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinde "ortaklık" olarak ifade edilen kooperatiflerin "ticari nitelikte bir ortaklık" olup olmadığı konusunda gerek doktrin gerekse yargısal kararlarda süregelen tartışmalar karşısında iradesini de aynı Kanun'un 124. maddesinin gerekçesinde açık bir şekilde belirtmiştir. Bu doğrultuda kanun koyucu tarafından, 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinin gerekçesinde açıkça kooperatiflerin ticaret şirketi oldukları vurgulanmıştır.

Yukarıda değinilen yasal düzenlemelerden ve bu düzenlemelere ilişkin kanun koyucu tarafından ortaya konulan gerekçelerden hareketle; kooperatiflerin tacir niteliği haiz olup olmadıkları hususu, tüm kanunların yürürlükte olduğu dönemde tartışma konusu olmuştur. Bu bağlamda kooperatiflerin ticaret şirketi olup olmadığı ise bu tartışmanın merkezinde yer almıştır. Zira 865 sayılı TK'de, 6762 sayılı TTK'de ve 6102 sayılı TTK'de ticaret şirketleri tacir olarak kabul edilmişlerdir. 865 sayılı TK'nin yürürlükte olduğu dönemde kooperatiflerin/yapı kooperatiflerinin tacir olup olmadıklarıyla alakalı sorun 07.11.1945 tarihli ve 1944/8 E., 1945/14 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararıyla nihayet erdirilmekle birlikte 6762 sayılı TTK'nin ve devamında 1163 sayılı Kooperatifler

Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile kooperatiflerin tacir sıfatı yeniden tartışma konusu olmuştur.

Ancak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinde 21.04.2004 tarihli ve 5146 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve 6102 sayılı TTK'nin yürürlüğe girmesi ile kooperatiflerin bir tür Şirket/ortaklık oldukları hususu açıklığa kavuşmuştur. Zira 1163 sayılı Kanun'un 1. maddesine yapılan değişiklik ile kooperatiflerin Şirket oldukları hükme bağlanmıştır. Buna ek olarak kooperatiflerin "*ortaklık/Şirket*" olup olmadığı hususunda mevcut olan tartışmaların sona erdirilmesine dair amaç, 21.04.2004 tarihli ve 5146 sayılı Kanun ile 1163 sayılı Kanun'un 1. maddesindeki yapılan değişikliğin gerekçesinde de dolaylı olarak ifade edilmiştir.

6102 sayılı TTK bakımından ticaret Şirketleri arasında sayılan kooperatiflerle ilgili ana düzenleme Şüphesiz ki 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'dur. Bu Kanun'un 3. maddesinde kooperatif ve Őubelerinin ticaret siciline tescil olunacağı, 7. maddesinde kooperatifin ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağı, 98. maddesinde de bu Kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunu'ndaki anonim Şirketlere ait hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'nun özellikle anonim Şirketlere ilişkin hükümleri ile 1163 sayılı Kanun'a aykırı olmayan birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümlerinin kooperatiflere uygulanacağı ve kooperatiflerin de defter tutmak zorunda olduğu açıktır. Ayrıca 1163 sayılı Kanun'un 99. maddesinde tarafı olduğu hukuk davalarının ticari dava sayılacağı düzenlendiği gibi 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 179. maddesindeki düzenleme uyarınca kooperatiflerin iflasa, yine aynı Kanun'un 285. maddesi uyarınca kooperatiflerin konkordatoya ilişkin hükümlere tabi oldukları da gözden kaçırılmamalıdır. Anılan düzenlemeler yanında 1163 sayılı Kanun ile "*ortaklık/Şirket*" olarak kabul edilen kooperatiflerin, sonrasında yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesi ile ticaret Şirketi oldukları açıkça düzenlenmiştir.

Hemen belirtilmelidir ki; kooperatifler bakımından diğer kanunlara nazaran özel kanun niteliğini haiz olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, kendisinden sonra yürürlüğe giren genel kanun niteliğindeki 6102 sayılı TTK ile çelişkili hükümler içermemesinden hareketle kooperatiflerin tacir olup olmadıklarına dair yapılacak olan belirlemede 6102 sayılı TTK hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla kooperatiflerin tacir olup olmadıklarına ilişkin herhangi bir düzenleme içermeyen 1163 sayılı Kanun'un yanında, sonradan yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'nin kooperatifleri ticaret Şirketi sayan 124/1.

maddesi ile ticaret şirketlerini tacir sayan 16/1. maddesi hükümlerinin uygulanmasında da herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Neticeten, 1163 sayılı Kanun ile 6102 sayılı TTK'de yer alan yasal düzenlemeler ile anılan düzenlemelere ilişkin kanun koyucunun iradesini ortaya koyan gerekçeler nazara alındığında; kooperatiflerin nitelikleri itibarıyla ticaret şirketi ve bir ticari işletmenin işletilmesi kriterinden bağımsız olarak tacir oldukları açıktır. Bu açık kanun hükümleri karşısında ticaret siciline tescili zorunlu olan, ancak bu şekilde tüzel kişilik kazanabilen, ticari defterler tutan, ortaklarının sermaye koyma borcu bulunan, şirketler ile birlikte düzenleme yapılıp birleşme, bölünme ve tür değiştirme şartları düzenlenen ve iflasa tabi olan kooperatiflerin ticaret şirketi ve tacir sayılmaları gerekmektedir. Önemle belirtilmesi gerekir ki; tek amacı kâr elde etmek olmamakla birlikte kooperatifler, ortaklarının ekonomik menfaatlerini geliştirmeyi amaçlayan ticari birer ortaklıklardır. Zira kâr elde edilip bunun ortaklar arasında paylaşılıp paylaşılmadığı, diğer bir deyişle ne şekilde tasarruf edildiği kooperatifin amacının ekonomik olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Kooperatif şirketinin 6102 sayılı TTK'nin 124. maddesinde ne şahıs ne de sermaye şirketleri arasında gösterilmemiş olması, kanunun açık lafzı karşısında kooperatifin ticaret şirketi sayılmasına engel değildir.

Öğretide de, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 1. maddesinde 2004 yılında 5146 sayılı Kanun kapsamında yapılan değişiklik ile kooperatifin tacir olup olmadığı hususundaki tartışmanın noktalandığı ve kooperatifin bir şirket olduğunun vurgulandığı, 6102 sayılı TTK'nin 124/1. maddesi ile de ticaret şirketi niteliğinde olduğunun bir kez daha teyit edildiği, kooperatifin tacir sayılmayacağı yönündeki yorumun kanuna aykırı (contra legem) bir yorum faaliyeti olduğu, 07.11.1945 gün ve 1944/8 E., 1945/14 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararında da tespit edildiği üzere kooperatifin "... ticari işletme işletip işletmediğinden bağımsız olarak (hukuki) şekli (kalıbı) dolayısıyla tacir..." olduğu ifade edilmektedir (Arkan, Sabih: *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara 2016, s.125; Kırca, İsmail: *Kooperatiflerin Tacir Niteliği Hakkında*, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Haziran 2017, s.5-25)

Hâl böyle olunca, kooperatiflerin/yapı kooperatiflerinin 6102 sayılı TTK kapsamında tacir/ticaret şirketi olduklarına karar verilmesi gerekmektedir.

IV-SONUÇ

Kooperatiflerin/yapı kooperatiflerinin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında tacir/ticaret şirketi sayılacaklarına dair 12.11.2021 tarihinde yapılan ilk oturumda üçte ikiyi aşan oy çokluğu ile karar verilmiştir.

E:2020/2
K:2021/3

KARŞI OY YAZISI

Bu karşı oy yazısında öncelikle İçtihadı Birleştirme kararlarının oluşumunda ortaya çıkan yapısal sorunlar genel olarak ele alınacak ve özel olarak huzurdaki İçtihadı Birleştirme Kararı ile ilgili safahat özetlenerek uygulamada ortaya çıkardığı olumsuzluklar irdelenecektir.

Bu karşı oy yazısında ikinci olarak yürürlükteki maddi hukuk çerçevesinde kooperatiflerin neden tacir kabul edilemeyeceği hususu izah edilmeye çalışılacaktır.

İ-İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARLARININ NİTELİĞİ VE UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Yargıtay içtihadı birleştirme kararları niteliği itibarıyla bir yasama, norm belirleme faaliyeti olarak kabul edilmektedir. Gerçekten de içtihadı birleştirme müessesinde, ortada somut dava çözümlemesi söz konusu olmadığından yargısal bir faaliyetten ziyade norm belirleme (yasama) işlemi söz konusudur.

1221 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 8. maddesinde düzenlenen içtihadı birleştirme müessesesinin, 1961 Anayasa'sının güçler ayrılığı ilkesine, 13/2 ve 139. maddelerine aykırılığı nedeniyle itiraz yolu ile yapılan başvuru ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'nce Anayasa'ya aykırılık iddiası kabul edilmemiştir. AYM'nin 1968/38 esas ve 1969/34 karar sayılı, 12.06.1969 tarihli kararında özetle, "İBK'lar, o zamana kadar hukuk alanında hukuk kuralı olarak bulunmayan yeni bir kural koymayı amaç edinmiş olan bir hukuk işlemi değildir. Gerçekten istem konusu yasa hükmü incelendiğinde görülür ki bir olayda uygulanacak olan hukuk kuralının hangisi olduğu yönünde verilen kararlar arasında çekişmeye düşülmesi veya bir olayda uygulanacak olan bir hukuk kuralının başka başka davalarda değişik biçimde yorumlanarak uygulanması söz konusu olur ise ortaya atılan hukuk görüşlerinden hangisinin hukuka uygun bulunduğunu belirlemek üzere içtihadı birleştirme kararı verilmesi yoluna gidilir. Demek ki içtihadı birleştirme kararı belli bir olay için yeni bir hukuk kuralı koymak amacı ile değil, ancak ve ancak belli bir olaya uygulanacak yasanın veya nesnel nitelikte olan tüzük ve yönetmelik kuralları gibi diğer hukuk kurallarından hangisinin, hangi anlamda uygulanacağını saptamak için verilir. Buna göre içtihadı birleştirme kararı yasa koyucu veya yetkisi içinde idare tarafından ortaya konulmuş bulunan nesnel hukuk kurallarının uygulanma biçimlerini gösteren ve bu bakımdan yenilik doğurucu nitelikte bulunmayan ancak hukuki bir durumu açıklayan nitelikte bir hukuk işlemidir. Bundan ötürü bu işlem, genel, nesnel ve yenilik doğurucu nitelikte bir işlem olan yasa koyma işlemi ile bir tutulamaz ve içtihadı birleştirme kararı veren Yargıtay'ca TBMM'ye özgü yasama yetkisinin kullanılmış ve böylece Anayasa'nın öngördüğü güçler ayrılığı ilkesinin çiğnenmiş olduğu söylenemez" denilerek, içtihadı birleştirme kararlarının Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla yapılan itiraz başvurusu reddedilmiştir.

Bu haliyle içtihadı birleştirme kararlarının yasa vasfında olmadığı, yenilik doğurucu sonuç doğuracak nitelikte hukuk düzeninde bulunmayan yeni bir norm koyma özelliğinin de bulunmadığı ve fakat yürürlükte bulunan kuralların uygulanmasında ortaya çıkan hukuki uyumsuzlukların giderilmesine yönelik bir içtihat faaliyeti olduğu, ancak bağlayıcılığı bakımından yasa gücünde olduğu anlaşılmaktadır.

Bu açıklamaların ışığında huzurdaki içtihadı birleştirme kararına konu teşkil eden

hukuki uyumsuzluğun nasıl ortaya çıktığı ve nasıl sona erdirildiğine ilişkin safahatın ortaya konulması gerekir.

Bir kısım Yargıtay Daireleri, kooperatiflerin tacir sayılmayacaklarına ilişkin kararlarını Anayasa'nın 171. maddesine ve Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesi hükümlerine dayandırmışlar ve içtihatlarını bu kapsamda ortaya koymuşlar, diğer bir kısım Daireler ise kararlarını 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124/1. maddesindeki hükme göre ticaret şirketi olarak yasal düzenleme nedeniyle kooperatiflerin tacir sayılması gerektiğini kabul ederek içtihatlarını bu yönde oluşturmuşlardır.

İçtihadı birleştirme görüşmeleri sırasında birinci görüşe sahip Yargıtay Daireleri içtihatlarından döndüklerini ifade etmişler ancak bu hususta doyurucu bir gerekçe belirtmemişlerdir. Bu nedenle çoğunluk ikinci görüşe itibar ederek TTK'nun 124/1. maddesindeki düzenlemeyi esas alarak kooperatiflerin ticaret şirketi olarak kabul edilmesine ve bu nedenle ticaret şirketlerinin doğrudan yasal olarak tacir kabul edilmesi nedeniyle kooperatiflerin tacir olarak kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Safahattan anlaşılan şeyi bir hukuki tahlile tabi tuttuğumuzda, içtihat uyumsuzluğunun ortaya çıkmasının nedeni içtihadın konusunu teşkil eden hukuk kurallarının birbiriyle çelişik hükümler ihtiva etmesidir. İçtihat konusunda uygulanması gereken üç norm vardır. Bunlar sırasıyla Anayasa'nın 171. maddesi, özel yasa olan Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesi ve sonraki tarihli bir genel yasa olan TTK'nun 124/1. maddesi hükümleri birbiriyle açık çelişki içermekte ve bu haliyle bir yasa normunu hukuk düzeninden çıkarmadan yorum yoluyla bir sonuca ulaşmak bir içtihat birleştirmesi yapmak imkanı söz konusu değildir.

Mahkemeler ve hâkimler özel hukuka ilişkin olarak ancak bir yasal boşluğun söz konusu olduğu hallerde norm koyucu bir işlev üstlenebilirler. Ancak huzurdaki tartışmada Anayasal ve yasal birden fazla düzenleme söz konusu olduğundan hâkimler ancak norm hiyerarşisi kurallarına uygun bir hukuki düşünme biçimiyle hareket etmeli, Anayasal hükümler çelişen ve bu nedenle Anayasa'ya aykırı olan yasa hükmünün iptalini sağlamak için gerekli başvuruyu yapmak ve sonucuna göre hareket etme mecburiyetinde iken bir grup Yargıtay Dairesi'nin özel yasayı, diğer grup Dairelerin genel yasa hükmünü görüşlerine esas alması hukuka uygun kabul edilemez. Mevzuat çelişik ise Anayasa'ya aykırı hükmün iptali cihetine gidilmeden, nedensiz ve gerekçesiz olarak yasa metinlerine dayanarak uygulama yapmak Yüksek Mahkeme'lerin tercih edeceği bir hukuki tarz olamaz. Mahkemelerin bir yasa hükmünün Anayasal hükme aykırı olduğunu belirlemesinden sonra yapacağı yegane şey Anayasaya aykırı yasa hükmünün iptaline yönelik bir başvuruya tevessül etmek, Anayasa'nın 152. maddesindeki hukuki yolu işletmektir.

Yukarıda anlatılanların ışığında Yargıtay Daireleri'nin normlar hiyerarşisine uygun davranma zorunluluğuna aykırı davranışları sebebiyle huzurdaki içtihat uyumsuzluğunun ortaya çıktığı açıkça ortadadır.

Anayasa koyucunun iradesi, yasa koyucunun iradesinin üzerindedir. Anayasa koyucu, asli kurucu iktidar, yasa koyucu tali kurucu iktidar, Anayasa hükmü üst norm, yasa hükmü alt norm olarak kabul edilmek zorundadır. Yasaların Anayasa'ya uygunluğu karinesi kabul edilmiştir. Karinenin aksini iddia eden iptal prosedürünü işletmekle yükümlüdür.

Anayasa'nın 171. maddesi. "Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak

öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.”

Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesi, “Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.

TTK'nun 124/1. maddesi, “Ticaret şirketleri; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir. Bu Kanunda, kolektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır.” hükümlerini içermektedir. Dikkati çeken husus, TTK'nun 124. maddesinde yasa koyucunun kooperatifleri ne şahıs ne de sermaye şirketi olarak tarif edememiş olmasıdır. Zira böyle bir tarif yapmak mümkün değildir. Kooperatifler ne şahıs ne de sermaye şirkettir. Kooperatifler, emek, sermaye, dayanışma ve tekafül unsurlarının bileşkesi olan kendine mahsus ortaklıklardır. TTK'nun 124. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları açıkça birbiriyle çelişkilidir. Limited, anonim, komandit ve kolektif şirketlerin arasıma adeta iliştilirmeye çalışılmıştır.

Kooperatiflerin hangi amaçlarla kurulacağı ve nitelikleri hem Anayasa'nın ilgili maddesinde hem de özel yasasında açıkça belirtilmiştir. Belirleme Anayasa'da ve özel yasada yapılmışsa, bu düzenlemelere aykırı şekilde bir genel yasayla Anayasal niteleme bertaraf edilemez ve bir başka nitelemeye konu yapılamaz. Üst normun nitelik belirlenmesine ilişkin kabulünü işlevsiz bırakacak şekilde bir yorum yapılamayacağı gibi, bir yasal düzenleme de yapılamaz. Yasa koyucunun nitelik belirlenmesi Anayasa koyucunun nitelik belirlenmesine aykırı olamayacağı hususu normlar hiyerarşisinin gereğidir.

Dolayısıyla Anayasa'nın 171. maddesine açıkça aykırı olan TTK'nun 124/1. maddesinin kooperatif şirketlerle ilgili hükmünü kararlarına esas alan Yargıtay Daireleri'nin içtihatlarını benimseyen içtihadı birleştirme kararı da açıkça Anayasa'nın 171. maddesine aykırı olmuştur.

II-KOOPERATİFLER TACİR DEĞİLDİR

Yukarıda zapta geçirilen Anayasa hükmü ile Kooperatifler Kanunu ve TTK madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, ticaret şirketlerinin temel amacının kar etmek olduğu, oysa kooperatif ortaklıklarının temel amacının kar etmek olmadığı gibi, Anayasa'da ve özel yasada bu amaçtan hiç bahsedilmediği, tali amacı olarak bile ifadeye konulmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Özel yasada ekonomik menfaat ve ihtiyaçların temininden bahsedilirken Anayasa'da milli ekonominin yararlarını dikkate alan üretici ve tüketicinin korunması amacına mebni bir yapılanmadan bahsedilmektedir.

Burada şu soruları sormak gerekir.

-Milli ekonominin yararlarını korumak, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal imkanlarla karşılıklı yardımlaşma, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla ticaret şirketi kurulur mu?

-Ya da üreticinin ve tüketicinin korunması amacıyla ticaret şirketi kurulur mu?

-Veya bu amaçlarla geçmiş zamanda ya da zamanımızda kurulmuş bir ticaret şirketi olmuş mudur, var mıdır?

Bu sorulara olumsuz cevap verileceği açıktır. Açık olan bir başka şey ise kar amacıyla kooperatif kurulamayacağıdır,

Kooperatifler kuruluş amaçlarına uygun faaliyetleri sonunda bir ekonomik birikim elde etmişlerse bu ancak kooperatif sermayesine eklenmektedir. Bu durumda ortaklarının ekonomik menfaat elde etmeleri hali bir asli sıfat değil, sıfatı arızadır. Mecelle'nin 9. maddesi hükmüne göre, "sıfatı arızada aslolan ademdir."

Yani bu hükme göre bir hukuki işlem ya da olguda mümeyyiz vasıf olmayan sıfatı asliye teşkil etmeyen ayırt edici niteliği bulunmayan husus, sıfatı arıza kabul edilir. Ticaret şirketlerinin ayırt edici vasfı, sıfatı asliyesi kar etmek, kooperatif ortaklıkların ayırt edici vasfı, sıfatı asliyesi dayanışma ve işbirliği; ve kültürümüzde önemli bir yeri olan imcece usulü, sıfatı arızası ise ekonomik faydadır. Sıfatı asliye esas, sıfatı arıza arızı nitelik taşır. Hukuki vasıflandırma sıfatı asliyeye göre yapılır. Sıfatı arızada ise aslolan ademiyet, yani yokluktur. Kooperatifler yönünden kar olgusu yokluk yaptırımı ile karşılanacaktır. Hukuken yokluk müeyyidesine tabi tutulan bu husus sayın çoğunlukça esas kabul edilmiştir.

Öte yandan özel kanun, genel kanun atışması haline ilişkin olarak şunlar sylenecettir. TTK, 1163 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmış değildir. TTK, 1163 sayılı Kanun'a göre genel nitelikli bir kanundur. Yeni kanunun eski kanuna nazaran genel nitelikli olması halinde, örtülü yürürlükten kaldırmannın söz konusu olup olmadığı yorumla varılacak sonuçla belirlenmelidir. nceki tarihli özel kanunun sonraki tarihli genel kanun ile yürürlükten kaldırılamayacağı hususu kabul edilir. Bu zm Latince bir ilke ile ifade edersek "Generalis clausula non porrigitur ad ea quae antea specialiter sunt comprehensa", bir genel hüküm, önceden özel olarak ngrlmş şeyleri sona erdirmez.

Buna göre sonraki tarihli TTK'nun 124. maddesindeki düzenleme, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesini yürürlükten kaldıracak muhtevaya ve güce sahip değildir.

Tacir sayılmanın hukuki sonuçları TTK'da düzenlenmiştir. Bu hükümlerin ortak özelliği maddi hukuk ve usul hukuku açısından tacir olmayanlara nispetle daha ağır bir hukuki rejime tabi tutulmasıdır. Örneğin tacirler için öngörülen basiret karinesi, hukuki işlemlerde teselsül karinesi, Borçlar Kanunu'nda düzenlenen genel işlem şartlarından yararlanamama, ticari faize tabi olma, sözleşmede kararlaştırılan ücret ve ceza şartın tenkisini talep edememe, iflasa tabi olma, ticari iş karinesine tabi olma, ticari satış ve trampa hükümlerine tabi olma, ihbar ve ihtar sürelerine tabi olma gibi tacirin sıfatının sonucuna bağlanan hükümler bu cümledendir. Bu hükümlerin ortak özelliği, tacir olmayanlara nispetle daha ağır müeyyideler içermesidir.

Asli amacı kar etmek olan ticari şirketlerle sosyal amaçlarla kurulmuş kooperatif ortaklıkların nispeten zayıf sermayeye sahip olmaları nedeniyle tacirin tabi olduğu müeyyidelere tabi tutulması ayrıca adalete, hakkaniyete, hak duygusuna da aykırılık teşkil

edecektir. Ülkemiz kooperatifçiliği, yüzlerce yıllık imece kültürümüz, milli bünyemizin asırlar içerisinde vücuda getirdiği bu sosyal ve ekonomik katkılar sağlayan milli kuruluşumuz yukarıda bahsedilen ağır müeyyideler içeren hukuki rejim içerisinde fonksiyonlarını icra edemez hale gelecek veasırlardır dinamini oluşturduğumuz ahilik kültürü, imecc ruhumuz ve dayanışma harsımız huzurdaki içtihadı birleştirme kararı nedeniyle çok büyük olumsuzluklar yaşayacaktır. Bu haliyle içtihadı birleştirme kararı çoğunluk görüşü oluşa da uygun değildir.

Yukarıda ayrıntılı şekilde anlatılan nedenlerle sayın çoğunluğun kooperatiflerin ticaret şirketi ve giderek tacir sayılması yönündeki görüşlerine karşıyım.

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

ASIL İŞVEREN-ALT İŞVEREN

•

İŞE İADE DAVASI AÇILMASINDA ARABULUCULUK ŞARTI

•

İŞÇİNİN ARABULUCULUK BAŞVURURNDA ASIL İŞVEREN VE ALT İŞVERENE BAŞVURU ZORUNLULUĞU

•

AY m. 13 ve 16'ya AYKIRILIK SORUNU

12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (15) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi ile yapılan başvuru sonucu:

İşçinin tarafı olmadığı asıl işveren ve alt işveren arasındaki hukuki ilişkiyi tespit ederek arabuluculuk sürecini asıl işveren ve alt işverene karşı birlikte yürütmesini zorunlu kılan kural işe iade talebinde bulunan işçiye katlanamayacağı bir külfet yüklemektedir. Başka bir deyişle kuralda yargılamada taraf sıfatı sorununun oluşmasının önlenmesi ve asıl işveren ile alt işverenin arabuluculuk sürecine dâhil edilmesinin sağlanması amacındaki kamusal yarar ile işçinin mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir denge kurulamamıştır. Bu itibarla kuralın orantılılık alt ilkesi yönünden ölçülülük ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır

(AYM, E. 2024/157, K. 2025/121, T. 03.06.2025)¹

1 Kararın tamamı için RG.: 17.10.2025-33050 bkz.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Adana 6. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (15) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Alt işveren aleyhine açılan işe iade davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 3. maddesinin itiraz konusu (15) numaralı fıkrası şöyledir:

“(15) Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleşebilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır.”

(.....)

İtirazın Gerekçesi

Başvuru kararında özetle; iş sözleşmesi feshedilen işçinin bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmasının yasal yükümlülük olarak öngörüldüğü, bu başvurunun işe iade davası açılabilmesi bakımından dava şartı niteliği taşıdığı, itiraz konusu kuralla asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde arabuluculuk başvurusunun her ikisine birden yapılması şartı getirilmesinin işçiye asıl işvereni araştırma külfeti yüklediği, söz konusu ilişkinin tespitinin bazı durumlarda mümkün olmayabileceği, bu ilişkinin yargılama safhasında tespit edilmesi durumunda ise arabulucuya başvuru şartı gerçekleşmediği için davanın usulden reddedileceği, bu durumun adil yargılanma hakkına ölçsüz bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(.....)

İtiraz konusu kuralın asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda anlaşmanın gerçekleşebilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmalarını ve iradelerinin birbirine uygun olmasını aramak suretiyle işe iade davası açılabilmesi için asıl işveren ve alt işverene karşı birlikte arabulucuya başvurma şartı öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

(.....)

(...) kuralın işe iade davası öncesinde arabuluculuk görüşmelerinde asıl işveren ve alt işverenin tespit edilmesini sağlayarak işe iade davası sırasında ortaya çıkabilecek taraf sıfatı sorununun engellenmesine ve asıl işveren ile alt işverenin arabuluculuk sürecine katılmalarına katkı sağlayacağı gözetildiğinde kuralda öngörülen sınırlamanın anayasal anlamda meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

(....)

(...) Asıl işveren ile alt işverene karşı birlikte arabulucuya başvurulmasındaki amaç, işe iade davasında taraf sıfatına ilişkin sorun oluşmasını engellemek ve menfaati etkilenen asıl işveren ile alt işverenin arabuluculuk sürecine dâhil edilmesini sağlamaktır. Söz konusu amaca daha hafif bir sınırlamayla ulaşmak mümkünse bu sınırlamanın tercih edilmesi gerekir.

(...)

Gerekli olduğu tespit edilen kuralın orantılı olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Kural, işçinin asıl işveren ve alt işveren arasındaki ilişkinin var olması durumunda asıl işveren ve alt işverene karşı birlikte arabulucuya başvurulmasını zorunlu kılarken işçiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi ile asıl işveren ve alt işvereni araştırma yükümlülüğü getirmektedir. İşçinin asıl işveren ve alt işveren ilişkisinden haberdar olması mümkün olduğu gibi -asıl işveren ve alt işverenin aralarındaki hukuki ilişkiyi alenileştirmesinin zorunlu olmadığı dikkate alındığında- asıl işveren-alt işveren ilişkisinden haberdar olmaması da ihtimal dâhilindedir. Kuralda asıl iş-

veren-alt işveren ilişkisinden habersiz olan ve bu nedenle gerçek işveren olarak tespit ettiği kişiye karşı arabulucuya başvuran ve sonrasında işe iade davası açan işçiye asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunması durumunda davayı devam ettirme imkânı tanınmamıştır.

Bu itibarla işçinin tarafı olmadığı asıl işveren ve alt işveren arasındaki hukuki ilişkiyi tespit ederek arabuluculuk sürecini asıl işveren ve alt işverene karşı birlikte yürütmesini zorunlu kılan kural işe iade talebinde bulunan işçiye katlanamayacağı bir külfet yüklemektedir. Başka bir deyişle kuralda yargılamada taraf sıfatı sorununun oluşmasının önlenmesi ve asıl işveren ile alt işverenin arabuluculuk sürecine dâhil edilmesinin sağlanması amacındaki kamusal yarar ile işçinin mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir denge kurulamamıştır. Bu itibarla kuralın orantılılık alt ilkesi yönünden ölçülülük ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

HÜKÜM

12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (15) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 3/6/2025 tarihinde karar verildi.

YARGITAY KARARLARI

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

İNTERNET/MOBİL BANKACILIKTA USULSÜZ EFT/HAVALE

• ŞÜPHELİ İŞLEM • TEYİT ALINMADAN İŞLEM

• BANKANIN AĞIRLAŞTIRILMIŞ ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

• MÜTERAFİK KUSURUN BANKA TARAFINDAN İSPATI

Davacının hesap hareketlerinde olağan dışı meblağlarda ve üçüncü kişi şirketlere para havalesi talebi, davalı banka için de şüpheli görülmüş ve davacıdan işlemler için teyit alma ihtiyacı duyulduğu, ayrıca davacı telefondan aranmış ancak telefon başka telefona yönlendirilmiş olduğundan teyit alamadığı, bu nedenle, müşterisinin cevap vermemesinin dahi olağan dışı ve şüpheli olduğu dikkate alınarak, güvenlik kontrolü prosedürünün işletilmesi, işlemin durdurulması ve etkin bir güvenlik kontrol sürecinin yürütülmesi gerekirken, davalı bankanın sadece işlemlerin yapıldığına dair davacıya bilgi maili gönderimiyle yetinmesi sorumluluğun yerine getirildiği anlamına gelmediğine ilişkin karar.

(Y. HGK, E. 2024/11-304, K. 525, T. 17.09.2025)¹

(.....)

Davacı; davalı banka nezdinde bulunan Türk Lirası ve döviz hesaplarındaki mevduatın, şehir dışında bulunduğu 11.07.2018 tarihinde mobil bankacılık yoluyla bilgisi ve rızası dışında tanımadığı

¹ Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz,ET.23.12.2025

şirketlere havale edildiğini, hesaplarını kontrol ettiğinde paralarının çekildiğini fark ettiğini, aynı gün suç duyurusunda bulunduğunu ve bankadan iade talep ettiğini, ancak bankanın sorumluluk kabul etmeyerek talebi reddettiğini ileri sürerek alacaklarının tahsilini talep etmiştir. Yargılama sırasında yapılan ıslah ile TL hesabı yönünden talep 30.000,00 TL'ye, döviz hesabı yönünden talep ise 8.883,02 USD'ye yükseltilmiştir.

Davalı banka; internet bankacılığı işlemlerinde üç aşamalı güvenlik protokolü uygulandığını, işlemlerin davacının kullanıcı kodu, statik şifresi ve banka sisteminde kayıtlı telefonuna gönderilen tek kullanımlık SMS şifresi ile gerçekleştirildiğini, bankaya atfedilebilecek bir kusur bulunmadığını savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesince; dava konusu havale işlemlerinin olağan dışı ve şüpheli nitelikte olduğu, bu nedenle davacıdan teyit alma ihtiyacı duyulduğu, ancak telefonun başka bir numaraya yönlendirilmesi nedeniyle teyit alınamamasına rağmen işlemlere izin verildiği, Bankalarda Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği uyarınca güvenlik kontrol sürecinin işletilmesi gerekirken işlemlerin durdurulmadığı gerekçesiyle bankanın zararın meydana gelmesinde ağırlıklı kusurlu olduğu kabul edilmiş; buna karşılık zararlı yazılımın davacının kişisel bilgilerine erişilmesiyle mümkün olabileceği değerlendirilerek davacı yönünden de müterafik kusur bulunduğu sonucuna varılmış ve dava kısmen kabul edilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesince; davacının kişisel bilgilerini üçüncü kişilerle paylaştığı, cep telefonuna zararlı yazılım yüklenmesine kendi kusuruyla sebebiyet verdiği veya bu suretle zararın meydana gelmesine katkıda bulunduğu hususlarının davalı banka tarafından ispatlanamadığı, bu nedenle davacıya kusur izafe edilemeyeceği gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı kaldırılarak davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın temyizi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince; davacının cep telefonunu ve kişisel bilgilerini zararlı yazılımlara karşı korumak için gerekli önlemleri almaması nedeniyle müterafik kusurunun bulunduğu kabul edilerek bozma kararı verilmiş; Bölge Adliye Mahkemesi ise tüketicinin zararlı yazılım engelleyici prog-

ram yükleme zorunluluğuna dair yasal veya sözleşmesel bir düzenleme bulunmadığını belirterek önceki kararında direnmiştir.

Uyuşmazlığın Hukuk Genel Kurulu önüne gelmesi üzerine yapılan incelemede; bankaların internet ve mobil bankacılık işlemlerinde güven kurumu olmaları nedeniyle ağırlaştırılmış özen yükümlülüğü altında buldukları, sıra dışı ve şüpheli işlemleri tespit ettiklerinde yalnızca teyit girişiminde bulunmakla yetinmeyip, teyit alınamaması hâlinde işlemi durdurarak etkin güvenlik kontrol sürecini işletmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Somut olayda bankanın işlemleri şüpheli görmesine rağmen teyit alınamamasını dahi olağan dışı kabul etmeksizin işlemlere izin vermesinin, mevduatı koruma yükümlülüğü ile bağdaşmadığı kabul edilmiştir.

Öte yandan, davacının kişisel bilgilerini korumada kusurlu olduğu ve zararlı yazılım yoluyla dolandırıcılığa zemin hazırladığı iddiasının, banka tarafından somut, kesin ve inandırıcı delillerle ispatlanamadığı; müterafik kusur iddiasının ispat yükünün bankaya ait olduğu; bu yükün yerine getirilememesi hâlinde mudiden indirim yapılmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu gerekçelerle Bölge Adliye Mahkemesince verilen direnme kararının usul ve yasaya uygun olduğu kabul edilmiştir.

YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ

İNANÇLI İŞLEM VE HİLE NEDENİNE DAYALI TAPU İPTAL TALEBİ

DAHA ÖNCE KESİNLEŞEN DAVADA İNANÇLI İŞLEM İDDİASININ DEĞERLENDİRİLMEMİŞ OLMASI

SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN AYRI BİR GÜN BELİRLENMEMESİ

TAHKİKATIN BİTTİĞİ TEFHİM EDİLDİKTEN SONRA TARAFLARA SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN TALEPLERİNİN SORULMASI

Mahkemece daha önce kesinleşen davada inançlı işlem iddiası yönünden inceleme ve değerlendirme yapılmadığı gözetilmeksizin eldeki davada inançlı işlem iddiası yönünden araştırma ve inceleme yapılmadan sonuca gidilmesi isabetli değildir

HMK'nın 184. maddesi hükmü gereğince, tahkikatın tümü hakkında açıklama yapabilmeleri için taraflara söz verilip tahkikatın bittiği tefhim edildikten sonra, taraflara sözlü yargılama için duruşmanın başka bir güne bırakılmasını isteyip istemediklerinin sorulması, talep halinde başka bir gün tayin edilmesi ve taraflara meşruhatlı davetiye gönderilmesi, başka bir duruşma gününü istememeleri halinde sözlü yargılama aşamasına geçilerek aynı Kanun'un 186. maddesi gereğince taraflara sözlü yargılama yoluyla beyanda bulunma hakkı verilerek hüküm tesis edilmesi gerekirken değinilen hususlar göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.

(Y. 1. HD, E. 2023/3245, K. 2025/2017, T. 15.04.2025)¹

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz., ET. 05.11.2025

“(.....)”

Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; davalıların tamamının kötü-niyetli olduğunu, ...'ın tefecilik yaptığını, eşi ile ... arasındaki para alışverişine ilişkin kayıtların celp edilmediğini, bahsi geçen diğer dosyada ... vekili ... ..'ın Gaziosmanpaşa 2. Aile Mahkemesinin 208/21 Esas sayılı dosyasında ... vekilliğini yaptığını, ... mirasçı-larından ... adına tapuyu devretmeye çalıştığını, ...'ın da ... tara-fından yönlendirildiğini, vekil hakkındaki soruşturmanın da eksik inceleme ile yapıldığını, ...'ın gece bekçisi olup alım gücü olmadı-ğını, gelir araştırması yapılmadığını, ...'ın ölmeden önce taşınmazı ...'ye vermek istediğini belirttiğini, davalıların beyanlarının çe-lişkili olduğunu, ...'nin taşınmazı alırken paydaşları bilmediğini, HTS kayıtlarının getirilip incelenmesi gerektiğini, bilirkişi raporu ile gerçek değer ve temlik değerleri arasından farkın ortaya konul-duğunu, vekil ... ..'ın Bakırköy 25. Noterliğinin 21.09.1999 tarih 3920 yevmiyeli vekaletinin sahte olduğunu vekalet verenin davalı ile aynı kişi olmadığını, önceki tapu iptali ve tescil dosyasında bu vekaletname ile işlem yapıldığını, bu duruma ilişkin soruşturma olduğunu, akıbetinin araştırılmadığını, tanıkların dinlenmediğini, yemin ve isticvap gibi dosyaya bildirilen delillerin toplanmadığı-nı, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkı ile gerekçeli karar hakkının elinden alındığını, taşınmazın diğer paydaşı ...'ın davaya dahil edilmesi gerektiğini, zorunlu dava arkadaşlığı bulunduğu, da-vacının yaşlı olup okuma-yazması olmadığını, iradesinin sakatlan-dığını, kalacak başka bir evi olmadığını, hileye ilişkin prensiplerin uygulanmadığını, tahkikat bitirilmesine rağmen delil toplanmaya başlandığını, sözlü yargılamanın usulüne uygun yapılmadığını be-lirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

Değerlendirme ve Gerekçe

Dava, inançlı işlem ve hile hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

(....)

Hemen belirtilmelidir ki, davacının hile iddiasına ilişkin olarak davalıların bayiine açtığı tapu iptal davasının reddiyle sonuçlanan ve derecattan geçerek kesinleşen G....3. Asliye Hukuk Mahkemesinin .... tarihli 2.../...Esas, 2.../...Karar sayılı kararın tarafları da bağlayacağı için hile iddiasına ilişkin iddianın dinlenme olanağı bulunmadığından davacının bu yöne değinen temyiz itirazları yerinde değildir.

Ancak Mahkemece daha önce kesinleşen davada inanca işlem iddiası yönünden inceleme ve değerlendirme yapılmadığı gözetilmeksizin eldeki davada inanca işlem iddiası yönünden araştırma ve inceleme yapılmadan sonuca gidilmesi isabetli değildir.

(....)

İnanç sözleşmeleri tarafların karşılıklı iradelerine uygun bulunduğu için, onlara karşılıklı borç yükleyen ve alacak hakkı veren geçerli sözleşmelerdir. Anılan sözleşmelerde taraflar, sözleşmenin kendilerine yüklediği hak ve borçları belirlerken, inanca işlemin sona erme sebeplerini, devredilen hakkın inanılan tarafından inana iade şartlarını, bu arada tabii ki süresini de belirleyebilirler. Bunun dışında, akde aykırı davranışın yaptırımına da sözleşmelerinde yer verebilirler. Buna dair akit hükümleri de TBK'nın 26. ve 27. maddelerine aykırılık teşkil etmediği sürece geçerli sayılır.

Uygulamada mesele, 05.02.1947 tarihli, 20/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile ilişkilendirilip bu karar dayanak yapılmak suretiyle çözüme gidilmektedir. İnanç sözleşmesi olarak adlandırılan belgenin sözleşmeye taraf olanların veya inanılanın imzasını içermesi gereklidir. Bunun dışındaki bir kabul, hem İçtihadı Birleştirme Kararının kapsamının genişletilmesi, hem de taşınmazların tapu dışı satışlarına olanak sağlamak anlamını taşıyacağından kendine özgü bu sözleşmelerle bağdaştırılamaz.

Anılan 05.02.1947 tarihli, 20/6 sayılı İnançları Birleştirme Kararı uyarınca, inanca işleme dayalı iddianın, şekle bağlı olmayan yazılı delille kanıtlanması gerekeceği kuşkusuzdur. Şayet, ispat külfeti kendisinde olan tarafın yazılı bir belgesi yok ancak taraflar arasında gerçekleştirilen mektup, banka dekontu, yazışmalar gibi birtakım belgeler var ise bunların delil başlangıcı sayılacağı ve iddi-

anın her türlü delille kanıtlanmasının olanaklı hale geleceği, şayet delil başlangıcı sayılacak böylesi bir olgu da bulunmuyor ise iddia sahibinin son başvuracağı delilin karşı tarafa yemin teklif etme hakkı olduğu da şüphesizdir.

(.....)

Öte yandan; hangi yargılama usulü uygulanırsa uygulansın tarafların yargılamada sözlü olarak görüş ve değerlendirmelerini ifade etmeleri özel bir önem taşımaktadır.

Yazılı yargılama usulünde de tarafların hükümden önce son kez mahkeme huzurunda sözlü değerlendirme yapıp açıklamada bulunmaları, doğru bir karar verilmesi bakımından önemlidir.

(.....)

Somut olayda, sözlü yargılamaya ilişkin yukarıda açıklanan ilkeler dikkate alınmadan sonuca gidilmiştir.

Şöyle ki; davacı vekilinin 14.07.2021 tarihli duruşmaya yeni duruşma gününün tayin edilmesi istekli mazeret dilekçesi gönderdiği, Mahkemece mazeret dilekçesinin kabulüne karar verilmesine rağmen, davacı yanın yokluğunda ve sözlü yargılama için ayrı bir gün belirlenmeksizin karar verildiği görülmektedir.

Hal böyle olunca; dava konusu taşınmazın ilk tesisinden itibaren tedavüllü tapu kayıtlarının (tapu kütük sayfaları, akitler, hüküm, ifraz vs. evrakları) ve G.... CBS 2.../2... soruşturma nolu dosyası ile G.....3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2.../...Esas sayılı dosyasının dosya arasına alınması, inançlı işlem iddiası yönünden yukarıda belirtilen ilkeler kapsamında değerlendirme yapılması, HMK'nın 184. maddesi hükmü gereğince, tahkikatın tümü hakkında açıklama yapabilmeleri için taraflara söz verilip tahkikatın bittiği tefhim edildikten sonra, taraflara sözlü yargılama için duruşmanın başka bir güne bırakılmasını isteyip istemediklerinin sorulması, talep halinde başka bir gün tayin edilmesi ve taraflara meşruhatlı davetiye gönderilmesi, başka bir duruşma gününü istememeleri halinde sözlü yargılama aşamasına geçilerek aynı Kanun'un 186. maddesi gereğince taraflara sözlü yargılama yoluyla beyanda bulunma hak-

kı verilerek hüküm tesis edilmesi gerekirken değinilen hususlar göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Davacı vekilinin yukarıda değinilen yön-
lere ilişkin temyiz itirazının kabulü ile temyiz olunan, İlk Derece
Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine
ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRIL-
MASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,.....oy
birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ KARARLARI**SÖZLÜ YARGILAMA****SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN AYRI BİR DURUŞMA GÜNÜ
TALEBİ OLMASI****AYRI GÜN TALEBİ OLMASINA RAĞMEN DURUŞMADA
SÖZLÜ YARGILAMANIN SONLANDIRILMASI**

İlk derece mahkemesince, davacı vekilinin talebi doğrultusunda sözlü yargılama için ayrı bir duruşma günü tayin edilip davacı vekiline söz hakkını tanınarak sonucuna uygun karar verilmesi gerekirken, ayrı gün talebi olmasına rağmen söz konusu duruşmada sözlü yargılama sonlandırılıp karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

(Y. 3. HD, E. 2022/7979, K. 2023/1018, T. 10.04.2023)²

(...)

Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; ıslah için süre istemesine rağmen mahkemece verilmediğini, ıslah talep eden tarafa bir haftalık mehil verilmesinin zorunlu olduğunu, son celsede açık talebe rağmen mahkemenin sözlü yargılama için gün vermeden karar vermesinin usul ve yasaya uygun olmadığını, mahkemece ek bilirkişi raporu alınmadan davanın reddedildiğini, sözleşmede kararlaştırılan ve herhangi bir süre ile şekle bağlanmayan fiyat farkına ilişkin ihtirazi kaydın şirket tarafından defalarca çekilen ihtar ile talep edildiğini, kararın usul ve kanuna aykırı bulunduğunu ileri sürerek; kararın bozulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

2 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 05.11.2025

(....)

Uyuşmazlık, ihale alım sözleşmesinde yer alan fiyat farkı ödemesinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir.

(....)

(....) davacı vekilinin 24.06.2021 tarihli son celse duruşmada sözlü yargılama için ayrı gün verilmesi talebinde bulunduğu, ancak ilk derece mahkemesince davacı vekilinin bu talebi karşılanmaksızın 6100 sayılı Kanun'un 186 ncı maddesine aykırı olarak sözlü yargılamaya son verildiği anlaşılmaktadır.

O halde ilk derece mahkemesince, davacı vekilinin talebi doğrultusunda sözlü yargılama için ayrı bir duruşma günü tayin edilip davacı vekiline söz hakkını tanınarak sonucuna uygun karar verilmesi gerekirken, ayrı gün talebi olmasına rağmen söz konusu duruşmada sözlü yargılama sonlandırılıp karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Hal böyle olunca Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir.

Bozma nedenine göre davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına karar verilmesi gerekmiştir.

KARAR: Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA**, İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**, Bozma nedenine göre davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına,.....oybirliği ile karar verildi.

KANUN YARARINA BOZMA
•
ELEKTRONİK ORTAMDA AÇILAN DAVA
•
DAVA DİLEKÇESİNİN UYAP'A KAYDEDİLDİĞİ TARİH

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 118 inci maddesi: (1) Dava, dava dilekçesinin kaydedildiği tarihte açılmış sayılır demektir. Dava dilekçesinin Uypa ortamında kaydedildiği tarihte davanın açılmış olduğunun kabulü gerekmektedir.

(Y. 3. HD, E. 2022/8184, K. 2023/27 T. 17.01.2023)³

(.....)

İlk Derece Mahkemesi.... davaya konu 07/02/2022 tarih ve 0497..... sayılı B....Tüketici Hakem Heyeti kararının itiraz eden davacıya 21.02.2022 tarihinde tebliğ edildiği, itiraza ilişkin davanın 09/03/2022 tarihinde açıldığı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 70/3 üncü maddesi uyarınca hakem heyeti kararına karşı davacı tarafından yasal 15 günlük süre içinde itiraz edilmediği, her ne kadar davacı tarafından davanın 08.03.2022 tarihinde açıldığı, bu nedenle de süresinde açıldığı ileri sürmüştü ise de, dosyada bulunan dava açılış tevzi formunun 09.03.2022 tarihi olması nedeniyle davanın açıldığı tarihin tevzi formundaki tarih olması gerektiğinden davacının bu yöndeki itirazlarına itibar edilmediği gerekçesiyle davanın süreden reddine karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararı kesin olarak verilmiştir.

(.....)

Kanun Yararına Temyiz Yoluna Başvuran

İlk Derece Mahkemesi kararının kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

3 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 17.10.2025

(...)

Uyuşmazlık, hakem heyeti kararının iptaline ilişkin açılan davanın 15 günlük itiraz süresinde açılıp açılmadığı noktasındadır.

(...)

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 118 inci maddesi: (1) Dava, dava dilekçesinin kaydedildiği tarihte açılmış sayılır.

Aynı Kanunun “Elektronik işlemler” başlıklı 445 inci maddesi;

(.....)

(2) Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Bu Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir. Güvenli elektronik imza ile oluşturulan tutanak ve belgeler ayrıca fizikî olarak gönderilmez, belge örneği aranmaz.

(...)

Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik’in “UYAP’ın kullanılması” başlıklı 5 inci maddesinin onuncu fıkrasında; “Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00’a kadar yapılması zorunludur.”

Değerlendirme

1.Somut olay değerlendirildiğinde; hakem heyeti kararının davacı tarafa 21.02.2022 tarihinde tebliğ edildiği, davacı vekilinin hakem heyetine kararının iptali istemiyle gönderdiği dava dilekçesinin UYAP ortamında 08.03.2022 tarihinde kaydedilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

2.Her ne kadar İlk Derece Mahkemesince, dava açılış tevzi formunda yer alan 09.03.2022 tarihinin esas alınması gerektiği be-

lirtilmiş ise de, yukarıda detaylı olarak açıklanan HMK'nın 118 ve 445 ile Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik'in 5/10 uncu maddesi gereğince dava dilekçesinin Uyap ortamında kaydedildiği tarih olan 08.03.2022 tarihinde davanın açılmış olduğunun kabulü gerekmektedir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ

•

TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN MANEVİ TAZMİNATA KARAR VERİP VEREMEYECEĞİ

Tazminat miktarlarının Tüketici Hakem Heyetinin parasal sınırı içerisinde bulunması halinde, Tüketici Hakem Heyetlerince manevi tazminata da karar verilebilir.

(Y. 3. HD, E. 2024/3668, K. 2025/1080, T. 24.02.2025)⁴

(.....)

Bölge Adliye Mahkemesi hukuk daireleri arasında; ayıplı hizmet nedeniyle açılan ve maddi ile manevi tazminat taleplerinin birlikte ileri sürüldüğü davalarda, talep edilen miktarların Tüketici Hakem Heyetinin parasal sınırı içinde kalması halinde, manevi tazminat yönünden Tüketici Hakem Heyetinin görevli olup olmadığı hususunda uyuşmazlık bulunduğu anlaşılmıştır.

4 Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz,ET.23.12.2025

(.....)

Uyuşmazlık, ayıplı hizmet nedeniyle talep edilen maddi ve manevi tazminat miktarlarının Tüketici Hakem Heyetinin parasal sınırı içerisinde kalması halinde, manevi tazminat bakımından da Tüketici Hakem Heyetinin görevli olup olmadığı noktasındadır.

(....)

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 15. maddesinde ayıplı hizmet halinde tüketicinin tazminat talep edebileceği düzenlenmiş olup, maddi ve manevi tazminat yönünden bir ayırım yapılmamıştır. Aynı Kanun'un 68. maddesi uyarınca uyuşmazlığın parasal değerinin Tüketici Hakem Heyetinin görev sınırı içerisinde kalması halinde başvurunun Hakem Heyetine yapılması zorunludur. Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin yerleşik içtihatlarında da, dava değerinin belirlenmesinde manevi tazminat taleplerinin de dikkate alınması gerektiği kabul edilmiştir.

Değerlendirme

Somut olayda; ayıplı hizmet nedeniyle talep edilen maddi ve manevi tazminat miktarlarının toplamının Tüketici Hakem Heyetinin parasal sınırı içerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, Tüketici Hakem Heyetinin yalnızca maddi tazminat yönünden değil, manevi tazminat yönünden de karar verebileceğinin kabulü gerekmektedir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Maddi ve manevi tazminat taleplerinin Tüketici Hakem Heyetinin parasal sınırı içerisinde kalması halinde, manevi tazminat yönünden de Tüketici Hakem Heyetinin görevli olduğuna, Bölge Adliye Mahkemesi hukuk daireleri arasındaki uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine, oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ KARARLARI

İŞE BAŞLATMAMANIN FESİH KABUL EDİLMESİ

•

İLK FESİH TARİHİNDE ÖDENEN KIDEM VE İHBAR TAZMİNATI

•

İLK FESİH TARİHİNDEKİ ÖDEMELERİN AVANS NİTELİĞİNDE OLMAMASI

Dairemizin yerleşik uygulamasına göre; işe iade kararı sonrası ödenecek kıdem ve ihbar tazminatı farkı alacaklarından, ilk fesih esnasında ödenen tutarlar avans niteliğinde olmadığından, sadece ödenen miktarın mahsup işlemine tabi tutulması gerekli olup, bu ödemelerin faiziyle birlikte mahsubu hatalı kabul edilmektedir.

Hükmedilen miktarın net mi yoksa brüt mü olduğunun kararda gösterilmemesinin infazda tereddüde mahal verebileceğinin ve usule aykırı olduğunun gözetilmemesi de hatalıdır

(Y 9. HD, E. 2016/20122, E. 2020/678,. T. 01.07.2020)⁵

(.....)

Davacının işe iade talepli davasının sonuçlanmasından sonra işe başlatılmaması halinde yapılacak hesaplamada ilk fesih tarihinde ödenen kıdem ve ihbar tazminatı tutarlarının faizli mi faizsiz mi mahsup edileceği hususu uyuşmazlık konusudur.

İşçinin işe başlatılmaması fesih niteliğinde olmakla, işverence gerçekleşen bu feshe bağlı olarak ihbar tazminatı ile süre yönünden şartları mevcutsa kıdem tazminatı ve yıllık izin ücreti ödenmelidir.

5 Av. İsmail Gömleklî tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.12.2025

Hesaplamalar işe başlatmama yoluyla gerçekleşen fesih tarihindeki ücret ve kıdem tazminatı tavanı gözetilerek yapılmalıdır. İşçiye geçersiz sayılan fesih sırasında kıdem ve ihbar tazminatı ile izin ücreti ödenmişse, dört aylık boşa geçen süre ilavesiyle son ücrete göre yeniden hesaplama yapılmalı ve daha önce ödenenler mahsup edilerek sonuca gidilmelidir.

Dairemizin yerleşik uygulamasına göre; işe iade kararı sonrası ödenecek kıdem ve ihbar tazminatı farkı alacaklarından, ilk fesih esnasında ödenen tutarlar avans niteliğinde olmadığından, sadece ödenen miktarın mahsup işlemine tabi tutulması gerekli olup, bu ödemelerin faiziyle birlikte mahsubu hatalı kabul edilmektedir

Hükme esas alınan bilirkişi raporunda ise; işe iade kararı sonrası hesaplanan kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarından; sadece ilk fesih esnasında ve işe başlatmama sonrası ödenen ana paralar düşülerek fark alacakların belirlenmesi gerekirken, ana paralara faiz işletilerek sonuca gitmesi Dairemiz yerleşik uygulamasına göre hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir.

3-Hükmedilen miktarın net mi yoksa brüt mü olduğunun kararda gösterilmemesinin infazda tereddüde mahal verebileceğinin ve usule aykırı olduğunun gözetilmemesi de hatalıdır.

(...) Temyiz olunan kararın, yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULMASINA, ...oybirliğiyle karar verildi.

ARALIKLI ÇALIŞMA

•

HAKLI NEDENLE FESİH VE KIDEM TAZMİNATI TALEBİ

•

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİNİN ÖDENMEMİŞ OLMASI

•

**EMEKLİLİK SONRASI AYNI İŞ YERİNDE ÇALIŞMAYA
DEVAM EDİLMESİ**

•

**ARALIKLI ÇALIŞMADA BİR DÖNEME İLİŞKİN KIDEM
TAZMİNATININ EKSİK ÖDENMESİ**

•

**EKSİK ÖDEME OLAN DÖNEM BAKIMINDAN TASFİYEDEN
SÖZ EDİLEMEYECEĞİ**

•

**ZAMANAŞIMINA UĞRAMIŞ OLSA DAHİ ÖDENMEYEN FAZLA
ÇALIŞMA VE İŞÇİLİK ALACAĞI BULUNUP BULUNMADIĞI**

Taraflar arasında, davacının ikinci dönem çalışmasında feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığı hususu uyuşmazlık konusudur.

Davacının haklı fesih iddiası ile kıdem tazminatı talebi bakımından, zamanaşımına uğramış olsa bile işçinin ödenmeyen fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti bulunup bulunmadığı belirlenmeli, bu çalışmaların karşılığı ücretlerin ödenip ödenmediği değerlendirilerek sonuca gidilmelidir.

Davacının zamanaşımına uğramış olsa bile ödenmemiş fazla çalışma veya ulusal bayram ve genel tatil ücretlerinin bulunması hâlinde, ikinci dönem çalışması sonunda iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiği kabul edilmeli ve kıdem tazminatı alacağı hüküm altına alınmalıdır.

iş sözleşmesinin davacı tarafça haklı nedenle feshedildiğinin anlaşılması hâlinde, ilk dönem çalışmanın tasfiye edilmediği de göz önünde bulundurularak sonuca gidilmelidir. Böyle bir durumda davalı nezdinde geçen her iki çalışma dönemi birleştirilmeli, toplam çalışma süresi ve en son ücreti üzerinden hesaplanan kıdem tazminatından, daha önce avans olarak ödenen net 5.528,30 TL'nin son fesih tarihine kadar yasal faiziyle birlikte mahsubu gerektiği de gözden kaçırılmamalıdır.

(Y 9.HD. , E. 2025/3410, K. 2025/4040, T. 05.05.2025)⁶

(.....)

Taraflar arasında, davacının ilk dönem çalışmasının tasfiye edilip edilmediği, davacının iş sözleşmesini haklı nedenle feshedip feshetmediği, buna göre kıdem tazminatına hak kazanıp kazanamayacağı, hesaplamaya esas alınan ücretin tespiti, yıllık ücretli izin, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretlerinin ödenip ödenmediği, hükmedilen vekâlet ücreti ve yargılama giderleri konularında uyuşmazlık bulunmaktadır.

Somut uyuşmazlıkta Mahkemece davacının ilk dönem çalışmasına ait yıllık ücretli izinlerini kullandığı, bu döneme ilişkin yıllık izin ücreti alacağı bulunmadığı kabul edilmiş, 07.12.2015-19.01.2023 tarihleri arasındaki ikinci dönem bakımından ise 7 yıllık çalışması karşılığında ((14x5) + (2x20)=) 110 gün yıllık ücretli izne hak kazandığı belirlenmiştir. Oysa davacının ilk dönem çalışmasında yıllık izinlerini kullanması veya kullanmadığı yıllık ücretli izinlerin ücretlerinin ödenmesi, ikinci çalışma döneminde hak kazandığı yıllık izin gün sayısının belirlenmesinde, ilk dönemdeki kıdeminin dikkate alınmasını engellemez. Hâl böyle olunca davacının ikinci çalışma döneminde hak kazandığı yıllık ücretli izin süresinin, ilk dönemdeki çalışma süresi de dikkate alınarak 134 gün olarak tespiti gerekirken İlk Derece Mahkemesi kararında 110 gün olarak kabul edilmesi hatalıdır. Diğer taraftan dosyaya sunulan yıllık izin

6 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.10.11.2025

kullanımına ilişkin belgelere göre davacının 106 gün yıllık iznini kullandığı, kullanılmayan 28 günlük yıllık ücretli izin süresinin karşılığı ücretin ise 2023 yılı Ocak ayı bordrosunda ödendiği anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında davacının kullanmadığı izni veya karşılığı ödenmeyen yıllık izin ücreti alacağı bulunmadığından, yıllık izin ücreti talebinin reddine dair karar sonucu itibarıyla yerinde görülmüştür.

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacı vekilinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

Taraflar arasında, davacının ikinci dönem çalışmasında feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığı hususu uyuşmazlık konusudur.

Zamanaşımı, alacak hakkının belli bir süre kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinden yoksun kalmasını ifade eder. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere zamanaşımı, alacak hakkını sona erdirmeyip sadece onu “eksik bir borç” haline dönüştürür ve “alacağın dava edilebilme özelliği”ni ortadan kaldırır. Bu itibarla zamanaşımı savunması ileri sürüldüğünde, eğer savunma gerçekleşirse hakkın dava edilebilme niteliği ortadan kalkacağından, artık mahkemenin işin esasına girip onu incelemesi mümkün değildir.

(.....) Borçlunun böyle bir olgunun var olduğunu, yasada öngörülen süre ve usul içinde ileri sürmesi zorunludur.

(.....) Borcun ifası henüz istenemiyorsa muaccel bir borçtan da söz edilemez. 6098 sayılı Kanun’un 147. maddesinde de ücret gibi dönemsel nitelikte ödenen alacakların beş yıllık zamanaşımına tâbi olacağı belirtilmiştir. Yine 4857 sayılı İş Kanunu’nun 32/8 hükmünde de ücret alacaklarında zamanaşımı süresinin beş yıl olduğu belirtilmiştir.

Somut olayda, davacı ikinci döneme ilişkin iş sözleşmesini, fazla çalışma yapmasına ve tüm tatil günlerinde çalışmasına rağmen karşılığı ücretlerin ödenmediği vb. sebeplerle feshettiğini ileri sü-

rerek kıdem tazminatı ile birlikte fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının tahsilini talep etmiş, davalı işveren ise dosyaya 01.01.2017-31.12.2022 dönemine ilişkin imzalı puantaj kayıtları ile 01.09.2018-29.12.2022 dönemine ilişkin giriş çıkış kayıtlarını sunarak davacının iddialarının gerçeği yansıtmadığını savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesince davacının ispatlanamayan fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ile birlikte kıdem tazminatı taleplerinin reddine karar verilmiş ise de ulaşılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda, kayıt bulunan dönemler yönünden davacının iddiasını ispat edemediği tespit edilmiştir. Kayıt bulunmayan dönem için tanık beyanlarına göre yapılan değerlendirmede ise; davacı tanığı M.Y.Ü'nün işverene karşı davası bulunup davacı ile menfaat birliği içinde olduğu, davacı tanığı M.T'nin de davalı işyerindeki çalışmasının 05.12.2012-07.01.2017 tarihleri arasında olup, çalışma döneminin zamanaşımına uğrayan dönem içinde kaldığı gerekçesiyle bu tanıkların beyanlarının ispat bakımından hükme esas alınamayacağı ifade edilmiştir.

Mahkemece zamanaşımına uğramayan dönem bakımından bilirkişi raporuna itibar edilerek ispatlanamayan fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının reddine karar verilmesi yerinde ise de; davacının haklı fesih iddiası ile kıdem tazminatı talebi bakımından, zamanaşımına uğramış olsa bile işçinin ödenmeyen fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

(.....)

Zamanaşımına uğrayan 01.12.2017 tarihinden önceki dönem ile davacı tanıklarının çalışma dönemleri birlikte değerlendirildiğinde; davacıyla menfaat birliği içinde bulunmayan tanık M.T'nin davacının çalışma saatleriyle ulusal bayram ve genel tatil çalışmalarına ilişkin beyanları ile menfaat birliği içindeki davacı tanığı M.Y.Ü'nün beyanlarının birbiri ile örtüştüğü anlaşılmaktadır. Bir başka ifadeyle davacı tanıkları 2016 yılı itibarıyla davacının fazla çalışma yaptığına, dinî bayramlar dışında kalan ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalıştığına dair birbirini doğrulayan anlatımlarda bulunmuşlardır.

Açıklanan maddi ve hukuki olgulara göre, öncelikle zamanaşımının borcu doğuran, değiştiren ortadan kaldıran bir olgu olmadığı dikkate alınmak suretiyle davacının zamanaşımına uğrayan dönemde tanık anlatımları doğrultusunda fazla çalışma ile ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışması bulunup bulunmadığı belirlenmeli, bu çalışmaların karşılığı ücretlerin ödenip ödenmediği değerlendirilerek sonuca gidilmelidir. Davacının zamanaşımına uğramış olsa bile ödenmemiş fazla çalışma veya ulusal bayram ve genel tatil ücretlerinin bulunması hâlinde, ikinci dönem çalışması sonunda iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiği kabul edilmeli ve kıdem tazminatı alacağı hüküm altına alınmalıdır. Bu yön gözetilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde sonuca gidilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Kıdem tazminatı bakımından davacının ilk dönem çalışmasının tasfiye edilip edilmediği hususu bir diğer uyuşmazlık konusudur.

(.....) Şayet işçinin önceki süreye ilişkin kıdem tazminatı tam olarak ödenmişse, aynı dönem için iki defa kıdem tazminatı ödenemeyeceğinden, tasfiye edilen dönemin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması mümkün olmaz. Ancak aynı işverene ait bir ya da değişik işyerlerinde çalışılan süre için kıdem tazminatı eksik ödenmişse veya hiç ödenmemişse bu süre aynı işverende geçen sonraki hizmet süresine eklenerek son ücret üzerinden kıdem tazminatı hesaplanmalıdır. Bir başka deyişle iş sözleşmesinin feshinde kıdem tazminatına hak kazanılması durumunda, işyeri ya da işyerlerinde geçen toplam hizmet sürelerine göre kıdem tazminatı hesaplanmalı, daha önce avans olarak ödenen miktar yasal faiziyle birlikte mahsup edilmelidir. Dairemizin kararlılık kazanmış olan uygulaması bu doğrultudadır.

Somut uyuşmazlıkta davacının 07.06.2011-24.08.2015 tarihleri arasında ve 07.12.2015-19.01.2023 tarihleri arasında iki dönem şeklindeki toplam çalışma süresinin 11 yıl 2 ay 2 gün olduğu uyuşmazlık dışıdır. Mahkemece davacının, ikinci dönem için kıdem tazminatına hak kazanamamış ise de emeklilik nedeniyle sona eren ilk çalışma dönemi için kıdem tazminatına hak kazandığı kabul edilmiştir. Ancak dosyadaki delil ve belgelere göre yapılan hesaplamalar sonucunda kıdem tazminatının eksik ödendiği gerekçesiyle davacının 257,35 TL bakiye kıdem tazminatı alacağı hüküm altına alınmasına rağmen gerekçeli kararda ilk dönem çalışmanın tasfiye

edildiği belirtilmiştir. Aralıklı çalışmada bir döneme ilişkin kıdem tazminatının eksik ödendiği belirlendiği takdirde o dönem bakımından tasfiyeden söz edilmesi mümkün değildir.

Bu açıklamalara göre Mahkemece öncelikle bozma ilâmının (3) numaralı paragrafında belirtilen yönlerden değerlendirme yapılmak suretiyle davacının ikinci çalışma dönemi bakımından kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığı belirlenmeli, ikinci dönem bakımından feshin haklı bir nedene dayanmadığı sonucuna varıldığı takdirde şimdiki gibi karar verilmelidir. Ancak iş sözleşmesinin davacı tarafça haklı nedenle feshedildiğinin anlaşılması hâlinde, ilk dönem çalışmanın tasfiye edilmediği de göz önünde bulundurularak sonuca gidilmelidir. Böyle bir durumda davalı nezdinde geçen her iki çalışma dönemi birleştirilmeli, toplam çalışma süresi ve en son ücreti üzerinden hesaplanan kıdem tazminatından, daha önce avans olarak ödenen net 5.528,30 TL'nin son fesih tarihine kadar yasal faiziyle birlikte mahsubu gerektiği de gözden kaçırılmamalıdır.

Hükme esas alınan bilirkişi raporunda, tazminata esas giydirilmiş ücretin belirlenmesinde "...tanıklarca her iki dinî bayramda bayram harçlığı verildiği beyan edilmiş olup, $400,00\text{TL}/365 \times 30 = 32,87$ TL kıdem tazminatına esas ücrete eklenecektir" denilmesine rağmen, 32,87 TL giydirilmiş ücrete eklenmeden hesaplama yapılması da bozmayı gerektirmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Bölge Adliye Mahkemesince verilen 10.12.2024 tarihli ek kararın BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA,

2. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,

3. İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,..... oy birliğiyle karar verildi.

SİGORTA BAŞLANGICI İLE HİZMET TESPİTİ DAVASI
•
**İŞVEREN İLE DAVALI ŞİRKET ARASINDA ORGANİK
BAĞ BULUNMASI**
•
MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI

Sigortalıya ilişkin olarak işe giriş bildirgesi, dönem bordrosu gibi yönetmelikte belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi ya da çalışmaların Kurumca tespit edilmesi halinde; Kurumca öğrenilen ve sonrasında kesintisiz biçimde devam eden çalışmalar bakımından hak düşürücü sürenin geçtiğinden söz edilemez. Ne var ki; sigortalının Kuruma bildirimini işe giriş tarihinden sonra yapılması, bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirgelerin verildiği tarihide kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması halinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında; bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu başlangıç alınmalıdır.

Kural olarak işe giriş bildirgeleri ve ücret ödeme bordroları sigortalının imzasını içermelidir. Sigortalı, anılan belgeleri hile, hata veya manevi baskı altında imzaladığını ileri sürmemiş veya imzanın kendisine ait olmadığını ya da kesintisiz çalıştığını söylememiş ise, birden fazla işe giriş bildirgesinin varlığı ve işyerinden yapılan kısmi bildirimler, sigortalının o işyerinde kesintili çalıştığına karine oluşturur.

Bu karinenin, aksinin, ancak, eş değer de delillerle kanıtlanması gerekmekte olup tanık sözlerine değer verile-

mez. Bu halde ise hak düşürücü sürenin kesinti tarihleri dikkate alınarak her bir dönem bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekecektir.

(Y 10. HD, E. 2021/534, K. 2021/12588, T. 20.10.2021)⁷

(...)

Dava, sigorta başlangıcı ile hizmet tespiti istemine ilişkindir.

(...) sigorta başlangıç tarihinin Mart 2002 olarak tespitini talep etmiştir.

(....)

İLK DERECE MAHKEME KARARI

Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

BAM KARARI

(...) kararı usul ve esas yönünden hukuka uygun bulunduğundan davacı vekilinin istinaf başvurusunun .....ESASTAN REDDİNE, “ karar verilmiştir.

TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU VE NEDENLERİ:

Davacı vekili kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek bozulmasını talep etmiştir.

(....)

Dava arkadaşlığının hangi hallerde zorunlu (mecburi) olduğu, maddi hukuka göre belirlenir. Maddi hukuka göre, bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hallerde mecburi dava arkadaşlığı olacaktır.

Davacılar arasında (aktif) mecburi dava arkadaşlığı bulunma-

7 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 31.12.2025

sı halinde, bütün davacılar davayı birlikte açmak zorundadırlar. (.....)

Davalılar arasında (pasif) mecburi dava arkadaşlığı var ise, davacı bütün davalılara karşı birlikte dava açmak zorundadır. Dava, bütün dava arkadaşlarına karşı değilse, bunlardan birine veya birkaçına karşı açılmış ise, bu halde davalı durumundaki kişinin yada kişilerin, bu davada yalnız başına taraf sıfatı (pasif husumet ehliyeti) yoktur; davalı sıfatı mecburi dava arkadaşlarının tümüne aittir. Ancak bu halde dava sıfat yokluğundan reddedilmez. Mahkemenin, davayı diğer mecburi dava arkadaşlarına da teşmil etmesi için davacıya süre vermesi, davacı bu süre içinde davayı diğer mecburi dava arkadaşlarına teşmil ederse davaya devam etmesi gerekir. Davacı kendisine verilen kesin süre içinde davasını diğer mecburi dava arkadaşlarına da teşmil etmez ise o zaman dava sıfat yokluğundan reddedilir.

(.....)

Davada taraf değişikliği ıslah yoluyla yapılamaz.

(.....)

Somut olayda; Dahili Davalı ...'un, dahili dava dilekçesi ile davaya dahil edildiği anlaşılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında; dahili dava yoluyla davaya dahil edilen, ...'a karşı ayrıca dava açmak suretiyle husumet yöneltip işbu dava dosyası ile birleştirilmek suretiyle yargılama yapıp karar verilmesi gerekirken, mevcut şekilde yargılama yapılarak karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedendir.

İnceleme konusu davada; mahkemece zaman ve bağımlılık unsuru bulunmadığından davanın reddine karar verilmiş ise de karar eksik inceleme ve araştırmaya dayalıdır. Öncelikle, 28/11/2014 tarihli Durum tespit raporu sonrası davacının 28/11/2013-28/11/2014 arasındaki dönemde hizmet tescilinin yapıldığı, bu denetim raporuna karşı davacı tarafından yapılan şikayetin Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığınca incelenip Kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararı gözetildiğinde, davacının çalışmasının hizmet

akdi unsurlarını barındırdığı anlaşılacakla, davalı iş yerinde aynı dönemde bildirimleri yapılan sigortalılar tanık sıfatıyla dinlenilmeli, gerektiğinde aynı çevrede faaliyet yürüten işverenler ve bunların çalıştırdığı kimseler yeniden Kurum ve Kolluk marifetiyle yöntemince belirlenerek bilgi ve görgülerine başvurulmalı, toplanan deliller ışığında, elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır.

506 sayılı Kanununun 79/10. maddesi hükmüne göre; Kuruma bildirilmeyen hizmetlerin sigortalı hizmet olarak değerlendirilmesine ilişkin davanın, tespiti istenen hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde açılması gerekir. Bu yönde, anılan madde hükmünde yer alan hak düşürücü süre; yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışmaları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar için geçerlidir. Bir başka anlatımla; sigortalıya ilişkin olarak işe giriş bildirgesi, dönem bordrosu gibi yönetmelikte belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi ya da çalışmaların Kurumca tespit edilmesi halinde; Kurumca öğrenilen ve sonrasında kesintisiz biçimde devam eden çalışmalar bakımından hak düşürücü sürenin geçtiğinden söz edilemez. Ne var ki; sigortalının Kuruma bildirimini işe giriş tarihinden sonra yapılması, bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirgelelerin verildiği tarihide kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması halinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında; bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu başlangıç alınmalıdır.

Öte yandan, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2003/21-43 Esas, 2003/97 Karar ve 26.02.2003 tarihli kararında ayrıntıları açıklandığı üzere; kural olarak işe giriş bildirgeleri ve ücret ödeme bordroları sigortalının imzasını içermelidir. Sigortalı, anılan belgeleri hile, hata veya manevi baskı altında imzaladığını ileri sürmemiş veya imzanın kendisine ait olmadığını ya da kesintisiz çalıştığını söylememiş ise, birden fazla işe giriş bildirgesinin varlığı ve işyerinden yapılan kısmi bildirimler, sigortalının o işyerinde kesintili

çalıştığına karine oluşturur. Bu karinenin, aksinin, ancak, eş değer de delillerle kanıtlanması gerekmekte olup tanık sözlerine değer verilemez. Bu halde ise hak düşürücü sürenin kesinti tarihleri dikkate alınarak her bir dönem bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekecektir.

Mahkemece yapılacak iş; Davacının 04/06/2009-26/06/2009 tarihleri arasında hizmet bildiriminin yapıldığı 1087601 işyeri sicil nolu işveren ... ile davalı şirket arasında organik bağ bulunup bulunmadığı araştırılmalı, organik bağ bulunmadığının tespiti halinde yukarıda yapılan açıklamalar ışığında hak düşürücü sürenin geçip geçmediği irdelenmelidir.

Yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın, mahkemece eksik inceleme ve araştırma sonucu davanın reddine karar verilmesi, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O hâlde, davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun reddine ilişkin kararı bozulmalıdır.

SONUÇ

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesi kararının HMK'nın 373/1 maddesi gereği kaldırılarak temyiz edilen ilk derece mahkemesi hükmünün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**,..... oybirliğiyle karar verildi

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI
•
MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT
•
DAVA YİĞİLMASI
DENKLEŞTİRME METODUNUN KULLANILMASI
•
USULİ MÜKTESEP HAK

6098 Sayılı TBK'nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012'den sonra iş kazası ve meslek hastalıkları tazminat alacaklarına yapılacak ödeme noktasında kısmi ve tam karşılık ödemenin bulunup bulunmadığı noktasında Yargıtay uygulamasının geliştirdiği denkleştirme metodunun kullanılması hakkaniyetli çözüme ulaşılması noktasında önem arz etmekte, ödemelere faiz işletilmek suretiyle tazminat alacağından mahsup yeterli olmamaktadır. Bu doğrultuda ödemenin yapıldığı tarihteki verilere göre hesaplanan tazminat alacağı ile ödenen miktar birbirine oranlanarak, tazminat alacağının ne kadarının karşılandığı belirlenip karşılanan tutara ilişkin ödemenin fatura niteliğinde olduğu kabul edilerek, karşılanmayan bakiyesi için davacı tarafın alacak hakkının varlığı doğrultusunda bakiye tazminata hükmetmek gerekmektedir

(Y. 10. HD., E.2023/9089, K. 2024/2237, T. 05.03.2024)⁸

(.....)

Uyuşmazlık, iş kazası neticesinde vefat eden sigortalının hak sahiplerinin maddi ve manevi tazminat isimlerine ilişkindir.

(.....)

8 Av. İsmail Gömleki tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz.ET. 22.12.2025

Davalılar vekillerinin manevi tazminat hükümlerine yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde .....Somut olayda davacıların manevi tazminat istemlerinin kısmen kabulü ile İlk Derece Mahkemesinin 06.07.2022 tarihli kararıyla kısmen kabul ve kısmen ret suretiyle yukarıda yazılı miktarlara hükmedildiği ve anılan karara davalılar vekillerinin istinaf başvuruları üzerine istinaf başvurusunun Bölge Adliye Mahkemesinin 16.03.2023 tarihli kararıyla esaslan reddine karar verildiği kararın verildiği tarih itibariyle yürürlükte bulunan 238.730,00 TL'lik kesinlik sınırı gözetildiğinde manevi tazminat hükümlerinin ayrı ayrı birer dava olarak anılan kesinlik sınırı altında kalması nedeniyle temyizen incelenmelerinin mümkün olmaması nedeniyle anılan bu hükümlere yönelik temyiz itirazlarının miktardan reddine karar verilmiştir.

Davalılar vekillerinin maddi tazminat hükümlerine yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde;

(.....)

Birden çok kişi, kanun, sözleşme veya haksız eylem nedeniyle aynı zarar için, zarara uğrayana karşı sorumlu iseler, bunlar arasında, bir zarara ortaklaşa sebep olanlar hakkındaki dönmeye (rücu) ilişkin kurallar uygulanmakta, kural olarak ilk önce, haksız eylemiyle zarara yol açan sorumlu tutulmakta, en son olarak da kusuru olmaksızın ve sözleşme gereği sorumluluğu olmadığı halde kanun hükmü gereğince sorumlu tutulan kişiye başvurulmaktadır.

(.....)

818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde Yargıtay kabulüne göre ödemedi söz edebilmek için tazmin edilecek miktar ile buna karşılık alınan meblağ arasında açık orantısızlığın bulunmaması koşulu aranıyordu, ancak 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu dönemi için ise yukarıda işaret olunan açıklamalar ile 420.madde hükmüne göre işçi ve hak sahibine yapılacak ödemenin hakkın gerçek tutarını karşılama gerekmektedir, ödemedi artan yani davacının karşılanmayan bakiye alacak kısmı için tazmin talep etme hakkı devam etmektedir.

Bu doğrultuda 01.07.2012'den sonra iş kazası ve meslek hastalıkları tazminat alacaklarına yapılacak ödeme noktasında kısmi ve tam karşılık ödemenin bulunup bulunmadığı noktasında Yargıtay uygulamasının geliştirdiği denkleştirme metodunun kullanılması hakkaniyetli çözüme ulaşılması noktasında önem arz etmekte, ödemelere faiz işletilmek suretiyle tazminat alacağından mahsup yeterli olmamaktadır. Bu doğrultuda ödemenin yapıldığı tarihteki verilere göre hesaplanan tazminat alacağı ile ödenen miktar birbirine oranlanarak, tazminat alacağının ne kadarının karşılandığı belirlenip karşılanan tutara ilişkin ödemenin fatura niteliğinde olduğu kabul edilerek, karşılanmayan bakiyesi için davacı tarafın alacak hakkının varlığı doğrultusunda bakiye tazminata hükmetmek gerekmektedir.

Somut olayda, davacıların destekten yoksun kalmaları nedeniyle hesap edilen maddi tazminat alacaklarının tespitine dair 11.04.2022 tarihli hesap raporunda sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemelerin değerlendirilmediği, davacılar vekilinin talep artırımı dilekçesiyle dava harici işveren şirket tarafından temin edilen aracın zorunlu mali mesuliyet sigortası (ZMMS) olduğu anlaşılan ... tarafından davacılar 11.12.2019 tarihinde yapıldığı anlaşılan 17.312.76 TL tutarındaki ödemenin denkleştirilmeksizin ve faiz uygulanmaksızın yalın olarak davacı eş tazminatından mahsup edildiği anlaşılmakta ise de; ... Türk Sigorta Şirketinden dosya içerisine getirilen belgelere göre 446711717 numaralı hasar dosyası kapsamında davacının re'sen tenzil ettiği bu ödeme haricinde 14.09.2018 tarihinde 7.480,00 TL, 21.12.2020 tarihinde 21.178,48 TL, 05.03.2021 tarihinde de 7.000,00 TL tutarında ödemeler yapıldığı, ayrıca davalıların iddialarına rağmen ... Sigorta A.Ş. ve ... Sigorta A.Ş.'den bu trafik iş kazası kapsamında davacılar yapılmış ödeme olup olmadığı açıklığa kavuşturulmadan karar verildiği anlaşılmaktadır.

O halde Mahkemece yapılacak iş, davacılar ... tarafından yapılan ödemeler ile ... Sigorta A.Ş. ile ... Sigorta A.Ş. tarafından yapılmış ödemeler var ise bu sigorta ödemelerinin hangi davacıya yapıldığını belirlemek ve ödemeleri denkleştirme suretiyle davacıların

tazminat alacaklarından mahsup etmek, kararın davacı tarafça yasa yoluna getirilmemiş olması nedeniyle tazminat miktarları ile iş bu tazminat miktarlarının belirlendiği 11.04.2022 tarihli hesap raporunda dikkate alınan veriler (özellikle işlemiş devre sonu olarak esas alınan tarihten sonra yürürlüğe giren asgari ücret değişikliklerinin rapora yansıtılamayacağını) dikkate alınarak sonucuna göre davacıların karşılanmamış tazminat alacakları var ise bu miktarları hüküm altına alarak karar vermektен ibarettir.

İlk Derece Mahkemesince anılan hususlar dikkate alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olmuştur.

O halde, davalılar vekillerinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları gözetilerek, sair temyiz itirazlarının reddi ile istinaf itirazlarının esastan reddine dair Bölge Adliye Mahkemesi kararı ortadan kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır.

Açıklanan sebeplerle;

Davalılar vekillerinin manevi tazminat hükümlerine yönelik temyiz itirazlarının miktar itibariyle kesinlikten REDDİNE, ...Davalılar vekillerinin maddi tazminat hükümlerine yönelik temyiz itirazları nedeniyle, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurularının esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,...İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,...Üye ...>ın muhalefetine karşı, Başkan ... ile Üyeler ..., ... ve ...'ün oyları ve oy çokluğuyla,

KARŞI OY

(...) Çoğunluk ile aradaki temel uyuşmazlık “sigorta şirketince yapılan ödemelerin tazminattan mahsubu yönünde bozulması davalı yararına bozulması nedeni ile bozma sonrası yargılamada usulü kazanılmış hak kapsamında işlemiş devrenin ileri çekilip çekilmeyeceği» noktasında toplanmaktadır.

(....) Usuli müstesep hak, bugün neredeyse usuli her sorunda, her derde deva bir kurum olarak gündeme gelmekte, sadece kanun yolunda değil, yargılamanın farklı kesitlerinde kullanılmakta-

dır. Bu kurumun kabul edilebilirliğinin tartışması bir yana, bu kadar geniş bir uygulama alanı bulması doğru değildir. Ayrıca usuli müktesep hak, usuli sorunları çözmeye gerçek anlamda da elverişli değildir. Nitekim, önceleri çok sınırlı kabul edilen usuli müktesep hakkında kapsamı genişlemiş, ancak bu genişlemenin sakıncaları ortaya çıktıkça Yargıtay, usuli müktesep hakka her geçen gün ... birçok istisna da kabul etmiştir. En ilginç ve kendi içinde çelişkili durum ise kamu düzeninden kabul edilen usuli müktesep hakka, kamu düzenine ilişkin durumların istisna kabul edilmesidir.

(.....) bilirkişi raporuna itiraz biçimindeki usul işleminin yapılmamasının ortadan kaldırılabileceği tek hak, yine usuli bir hak olan, rapora itiraz etme hakkıdır. Nitekim Kanun'un 94. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da ifade edildiği üzere tarafın kesin süre içinde yapması gereken bir işlemi süresi içinde yapmaması, sadece o işlemi yapma hakkını ortadan kaldırabilir. (...) bilirkişi raporuna itirazla ilgili anılan usul kuralından bir tarafın alacağını talep edemeyeceği anlamının çıkarılması kuralın öngörülemez biçimde yorumlanması suretiyle ulaşılan bir sonuç olacaktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ahmet Özgan ve Şule Özgan, § 55).

(...)

Hâkimin taraflardan birinin talebi ya da resen gördüğü lüzum üzerine aldığı bir bilirkişi raporunu, yargılama öncesinde alınmış bir bilirkişi raporuyla ilgili olarak karşı taraf lehine usuli kazanılmış hak oluştuğu gerekçesiyle hükme esas alamayacağını kabul etmek hâkimin uyuşmazlığın çözümü için gerekli delilleri değerlendirmesi hususundaki takdirinin ortadan kaldırılması ve onun aslında bu deliller sayesinde tespit ettiği maddi bir gerçeği ve buna bağlı olarak oluşması gereken hukuksal durumu hüküm altına almasının engellenmesi sonucunu doğurur.

(....)

Diğer taraftan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine usulü müktesep hakkın yeniden kavram olarak değerlendirilmesi gerekir. ....yargılama sırasında davacı tarafın kusur oranına, iş göremezlik oranına itiraz etmemesi, açıkça da feragat etmediği sürece kusur veya maluliyet oranının daha

sonra lehine değişmesi halinde bakiyesini talep etme hakkı doğduğundan, usulü kazanılmış hak teşkil etmeyecektir.

(...)

Maddi tazminat hesapları yapılırken, en son bilinen ücret unsurlarının hesaplamada gözetilmesi gerektiğinden, hüküm gününe en yakın güne kadar yürürlüğe giren tüm asgari ücretlerin uygulanması gerekir. Daha önce bir veya birkaç hesap raporu verilmiş olsa bile, dava bitinceye kadar yürürlüğe giren asgari ücretlerden dolayı yeniden değişen değerler nedeni ile ek rapor alınması zorunludur.

Maluliyet oranı gibi zararın hesaplanmasına ilişkin diğer bir unsur da ücrettir. Asgari ücretin artması halinde, karar tarihine yakın ücrette değişeceğinden, bu ücrete göre zararın hesaplanması gerekmektedir. Zira asgari ücret, kamu düzeni ile ilgili olduğundan, davanın her aşamasında uygulanması zorunludur. Bozmadan sonra dahi asgari ücretlerde artış olmuşsa, yeniden tazminat hesabı yapılması gerekir. Yargıç, bir istek olmasa dahi, yargılamanın her aşamasında asgari ücret artışlarını doğrudan dikkate almakla yükümlüdür. Davacı, bilirkişi raporuna itiraz etmemiş olsa dahi, sonradan yürürlüğe giren asgari ücretlerin uygulanması kamu düzeni gereği ve zorunlu olduğundan, davalı yararına usulü kazanılmış hak oluşmaz.

(....)

Sonuç: Yukarda açıklanan nedenlerle gerek bilirkişi raporuna itiraz edilmemesi ve gerekse bozma sonrası kamu düzeninden olan asgari ücrete ilişkin değişiklikler nedeni ile tazminatın karar tarihine en yakın verilerle hesaplanması hususları özellikle son Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu kararından sonra usulü kazanılmış hak oluşturmadığından, usulü müktesep hakkın gözetilmesi ve işlemiş devrenin ileri çekilmemesi görüşüne katılmamıştır.

KIDEM TAZMİNATI ALACAĞI

•

KIDEM TAZMİNATINDA FAİZ TALEBİ ve FESİH TARİHİNDEN SONRA ÖDEME

•

DAVA VEYA İCRA TAKİBİNDEN ÖNCE ÖDEME

•

İHTİRAZİ KAYIT BULUNMAMASI

Kıdem tazminatının fesih tarihinden sonra ancak dava ya da icra takibinden önce ödenmesi hâlinde, ifadan önce veya ifa sırasında işlemiş faiz hakkının saklı tutulduğuna ilişkin ihtirazi kayıt bulunmadığı durumlarda, fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için faiz talep edilemeyeceği kabul edilmiştir.

(Y. 10. HD, E. 2023/9089, K. 2024/2237, T. 05.03.2024)⁹

(.....)

Uyuşmazlığın, emeklilik nedeniyle işten ayrılan işçilere ait kıdem tazminatlarının fesih tarihinden sonra ancak dava ya da icra takibinden önce ödendiği hâllerde, fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için faiz talep edilip edilemeyeceğine ilişkin olduğu belirtilmiştir.

(.....)

Başvurucu vekili tarafından, emeklilik nedeniyle işten ayrılan işçilerin kıdem tazminatlarının fesih tarihinden sonra ancak dava ya da icra takibinden önce ödenmesi nedeniyle, fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki faizin tahsili için açılan davalarda Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi ile 33. Hukuk Dairesi arasında çelişki bulunduğu ifade edilmiştir.

9 Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz,ET. 23.12.2025

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince verilen kararda; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 131/1 maddesi uyarınca, davacının ödenen kıdem tazminatının faizi yönünden fazlaya ilişkin hakkını saklı tuttuğuna dair herhangi bir ihtirazı kayıt ileri sürmediği, durum ve koşullardan da davacının faiz hakkını saklı tuttuğunun anlaşılmadığı, ayrıca bu hususta bir delil de ileri sürülmediği gerekçeleriyle davacı tarafın istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verildiği belirtilmiştir.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 33. Hukuk Dairesince verilen kararda ise; davacının fesih tarihi itibarıyla ödenmesi gereken kıdem tazminatına geç kavuştuğunun dosya kapsamı ile sabit olduğu, bu kapsamda fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki dönem için yapılan faiz hesabının hükme bağlanması gerektiği gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kısmen kabulüne kesin olarak karar verildiği ifade edilmiştir.

Uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu Bölge Adliye Mahkemesi kararlarının incelenmesinde; iş sözleşmesinin feshinden sonra kıdem tazminatlarının dava ya da icra takibinden önce işverence ödendiği, davacılar tarafından fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki faizin talep edildiği, ancak ifadan önce veya ifa sırasında işlenmiş faiz hakkının saklı tutulduğuna dair herhangi bir ihtirazı kayıt konulmadığı, bu anlama gelebilecek bir açıklama veya ibareye de yer verilmediği anlaşılmıştır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 131. maddesinde; asıl borcun ifa ile sona ermesi hâlinde faiz gibi fer'î hakların da sona ereceği, işlenmiş faizin istenebilmesi için bu hakkın sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş olması ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğunun anlaşılması gerektiği düzenlemesine yer verildiği belirtilmiştir.

Bu açıklamalar doğrultusunda, ifadan önce veya ifa sırasında işlenmiş faiz hakkının saklı tutulmadığı hâllerde, temerrüt nedeniyle fesih tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için işlenmiş faiz alacağına yönelik taleplerin reddi gerektiği kabul edilerek, Bölge Adliye Mahkemesi hukuk daireleri arasındaki uyuşmazlığın Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin kararı doğrultusunda giderilmesine karar verildiği ifade edilmiştir.

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ KARARLARI

HESAP KAT İHTARNAMESİNİN USULSÜZ TEBLİĞİ

CEZAEVİNDE BULUNAN BORÇLUYA YAPILAN TEBLİGAT

İHTARA SÜRESİNDE İTİRAZ EDİLMESİ

İTİRAZ TARİHİNİN TEBLİĞ TARİHİ SAYILMASI

İPOTEĞİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUYLA İCRA TAKİBİ

İpotek veren borçluya kat ihtarının kredi sözleşmesinde belirtilen adresine gönderildiği ve 30.01.2017 tarihinde tebliğ edildiği, İzmir 1 nolu T tipi Ceza İnfaz Kurumunun yazı cevabında davacı ipotek borçlusunun 09.09.2016-16.11.2017 tarihleri arasında cezaevinde tutuklu bulunduğu belirtildiği, dolayısıyla tebliğ tarihinde davacı borçlunun cezaevinde olduğu, davacı borçluya yapılan kat ihtarı tebligatının usulüne uygun olmadığı ancak .... Noterliği'nin 02.02.2017 tarih ... yevmiye numaralı ihtarnamesi ile borçlu vekili tarafından, İİK 150/1 maddesinde öngörülen 8 gün içinde hesap kat ihtarnamesine itiraz edildiği, bu durumda, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca hesap kat ihtarnamesine itiraz tarihinin (02.02.2017) ihtarname tebliğ tarihi olarak kabulü gerekeceğinden Bölge Adliye Mahkemesince alacaklının istinaf başvurusunun esaslan reddine karar verilmesi gerekirken, kat ihtarnamesinin usulsüz tebliğ edildiğinden bahisle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir.

(Y. 12. HD., E.2743, K. 5172, T. 03.07.2025)¹⁰

10 Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.23.12.2025

(.....)

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki davalı/alacaklı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Şikayetçi borçlunun icra mahkemesine yaptığı başvuruda; İzmir 1. İcra Müdürlüğünün 2017/2000 Esas sayılı dosyasından ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile icra takibi başlatıldığını, İzmir 13. İcra Hukuk Mahkemesinin 2021/531 Esas sayılı dosyasından yapılan yargılama sonucunda icra emrinin iptaline karar verildiğini, kendisine örnek 9 icra emri gönderilmesi gerekirken 05.09.2022 tarihinde örnek 6 icra emri gönderildiğini ve takip öncesinde usulüne uygun tebliğ edilmiş hesap kat ihtarı bulunmadığını ileri sürerek icra emrinin ve takibin iptaline karar verilmesini talep ettiği, İlk Derece Mahkemesince; şikayetin reddine karar verildiği, bu karara karşı borçlunun istinaf yoluna başvurduğu, Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak, şikayetçi borçlu yönünden takibin iptaline karar verildiği, karara karşı alacaklının temyiz yoluna başvurduğu anlaşılmıştır.

İİK'nın 150/1 maddesine göre; "hesap özetinin noter marifeti ile borçluya gönderildiğine dair noterden tasdikli bir örneği icra müdürlüğüne ibraz edildiği takdirde" borçluya icra emri tebliğ edilir. Bunun için ipotek akit tablosunun kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva etmesi şart değildir. Bu itibarla aynı maddeye göre krediyi kullanan borçlunun noter marifetiyle 8 gün içinde hesap özetine itiraz ettiği ispat edildiği takdirde, krediyi kullandıran tarafın İİK'nın 68/b maddesi çerçevesinde alacağını diğer belgelerle kanıtlaması zorunludur.

İpotek veren borçlu ...>a kat ihtarının kredi sözleşmesinde belirtilen adresine gönderildiği ve 30.01.2017 tarihinde tebliğ edildiği, İzmir 1 nolu T tipi Ceza İnfaz Kurumunun yazı cevabında davacı ipotek borçlusunun 09.09.2016-16.11.2017 tarihleri arasında cezaevinde tutuklu bulunduğu belirtiltiği, dolayısıyla tebliğ tari-

hinde davacı borçlu ...'ın cezaevinde olduğu, davacı borçluya yapılan kat ihtarı tebligatının usulüne uygun olmadığı görülmekte olup, bu husus Bölge Adliye Mahkemesinin de kabulündedir.

Ancak, ... Noterliği'nin 02.02.2017 tarih ... yevmiye numaralı ihtarnamesi ile borçlu vekili tarafından, İİK 150/1 maddesinde öngörülen 8 gün içinde hesap kat ihtarnamesine itiraz edildiği görülmüştür.

Bu durumda, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca hesap kat ihtarnamesine itiraz tarihinin (02.02.2017) ihtarname tebliğ tarihi olarak kabulü gerekeceğinden Bölge Adliye Mahkemesince alacaklının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi gerekirken, kat ihtarnamesinin usulsüz tebliğ edildiğinden bahisle takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz olup, Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Alacaklının temyiz isteminin kabulü ile İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesinin 04.02.2025 tarih, 2024/1672 E.-2025/245 K. sayılı kararının yukarıda yazılı nedenlerle, 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesi göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/2. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 03.07.2025 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

Üye ...'ın Karşı Oy Yazısı

Şikayetçi borçlunun icra mahkemesine yaptığı başvuruda; İzmir 1. İcra Müdürlüğü'nün 2017/2000 Esas sayılı dosyasından ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile icra takibi başlatıldığını, İzmir 13. İcra Hukuk Mahkemesinin 2021/531 Esas sayılı dosyasından yapılan yargılama sonucunda icra emrinin iptaline karar verildiğini, kendisine örnek 9 icra emri gönderilmesi gerekirken 05.09.2022 tarihinde örnek 6 icra emri gönderildiğini ve takip öncesinde usulüne uygun tebliğ edilmiş hesap kat ihtarı bulunmadığını ileri sürerek icra emrinin ve takibin iptaline karar verilmesini talep ettiği, İlk Derece Mahkemesince; İzmir 13 İcra Mahkemesinin 2021/531 E, 2022/86 karar sayılı kararı ile hesap kat ihtarının usulsüz tebliği nedeniyle icra emrinin iptaline karar verildiği ancak İzmir BAM 12

Hukuk Dairesinin 09.02.2023 tarih ve 2022/1083 E. 2023/212 K. sayılı kararı ile anılan kararın kaldırılarak şikayetin yasal 7 günlük süre aşımından reddine karar verildiği, bu kararın temyizi üzerine Yargıtay 12.Hukuk Dairesinin 08.01.2024 tarih ve 2023/2938 E. - 2024/35 K.sayılı kararı ile temyiz isteminin usulden reddine karar verildiğinden subut bulmayan şikayetin reddine karar verildiği; bu kararın istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince; İlk Derece Mahkemesinin kararı kaldırılarak, şikayetçi borçlu yönünden takibin iptaline karar verildiği, bu kararın alacaklı tarafından temyiz edildiği görülmüştür.

İzmir 1. İcra Müdürlüğünün 2017/2000 Esas sayılı takip dosyasının incelenmesinde, davalı alacaklı tarafından davacı borçlu ile birlikte diğer borçlu şirket aleyhine ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı icra takibine başlandığı, şikayetçi/borçlu ... tarafından kat ihtarının usulüne uygun tebliğ edilmediğini belirtilerek icra emrinin iptali için icra mahkemesine başvurulduğu, İzmir 13. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 10/02/2022 tarihli, 2021/531 E, 2022/86 K. sayılı kararı uyarınca şikayetin kabulü ile davacı borçluya çıkartılan icra emrinin iptaline karar verildiği, karara karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 12.Hukuk Dairesinin 09/02/2023 tarihli, 2022/1083 E, 2023/212 K. sayılı ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve şikayetin yasal 7 günlük süre aşımından reddine karar verildiği, temyiz yoluna başvurulması üzerine Yargıtay 12. HD'nin 08/01/2024 tarihli, 2023/2938 E, 2024/35 K. sayılı ilamıyla temyiz isteminin usulden reddine karar verildiği, sonrasında şikayetçi/borçluya hesap kat ihtarının tebliğ edildiği ve 31.08.2022 tarihli örnek 6 nolu icra emrinin yeniden düzenlendiği anlaşılmıştır.

Her ne kadar icra mahkemesince verilen aynı takip dosyasına ilişkin şikayet ve itiraza dair kararlar dosyanın tarafları yönünden kesin hükmün sonuçlarını doğursa da 31.08.2022 tarihli yeniden düzenlenen icra emrine ilişkin olarak borçlunun ayrıca şikayet yoluna başvurmasına engel bir hal bulunmamaktadır.

Temyizen incelenen kararlar ilgili Dairemizce yukarıda çoğunluk kararında açıklanan gerekçede vurgulandığı üzere "..... .. Noterliğin 02.02.2017 tarih .. yevmiye numaralı ihtarname ile şika-

yetçi/borçlu vekili tarafından, İİK 150/1 maddesinde öngörülen 8 gün içinde hesap kat ihtarnamesine itiraz edildiği, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca hesap kat ihtarnamesine itiraz tarihinin (02.02.2017) ihtarname tebliğ ittıla tarihi olarak kabul edilmiş olup, takip tarihinden evvel hesap kat ihtarı şikayetçi/borçluya tebliğ (ittıla) edildiğinden takibin iptaline karar verilmesi mümkün değildir...” şeklindeki bozma gerekçesine oy birliğiyle katılıyorum.

İlk Derece Mahkemesince; «...İzmir 13 İcra Mahkemesinin 2021/531 E. 2022/86 K. sayılı kararı ile hesap kat ihtarının usulsüz tebliği nedeniyle icra emrinin iptaline karar verildiği ancak İzmir BAM 12 Hukuk Dairesinin 09.02.2023 tarih ve 2022/1083 E. 2023/212 K. sayılı kararı ile anılan kararın kaldırılarak şikayetin yasal 7 günlük süre aşımından reddine karar verildiği, bu kararın temyizi üzerine Yargıtay 12.Hukuk Dairesinin 08.01.2024 tarih ve 2023/2938 E. - 2024/35 K.sayılı kararı ile temyiz isteminin usulden reddine karar verildiğinden subut bulmayan şikayetin reddine...” şeklinde karar verilmesi isabetsizdir. Şöyle ki, somut olayda şikayet 31.08.2022 tarihli yeniden düzenlenen icra emrine yönelik olup, İlk Derece Mahkemesinin önceki icra emrine yönelik şikayet sonucu verilen karar gerekçesiyle şikayeti reddetmesi usul ve yasa aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle; özellikle Dairemizin 11.06.2024 tarih ve 2024/1319 E. - 2024/6142 K.sayılı kararıyla “...asıl borçlu ve/veya ipotekli taşınmaz malikine icra emri gönderilebilmesi için, alacaklı tarafından, kredi sözleşmesinde yazılı ya da ipotek akit tablosunda belirtilen adreslerine, noter aracılığı ile hesap kat ihtarının gönderilmesi gerekmekte birlikte İİK'nın 16/2. maddesi gereğince kat ihtarı tebliğ işlemi usulsüz ise süreli; hiç gönderilmemiş veya tebligat yapılmamış ise süresiz şikayete tabi olduğu yönünde uygulama yapılmakta iken İİK 150/1 maddesinde yapılması belirtilen tebligat ilamli takipte takip şartı kabul edilip, usulsüz yapılan tebligatın yok hükmünde olduğu şikayetin İİK 16/2 kapsamında süresiz olarak incelenmesi kanaatine varılarak görüş değişikliğine gidilmiştir....” şeklinde içtihadı da dikkate alınarak, İlk Derece Mahkemesinin yukarıda açıklanan karar gerekçesi somut olaya uygun

görülmediğinden karar gerekçesinin son paragrafında yer alan "... alacaklının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi gerekirken..." şeklindeki ibare ilave edilmeksizin bozma kararı oluşturulması gerektiğinden, bu ibarenin yazılmasından ötürü Dairemizin sayın çoğunluğunun kararına katılamıyorum.

YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ KARARLARI

TAPU KAYDININ İPTALİ VE TESCİL İSTEMİ

TERDİTLİ DAVA

MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI

MECBURİ DAVA ARKADAŞI DAVALILARDAN BİRİ HAKKINDA DAVADAN FERAGAT EDİLMESİ

Davacının, davalı taraftaki mecburi dava arkadaşlarından (davalılardan) biri hakkındaki davadan feragat etmesi diğer mecburi dava arkadaşlarını (davalıları) da etkiler. Yani bu halde mahkemece bütün davalılar hakkındaki davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

Y. 14. HD., E. 2019/2699, K. 2019/5184, T. 01.07.2019)¹¹

(.....)

Dava, harici satış sözleşmesinden kaynaklanan tapu iptali ve tescil; olmadığı takdirde tazminat isteğine ilişkindir.

Mahkemece, “dava konusu İstanbul İli, B.... İlçesi, Y.....mahallesi, ... sayılı taşınmazın 4. Kat 10 No’lu bağımsız bölümüne ilişkin olarak tapu kaydının iptali ve tescil istemi ile açılan davanın reddine; terdiden ödenen bedelin iadesi istemi ile açılan dava yönünden davacı tarafın talep edebileceği alacak meblağı 45.000,00TL olmakla; fazlaya ilişkin hakkı saklı tutulmak kaydı ile 10.000,00TL satış bedelinin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı taraftan tahsili ile davacı tarafa ödenmesine” karar verilmiştir.

Hükmü, davacı mirasçıları vekili temyiz etmiştir.

11 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.24.10.2025

Davacılar vekili Av. ..., hükmün verilmesinden ve kararı temyizinden sonra 20.06.2019 tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiğini bildirmiş, dosyada mevcut 03.02.2016 tarihli vekaletnamesinde davadan feragat yetkili bulunduğu anlaşılmıştır.

(.....)

Davadan feragat, davacının açmış olduğu davadaki talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir. Davacının, davalı taraftaki mecburi dava arkadaşlarından (davalılardan) biri hakkındaki davadan feragat etmesi diğer mecburi dava arkadaşlarını (davalıları) da etkiler. Yani bu halde mahkemece bütün davalılar hakkındaki davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

Yukarıda belirtildiği üzere feragatin kati bir hükmün hukuki neticelerini hasıl edeceği hükme bağlanmıştır. Yine belirtmek gerekir ki feragatin geçerliliği karşı tarafın muvafakatine bağlı değildir. Etkisini onu yapanın tek yönlü irade beyanı ile doğurur. (.....)

Bu nedenle kararın davacı mirasçıları vekilinin davadan feragati hakkında mahkemesince bir karar verilmek üzere bozulması gerekmiştir.

SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle feragat nedeniyle hükmün BOZULMASINA, ...oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY CEZA DAİRESİ KARARLARI

YARGITAY 4. CEZA DAİRESİ

TANIKLIKTAN ÇEKİNME HAKKI OLAN KİŞİNİN SORUŞTURMADAKİ İFADESİ

KOVUŞTURMA AŞAMASINDA TANIKLIKTAN ÇEKİNME HAKKININ KULLANILMASI

SORUŞTURMA İFADESİNİN HÜKME ESAS ALINMAYACAĞI

Olayın tek tanığı olan ...'ın sanığın annesi olması sebebiyle kovuşturma aşamasında tanıklıktan çekinmesi karşısında; tanıklıktan çekinen ...'ın soruşturma beyanının hükme esas alınması suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırıdır.

(Y 4. CD, E. 2019/5303, K. 2021/26235, T. 03.11.2021)¹

“(...) Sanığa yükletilen tehdit eylemiyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemin sanık tarafından işlendiğinin Kanuna uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, Eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, Anlaşıldığından

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 22.10.2025

sanık ...'ın ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmemiş olmakla, tebliğnameye uygun olarak TEMYİZ DAVASININ ESASTAN RED-DİYLE HÜKMÜN ONANMASINA,

B) Kasten yaralama suçundan kurulan mahkumiyet hükmünün temyizine gelince;

Başkaca nedenler yerinde görülmemiştir.

Ancak;

Sanığın suçlamaları kabul etmemesi, mağdurun yaralanmasına ilişkin adli raporunun bulunmaması ve olayın tek tanığı olan ...'ın sanığın annesi olması sebebiyle kovuşturma aşamasında tanıklıktan çekinmesi karşısında, mağdur beyanlarının ne suretle sanık savunmasına üstün tutulduğu açıklanıp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, tanıklıktan çekinen ...'ın soruşturma beyanının hükme esas alınması suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı ve sanık ...'ın temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden tebliğnameye aykırı olarak, HÜKMÜN BOZULMASINA, ... oy birliğiyle karar verildi.

UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ YAPMA SUÇU
•
**ELE GEÇEN MADDENİN SANIKLA İLLİYETİNİN NET
OLARAK BELİRLENEMEMESİ**
•
KISA KARAR VE GEREKÇELİ KARAR
•
FARKLI ZABIT KATİBİ TARAFINDAN İMZALANMASI

Kısa kararın açıklandığı son celseye 24... sicil numaralı zabıt katibinin katılmasına ve duruşma zaptının bu katip tarafından imzalamasına karşın, sebepler açıklanıp belgelenmeden, gerekçeli kararın 12.... sicil numaralı zabıt katibi tarafından imzalanması suretiyle, 5271 sayılı Kanun'un 219 uncu ve 220 nci maddelerine aykırı davranılması, hukuka aykırıdır.

(Y 10. CD, E. 2022/10099, K. 2023/5935, T. 22.06.2023)²

(.....)

... 4. Ağır Ceza Mahkemesinin, 07.06.2018 tarihli ve 2017/351 Esas, 2018/396 Karar sayılı kararı ile sanığın uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan, 5271 sayılı Kanun'un 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi uyarınca beraatine karar verilmiştir.

... Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesinin, 16.01.2020 tarihli ve 2018/2416 Esas, 2020/121 Karar sayılı kararı ile sanık hakkında İlk Derece Mahkemesince kurulan hükme yönelik o yer Cumhuriyet savcısının istinaf başvurusuna ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca duruşmalı yapılan inceleme neticesinde aynı Kanun'un 280 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca İlk Derece Mahkemesi kara-

2 Av. İsmail Gömleki tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr/bkz,ET.22.12.2025>

rının kaldırılması ile sanığın uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan, 5237 sayılı Kanun'un 188 inci maddesinin üçüncü fıkrası, dördüncü fıkrasının (a) bendi, 35 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 62 nci maddesi, 63 üncü maddesi, 52 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkraları ile 53 üncü maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca 8 yıl 9 ay hapis ve 10.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hak yoksunluklarına karar verilmiştir.

(....)

Kısa kararın açıklandığı son celseye 243585 sicil numaralı zabıt katibinin katılmasına ve duruşma zaptının bu katip tarafından imzalamasına karşın, sebepler açıklanıp belgelenmeden, gerekçeli kararın 123503 sicil numaralı zabıt katibi tarafından imzalanması suretiyle, 5271 sayılı Kanun'un 219 uncu ve 220 nci maddelerine aykırı davranılması, hukuka aykırı görülmüştür.

(...) Gerekçe bölümünde açıklanan nedenle sanık müdafinin temyiz istemi yerinde görüldüğünden, diğer yönleri incelenmeyen ... Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesinin, 16.01.2020 tarihli ve 2018/2416 Esas, 2020/121 Karar sayılı kararının... Tebliğname'ye uygun olarak, oy birliğiyle BOZULMASINA,....karar verildi.

ADLİ ARAMA • ÖNLEME ARAMASI • HUKUKA AYKIRI DELİL

İLETİŞİMİN TESBİTİ KARARINDA AÇIK KİMLİK BİLGİLERİ BİLİNEREN SANIK

Adli aramayı gerektiren her iki olayda önleme arama kararına dayanılarak yapılan aramanın hukuka aykırı olduğu, bu aramalar ile elde edilen delillerin hükme esas alınamayacağı, ...'un ve... 'in suç baskısı altında uyuşturucu maddeyi kamu görevlilerine teslim etmelerinin gerçek anlamda rızaen teslim olmadığı anlaşılmalı; şartları oluşmadığı halde sanığın cezasının 5237 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesi ile artırılması suretiyle fazla ceza tayin edilmesi hukuka aykırı görülmüştür.

(Y. 10. CD, E. 2022/3830, K. 2023/5837, T. 21.06.2023)³

(....)

Sanık ... Hakkında Kurulan Hüküm Yönünden

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2013/610-2014/512, 2013/841-2014/513, 2014/166-514 sayılı kararlarında da belirtildiği üzere; adli arama kararı gerektiren bir olayda önleme araması kararına dayanılarak ya da koşullarına uygun olmayan arama kararı üzerine yapılan arama hukuka aykırıdır. Böyle bir arama sonucu elde edilen ve suçun maddi konusunu teşkil eden deliller “hukuka aykırı yöntemlerle elde edilmiş” olacağından, Anayasa'nın 38 inci maddesinin altıncı fıkrası ile 5271 sayılı Kanun'un 206 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi, 217 nci maddesinin ikinci fıkrası, 230 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 289 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca hükme esas alınamaz.

Bu itibarla;

Sanığın 08.05.2018 tarihinde, hakkında kullanmak için uyustu-

3 Av. İsmail Gömleki tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr/bkz,ET.22.12.2025>

rucu madde bulundurma suçundan işlem yapılan ...e uyuşturucu madde verdiği sabit ise de;

İletişimin tespiti kararı kapsamında açık kimlik bilgileri bilinen ve telefonu dinlenen sanığın, uyuşturucu ticareti yapacağı yönünde kuvvetli şüphe oluşması üzerine fiziki takip sonucunda, kullanıcı ...'un sanık ... ile buluşup ayrıldıktan sonra yakalandığı 13.04.2018 tarihli olayda, «... Valiliğince verilen önleme arama kararı okunarak ve akabinde okutularak, kolluk görevlilerince kaba üst yoklaması yapılmak üzere ...'a cebindeki eşyaları aracın üzerine koymasının söylendiği, ...'un aracın üzerine folyoyo sarılı 1 paket koyduğunun görülmesi üzerine paketin istenildiği, ...'un paketi alarak rızaen teslim ettiği, başka suç unsuru olup olmadığı sorulduğunda cüzdanından çıkardığı folyoyo sarılı 1 paketi daha rızaen teslim ettiği “; kullanıcı...’in sanık ... ile buluşup ayrıldıktan sonra yakalandığı 09.05.2018 tarihli olayda, “... Valiliğince verilen önleme arama kararının okutulmasından sonra, kaba üst yoklaması yapıldığı sırada...’in pantolonunun cebinden çıkardığı folyoyo sarılı 1 paketi içerisinde uyuşturucu madde olduğunu söyleyerek rızaen teslim ettiği”; adli aramayı gerektiren her iki olayda önleme arama kararına dayanılarak yapılan aramanın hukuka aykırı olduğu, bu aramalar ile elde edilen delillerin hükme esas alınamayacağı, ...'un ve...’in suç baskısı altında uyuşturucu maddeyi kamu görevlilerine teslim etmelerinin gerçek anlamda rızaen teslim olmadığı anlaşıl-makla; şartları oluşmadığı halde sanığın cezasının 5237 sayılı Kanun’un 43 üncü maddesi ile artırılması suretiyle fazla ceza tayin edilmesi hukuka aykırı görülmüştür.

Sanık ... Hakkında Kurulan Hüküm Yönünden

(...) adli aramayı gerektiren bu olayda önleme arama kararına dayanılarak yapılan aramanın hukuka aykırı olduğu, bu arama ile elde edilen delilin hükme esas alınamayacağı, ...’ın suç baskısı altında uyuşturucu maddeyi kamu görevlilerine teslim etmesinin gerçek anlamda rızaen teslim olmadığı anlaşıl-makla; şartları oluşmadığı halde sanığın cezasının 5237 sayılı Kanun’un 43 üncü maddesi ile artırılması suretiyle fazla ceza tayin edilmesi, hukuka aykırı görülmüştür.

Sanık ... Hakkında Kurulan Hüküm Yönünden

(...) adli aramayı gerektiren bu olayda önleme arama kararına dayanılarak yapılan aramanın hukuka aykırı olduğu, bu arama ile elde edilen delilin hükme esas alınamayacağı, ...'un suç baskısı altında uyuşturucu maddeyi kamu görevlilerine teslim etmesinin gerçek anlamda rızaen teslim olmadığı anlaşılmalı; mahkûmiyetine yeterli başkaca delil bulunmayan sanığın beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırı görülmüştür.

Sanık ... Hakkında Kurulan Hüküm Yönünden

İletişimin tespiti kararı kapsamında açık kimlik bilgileri bilinen sanığın, uyuşturucu ticareti yapacağı yönünde kuvvetli şüphe oluşması üzerine fiziki takip sonucunda, kullanıcı ...>nın sanığa ait bağ evine gidip geldiği değerlendirilerek sevk ve idaresinde bulunan aracın durdurulduğu, yazılı arama emrine istinaden yapılan arama sonucun ...'nın aracında iletişim tespit tutanakları ile uyumlu şekilde 2 adet MDMA ve 2 adet 5-MEO-MİPT içeren toplam 4 adet hapın ele geçirildiği 29.03.2019 tarihli olayda;

İlk Derece Mahkemesinin ve Bölge Adliye Mahkemesinin, suçun vasfına ve sübutuna ilişkin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmalı, sanık müdafininin temyiz sebepleri yerinde görülmemiş, hükümde açıklanan gerekçeler, tüm dosya kapsamına göre usul ve yasaya uygun bulunarak, hükümde hukuka aykırılık tespit edilmemiştir.

KARAR

Sanıklar ..., ... ve ... Hakkında Kurulan Hükümler Yönünden..... Tebliğname'ye aykırı olarak, oy birliğiyle BOZULMASINA,Hükümlenen ceza miktarı ile tutuklu kalınan süre dikkate alınarak sanıklar ... ve ... hakkındaki salıverilme taleplerinin REDDİNE, Bozma nedenine göre sanık ...'nin SALIVERİLMESİNE, ...

Sanık ... Hakkında Kurulan Hüküm Yönünden.....yapılan temyiz incelemesi sonucunda hukuka aykırılık görülmediğinden, Tebliğname'ye uygun olarak, Başkan vekili ...'ün karşı oyu ve oy çokluğuyla TEMYİZ İSTEMİNİN ESASTAN REDDİ İLE HÜKMÜN ONANMASINA,.....karar verildi.

KARŞI OY

(Sanık ... Yönünden)

Kendisinde herhangi bir uyuşturucu ya da uyarıcı madde ele geçmeyen sanık ...'un savunmasının aksine, 29.03.2018 tarihinde kullanıcı ...'nın sanık ile yüz yüze görüştüğüne ve sanığın, ...'da ele geçirilen uyuşturucu maddelerle ilgisinin olduğuna dair, maddi bulgularla desteklenmeyen telefon görüşmeleri dışında, her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmaması nedeniyle sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesi gerekçesiyle hükmün bozulması görüşünde olduğumdan, sayın çoğunluğun temyiz isteminin reddi ile hükmün onanması görüşüne katılmıyorum. 21.06.2023

DANIŞTAY KARARLARI

DANIŞTAY 3. DAİRESİ

GÜNLÜK, HAFTALIK, AYLIK KİRALAMA

ELDE EDİLEN KAZANCIN GAYRİMENKUL SERMAYE İRADİ YA DA TİCARİ KAZANÇ SAYILIP SAYILMAYACAĞI

Davacının taşınmazlarının kiraya verilmesinden elde ettiği gelirin ticari kazanç olarak değerlendirilebilmesi için kiralamanın otel, apart veya pansiyon işletmeciliği gibi ticari bir organizasyon dahilinde yapılması ve kahvaltı, yemek, ütü, günlük temizlik gibi bir takım hizmetleri de içermesi gerekmektedir.

Belirtilen türde bir ticari organizasyon dahilinde olmaksızın salt daha fazla gelir elde etmek amacıyla taşınmazların ... adlı platform üzerinden günlük, haftalık veya aylık olarak kiraya verilmesi elde edilen kazancın gayrimenkul sermaye iradı niteliğini değiştirmez.

(D. 3.D., E. 2024/6160, K. 2025/1856, T. 14.04.2025)¹

“(.....)”

MADDİ OLAY :

Davacının 2022 yılında taşınmazlarını ... adlı platform üzerinden günlük, haftalık ve aylık olarak kiraya vererek elde ettiği ve gayrimenkul sermaye iradı olarak beyan ettiği gelirin ticari kazanç olduğu ve ticari kazanç hükümleri doğrultusunda vergilendirme yapılması gerektiği yolunda düzenlenen vergi inceleme raporu uyarınca dava konusu tarhiyat yapılmıştır.

¹ Kararın tamamı için <https://karararama.danistay.gov.tr> bkz, ET. 05.11.2025

(.....)

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Davacının taşınmazlarının kiraya verilmesinden elde ettiği gelirin ticari kazanç olarak değerlendirilebilmesi için kiralamanın otel, apart veya pansiyon işletmeciliği gibi ticari bir organizasyon dahilinde yapılması ve kahvaltı, yemek, ütü, günlük temizlik gibi bir takım hizmetleri de içermesi gerekmektedir.

Belirtilen türde bir ticari organizasyon dahilinde olmaksızın salt daha fazla gelir elde etmek amacıyla taşınmazların ... adlı platform üzerinden günlük, haftalık veya aylık olarak kiraya verilmesi elde edilen kazancın gayrimenkul sermaye iradı niteliğini değiştirmeyeceğinden, yazılı gerekçeyle bir kat vergi ziyai cezalı gelir vergisi ve geçici vergiler üzerinden bir kat kesilen vergi ziyai cezaları yönünden davayı reddeden, geçici vergi asıllarını ise kaldıran Vergi Mahkemesi kararına yöneltilen istinaf başvurularını reddeden Vergi Dava Dairesi kararının bozulması; davalı idarenin temyiz isteminin ise bu nedenle reddi gerekmektedir.

KARAR SONUCU : Açıklanan nedenlerle;...Temyize konu Vergi Dava Dairesi kararının **BOZULMASINA**,..... oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ
KARARLARI

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ

SAKARYA BAM 1. HUKUK DAİRESİ KARARI

E.2024/2863, K.1272 T. 11/09/2025¹

Somut olayda “satışın iptaline” karar verilmesi için iki husus ileri sürülmüştür: Birinci husus; “satışı gerçekleştiren kişinin, işlem tarihinde fiil ehliyetine sahip olmadığı” iddiasıdır. Satışı gerçekleştiren şirket temsilcisi tapudaki devir işlemleri sırasında fiil ehliyetini haiz değilse de, bu kişinin gerek şirketin Genel Kurulu gerekse Yönetim Kurulu tarafından alınan kararlar ve Rekabet Kurulu’ndan alınan izin doğrultusunda söz konusu devir işlemlerini gerçekleştirdiği anlaşıldığından, 09.03.1955 T. 22/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında öngörülen “mümeyyiz olmayan kimse temyiz kudretini haiz olsa idi aynı surette hareket edeceği yani normal zekalı bir insanın dahi aynı tarzda muamelede bulunabileceği” kriterinin somut olay yönünden gerçekleşmiş olduğu, davacı anonim şirketin tamamen kendi aldığı kararlar doğrultusunda işlem yapan yetkili temsilcisinin yaptığı işlemin, temsilcinin işlem sırasındaki ehliyetsizliği nedeniyle geçersiz olduğunu ileri sürmesinin “dürüst davranma” ilkesi (TMK 2) ile bağdaşmadığı- İkinci husus; “Yapılan satışta aşırı yararlanma (gabin) bulunduğu” iddiasıdır. Aşırı yararlanmadan (gabin) söz edilebilmesinin; objektif unsur olan edimler arasındaki aşırı oransızlık yanında, bir tarafın darda kalma, tecrübesizlik, düşüncesizlik (hafiflik) hallerinin bulunması, diğer yanın ise yararlanmak, sömürmek kastını taşıması biçiminde iki sübjektif unsurun dahi gerçekleşmesine bağlı olduğu- Mahkemece gabin (aşırı yararlanma) iddiası yönünden gerekli tahkikatın yapılması, taraflarca süresi içinde ve usulüne uygun şekilde bildirilip de toplanmayan deliller varsa bunları eksiksiz şekilde toplanması ve gabin iddiası yönünden sunulan deliller çerçevesinde bir sonuca ulaşılması gerekirken “ehliyetsizlik nedeniyle devir işlemlerinin geçersiz olduğunun kabul edilmesinden dolayı

¹ Av. Talih Uyar tarafından gönderilmiştir.

gabin iddiası yönünden herhangi bir inceleme yapılmaması”nın isabetli olmadığı-

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; ... ili, ... ilçesi, Ş.U. mevkiindeki 204 ada 10 parsel sayılı 291.339,43 m²'lik taşınmazın (fabrika binası ve müştemilatı niteliğinden olan idari bina ve müştemilatları, makine hatları, möbleler, malzemeler, araçlar, gereçler, tamamlayıcı makineler ve her nevi cihazlar dahil olmak üzere) 28/02/2022 tarih ve 5021 yevmiye, ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 336 ada 6 parsel sayılı 3.421 m²'lik tarla-arsanın 28/02/2022 tarih ve 5021 yevmiye, ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 331 ada 7 parsel sayılı 2.993 m²'lik arsanın 28/02/2022 tarih ve 5021 yevmiye, ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 273 ada 1 parsel sayılı 10.982 m²'lik arsanın 07/03/2022 tarih ve 5610 yevmiye, ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 271 ada 1 parsel sayılı 2147 m²'lik arsanın 07/03/2022 tarih ve 5610 yevmiye, ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 268 ada 7 parselsayılı 1.101 m²'lik arsanın 07/03/2022 tarih ve 5610 yevmiye ile, yukarıda yazılı ele geçirilmiş taşınmazlar ile 04/03/2022 tarih ve YSM202200000006 dan başlayıp YSM2022000000033 seri nola biten toplam 28 adet faturalarda zikredilen 11 adet melamin, 3 adet parke, 2 adet türbin, 4 adet tutkal, 4 adet empenye, 2 adet mdf ile 1 adet sunta tesisleri ile iş makineleri dahil fabrika içindeki tüm menkul teçhisatlar ile ürün ve hammaddeleri için davalı-alıcı Y. E. Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 30/3/2022 tarihinde sadece 200.000.000 TL ödeme yaptığını, davacı şirketin mahvına neden olan ve ekonomik özgürlüğünü yok edip tahammül edilemeyecek bir şekilde yok pahasına fabrika ve teçhizatları ile binalardan oluşan taşınmazları, müştemilatları ile davalı uhdesine geçirdiğini, devir tarihlerinde hiçbir şekilde başka bir para ödemesinin yapılmadığını, A. Y.'in ofis eşyalarının haczedildiğini, manevi baskı yapıldığını, başka alıcı firmaların gözünün korkutulduğunu, ihtarnameler çekildiğini, fabrika müşterilerinin caydırıldığını, KDV de ödenmeden taşınmazların davalı şirket adına tescil ettirildiğini, devir için davalı şirketin 29/03/2022 tarihinde sadece 200.000.000 TL'yi davacı şirkete ödediğini, bu fiyatın hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, dava konusu edilen taşınır ve taşınmaz malların piyasa değerinin beş milyar Türk Lirası olabileceğini, devir akdinde imzası

olan A. Y.'ın 87 yaşında olduğunu, tek hekimden alınan kişinin tıbben işlem yapma ehliyetinin ve akli meleklerinin yerinde olduğu yönündeki raporun satış işlemleri için yeterli olmadığını, Adli Tıp Kurumundan detaylı rapor alınmasının gerektiğini, davacı şirketin 300'den fazla kişi ve şirkete borçları nedeniyle icra takiplerine maruz kaldığını, borçlarını ödeyemez durumda bulunduğunu belirterek, öncelikle taşınmazların üzerine “davalıdır” şerhi koyulmasına, şimdilik fabrika binası ve müstemilatı niteliğinde olan ve taşınmazın mütemmim cüz'ü olan makine hatları, möbleler, malzemeler, araçlar, gereçler, tamamlayıcı makineler ve her nevi cihazlara ilişkin 04/03/2022 tarih ve seri YSM2022000000006'dan başlayıp YSM20220000000033'te biten toplam 28 adet faturalarda zikredilen 11 adet melamin, 3 adet parke, 2 adet türbin, 4 adet tutkal, 4 adet emprenye, 2 adet mdf ile 1 adet sunta tesisleri ile iş makineleri satışlarının iptaline, ..., ... ilçesi, Ş.U. mevkiindeki 204 ada 10 parsel sayılı 291.339,43 m²'lik fabrika binası ve müstemilatlı taşınmaz ile yine ... ili, ... ilçesi, Ş.Ç. mevkiindeki 268 ada 7, 271 ada 1, 273 ada 1, 336 ada 6 ve 7 parsel sayılı sayılı beş adet tarla vasfındaki taşınmazın satışlarının iptali ile davalı adına oluşmuş kayıtlarının iptal edilerek taşınmazların yeniden müvekkili şirket adına tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili Av. Talih UYAR, cevap dilekçesinde özetle; davacının iddialarının zamanaşımına uğradığını, davacı tarafın ... 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2019/233 Esas sayılı davasında mali yapısının düzeldiğini belirterek konkordato davasından feragat ettiğini, feragat ile ilgili kararın 22/10/2021 tarihinde yönetim kurulu başkanı ve tüm yönetim kurulu üyelerince oy birliği ile alındığını, borçlunun açıkça kabul ettiği üzere 22/10/2021 tarihi mali yapısının da düzeldiğini, bu tarih itibari ile borçlu üzerindeki baskı ve zorlamanın da sona erdiğinin kabul edildiğini, vekil ile takip edilen işlerde gabin iddiasında bulunulamayacağını, tapuda devir esnasında salt imza ile devir işlemi yapılmasında gerekçe gösterilen gabinin 2019 yılından devir anına kadar davacı vekilinin yaptığı işleri de gözardı etmek anlamına geleceğini, tarafların tacir olması nedeniyle görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğunu, taraflar arasında konkordato komiserleri tarafından da onaylanan sözleşme imzalanarak davacının bir kısım mal varlıklarının devri

hususunda ve yapılacak tüm harcama ve ödemelerin satış tutarından mahsup edileceği hususunda anlaşmaya varıldığını, konkordato kapsamında dosyaya sunulan beyanlarda da açıkça görüleceği üzere davacı tarafın borçlarının davalı tarafından ödendiğini, davacının alacaklı baskısından kurtarıldığını, taşınmazın davacı şirkete devredilmesi konusunda anlaşıldığını belirterek, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ :

İlk derece mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda; “Davanın kabulü ile, ... ili, ... İlçesi, Ş. U. Mevkiindeki 204 ada 10 parsel ile Ş. Ç. Mevkiindeki 336 ada 6 parsel, 331 ada 7 parsel, 272 ada 1 parsel, 271 ada 1 parsel, 268 ada 7 parsel sayılı taşınmazların davalı adına olan tapu kaydının iptali ile davacı şirket adına tapuya kayıt ve tesciline” karar verilmiştir.

İLERİ SÜRÜLEN İSTİNAF SEBEPLERİ :

Davalı vekili istinaf dilekçesinde özetle; davacının bütün organları ve yetkilileri ile birlikte süreci yürüttüklerini, şirketin borçlarından kurtarılmasından sonra taşınır ve taşınmazlarını bedelsiz olarak geri alabilmek için sistemli olarak bir takım adımlar attığını, bu durumun kurgu olduğunu, yerel mahkemenin yeterli inceleme yapmadığını, delillerin değerlendirilmesine yanlıya düştüğünü, taleplerinin göz ardı edildiğini, verilen kararın hatalı olduğunu belirterek, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE HUKUKİ GEREKÇE :

Dava, gabin (aşırı yararlanma) ve ehliyetsizlik hukuksal nedenlerine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

Dava dosyasının istinaf kanun yolu incelemesi HMK'nun 355. maddesi gereğince istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak ve re'sen kamu düzeni yönünden yapılmıştır.

Dosya içeriğinden ve toplanan delillerden; davacı şirketin maliki olduğu dava konusu ... ili, ... ilçesi, Ş. U. Mah. 204 ada 10 ve aynı yer Ş. Ç. Mah. 336 ada 6 ve 331 ada 7 parsel sayılı taşınmazların

28/02/2022; Ş. Ç. Mah. 268 ada 7, 271 ada 1 ve 272 ada 1 parsel sayılı taşınmazların ise 07/03/2022 tarihlisatış işlemleri ile üzerindeki fabrika binası ve çeşitli ekipmanlarla birlikte davacı şirket tarafından davalı şirkete tapuda temlik edildiği, satış işlemlerinin davacı şirketi temsilen Yönetim Kurulu Başkanı A. Y., davalı şirket temsilen Hüseyin Talak tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Davacı şirket vekili dava dilekçesinde, ehliyetsizlikten kaynaklanan dava haklarını saklı tutarak davayı gabin hukuksal nedenine dayalı olarak açmış olmakla birlikte, sonrasında dosyaya sunmuş olduğu cevaba cevap dilekçesi ile ehliyetsizlik hukuksal nedenine de dayandıklarını bildirmiş olduğundan, 6100 sayılı HMK'nun 141/1. maddesi gereğince bu talebin uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

Mahkemece ehliyetsizlik iddiası yönünden dosya öncelikle ATK Adli Tıp 4. İhtisas Kuruluna gönderilmiş olup, Kurul tarafından düzenlenen 22/01/2024 tarihli raporla davacı şirket temsilcisi A. Y.'ın işlemlerin yapıldığı 28/02/2022-07/03/2022 tarihlerinde fiil ehliyetini haiz olduğunun mütalaa edildiği; bunun üzerine davacı vekili tarafından Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanlığı tarafından düzenlenen 05/02/2024 tarihli "Bilimsel Mütalaa"nın sunulduğu ve bu mütalaada A. Y.'ın işlem tarihlerinde fiil ehliyetinin bulunmadığı yönünde kanaat bildirildiği; sonrasında yine davacı şirket vekili tarafından İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı tarafından düzenlenen

20/02/2024 tarihli "Bilimsel Uzman Heyet Mütalaaası"nın sunulduğu ve bu mütalaada da A. Y.'ın işlem tarihlerinde fiil ehliyetinin bulunmadığının bildirildiği; bunun ardından ise mahkemece raporlar arasındaki çelişkilerin giderilmesi amacıyla dosyanın tekrar ATK'ya sevk edildiği, ATK Adli Tıp Birinci Üst Kurulu tarafından düzenlenen 16/07/2024 tarihli rapor ile davacı şirket temsilcisi A. Y.'ın, fiil ehliyetini müessir ve kişide şuur ve hareket serbestisi ile olayları kavrayıp onlardan sağlıklı sonuçlara varabilme yeteneğini ortadan kaldıracak mahiyet ve derecede olan (demans) denilen bunama halinin klinik, fizyopatolojik ve ilerleyici vasfı dikkate alındığında sorulan işlem tarihlerinde de mevcut

olduğu tıbbi kanaatine varıldığı; bu duruma göre, işlemlerin yapıldığı 28/02/2022 - 07/03/2022 tarihlerinde fiil ehliyetini haiz olmadığının mütalaa edildiği görülmektedir.

Mahkemece davacı şirket adına tapuda satış işlemleri gerçekleştiren A. Y.'ın fiil ehliyetinin bulunmaması nedeniyle davacı şirketin yapılan hukuki işlemlerle bağlı olmasının kabul edilemeyeceği gerekçesiyle ve sonuca etki etmeyeceğinden gabin iddiası, gabine ilişkin zamanaşımı def'i ve hak düşürücü süre itirazları incelenmeksizin davanın kabulüne karar verilmiştir.

Ancak, ilk derece mahkemesince her ne kadar yazılı gerekçeyle karar verilmiş ise de, verilen karar aşağıda açıklanan nedenlerle isabetli değildir.

Dosyaya Uyap sistemi üzerinden gönderilen ... 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2019/233 Esas ve 2021/649 Karar sayılı (konkordato) dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendiğinde; esasen dava konusu 6 adet taşınmazın davacı şirketin amaç ve konusu kapsamında ana faaliyetinin gerçekleştirildiği fabrika binalarının bulunduğu taşınmazlar olduğu anlaşılmaktadır.

6102 sayılı TTK'nun 408/2-f maddesine göre, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı, genel kurula ait devredilemez yetki ve görevlerdendir. Şirket yöneticilerinin yetkileri, şirketin amaç ve konusu çerçevesinde gerçekleştirilecek olağan işlemlerle sınırlı olup şirketin fiilen tasfiye aşamasına girmesine neden olacak düzeyde şirket mal varlığının devrinin şirket yöneticilerinin yetkisi kapsamında olduğu söylenemez. Zira şirket yöneticilerinin yetkileri, işletme konusunun elde edilmesi için gereken olağan işlemlerle sınırlı olup şirketin hayatıyeti ile alakalı olan olağanüstü işlemlerde karar yetkisi genel kurula aittir.

Konkordato dosyasında yer alan bilgilere göre, davacı şirketin toplam 235.000.000,00 TL sermayesinin bulunduğu, 13/09/2020 tarihinde 235.000.000 adet hissenin asaleten temsil edildiği bir Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı yapıldığı, söz konusu Toplantıda söz alan A. Y. tarafından, devam eden konkordato davasında bir kısım mal varlığının satılarak borçların ödenmesinin planlandığı, bu konuda en ciddi teklifin Y.lar Yatırım Holding

A.Ş.'den gelmiş olduğu ve tüm ortaklara bu hususta detaylı olarak malumat verildiği, bunun akabinde Yönetim Kurulu tarafından şirkete ait bir kısım mal varlığının Y.lar Yatırım Holding A.Ş. ve/veya iştiraklerine devri konusunda karar alındığı, alınan kararlar beraber Y.lar Yatırım Holding A.Ş. tarafından mal varlığı devir işlemlerinin Rekabet Kurumu iznine tabi olması nedeniyle Kuruma başvuru yapıldığı, Kurumun 13/08/2020 tarih, 20-37/525-233 sayılı kararında mal varlığının Y.lar Yatırım Holding A.Ş. ve/veya yeni kurulacak iştiraklerine devrine izin verildiğinin belirtildiği ve bunun ardından Genel Kurul tarafından şirket mülkiyetinde bulunan mal varlıklarının konkordato komiserleri tarafından atanan bilirkişilerden alınan raporlar doğrultusunda belirlenecek rayiç bedellerden az olmamak üzere satılması konusunda ve satış işlemleri sırasında yapılacak tüm iş ve işlemleri yapmak üzere şirket Yönetim Kuruluna yetki verilmesine karar verildiği görülmektedir.

Yukarıda belirtilen Rekabet Kurulunun 13/08/2020 tarih, 20-37/525-233 Karar sayılı kararı incelendiğinde özetle; Rekabet Kurulu tarafından mevcut veya potansiyel rakipler arasındaki birleşme ve devralma işlemlerinin değerlendirilmesinde dikkate alınacak genel ilkelerin düzenlediği "Yatay Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz" (Kılavuz)'da "Batan Firma Savunması"na ilişkin üç kriterin mevcut olduğu, bunlardan ilkinin, (davacı) Y. MDF'nin Şubat 2019 itibariyle fiilen tüm üretimini durdurması ve 24/05/2019 tarihli mahkeme kararı ile konkordato ilan etmesiyle halihazırda gerçekleştiği; ikinci kriterine ilişkin olarak, Y. MDF'ye konkordato sürecinde Y.lar Holding dışında başka bir teşebbüsün ortak olma, devralma ya da yatırım yapma girişiminde bulunup bulunmadığı hakkında bilgi talep edildiği, konkordato kesin mühlet süresi içerisinde Y. MDF tarafından birkaç yabancı grup ile görüşmeler yapıldığı ancak bu görüşmelerin olumsuz sonuçlandığı, an itibari ile Y. MDF ile ilgilenen hiçbir yerli yahut yabancı yatırımcı bulunmadığının ifade edildiği, bu çerçevede ikinci kriterin de sağlandığı; üçüncü kriterine ilişkin olarak, bildirim formunda işlemin ekonomik gerçekçesinin konkordato sürecine girmiş ve halihazırda hiçbir üretim faaliyeti yürütmeyen ve dolayısıyla işçi alacaklarını, vergi borçlarını, finansal kurumlara ve kuruluşlara olan yükümlülüklerini karşılamayan bir teşebbüsün

bir kısım mal varlıklarının satın alınması olduğu ve işlemin ülke ekonomisi ticari ve sosyal yaşantısında olumlu etkiler doğuracağını ifade edildiği, ayrıca planlanan işlem neticesinde alacakları ödenmeyen işçilerin bu sayede haklarını alabileceği, vergi ve SGK borçlarının ödenme imkanının doğacağı, halihazırda atıl vaziyette bulunan makinelerin/ teçhizatın ve tesislerin tekrar faal olabileceği, alacakları ödenmeyen ve sayısı 250'den fazla olan alacaklının varlık satışından gelecek nakit ile alacaklarının ve bankalara olan batık kredi borçlarının ödenebileceği, atıl durumda bulunan tesislerin tekrar faaliyete geçmesi ile birlikte istihdam sağlanabileceğinin belirtildiği, batan teşebbüs savunmasına sığınma ve dolayısıyla Kanun hükmünü dolanma yolunun açılması riski karşısında, batan teşebbüsün borç yapısının ve borçlanma sürecinin dikkatle incelenmesinin gerektiği, bu kapsamda Y.lar Holding'in Y. MDF'nin alacaklısı olmadığı, (davalı) Y. E.'nin yedi alacaklı grubundan biri olan "Kefalet/Ödünç/Hizmet Sözleşmesi Alacaklıları" arasında olduğu, Y. E.'nin 31/07/2020 tarihi itibarıyla Y. MDF'den alacağının bulunduğu ifade edildiği ancak Y. Holding'in kârlı olan bir işletmeyi batan teşebbüs savunmasını kullanarak devralabilmek amacıyla özellikle borçlandırdığına ve dolayısıyla işlemin muvazaalı olduğuna dair herhangi bir kanıt ulaşılmadığı, bildirim konusu işlemin pazarda rekabetin kısıtlanması sonucunu doğurmayacağı kanaatine ulaşıldığı, bildirim konu işlem sonucunda 4054 sayılı Kanununun 7. maddesi kapsamında etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmayacağı gerekçeleriyle işleme izin verildiği tespit edilmiştir.

Yine konkordato dosyasındaki bilgi ve belgelere göre, davacı şirketin Yönetim Kurulu, A. Y. (Başkan), S. Y. (Başkan Yardımcısı), S. H. M. (Üye), M. T. (Üye), H. E. D. (Üye) isimli kişilerden oluşmakta olup, bu kişilerin yukarıda belirtilen Genel Kurul Toplantısı ile aynı gün

13/09/2020 tarihinde bir Yönetim Kurulu Toplantısı yaptığı, bu toplantıda, dava konusu taşınmaz ve taşınır malların da içinde bulunduğu şirket mal varlıklarının konkordato komiserleri tarafından atanan bilirkişilerden alınan raporlar doğrultusunda belirlenecek rayiç bedellerden az olmamak üzere satılmasına

karar verildiği, bunun ardından ise 14/09/2020 tarihinde davacı ve davalı şirketlerle birlikte Konkordato Komiserlerinin de imzasını taşıyan, yukarıda belirtilen Rekabet Kurulunun izin kararı ve taraflar arasında konkordato prosedürü çerçevesinde devam eden görüşmeler gereğince bir “Çerçeve Sözleşme”nin imzalandığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca davacı ve davalı şirket arasında, davacı ve davalı şirketlerin kaşe ve imzası ile birlikte davacı şirketin yukarıda isimleri belirtilen Yönetim Kurulu üyelerinin tamamının imzasını taşıyan bir 21/02/2022 tarihli bir “Sözleşme”nin imzalandığı, Sözleşme’nin konusunun ise “U. Mah. C. Cad. No: 43 .../ ...” adresinde kurulu bulunan fabrika binası, idari bina müstemilatları, makine hatları, möbeller, malzemeler, alet edevatlar, araçlar, gereçler, tamamlayıcı malzemeler ve her nevi cihazlar ile Y. Sunta’ya ait ...’deki tüm taşınmazların satış ve devrine ilişkin olduğu, 982.346.712,62 TL + KDV olarak belirlenen satış bedelinin ödeme zaman ve şeklinin kararlaştırıldığı görülmektedir.

Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülünmüş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. (TMK. 47/1). Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler. (TMK. 48/1). Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar. (TMK. 49/1). Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. (TMK. 50/1). Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. (TMK. 50/2).

Bu hükümlerin sonucu olarak tüzel kişiler ortaklarının kişiliğinden bağımsız hukukça tanınan kişiliğe sahip olup hak ve borçlara ehil olduğu kadar, bunlarla ilgili hukuksal işlemleri de yapabilir. Somut olayda davacı şirket, yukarıda açıklanan hükümler kapsamında müstakilen tüzel kişiliği ve bunun sonucu olarak fiil ehliyetini haizdir. Buradaki temel uyumsuzluk konularından biri, davacı şirket adına dava konusu taşınır ve taşınmaz malların devir işlemlerini gerçekleştiren davacı şirket temsilcisi A. Y.’ın işlem sırasında fiil ehliyetinin bulunmamasının yapılan devir

işlemlerinin sıhhatine bir hanel getirip getirmeyeceği noktasında toplanmaktadır.

4721 sayılı TMK'nun 15. maddesine göre "Kanunda gösterilen ayrıık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukuki sonuç doğurmaz." Buna göre, kural olarak tam ehliyetsizlerin hukuki işlemleri hükümsüz ise de, bu kuralın istisnaları da mevcuttur. Bunlardan biri TMK'nun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılmaması ilkesidir. Buna göre "Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorundadır. - Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz." TMK'nun 2. maddesi çerçevesinde 15. maddenin değerlendirilmesine geçmeden önce, aynı Yasanın 1/1. maddesi uyarınca anılan hükmün getirilmesindeki asıl gayenin ne olduğunun açıklanmasında fayda görölmektedir.

Kanun, tam ehliyetsizlerin yaptıkları hukuki işlemleri batıl sayarken, bu gibi kimseleri korumak, kendi menfaatlerine aykırı işlemleri yapmak, üçüncü kişilerce sömürölmelerine engel olmak amacını gütmüştür. Bu tehlikenin ortadan kalktığı, normal zekâlı bir insanla eşdeğer tarzda hareket ettiği durumlarda, hukuki muamelenin hükümsüzlüğünü ileri sürmek hakkın kötüye kullanılması olacaktır ki, kanun bunu himaye etmez. 09.03.1955 tarih 1954/22 Esas, 1955/2 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da belirtildiği gibi, mümeyyiz olmayan kimse temyiz kudretini haiz olsa idi aynı surette hareket edecek, yani normal zekalı bir insan dahi aynı tarzda muamelede bulunabilecek idi ise, ehliyetsiz olduğundan bahisle muamelenin hükümsüzlüğünü ileri sürememelidir.

Tam ehliyetsizlere ilişkin TMK'nın 15. maddesi hükmüne getirilen ikinci sınırlama, TBK 65. (818 sayılı BK 54.) maddesi hükmüdür. Belirtilen Yasa hükmüne göre "Hakkaniyet gerektiriyorsa; hakim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir." TBK'nın 114/2. maddesi yollaması ile akde aykırılık hallerinde de uygulaması mümkün olan TBK'nın 65. maddesi uyarınca, hakkaniyet elverdiği takdirde tam ehliyetsiz olan kişi, diğer tarafın batıl hukuki işleminin hüküm

ifade ettiğine güveni nedeni ile doğan zarardan sorumludur. Öte yandan TMK'nın 452/2. maddesinde; "Vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetini haiz olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış olması halinde, onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olacağı" öngörülmüştür. Buna göre, kendisini ehil bir kişi gibi gösterip hukuki işlem yapan ve bu suretle karşı tarafı zarara uğratan ehliyetsiz kişinin bu zarardan sorumlu olacağı da kabul edilmelidir. (Örn: Y.11.HD. 20.12.2016 T. 2016/1253 E - 2016/9709 K.).

Buraya kadar yapılan açıklama ve tespitler neticesinde; her ne kadar davacı şirket temsilcisi A. Y. tapudaki devir işlemleri sırasında fiil ehliyetini haiz değil ise de, esasen bu kişinin gerek şirketin Genel Kurulu gerekse Yönetim Kurulu tarafından alınan kararlar ve Rekabet Kurulundan alınan izin doğrultusunda söz konusu devir işlemlerini gerçekleştirdiği açık olup,

09.03.1955 tarih 1954/22 Esas ve 1955/2 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında öngörülen "mümeyyiz olmayan kimse temyiz kudretini haiz olsa idi aynı surette hareket edeceği yani normal zekalı bir insanın dahi aynı tarzda muamelede bulunabileceği" kriterinin somut olay yönünden gerçekleşmiş olduğu, davacı şirketin tamamen kendi aldığı kararlar doğrultusunda işlem yapan yetkili temsilcisinin yaptığı işlemin, temsilcinin işlem sırasındaki ehliyetsizliği nedeniyle geçersiz olduğunu ileri sürmesinin TMK'nun 2. maddesinde düzenlenen "dürüst davranma" ilkesi ile bağdaşmadığı kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla, ilk derece mahkemesinin devir işlemlerini gerçekleştiren şirket temsilcisi A. Y.'ın fiil ehliyetinin bulunmadığı ve bunun sonucu olarak dava konusu taşınır ve taşınmaz mal devirlerinin ehliyetsizlik nedeniyle geçersiz olduğuna ilişkin gerekçesi isabetli bulunmamıştır. Bu itibarla, davalı vekilinin bu yönlerde ilişkin istinaf nedenleri uygun bulunmuştur.

Davacı şirketin dayandığı diğer hukuksal neden ise gabin (aşırı yaralanma) iddiasına ilişkindir. Mahkemece ehliyetsizlik nedeniyle devir işlemlerinin geçersiz olduğunun kabul edilmesinden ötürü gabin iddiası yönünden herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

Sözleşmenin aşırı yararlanma (gabin) nedeniyle illetli olduğunun kabulü için edim ve karşı edim arasındaki oransızlığın, taraflardan birinin, diğerinin şahsında mevcut özel bir durumu bilerek istismar etmesi, sömürmesi sonucu oluşması gerekir. Dar ve zor durumda kalmaları nedeniyle, sözleşme yapmaya, mallarını çok düşük bedel ile devretmeye sürüklenmiş kişileri korumak, zayıfı güçlüye ezdirmemek için hukukumuzda da düzenlemeler yapılmış 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 28. maddesi ile aynen; “Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.” hükmü getirilmiştir.

O halde, aşırı yararlanmadan (gabinden) söz edilebilmesi, objektif unsur olan edimler arasındaki aşırı oransızlık yanında, bir tarafın darda kalma, tecrübesizlik, düşüncesizlik (hafiflik) hallerinin bulunması, diğer yanın ise yararlanmak, sömürmek kastını taşımaması biçiminde iki subjektif unsurun dahi gerçekleşmesine bağlıdır. Gabinin varlığı zarar görene (sömürülene), sözleşme tarihinden itibaren bir yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirerek iptal davası açıp iddiasını her türlü delille kanıtlayarak ve verdiği geri isteme hakkı ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteme hakkı verir.

Hemen belirtmek gerekir ki, aşırı yararlanma davasında öncelikle edimler arasındaki, açık oransızlık üzerinde durulmalı, objektif unsur ispatlandığı takdirde zarar gördüğünü iddia edenin

kişiliği, yaşı, sağlık durumu, toplumdaki yeri, ekonomik gücü, psikolojik yapısı gibi maddi, manevi yönler yani sübjektif unsur derinliğine araştırılıp incelenmelidir. (Örn: Y.1.HD. 05/04/2023 T. 2022/4454 E. - 2023/2087 K.).

Tüm bu açıklamalardan sonra mahkemece yapılması gereken; gabin (aşırı yararlanma) iddiası yönünden gerekli tahkikatı yapmak, taraflarca süresi içinde ve usulüne uygun şekilde bildirilip de toplanmayan deliller varsa bunları eksiksiz şekilde toplamak ve gabin iddiası yönünden sunulan deliller çerçevesinde bir sonuca ulaşmaktan ibarettir.

Ayrıca kabule göre de, dava konusu taşınmazların bulunduğu “Ş. U.” ve “Ş. Ç.”, tapu kayıtlarına göre idari birim olarak “mahalle” olduğu halde, mahkeme kararının hüküm fıkrasında “mevki” ifadesinin kullanılması doğru olmamıştır.

Açıklanan nedenlerle; yukarıda belirtilen hususlara riayet edilmeden, eksik ve hatalı incelemeye dayalı olarak yazılı biçimde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, davalı vekilinin istinaf talebinin yukarıda açıklanan nedenlerle kabulüne, 6100 sayılı HMK’nun 353/1-a-6. maddesi gereğince hükmün kaldırılmasına, dosyanın Dairemiz kararına uygun şekilde yeniden bir karar verilmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilmesine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

HÜKÜM : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere,

1- Davalı vekilinin istinaf talebinin yukarıda açıklanan nedenlerle KABULÜNE, ... 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2023/239 Esas - 2024/528 Karar sayılı kararının 6100 sayılı HMK’nun 353/1-a-6. maddesi gereğince KALDIRILMASINA,

2- Dosyanın Dairemiz kararına uygun şekilde yeniden bir karar verilmek üzere ilk derece mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

3- İstinafa başvuran davalı tarafından yatırılan istinaf maktu ve nispi karar harçlarının talep halinde ilk derece mahkemesince yatırıma iadesine,

4- İstinaf incelemesi duruşmalı olarak yapılmadığından vekalet ücreti takdirine yer olmadığına,

5- İstinafa başvuran davalı tarafından karşılanan istinaf yargılama giderlerinin ilk derece mahkemesince yeniden verilecek kararda dikkate alınmasına; yatırılan istinaf gider avansından varsa kalan kısmının karar kesinleştiğinde yatırıma iadesine,

6- Kararın kesin olduğu dikkate alınarak; karar tebliği, harç ve diğer işlemlerin ilk derece mahkemesince yerine getirilmesine,

Dair, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 6100 sayılı HMK'nun 353/1-a-6. maddesi gereğince KESİN olmak üzere oy birliği ile karar verildi. 11/09/2025

***TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU KARARLARI***

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANLIĞI KURUL KARARI

BaşvuruNumarası : 2024/2562
ToplantıTarihi/Sayısı : 18.09.2025/248
KararNumarası : 2025/620
Başvuran : İ.P.
BaşvuranVekili/Vasisi : -
Adres : -
MuhatapKurum/Kişi : A.B.K. (Kadıköy Eski...Noteri)
1-Av.İ.Y.2-Av.Z.E.
MuhatapVekili :
MuhatapAdres : -

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru; başvuranın 65 yaşından büyük olması nedeniyle noterde gerçekleştirileceği vekaletname çıkarma işleminde fiil ehliyeti-ne ilişkin sağlık raporu sunulması zorunluluğunun yaş temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 14/6/2024 tarihinde vekaletname tanzim ettirmek amacıyla Kadıköy ... Noterliğine gittiğini, görevli personel tarafından 65 yaş ve üstü kişilerin hukuki ehliyetlerini gösterir doktor raporu alması gerektiği gerekçesiyle işleminin yapılmadığını,

b. Kendisinin görevli personele; akıl sağlığının yerinde olduğunu, bir üniversitede aktif olarak Dekanlık görevini icra ettiğini, Sağlık Müdürlüğüne bağlı bir muayenehane işlettiğini, Profesör Doktor unvanına sahip olduğunu belirttiğini ve bunlara ilişkin belgeleri göstermesine rağmen işleminin yapılmadığını,

c. Konu ile ilgili olarak 30/6/2024 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden şikayet başvurusunda bulunduğunu, başvurusuna ilişkin olarak Türkiye Noterler Birliği Denetleme Kurulu Başkanlığı tarafından verilen 7/11/2024 tarihli cevap yazısında; “İşlem ilgisinin yaşlılık, hastalık veya dış görünüşü nedeniyle yeteneğinden şüphe edilmesi veya bu konuda ihbar ve şikayet bulunması durumunda temyiz kudretinin varlığının doktor raporuyla saptanması gerektiği, bu hususun değerlendirilmesinin Kanun ve Yönetmelik hükümleri gereğince noterin takdir ve yetkisi içerisinde bulunduğu, (...) bu bağlamda, Noterlik uygulamasında mevzuata aykırılık bulunmadığı” anlaşılmakla, Noterler Birliği tarafından yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verildiğini,

ç. İşleminin gerçekleştirilmemesinden sorumlu olan noter, imza yetkili başkatipli ile bankodaki görevliden şikayetçi olduğunu belirtmekte ve yalnızca yaşından dolayı noterlik işleminin yapılmayarak kendisinden sağlık raporu talep edilmesinin yaş temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

3. Başvuranın iddiaları hakkında Kadıköy ... Noterliğinden yazılı görüşü talep edilmiştir. Kadıköy ... Noterliği tarafından gönderilen 18/12/2024 tarihli cevabi yazıda; başvuruya konu işlemin gerçekleştiği tarihte A.B.K.’nin Noter olarak görev yaptığı ve K.’nin 9/9/2024 tarihinde emekliye ayrıldığı belirtilmiştir.

4. Bunun üzerine, Kadıköy Eski ... Noteri A.B.K.’dan 24/12/2024 tarihli yazıyla yazılı görüşü talep edilmiştir. Kadıköy Eski ... Noteri, 7/1/2025 tarihinde sunduğu görüş yazısında;

a. Kadıköy ... Noterliğinden 9/9/2024 tarihinde 65 yaşını doldurmuş olması nedeniyle emekliye ayrıldığını,

b. İşlem esnasında Noterlikte olmadığını, bu durumun başvuranın dilekçesinde de yer aldığını, buna rağmen Noterlikte görevli personelin söz ve davranışlarından dolayı kendisinin sorumlu tutulduğunu,

c. Noterliği döneminde başvuranın iddia ettiği gibi 65 yaş ve üzeri tüm vatandaşlardan sağlık raporu istenmesi yönünde bir talimatının olmadığını,

ç. 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 72'nci maddesi gereğince akıl sağlığı için ilgililerden rapor talep edilmesinin her yaş için mümkün olduğunu ve yasal yükümlülükten kaynaklandığını, zira Türkiye Noterler Birliği Denetleme Kurulu Başkanlığının 7/11/2024 tarihli yazısında da söz konusu durumun vurgulandığını,

d. Noterlik Kanunu gereğince gerek görüldüğü takdirde, ilgiliden rapor istenmesinin kişinin hukuki menfaatini ve hukuki güvenliğini korumaya yönelik olduğunu, yaş temelinde ayrımcılık teşkil etmediğini,

e. Bir kısım yöneticilerin ve serbest meslek mensuplarının belli bir yaşın üzerinde dahi çalışabiliyor olmalarının tıbbi gerçekleri yok saymayacağını, 65 yaşın noterlik ve noter personeli dahil pek çok kurumda ve kamu kurumlarında emeklilik yaşı olarak kabul edildiğini, her 65 yaş üzerindeki kişiden rapor talep etmediklerini fakat ilgilinin ehil olup olmadığından özenle emin olmaya çalıştıklarını, bu uygulamanın ilgiliyi korumanın yanında hukuki ihtilafı azaltmaya yönelik olduğunu ifade etmektedir.

5. Muhatabın yazılı görüşü 7201 sayılı Tebligat Kanunu gereğince usulüne uygun olarak 31/1/2025 tarihinde başvurana iletilmiştir. Başvuran muhatabın iddialarına karşılık yasal süre içerisinde sunduğu cevap yazısında özetle;

a. Noterin, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı Noterlik Kanunu'nun 162'nci maddesi gereğince sorumlu olduğunu,

b. Noterlikteki işleminin yalnızca 65 yaşının üzerinde olması nedeniyle yapılmadığını, bunun dışında yaşlılığı nedeniyle yeteneğinden şüphe edildiğine dair herhangi bir gerekçenin tarafına sunulmadığını,

c. Noterin doktor raporu isteyebilmesinin mutlak yetki değil bağlı yetki olduğunu, Noterlik Kanunu gereğince Noterin ilgilinin yeteneği hakkında kanı sahibi olması gerektiğini, mevcut olayda ise Noter yetkililerinin kendisi hakkında nasıl ve ne tür bir kanı sahibi olduklarını beyan edemediklerini,

ç. Noterin savunmasının soyut iddialara dayandığını, somut herhangi bir belgeyle desteklenemediğini ve dilekçesi doğrultusunda gerekli işlemlerin yapılmasını talep etmektedir.

6. Başvuru konusu uyuşmazlığın açıklığa kavuşturulabilmesi amacıyla Türkiye Noterler Birliğinden 20/2/2025 tarihli ve ... sayılı yazıyla başvuru konusu işleme ilişkin görüşü istenmiştir. Türkiye Noterler Birliği 5/3/2025 tarihli ve ... sayılı görüş yazısında özetle;

a. Noterlik Kanunu'nun 91'inci maddesi uyarınca; Noterin ilgili-nin yeteneği hakkında bir kanı sahibi olması gerektiği, temyiz kudretine sahip bulunan ve işlemin niteliğine göre gerekli yaşa girdiği anlaşılan herkesin hukuki işlemleri yapmaya ehil olup, bu yaşın resmi belgeyle saptandığı, ilgilinin yaşlılık, hastalık veya dış görünüşü itibariyle yeteneğinden şüphe edilmesi veya bu konuda ihbar ve şikâyet bulunması hallerinde temyiz kudretinin varlığının doktor raporuyla saptandığı,

b. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü-nün, 19/3/2003 tarihli ve ... sayılı yazıyla Türkiye Noterler Birliğine gönderdiği, 229. Yüksek Sağlık Şurası'nın 20-21/2/2003 tarihli toplantısında alınan kararda; ülkemizde akli meleke (hukuki işlem yapma ehliyeti) raporlarının düzenlenmesi ile ilgili olarak uygulamada karşılaşılan bazı tereddütlerin genel olarak değerlendirildiği, 65 yaşın üstündeki kişilerin yapacakları hukuki işlemler ile ilgili olarak herkesten sağlık raporu istenmesi ve bunun rutin hale getirilmesinin, bu yaşın üzerindeki kişilere yönelik haysiyet kırıcı, ayırıcı bir uygulama olarak görüldüğü, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 21'inci maddesiyle yaş nedeniyle ayrımcılığın yasaklandığı, ayrıca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "*ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergen kişinin fiil ehliyetinin olduğu*" genel kaidesini getirdiği, bunun aksini iddia edenin iddiasını ispat ile yükümlü bulunduğu, bu nedenle, tüm yaşlılardan istenilerek bu kişileri ek külfetlerle yormamak için, yalnızca yapılacak hukuki işlemle ilgili olarak işlemin yapıldığı anda kişinin işlem yapma ehliyeti veya akli melekесinin yerinde olmadığından ciddi şüphe duyulması ve/veya bu yolda bir iddia ve şikâyetin bulunması halinde doktor raporu istenmesinin uygun olduğuna oybirliğiyle karar verildiği,

c. Söz konusu kararın Türkiye Noterler Birliği Yönetim Kurulunun 17/4/2003 tarihli toplantısında görüşüldüğü ve alınan karar doğrultusunda işlem yapılmasına karar verildiği, bu doğrultuda

Türkiye Noterler Birliğine ait Birleştirilmiş (2) sayılı Genelge'yle; 65 yaşından büyük olması gerekçe gösterilerek kişilerden doğrudan rapor istenmesi uygulamasının doğru olmadığı, 65 yaşından küçük olsa dahi, ilgilinin işlem yapma ehliyeti ya da akli melekelerinin yerinde olmadığına yapılan görüşme sonucu ciddi bir şüphe duyulması ya da bu hususta ihbar/şikayet/iddia bulunması halinde buna ilişkin doktor muayenesi ve raporunun istenmesinin gerektiği hususlarında tüm Noterliklere duyuru yapıldığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir: "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürllüleri, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*"

8. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48'inci maddesi şöyledir: "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. (...)*"

9. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"d) *Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi*" ifade eder.

10. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir: "(1) *Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.*

(2) *Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.*

(3) *Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*

(4) *Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”*

11. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.

(2) Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder.”

12. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

13. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “*ayrımcılık*

yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu” düzenlenmiştir.

14. 6701 sayılı Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmesi hâlinde Kuruma başvuru yapabilir. Ancak Kurum telifisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan da başvuruları kabul edebilir.” hükmü yer almaktadır. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden yaş temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvuran, muhatap Kadıköy ... Noterliğinin başvuru konusu teşkil eden uygulaması hakkında CİMER üzerinden yaptığı şikayet başvurusuna ilişkin belgeleri dosyaya eklemiştir. Bu kapsamda; başvuranın ayrımcılık yasağının ihlali niteliğinde olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesi için muhataba başvurduğu anlaşıldığından başvurunun esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu sonucuna varılmıştır.

16. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyanname’sinin (İHEB) 2’nci maddesi şöyledir: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya

başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.” BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 2'nci maddesine göre *“Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.”* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise *“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”*

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak şeklinde tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). AİHM'e göre, farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye sahip değilse yani meşru bir amaç gütmüyorsa veya muamele kapsamında kullanılan araçlar ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmuyorsa ayrımcı bir nitelik kazanmaktadır (AİHM, *Mazurek/Fransa*, B. No: 34406/97,1/5/2020, para. 48).

18. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaçla dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58).

19. Anayasa'nın 10'uncu maddesi ve 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde, kişilerin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit muamele görme hakkı güvence altına alınırken, 6701 sayılı Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaklanmıştır.

20. Başvuruya konu olayda başvuran; vekaletname tanzim ettirmek amacıyla Kadıköy ... Noterliğine gittiğini, görevli personel tarafından 65 yaş ve üstü kişilerin hukuki ehliyetlerini gösterir doktor raporu alması gerektiği gerekçesiyle işleminin yapılmadığını, bu nedenle yaş temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

21. Avrupa Sosyal Şartı'na göre devletlerin, yaşlıların mümkün olduğu kadar uzun süre toplumun aktif üyesi olarak kalmasını ve bağımsız yaşamlar sürmelerini sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Yaşlılara karşı ayrımcılık, yaşlı bireylerin insan haklarından yararlanmalarının önünde önemli kişisel, sosyal ve toplumsal boyutlarda onların değerini düşürmeye, yetkinliklerini ve fırsatlarını azaltmaya yönelik varsayımlara dayalı olarak ortaya çıkması nedeniyle insan haklarının eşitlik, evrensellik, saygınlık ve özerklik değerleriyle bağdaşmayan bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Nasıl ortaya çıktığına bağlı olarak ayrımcılığa uğramama, kanun önünde eşitlik, çalışma, sosyal ve kültürel yaşama katılım hakları dâhil olmak üzere kanunlarla güvence altına alınan insan haklarının ihlalidir. En kötü durumda yaşlılara karşı ayrımcılık, yaşlı istismarına yol açıp yaşlı bireylerin durumu içselleştirerek maruz kaldıkları insan hakkı ihlallerini bildirme olasılıklarını azaltma riskini içerdiğinden yaşlılara karşı ayrımcılığın tüm boyutlarıyla ele alınması önem arz etmektedir (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Yaşlı Hakları Raporu, Ankara, 2022, s. 69).

22. Yaşa dayalı ayrımcılık salt belli bir yaş eşiğinin üstünde olması nedeniyle yaşlı olarak kabul edilen veya yaşlı olarak algılanan bireylere yönelik olumlu ya da olumsuz ön yargı, kalıp yargı ve ayrımcılık olarak tanımlanmaktadır (Council of Europe, *Against Ageism and Towards Active Social Citizenship for Older Persons*,

2021, s. 20). Bir ayrımcılık türü olarak yaş ayrımcılığının “a) Yaşlılara, yaşlılık ve yaşlanma sürecine karşı ön yargılı tutumlar, b) Özellikle istihdamda ve diğer sosyal rollerde yaşlılara yönelik ayrımcı uygulamalar, c) Genellikle art niyetli olmayan, yaşlılarla ilgili basmakalıp inançları sürdüren, yaşlıların yaşam memnuniyetini sağlayan fırsatları azaltan ve yaşlıların saygınlıklarına zarar veren kurumsal uygulamalar ve politikalar” olmak üzere birbiriyle ilişkili üç yönü bulunmaktadır (TİHEK, Yaşlı Hakları Raporu, s.75).

23. BM Genel Kurulunun 16/12/1991 tarihli ve 46/91 sayılı kararı ile yaşlıların bağımsızlığını, katılımını, bakımını, kendilerini gerçekleştirmesini ve onurunu sağlayarak yaşlıların haklarını koruyacak hükümet programlarının geliştirilmesine rehberlik edecek ve teşvik edecek yaşam kalitesi standartlarına ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Bu kapsamda “saygınlık/insan onuruna yaraşır yaşam” ilkesi; yaşlı bireylerin onurlu ve güvenli bir biçimde yaşayabilmelerini; sömürüden, fiziksel veya psikolojik istismardan uzak olmalarını; yaş, cinsiyet, ırk, etnik köken, engellilik veya başka bir nedene bakılmaksızın eşit muamele görmelerini ifade etmektedir (United Nations, Principles for Older Persons, General Assembly resolution 46/91 of 16 December 1991).

24. Yaşlılığın bunama ile denk görülmesi, yaşlı bireylerin bağımlı ve bakıma muhtaç olduğu gibi toplumda yerleşmiş algı ve kanaatler, bu kişilerin muhatap alınmamaları ve sosyal hayattan dışlanmaları gibi sonuçlara neden olmaktadır. Nitekim yaşlı bireylerin kişisel, sosyal ve toplumsal alanlarda yetkinliklerini ve fırsatlarını azaltmaya yönelik varsayımlara dayalı olarak ortaya çıkan bu ayrımcılık insan haklarının eşitlik, evrensellik, saygınlık ve özerklik değerleriyle çelişmektedir.

25. Yaşlılardan farklılıkları olmayan bireyler olarak söz edilmesi, yaşlanma sürecinin çoklu benzersiz deneyimler olarak algılanmaması, yaşlılık döneminin çeşitli ve heterojen durumları ile değil tek tip bir yaşam dönemi olarak nitelendirilmesi yaşlı ayrımcılığının göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle bireyler arası farklılıklar ihmal edilerek yaşlılar, yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin kalıp yargılarla oluşturulan bu zihniyet “yaşlı ayrımcılığı” olarak adlandırılmaktadır.

26. Ulusal ve uluslararası mevzuat ve içtihatlar kapsamında yaş temelinde ayrımcılık objektif ve makul bir gerekçe olmaksızın yapılan herhangi bir farklı muamele olarak nitelendirilebilir. Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, “*muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse*” ya da “*meşru bir amaç*” izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık*, B. No. 9214/80; 9473/81; 9474/81, 25/05/1985, para. 72) Bu kapsamda başvuru konusu olayda ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken ilk olarak başvuranda, ayrımcılığa yol açtığı öne sürülen temyiz kudretinin varlığına ilişkin doktor raporu istenmesinin objektif ve makul bir gerekçe ya da meşru bir amaç taşıyıp taşımadığı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

27. Somut olayda muhatap Kadıköy Eski ... Noteri, sunduğu yazılı görüşünde; işlem esnasında Noterlikte olmadığını, bu durumun başvuranın dilekçesinde de yer aldığını, buna rağmen Noterlikte görevli personelin söz ve davranışlarından dolayı kendisinin sorumlu tutulduğunu, Noterliği döneminde başvuranın iddia ettiği gibi tüm 65 yaş ve üzeri vatandaşlardan sağlık raporu istenmesi yönünde bir talimatının olmadığını, Noterlik Kanunu'nun 72'nci maddesi gereğince akıl sağlığı için ilgililerden rapor talep edilmesinin her yaş için mümkün olduğunu ve yasal yükümlülükten kaynaklandığını, Noterlik Kanunu gereğince gerek görüldüğü takdirde, ilgiliden rapor istenmesinin kişinin hukuki menfaatini ve hukuki güvenliğini korumaya yönelik olduğunu, bir kısım yöneticilerin ve serbest meslek mensuplarının belli bir yaşın üzerinde dahi çalışabiliyor olmalarının tıbbi gerçekleri yok saymayacağını, 65 yaşın noterlik ve noter personeli dahil pek çok kurumda ve kamu kurumlarında emeklilik yaşı olarak kabul edildiğini, her 65 yaş ve üzerindeki kişiden rapor talep etmediklerini fakat ilgilinin ehil olup olmadığından özenle emin olmaya çalıştıklarını, bu uygulamanın ilgiliyi korumanın yanında hukuki ihtilafı azaltmaya yönelik olduğunu ifade etmektedir.

28. Öncelikle noterlerin, noterlik işlemlerinden doğan sorumlulukları üzerine bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Noterlik Kanunu'nun "Noterlik mesleği" başlıklı 1'inci maddesine göre "Noterlik bir kamu hizmetidir. Noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve kanunlarla verilen başka görevleri yaparlar." Buna göre noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek amacıyla hukuki işlemleri belgelendirerek resmiyet kazandıran ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmekle yetkili kamu hizmeti yürüten kişilerdir. Kanun'un "Dairenin niteliği ve kiralanması" başlıklı 40'inci maddesine göre noterlik dairesinin resmi daire sayıldığı, dairenin kiralanmasının ve her türlü giderinin notere ait olduğu vurgulanmaktadır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 30/9/2024 tarihli ve 2024/2028 Esas, 2024/2658 Karar sayılı Kararında da "(...) Ne var ki, noterlik dairesinin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bu nedenle tüzel kişiliği bulunmayan noterliğe husumet yöneltilmeyeceğinden açılan davada gerçek temsilci durumundaki notere davanın yöneltilmesinin usule uygun olduğu anlaşılmaktadır (...)" değerlendirmesinde bulunulmuştur. Bu çerçevede, noterlik dairesinin kamu tüzel kişiliği bulunmamakta ve kişilerin noterlik işlemlerinden doğan zararlarını gidermekle noterler sorumlu tutulmaktadır. Mezkûr Kanun'un "Noterlerin hukuki sorumlulukları" başlıklı 162'nci maddesine göre ise "Stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar." Dolayısıyla muhatap her ne kadar işlem esnasında Noterlikte bulunmadığını, bu nedenle görevli personelin söz ve davranışlarından sorumlu olmadığını iddia etse de yasal düzenleme gereği Noterlikte görevli personelin iş ve işlemlerinden dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumluluğunun bulunduğu değerlendirilmiştir.

29. Muhatap, yasal düzenleme gereği akıl sağlığı için ilgililerden rapor talep edilmesinin her yaş için mümkün olduğunu, gerek görüldüğü takdirde ilgiliden rapor istenmesinin kişinin hukuki menfaatini ve hukuki güvenliğini korumaya yönelik olduğunu, her 65 yaş ve üzerindeki kişiden rapor talep etmediklerini fakat ilgilinin ehil olup olmadığından özenle emin olmaya çalıştıklarını, bu uygu-

lamanın ilgiliyi korumanın yanında hukuki ihtilafı azaltmaya yönelik olduğunu ifade etmektedir.

30. Noterlik Kanunu'nun "Noterlik İşlemlerinde Uyulması Gerekli Genel Hükümler" başlıklı 1'inci Bölümünde yer alan 72'nci maddesine göre; "Noterler, ilgililerin istemi üzerine, hukuki işlemleri belgelendirirler. Belgelendirme, bu kısım hükümleri ile diğer kanunlar ve yönetmelikte gösterilen şekilde yapılır. İlgili, belgelendirme isteminde bulunan kişidir. Noter, iş yaptıracak kimse-lerin kimlik, adres ve yeteneğini ve gerçek isteklerini tamamen öğrenmekle yükümlüdür." 13/7/1976 tarihli ve 15645 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Noterlik Kanunu Yönetmeliği'nin "Yeteneğin Tespiti" başlıklı 91'inci maddesine göre "Noterin ilgilinin yeteneği hakkında bir kanı sahibi olması gereklidir. (...) İlgilinin yaşlılık, hastalık veya dış görünüşü itibariyle yeteneğinden şüphe edilmesi veya bu konuda ihbar ve şikâyet bulunması hallerinde temyiz kudretinin varlığı doktor raporu ile saptanır (...) Hukuki işlerin belgelendirilmesi anında ilgili iradesini serbestçe ve kendi isteğine uygun olarak beyan etmelidir. Beyanın tam ve eksiksiz olarak yazılması gereklidir. Yapılan işlemin niteliğine göre gerekli soruların sorularak işlemin sonucu hakkında ilgiliye açıklama yapılması gereklidir." Bununla birlikte Noterlik Kanunu'nun 1'nci maddesinde belirtildiği üzere mesleğinin kamu hizmeti niteliğinin bulunması, noterlerin hukuki güvenliği sağlamakla yükümlü olması ve noterlerin anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirmekle görevli olması göz önüne alındığında noterler tarafından kişilerin yaşlılığı, hastalığı veya fiziki durumu nedeniyle yeteneğinden şüphe edilmesi durumunda sağlık raporu talep edilmesinin hukuki güvenliği temin etmek amacıyla öngörül- düğü ve mevzuata uygunluğun sağlanması hedeflendiği için meşru bir amaca dayandığı değerlendirilmiştir.

31. Bununla beraber belirtmek gerekir ki bir müdahale meşru bir amaç taşıyor olsa dahi bu müdahalenin demokratik siyasal toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için orantılı da olması gerekmektedir. Orantılılık; amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını ve ulaşılmak istenen amaç ile başvuru olan tedbir arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamasını ifade etmektedir. Orantılılık; ölçülülük ilkesinin elverişlilik ve gereklilik dâhil

olmak üzere üç alt ilkesinden birisini oluşturmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, Ömer Kılınç, B. No: 2018/30695, 29/9/2021, para. 86). Orantılılık, kamu yararının korunması ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin bireyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı, dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle kişiye aşırı ve orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir (AYM, Ömer Kılınç, para. 88. ;AYM, Ali Diren, B. No: 2015/13108, 18/4/2018, para. 61).

32. 13/7/1976 tarihli ve 15645 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Noterlik Kanunu Yönetmeliği’ne göre, noterde işlem yapmak isteyen kişinin fiil ehliyetinin olup olmadığının değerlendirilmesi öncelikle hukuki işlemi düzenleyen kişiler, yani noterler tarafından yapılmalıdır. Kişinin yaşlılığı, hastalığı veya dış görünüşü nedeniyle akıl sağlığı hakkında bir şüphe oluşması durumunda sağlık raporu istenebilecektir. Somut olayda başvuran, işlem yapmak istediği noterlikte, kendisinin akıl sağlığına ilişkin herhangi bir ön değerlendirme yapılmaksızın yalnızca yaşlılığı gerekçe gösterilerek rapor talep edildiğini iddia etmektedir. Muhatap noterlik tarafından sunulan görüş yazısında ise; başvuranın fiil ehliyetinin varlığından neden şüphe duyulduğuna veya hangi davranışlarının bu yönde kuşku doğurduğuna dair somut bir gerekçeye yer verilmemiştir. Buna karşın, muhatap tarafından sunulan yazılı görüşte; fiil ehliyetinin tespitine yönelik rapor talebinin, yalnızca hukuki güvenliği sağlamak amacıyla değil aynı zamanda doğabilecek hukuki ihtilafları önlemeye yönelik olduğu şeklinde gerekçelere yer verildiği görülmektedir. Ancak, noterlik işlemlerinde, yalnızca hukuki güvenliği sağlamak ve ileride doğabilecek ihtilaflarda noterin sorumluluktan kurtulmasını temin etmek amacıyla; belli bir yaş eşliğinin üstündeki kişilerden bireysel değerlendirme

yapılmaksızın rapor talep edilmesinin yaşlı bireyleri tek tipleştiren, özerkliklerini ihlal eden ve yeterliliklerini sorgulayan bir tutumun ortaya çıkmasına yol açacağı değerlendirilmektedir.

33. AİHM, ayrımcılık iddiasında bulunan başvurucunun kendisine farklı muamelede bulunulduğunu Mahkeme önünde göstermesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrımcılığın Mahkeme önünde ispat edilmiş sayılması için başvurucu tarafından ileri sürülen deliller ve somut olayın özelliklerinin muamelede farklılığın olduğuna ilişkin makul şüphenin ötesinde bir ispat oluşturması gerekmektedir. Mahkeme'ye göre Sözleşme'nin gerektirdiği ispat standardı, makul şüphenin ötesindeki ispattır (AİHM, *Velikova/Bulgaristan*, B. No: 41488/98, 18/5/1999, para. 92.). Nitekim 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 21'inci maddesine göre de başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir.

34. Somut olayda; başvuranın bir üniversitede Dekanlık görevini yürütmesi, Profesör Doktor unvanıyla ders vermeye devam etmesi, Sağlık Müdürlüğüne bağlı bir muayenehane işlettiğini beyan etmesi ve buna ilişkin belgeleri Noterlik personeline sunmasına rağmen, muhatap tarafından, başvuranın hangi hareketlerinin işlem yapma yetisi konusunda şüpheye sebebiyet verdiğiine ilişkin somut bir gerekçe gösterilmeksizin veya şüphe sebepleri tutanak altına alınmaksızın doktor raporu istenmesinin, noterliklerce belli bir yaşın üstündeki kişilerden ön değerlendirme yapılmadan rapor istenmesi uygulamasının bir uzantısı olduğu değerlendirilmiştir. Kaldı ki, başvuru konusu hakkında Türkiye Noterler Birliği tarafından sunulan görüş yazısında da 65 yaşından büyük olunması neden gösterilerek doğrudan rapor istenmesi uygulamasının doğru olmadığı, 65 yaşından küçük olsa dahi yapılan görüşme sonucu ilgilinin işlem yapma ehliyetinin ya da akli melekelerinin yerinde olmadığına dair ciddi bir şüphe duyulması ya da bu hususta ihbar/şikayet/iddia bulunması halinde buna ilişkin doktor muayenesi ve raporunun istenmesinin gerektiği hususlarında tüm Noterliklere duyuru yapıldığı ifade edilmiştir.

35. Noterlik mesleğinin kamu hizmeti niteliğinde olmasının ve noterlerin hukuki güvenliği sağlamakla yükümlü olmasının kabulü

ile birlikte kamu yararının korunması ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanması da gerekmektedir. Her ne kadar Noterlik Kanunu Yönetmeliği'nde, yaşlılığı nedeniyle hukuki işlem yeteneğinden şüphe edilen kişilerden sağlık raporu istenmesi, mevcut işlemin sıhhati ve hukuki güvenliğinin sağlanması amacıyla getirilmişse de Yönetmelik'te yer alan kıstaslar doğrultusunda, ön değerlendirmeye alınmaksızın başvurandan doktor raporu istenmesinin yaş temelinde ayrımcı bir uygulama teşkil ettiği, keyfi bir uygulama olduğu, başvurana orantısız bir külfet yüklediği, dolayısıyla yapılan uygulamanın orantılı ve ölçülü olmadığı değerlendirilmiştir.

36. Tüm bu açıklamalar birlikte ele alındığında; hukuki işlemlerde notere başvuran belirli bir yaş eşiğinin üstündeki bireylerden herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın sağlık raporu istenmesinin, bireyler için maddi ve manevi kayıplara sebebiyet vereceği, ilk olarak bireyin işleminin gerçekleştirilmemesi ile bu kaybın yaşanacağı, yaşlılığın bunama ile denk görülmesine ilişkin kalıp yargıların yaşlı bireylerin özerkliğine müdahale edilmesine, yetilerinin sorgulanmasına neden olacağı ve yaşlı olmalarına bağlı olarak ayrımcı ve haysiyet kırıcı travmatik bir sürece maruz bırakılacakları değerlendirilmektedir. Sonuç olarak yönetmelikle getirilen düzenleme meşru bir amaç taşısa da uygulamada makul bir denge gözetilmediğinden meşru amacın orantılı olmadığı, noterlerin bireylerin haklarını kısıtlayıcı eylemlerine ilişkin karineleri ortaya koyması gerekirken ayrımcılık yasağı ihlaline ilişkin makul bir gerekçe sunulmadığı kanaatiyle yaş temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

37. İhlalin etki ve sonucunun ağırlığı ile muhatabın ekonomik durumu ve hukuki konumu göz önünde bulundurularak ihlal konusu eylemle ilgili muhataba 100.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

- A.** Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,
B. Muhatap A.B.K. hakkında 100.000,00 TL (YüzBin TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,
C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 18/9/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
II. Başkan

Prof. Dr. Fahrettin ALTUN
Kurul Başkanı
(Görevli)

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
Av. Fatma ÇINAR
Kurul Üyesi
(Görevli)

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Melahat DEMİR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Evren BAŞAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Ömer ÇELEN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Tayyip UÇAR
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

UYGULAMADA AVUKAT

DİL VE HUKUK

Av. Atahan ÇAKMAKKAYA¹

İletişim bilimi açısından baktığımız zaman dil geniş anlamıyla en etkili ve belki de biricik olan, insanların duygu ve düşüncelerine bir başkasına aktarmaya hizmet eden etkili bağı yaratan unsurdur. Dili bu anlamıyla Türk Dil Kurumu Çevrimiçi sözlükte yer aldığı bilimsel tanımı ile “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemi; lisan” olarak ele alıyoruz. Yazılı ve görsel etmenlerin sistematik bir şekilde objektif kurallara göre belirlenmiş bir iletişim aracı olan dilin bu açıdan en genel mevcudiyetini kendini harfler, kelimeler, cümleler, paragraflar ve nihayetinde yazı olarak kendini arz eder. Yazının ortaya çıkışı ve geçmiş çağların birer söz öbekleri olarak gruplaşması ile (ki toplum bilimsel ve tarihsel süreçte grup, klan, kabile farklılaşması ile ortaya çıktığı üzere) farklı topluluklara ait farklı görsel ve yazılı etmenlerin bir araya gelmesi ile bugünkü modern dillerin doğuş süreci de başlamıştır. Göç hareketleri, deneysel unsurlara dayalı olarak kendini göstermiş olan ilk inançların metodolojik olarak yaygınlaşması, doğal kaynakların paylaşımı hususunda, kuraklık ve seller gibi doğal afetlerin de etkisi ile yaşanan görüş ve çıkar ayrılıkları ile netice olarak yaşanan çatışmalar dilin bir iletişim fenomeni olarak kendini gerçekleştirmesinin maddi sebepleri olarak ele alınabilir ki bu asli olarak etimolojinin konusudur ancak köken arayışları ve hukuk biliminde de kullanıldığı üzere amaçsal yorum metodu ile dil üzerine düşünmek bizi en vazgeçilmez ve güncel bir varlık olarak, inkar edilemez bir şekilde dilin gücü üzerine kesin bir kabule götürecektir. Pratik akılın ilkelere ile de hukuk profesyonelleri açısından dilin en güçlü ve etkili silah olduğu ön kabulünün de anlamı bu bakımından zihinlerimizde berraklaşacaktır.

1 Avukat, Bursa Barosu

Modern ulus devletlerin doğuşu ile ulusal düzeyde dil çalışmaları de yaygınlık kazanmıştır. Tarihsel bir örnek olarak buna bizim açımızdan verilebilecek ne güzel örnek, Atatürk Devrimleri'nin temel yapı taşlarından olan (ki bunun kanıtı olarak Mustafa Kemal ATA-TÜRK' ün Vasiyetnamesi' nde Türk Dil Kurumu Hakkında yer alan kısımlar gösterilebilir.) Dil Devrimidir. Tarihsel ve toplum bilimsel olarak dil devrimi ayrı bir yazının konusu teşkil etmekle birlikte ulus devletlerin ulusal dile ve ulusal dile verdiği önem bakımından etkili bir örneği teşkil etmektedir. Egemen Devlet İlkesi' ne göre her devletin dil pratiği ve dil ile ortak bilincin tarihsel olarak oluşması veya oluşturulması dilin sosyal etkisi bakımından gücünün göstergelerinden biridir. Erken dönem Amerikan Kıta tarihine baktığımız zaman ortak kader dil ile bir bütün olarak Amerikan Devletlerinin doğumunun başlangıcına zemin hazırlamıştır. Yakın dönem Avrupa tarihine baktığımız zaman ise gerek Birleşmiş Milletler' in kuruluşu ve gerekse de Avrupa Birliği'nin kuruluşu sırasında dil gene tarihsel ve toplumsal ve de politik arka planı ile önemli bir aracı olarak mevcudiyetini yadsınamaz bir şekilde göstermiştir. Günümüzde, Latincenin de Roma Devleti ve Pax Romana ile kurumsal olarak yerleşik etkisi sonucu Hint- Avrupa Dil Ailesi'ne ait modern Batı dillerinin etki alanının genişlemesi ile İngilizce, İspanyolca, Portekizce, Fransızca geniş bir coğrafyada kullanılmaktadır. Bu sürecin tarihsel arka planı bir başka disiplin olan siyaset biliminin ve siyasi tarihinin konusu teşkil etmekle birlikte tekrar etmek gerekirse hukuk profesyonelleri bakımından dilin önemine adeta fiili bir karine teşkil etmektedir.

Yabancı dillerin önemi Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşme ile her gün daha da artmaktadır. Soğuk Savaş süresince Amerikan ve Batı Demokrasileri tarafından etkili bir şekilde kullanılan dış politika stratejileri ve diplomasi ile bu bakımından İngilizcenin iletişimsel anlamda en etkili dil olarak karşımıza çıkmaktadır. İngiliz İmparatorluğu'nun siyasi ve tarihsel bakiyesi olmasının da bu olgunun vücuda gelmesinde önemli payı olduğu da bir gerçektir. Geç 18. Yüzyıl siyasi konjonktürü ile Birinci ve İkinci Dünya Savaşı ardından Kore Savaşı ve Soğuk Savaş gibi toplumsal olayların ve geniş anlamda olguların da İngilizcenin iletişimsel anlamda en etkili dillerden belki de en etkisi olmasında güçlü birer etmen olarak

yine karşımıza çıkmaktadır. Hukuk profesyonelleri olarak gerek Devletler Hukuk bakımında ve gerekse de ticari faaliyetlerin dijital devrim ile sınırsız bir fenomen olarak güncelliği Ticaret Hukuk bakımından ve gelişen teknoloji ile küçülen dünya gerçekliği karşısında aynı oranda değişen ve toplumun genel geçer normlarına aykırı davranışlar Ceza Hukuku bakımından, gerek yazılı kullanım, gerek sözel kullanım ve gerekse de farklı dilleri kullanmak suretiyle dilin kullanımı günümüz şartlarında adeta bir zorunluluk olarak karşımıza çıkarmaktadır. Hukuk Dilini, ulusal dilin yazılı ve sözlü imkanları ile sınırlamak yerine tarihsel bir miras olarak Roma Hukuk Dil olan Latince ve uygulama bağlamında hukuki ilişkilerin doğumu ve seyri bakımından sadece sosyolojik değil ama geniş anlamıyla kültürel derinliği de olan uluslararası ilişkiler kurmak ve geliştirmek bakımında tercih özgürlüğünü kısıtlayan ama bilimsel anlamda siyasi ve hukuki ilişkilerin Doğal Hukuk İlkelerine göre göre Platonist olarak insanlığın daha iyiye ulaşması için bir araç olarak her hukuk kişisini hayatında belirlemektedir. Amaçsal olarak tekrar tekrar baktığımız zaman pratik akılın ilkeleri ile de hukuk profesyonelleri açısından dilin en güçlü ve etkili silah olduğu ön kabulünün de anlamı bu bakımından zihinlerimizde bir kez daha berraklaşacaktır.

Bilgi Notu

**“CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI”NDAKİ
“ŞİKÂYET” KONUSUNDAKİ
YENİ HÜKÜMLERİN (m. 22-31)
DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ...**

Av. Talih UYAR¹

Geçtiğimiz günlerde, Adalet Bakanlığı tarafından kamuoyuna açıklanmış olan ‘CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI’nda² yer alan

1 İzmir Barosu Avukatlarından (Dokuz Eylül Ün. Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

2 İcra ve İflas Kanunumuzun ihtiyaç duyulan bazı maddelerinde değişiklik yapmak yerinde, bütün maddelerinin gözden geçirilerek yeni bir İcra ve İflas Kanunu hazırlama çalışmalarına 09.02.2015 tarihinde -yeni bir Bilim Komisyonu oluşturularak- başlanmış ve bu çalışma geçtiğimiz günlerde (Temmuz/2025 tarihinde) hazırlanan Taslağın –“Cebri İcra Kanunu Taslağı” başlığı ile- Adalet Bakanlığı’na sunulması ile sona ermiş ve Adalet Bakanlığı bu Taslağı Ağustos/2025 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur...

İcra ve İflas Kanunu’nda bugüne kadar, dördü “*Kanun Hükmünde Kararnameler*” yoluyla olmak üzere, toplam kırk bir değişiklik yapılmıştır...

Yeni “*Kanun Taslağı’nın kaleme alınmasında takip edilen ilkelerin*;

√ Bilim Komisyonu, çalışmalarının ilk aşamasında “Alt Komisyonlar” halinde görev yapmış, Alt Komisyon çalışmaları Komisyon’un bütün üyelerinin katıldığı çalışmalarda değerlendirildikten sonra ortaya çıkan metin sınırlı sayıda üyenin katıldığı “Yazılım Komisyonu” tarafından işlenmiş nihayet, üçüncü aşamada, yalnızca Türkçenin doğru kullanılması bakımından dil yönünden gözden geçirilmiştir. İstisnaen, Taslağın Deniz İcra ve İcra Ceza hükümleri ise müstakil alt komisyonlar tarafından hazırlanarak metnin kalan kısmına ilave edilmiştir.

Komisyon çalışmaları boyunca çok sayıda öğretim üyesi de hakkında tez veya monografik kaleme aldıkları konuların müzakeresi için yapılacak toplantılara katılmak üzere çalışmalara davet edilmişlerdir.

√ Taslağın tamamı bakımından üzerinde önemle durulan ilke, yürürlükteki Kanunun, yıllar içinde parça parça yapılan değişiklik ve ilavelerle anlaşılması ve uygulanması güç bir hal alan metnin, yine doktrinde yapılan bir benzetmeyle labirente dönüşmüş kurallarının, kolayca anlaşılabilir ve uygulanabilir bir sadeliğe kavuşturulması için çaba gösterilmiş olmasıdır. “Haciz yoluyla ilamsız icra ve mahcuz mala istihkak davası” hakkındaki Taslak hükümleri bu sadeleştirmeye örnek olarak gösterilebilir.

√ Taslakta, kanun maddelerinin kolayca okunup anlaşılmasını sağlamak için, mümkün olduğunca kanun içi atıflardan kaçınılmış; her bir kanun maddesinin başka maddelere başvurmaya lüzum olmaksızın anlaşılabilmesi uğruna, bazı hususların ilgili her kanun maddesinde tekrar ifade edilmesi yöntemi tercih edilmiştir.

√ Taslak, aynı açıklığı sağlama amacı doğrultusunda, yürürlükteki İcra ve İflas Kanunu hakkındaki istikrar kazanmış yargı içtihatlarının bir bölümünü kanun hükümlerine yansıtacak kanun değişiklikleri öngörmektedir.

“Şikâyet” konusuna ilişkin yeni hükümlerle (m.22-31) nasıl bir düzenleme getirilmek istenmektedir?

“Şikâyet” konusu, Taslağın ‘İKİNCİ AYRIM’nda (10) madde halinde düzenlenmiştir:

*

İKİNCİ AYRIM

Şikâyet

“Şikâyet sebepleri ve şikâyet yoluna başvurulması

MADDE 22 - (1) İcra daireleri ve iflas dairelerinin görevleriyle ilgili olarak aşağıda belirtilen hâllerde şikâyet yoluna başvurulabilir:

a) Yapılan işlemlerin kanuna aykırı olması.

b) Yapılan işlemlerde takdir yetkisinin somut olayın gereklerine uygun kullanılmaması.

c) Haklı bir sebep bulunmaksızın yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürünceme-de bırakılması.

(2) Şikâyet yoluna, takibin tarafları ve hukuki yararı bulunmak kaydıyla üçüncü kişiler başvuru-rabilir.”

*

√ Taslaktaki hükümlerin kaleme alınmasında günümüz Türkçesi kullanılmıştır. Kullanılan günlük dile ait sözcüklerin ve hukuk terimlerinin belirlenmesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Türk Medeni Kanunu başta olmak üzere yeni mevzuatta kullanılan sözcük ve terimler tercih edilmiş; yazım kuralları bakımından Türk Dil Kurumunun yazım kılavuzu esas alınmıştır. Kullanımdan düşmüş yabancı kökenli kelimeler bugün yaygın şekilde kullanılan sözcüklerle değiştirilmiştir.

√ Kanun metninin sistematığı birkaç istisna dışında muhafaza edilmiştir. Söz konusu istisnai haller olarak hacizli mala istihkak davaları hakkındaki hükümlerin, tasarrufun iptali davalarından sonra gelecek şekilde Kanunun Üçüncü Kitabına nakledilmesi ve halen Türk Ticaret Kanununda yer alan Deniz İcra hükümlerinin ise İcra Ceza hükümlerinden önce, ‘Dördüncü Kitap’ başlığı altında Cebrî İcra Kanununa alınmış olması, abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takip usulü hakkındaki 7155 sayılı Kanun hükümlerinin de, bazı değişikliklerle Cebrî İcra Kanununa dahil edilmesi zikredilmelidir. (Bknz: Genel Gereğeç)

• -Maddenin birinci fıkrasında; “icra daireleri ve iflâs idarelerinin, görevleriyle ilgili olarak aşağıda belirtilen hâllerde şikâyet yoluna başvurabilecekleri” belirtilmiştir:

a) Yapılan işlemlerin kanuna aykırı olması.

b) Yapılan işlemlerde takdir yetkisinin somut olayın gereklerine uygun kullanılmaması.

c) Haklı bir sebep bulunmaksızın yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürünceme-de bırakılması.

-Maddenin ikinci fıkrasında; “şikâyet yoluna, takibin tarafları ve hukuki yararı bulunmak koşuluyla üçüncü kişilerin de başvurabilecekleri”

açıklanmıştır.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

-Maddeyle, ‘şikâyet sebepleri’ ve ‘şikâyet yoluna başvuru usulü’nün düzenlendiği,

- Birinci fıkrayla; “şikâyete başvurulacak hallerin belirlendiği; ‘takip hukukuna özgü bir hukuki çare’ olan şikâyet sebeplerinin, 2004 sayılı Kanunda olduğu şekliyle öngörüldüğü; fıkra, icra daireleri ve iflâs dairelerinin görevleriyle ilgili olarak şikâyet sebeplerinin bentler halinde sayıldığı, hükme göre, ‘yapılan işlemlerin kanuna aykırı olması’, ‘yapılan işlemlerde takdir yetkisinin somut olayın gereklerine uygun kullanılmaması’ ve ‘haklı bir sebep bulunmaksızın yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürüncemede bırakılması’ sebeplerine bağlı olarak şikâyet yoluna başvurulabileceği; şikâyet sebeplerinden de anlaşılacağı üzere; icra ve iflâs dairesi görevlilerinin sadece ‘işlemleri’ değil ‘eylemleri veya hareketsizlikleri’nin şikâyet sebebi olabileceğinin -2004 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde olduğu gibi- belirtilmiş olduğu”,

-İkinci fıkrayla; “kimlerin şikâyet yoluna başvurabileceklerinin belirlendiği; buna göre, şikâyet yoluna, ‘takibin tarafları’ ve ‘hukuki yararları bulunarak şartıyla üçüncü kişilerin başvurulabileceklerinin öngörüldüğü; icra takiplerinde, alacaklı ve borçlu dışında;

üçüncü kişiler'in de haklarının etkilenebileceği, 2004 sayılı Kanunun uygulanması sırasında, Yargıtay tarafından 'takibin tarafı olmayan, alacaklı ve borçlu dışında, üçüncü kişilerin şikâyet yoluna gidemeyeceğine' karar verildiği, buna karşılık Anayasa Mahkemesinin 'borçlunun ve ailesinin haline münasip evinin haczedilmesi ancak borçlunun eşine şikâyet hakkının verilmemesi halinde, eşin aile konutu güvencesinden kaynaklanan haklarını ileri sürebilme ve bunları yargı mercilerinde tartışabilme imkânından yoksun kalacağı ve bunun da Anayasanın 20 nci maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkını ihlal edebileceğine' karar verilmiş olduğu, Taslakla, 'takibin tarafları dışında hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin de, şikâyet yoluna başvurabileceğinin açıkça hükme bağlanmış olduğu' düzenlemesiyle, her somut olayda, takibin tarafı olmayan üçüncü kişinin, takipteki usulsüzlüğü veya kanuna aykırılığı ileri sürmesinde korunmaya değer bir hukuki yararının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekeceği, bu değerlendirmenin, şikâyeti inceleyen mahkemece yapılacağı",

belirtilmiştir...

**

"Şikâyet süresi

MADDE 23 – (1) Şikâyet başvurusu, aksine hüküm bulunmayan hâllerde işlemin öğrenildiği tarihten itibaren bir hafta içinde yapılır."

*

• Tek fıkradan oluşan bu maddede; *"şikâyet başvurusunun, aksine hüküm bulunmayan hâllerde, işlemin öğrenildiği tarihten itibaren bir hafta içinde yapılacağı"*

öngörülmüştür.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

-Maddeyle; şikâyet süresinin düzenlendiği; maddenin, 2004 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine karşılık teşkil ettiği,

-Birinci fıkrayla; şikâyet başvurusunun, aksine hüküm bulunmayan hâllerde ‘işlemin öğrenildiği tarihten itibaren bir hafta içinde’ yapabileceğinin hükme bağlandığı,

-İcra ve iflas takibinde, işlemlerin kısa süre içinde gerçekleştirilmesinin esas olduğu, ilgililerin, bu Kanuna aykırı olduğunu ileri sürdüğü işlemleri, öğrenmelerinden itibaren bir hafta içinde şikâyet yoluna götürmelerinin gerektiği, bu sürenin ‘hak düşürücü süre’ olduğu, aksi halde söz konusu işlemin geçerli bir işlemin sonuçlarını doğuracağı ve bu işlem üzerine bir başka icra takip işleminin inşa edileceği,

-İkinci fıkrada; ‘şikâyet süresinin, şikâyet konusu işlemin öğrenilmesinden itibaren başlayacağı’,

öngörülmüştür.

**

“Süresiz şikâyet

MADDE 24 – (1) İcra daireleri ve iflas dairelerince haklı bir sebep bulunmaksızın, yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürüncemede bırakılmasından dolayı şikâyet başvurusu her zaman yapılabilir.”

*

• Maddede “icra daireleri ve iflas dairelerine haklı bir sebep bulunmaksızın, yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürüncemede bırakılmasından dolayı yapılacak şikâyet başvurusunun her zaman yapılabilmesi”

belirtilmiştir...

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

-Maddeyle, süresiz şikâyete ilişkin hususların düzenlendiği, bu maddenin, 2004 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasına karşılık geldiği,

-Birinci fıkrayla; “icra daireleri ve iflâs dairelerince haklı bir

sebepl bulunmaksızın, yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya sürüncemede bırakılmasından dolayı şikâyet başvurusunun her zaman yapılabileceğinin hükme bağlandığı, kural olarak şikâyet süreye bağlı olmasına rağmen, haklı bir sebep olmaksızın icra daireleri ve iflâs dairelerince yapılması gereken işlemlerin yapılmaması veya Kanunun öngördüğü ya da icra dairesi ve iflâs dairesinin takdirine bırakılmış süre içinde talep edilen yahut re'sen yapılması gereken işlemlerin yapılmaması halinde, şikâyet yoluna her zaman başvurulabileceği, esasen bu durumda icra dairesi ve iflâs dairesinin bir eylemsizliği söz konusu olduğu için, şikâyetin bağlanabileceği bir süreden de söz edilemeyeceği, bilimsel ve yargısal içtihatlarda 'kamu düzenine aykırılık teşkil eden işlemlerin de süresiz şikâyete tâbi olduğu' nun kabul edildiği, bu hususun ayrıca Taslağa alınmadığı”,

belirtilmiştir...

**

“Görev ve yetki

MADDE 25 – (1) Şikâyet başvurusu, şikâyet konusu işlemi yapan veya haklı bir sebep olmaksızın yapmayan ya da sürüncemede bırakan icra dairesi veya iflas dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesi veya iflas mahkemesine yapılır. Mahkemenin yetkisi kesindir.

(2) İstinabe yoluyla yapılan işlemlerde istinabe olunan icra dairesi ve iflas dairesinin yaptığı işlemler hakkındaki şikâyet, mutlak surette istinabe olunan icra dairesi ve iflas dairesinin bağlı olduğu mahkemeye yapılır.

(3) Şikâyet görevsiz veya yetkisiz mahkeme yapılırsa, mahkeme, başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde dosya üzerinden kesin olarak görevsizlik veya yetkisizlik kararı verir ve dosyayı resen görevli veya yetkili mahkemeye gönderir.”

*

• -Maddenin birinci fıkrasında; “şikâyet başvurusunun, şikâyet konusu işlemi yapan veya haklı bir sebep olmaksızın yapmayan

ya da sürüncemede bırakan icra dairesi veya iflas dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesi veya iflas mahkemesine yapılacağı, mahkemenin yetkisinin kesin olduğu”,

-Maddenin ikinci fıkrasında; “istinabe yoluyla yapılan işlemlerde, istinabe olunan icra dairesi ve iflas dairesinin yaptığı işlemler hakkındaki şikâyetin mutlak surette istinabe olunan icra dairesi ve iflas dairesinin bağlı olduğu mahkemeye yapılacağı”,

-Maddenin üçüncü fıkrasında; “şikâyetin görevsiz veya yetkisiz mahkemeye yapılması halinde, mahkemenin başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde, dosya üzerinden kesin olarak görevsizlik veya yetkisizlik kararı vereceği ve dosyayı re’sen görevli veya yetkili mahkemeye göndereceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

- Maddeyle; ‘şikâyet başvurusunda görevli ve yetkili mahkeme’ye ilişkin hususların düzenlendiği,

- Birinci fıkrayla; “şikâyet başvurusunun, şikâyet konusu işlemi yapan veya haklı bir sebep olmaksızın yapmayan ya da sürüncemede bırakan icra dairesi veya iflas dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesi veya iflas mahkemesine yapılacağı ve bu mahkemenin yetkisinin kesin olacağı”nın hükme bağlandığı,

-Taslağın 18 inci maddesinde; iflas mahkemelerine; ‘iflasla ilgili şikâyet başvurularına bakma görevi’ de verildiği, bu nedenle şikâyette görevli mahkemenin, ‘icra hukuk mahkemesi’ olmayıp ‘iflas mahkemesi’ olacağına kabul edildiği, şikâyetin yapılacağı yetkili mahkemenin belirlenmesi konusunda uygulamada bazı sorunlar bulunduğu ve Yargıtay kararları çerçevesinde yorum yapıldığının görüldüğü, bu anlamda, esasen Kanunda temeli olmayan bir şekilde ‘nokta haczi’ ve ‘talimat haczi’ ayrımı yapılmakta ve yetkili mahkemenin buna göre değiştiği,

-İkinci fıkrayla; “istinabe yoluyla yapılan işlemlerde istinabe olu-

nan icra dairesi ve iflas dairesinin yaptığı işlemler hakkındaki şikâyetin, mutlak surette istinabe olunan icra dairesi ve iflas dairesinin bağlı olduğu mahkemeye yapılacağına hükme bağlandığı, buradaki yetki kuralının 'kesin yetki' olduğu, böylece, özellikle icra ve iflas dairesinin yetki çevresi dışında ve istinabe suretiyle gerçekleşen hacizler bakımından 'talimat haczi' ve 'nokta haczi' ayrımının yapılmasının önüne geçilmesinin amaçlandığı, buna göre haczedilecek mallar, takibi yürüten icra dairesinden başka bir yerde ise, şikâyeti, haczi yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesinin inceleyeceği, takibin yürütüldüğü icra dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesinin bu konuda yetkili olmayacağı, öte yandan istinabe suretiyle haczedilen mallarla ilgili ortaya çıkan kıymet takdiri, istihkak davaları, artırma ve ihale ile ilgili uyuşmazlıklar açısından da haczedilen malların bulunduğu yer veya söz konusu işlemleri (örneğin; istihkak davasının kimin tarafından açılacağına ilişkin değerlendirmeleri) yapan (istinabe olunan) icra dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesinin şikâyetlere bakacağı, Taslağın bunlara ilişkin maddelerinde özel olarak düzenlendiği, bu fıkranın 2004 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasına kısmen karşılık geldiği”,

-Üçüncü fıkrayla; “şikâyetin görevsiz veya yetkisiz mahkemeye yapılması halinde mahkemenin, başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde dosya üzerinden kesin olarak görevsizlik veya yetkisizlik kararı vereceği ve dosyayı re'sen görevli veya yetkili mahkemeye göndereceğinin hükme bağlandığı, böylece kendisine şikâyet yapılan mahkemenin, re'sen görevli ve yetkili olup olmadığını inceleme yükümlülüğü getirildiği, mahkemenin bu karara karşı kanun yolunun kapalı olup, verildiği ânda kesin olduğu ve 6100 sayılı Kanunun bu konuda öngördüğü iki haftalık sürenin bu durumda uygulamayacağına, esasen 'şikâyet' bir 'dava' olmadığından, bu konuda özel bir düzenleme yapılmak suretiyle, şikâyetin görevli olmayan veya yetkisiz bir mahkemeye yapılması ile takibin sürüncemede bırakılmasına engel olunmak istendiği,

belirtilmiştir...

“Başvuru usulü

MADDE 26 - (1) Şikayet yazılı ve sözlü olarak yapılır. Sözlü olarak yapılan şikayet mahkemece derhal tutanağa bağlanır.

(2) Şikayet başvurusunda aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Mahkemenin adı,

b) Talep sahibinin ve varsa kanuni temsilcisinin veya vekilin adı, soyadı ve adresi, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, talep sahibi tüzel kişi ise ticaret ünvanı, ticaret sicil numarası, adresi ve iletişim bilgileri,

c) Şikayet konusu işlem, işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesi ile dosya numarası, şikayet sebebi,

ç) Talep sonucu, varsa takibin durdurulmasına ilişkin talep,

d) Talep sahibinin veya varsa kanuni temsilcisinin ya da vekilinin imzası”

*

• -Maddenin birinci fıkrasında: “Şikayetin yazılı veya sözlü olarak yapılacağı, sözlü olarak yapılan şikayetin mahkemece derhal tutanağa bağlanacağı”,

-Maddenin ikinci fıkrasında; «Şikayet başvurusunda hangi hususların bulunacağı;

a) Mahkemenin adı,

b) Talep sahibinin ve varsa kanuni temsilcisinin veya vekilin adı, soyadı ve adresi, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, talep sahibi tüzel kişi ise ticaret ünvanı, ticaret sicil numarası, adresi ve iletişim bilgileri,

c) Şikayet konusu işlem, işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesi ile dosya numarası, şikayet sebebi,

ç) Talep sonucu, varsa takibin durdurulmasına ilişkin talep,

d) Talep sahibinin veya varsa kanuni temsilcisinin ya da vekilinin imzası”

şeklinde belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; ‘şikayete başvurma usulü’nün düzenlendiği, şikayet bir ‘dava’ olmadığından, şikayet usulü ayrıca ve açıkça belirlenmekte olduğu,

- Birinci fıkrayla; şikayetin nasıl yapılacağına düzenlendiği, buna göre şikayetin yazılı veya sözlü olarak yapılabileceği, sözlü olarak yapılan şikayetin mahkemece derhal tutanağa bağlanması gerekeceği, fıkranın 2004 sayılı Kanununun 18’inci maddesinin ikinci fıkrasına karşılık geldiği,

- İkinci fıkrayla; “bir yenilik olarak şikayet başvurusunda asgari düzeyde bulunması gereken hususların bentler halinde sayıldığı, buna göre; şikayet başvurusunda, talep sahibinin ve varsa kanuni temsilcisinin veya vekilinin adı, soyadı ve adresi, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, talep sahibi tüzel kişi ise ticaret ünvanı, ticaret sicil numarası, adresi ve iletişim bilgileri, şikayet konusu işlem, işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesi ile dosya numarası, şikayet sebebi, talep sonucu ve varsa kanuni temsilcisinin veya vekilinin imzasının bulunmasının gerektiği hususunda tereddüt bulunmadığı, zira bu hususların, icra hukuk veya iflas mahkemesinin, şikayet konusu işlemi tespit edebilmesi bakımından şart olduğu, ayrıca, şikayette bulunan kimsenin Türk vatandaşı olmaması veya Türkiye’de mutad meskeninin bulunmaması halinde, 5718 sayılı MÖHUK’un 48 inci maddesi ile 6100 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi uyarınca ‘teminat gösterme zorunluluğu’nun, şikayet bakımından da geçerli olacağı”

belirtmiştir.

**

“Şikayette yargılama usulü

MADDE 27 - (1) Şikayet başvurusu, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne göre incelenir. Bu işler, ivedi işlerden sayılır.

(2) Şikayet eden, şikayet başvurusunu yaptıktan sonra şikayet konusunu değiştiremez. Hükümsüz işler hakkındaki 30 uncu madde hükmü saklıdır.

(3) Mahkeme, haklarının korunması için gerekli görüyorsa şikayeti, yazılı olarak cevap vermeleri için bir süre belirleyerek ilgililere tebliğ eder.

(4) Aksine hüküm bulunmayan hallerde mahkeme, takip dosyasının içeriğine ve delillere göre duruşma yapılıp yapılmamasına karar verir. Duruşma yapılmasına karar verdiği takdirde, ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir. Duruşmalar, ancak zorunluluk halinde ve bir ayı geçmemek üzere ertelenebilir. Duruşma yapılmayan işlerde mahkeme, işin kendisine geldiği, üçüncü fıkraya göre süre verilen hallerde ise sürenin sona erdiği tarihten itibaren en geç iki hafta içinde dosya üzerinden kararını verir. Her iki halde de mahkeme, şikayet konusu edilen işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesinin işlemin gerekçesi hakkında açıklama yapmasına karar verebilir.

(5) Şikayetin dosya üzerinden incelendiği hallerde vekalet ücretine hükmedilmez.”

*

• -Maddenin birinci fıkrasında; “şikayet başvurusunun, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne göre inceleneceği, bu işlerine ivedi işlerden sayılacağı”,

-Maddenin ikinci fıkrasında; “şikayet edenin, şikayet başvurusunu yaptıktan sonra, şikayet konusunu değiştiremeyeceği, hükümsüz işlemler hakkında 30 uncu madde hükmünün saklı olduğu”,

-Maddenin üçüncü fıkrasında; “mahkemenin, haklarının korunması için gerekli görüyorsa şikayeti, yazılı olarak cevap ver-

meleri için bir süre belirleyerek ilgililere tebliği edeceği”,

-Maddenin dördüncü fıkrasında; “aksine hüküm bulunmayan hallerde mahkemenin, takip dosyasının içeriğine ve delillere göre duruşma yapılıp yapılmamasına karar vereceği, duruşma yapılmasına karar verdiği takdirde, ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağıracağı ve gelmeseler bile gereken kararı vereceği, duruşmaların ancak zorunluluk halinde ve bir ayı geçmemek üzere ertelenebileceği, duruşma yapılmayan işlerde mahkemenin, işin kendisine geldiği, üçüncü fıkraya göre süre verilen hallerde ise, sürenin sona erdiği tarihten itibaren en geç iki hafta içinde dosya üzerinden kararını vereceği, her iki halde de mahkemenin, şikayet konusu edilen işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesinin” işlemin gerekçesi hakkında açıklama yapmasına karar verebileceği”,

Maddenin beşinci fıkrasında; “şikayetin dosya üzerinden incelendiği hallerde vekalet ücretine hükmedilemeyeceği”,

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle, ‘şikayet başvurularında uygulanacak yargılama usulü’nün düzenlendiği,

Birinci fıkrayla; «şikayet başvurusunun niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne göre inceleneceğinin hükme bağlandığı ve bu işlerin, ivedi işlerden sayılacağı esasının kabul edildiği, Bilim Komisyonunda yapılan tartışmalar sonucunda, ‘şikayet yargılamasına özgü ve özel bir yargılama usulü’ düzenlenmek yerine, 2004 sayılı Kanunla olduğu gibi; ‘basit yargılama usulünün uygulanmasının daha uygun olacağına benimsendiği, bu yargılama usulüne, şikayetin hukuki niteliği ile bağdaşması gerektiği’ de nazara alınarak, bu usulün şikayet başvurusunun niteliğine uygun düştüğü takdirde ve ölçüde uygulanacağına kabul edildiği, bu durumda mahkemenin, önüne gelen olayın özelliklerine uygun düştüğü ölçüde, icra dairesi ve iflas dairesi ile lehine işlem tesis edilmiş

olan kişiye tebligat yapması gerektiği, bu fıkranın, 2004 sayılı Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasına karşılık geldiği”,

-İkinci fıkrayla; bir yenilik olarak, ‘şikayet edenin, şikayet başvurusunu yaptıktan sonra şikayetin konusunu değiştiremeyeceği’nin açıkça hükme bağlandığı, fıkra da geçen ‘şikayet konusu’nun, şikayet edilen işlem olduğu hususunda şüphe bulunmadığı, yine ‘şikayet konusunu değiştirme yasağı’na tâbi olan kişinin, şüphesiz ki, şikayet başvurusunda bulunmuş olan kişi olduğu, fıkra da ayrıca ‘30 uncu madde hükmünün saklı olduğu’nun belirtildiği, hüküm uyarınca, kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak amacıyla konulmuş emredici hükümler söz konusu olduğunda, bu fıkra da düzenlenen ‘şikayetin konusunu değiştirme yasağı’nın artık geçerli olmayacağı, çünkü 30 uncu maddede, ‘kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemler için hükümsüzlük yaptırımının öngörüldüğü’, bu halde, şikayet konusu yapılmamış olsa bile, mahkemenin hükümsüzlüğü her zaman talep üzerine veya re’sen dikkate alabileceği,

-Üçüncü fıkrayla; bir yenilik olarak, ‘yazılı olarak cevap vermeleri için’ şikayetin ilgililere tebliğ edileceğinin düzenlendiği, Bilim Komisyonunda yapılan uzun tartışmalar sonucunda, ‘mahkemenin, ilgililerin haklarının korunması için gerekli görmesi halinde, diğer bir ifadeyle şikayet konusu olayın özelliklerine uygun düştüğü takdirde, yazılı olarak cevap vermeleri için, bir süre de belirleyerek şikayeti ilgililere tebliğ etmesi esasının kabul edildiği’, ‘ilgililer’ ibaresiyle, icra ve iflas dairesi ile, lehine şikayet konusu işlem yapılan kişilerin kastedildiği, bu kapsamda şikayet ilgililere tebliğ edilerek verilen süre içinde cevap vermeleri beklenecek, verilen süre geçtikten veya cevap verildikten sonra mahkemenin gereken kararı vereceği, ayrıca, cevabın mahkemenin vereceği süre içinde mahkemeye ulaşması gerekeceği, aksi takdirde, ivedilik arz eden ve zaten yapılan bildirimle (tebligatla) yavaşlayan prosedürün daha da yavaşlaması söz konusu olacaktır ki, bu durumun icra hukukunda korunması gereken süratle bağdaştırılmasının mümkün olmayacağı, mahkeme, haklarının korunması ve işin niteliği, şikayet dilekçe-

sinin ilgililere tebliğini gerekli kılmıyorsa, tebliğ işlemini yapmadan dosya üzerinden yapacağı inceleme sonucunda karar verebileceği,

-Dördüncü fıkrayla; mahkemenin, duruşma yapılıp yapılmamasına karar vermesi ile hangi süre içinde karar vermesi gerektiği hususları hükme bağlanmakta olduğu; buna göre, şikâyet başvurusunu alan mahkeme, aksine hüküm bulunmayan hallerde öncelikle takip dosyasının içeriğine ve delillere göre duruşma yapılıp yapılmamasına karar vereceği, mahkeme, 'duruşma yapılmasına' karar verdiği takdirde, ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırarak gelmeseler bile gereken hükmü vereceği, duruşmaların, ancak zorunluluk hâlinde ve bir ayı geçmemek üzere ertelenebileceği, 'duruşma yapılmayan işlerde' mahkemenin, işin kendisine geldiği, üçüncü fıkraya göre süre verilen hâllerde ise sürenin sona erdiği tarihten itibaren en geç iki hafta içinde kararını vermesi gerekeceği, ayrıca mahkeme, her iki hâlde de şikâyet konusu edilen işlemi yapan icra dairesi ve iflas dairesinin, işlemin gerekçesi hakkında açıklama yapmasına karar verebileceği; öte yandan, üçüncü fıkraya göre yazılı cevap vermesi için süre tanınan hâllerde, hâkimin dosya üzerinden karar vermesi gereken sürenin belirli hâle getirilmesi amacıyla, 2004 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasına karşılık gelen dördüncü fıkraya 'üçüncü fıkraya göre süre verilen hâllerde ise sürenin sona erdiği' ibaresi eklendiği,

-Beşinci fıkrayla; şikâyetin dosya üzerinden incelendiği hâllerde vekâlet ücretine hükmedilmeyeceğinin kabul edildiği, şikâyetin dosya üzerinden incelendiği hâllerde, vekâlet ücretine hükmedilip hükmedilmeyeceği konusunda Bilim Komisyonunda yapılan tartışmalar sonucunda, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde 'duruşmalı yargılama için' hüküm bulunduğundan, 'duruşma yapılmayan hâllerde' vekâlet ücretine hükmedilmesinin yol açacağı tartışmaları önlemek amacıyla maddeye fıkra eklendiği, hüküm uyarınca, yalnızca duruşmalı yapılan şikâyet incelemelerinde vekâlet ücretine hükmedilebilecek, duruşma açılmaksızın dosya üzerinden karara bağlanan şikâyet başvurularında ise vekâlet ücretine hükmedilmeyeceği,

belirtilmiştir.

“Şikâyetin takibe etkisi

MADDE 28 - (1) Şikâyet başvurusu icrayı durdurmaz. Şu kadar ki, mahkeme, re’sen veya talep üzerine, şikâyet konusu işlem hakkında bir karar verinceye kadar işlemin icrasını durdurabilir. Bu takdirde karar derhâl taraflara tebliğ edilir ve icra dairesine bildirilir.»

*

•-Maddede; “şikâyet başvurusunun icrayı durdurmayacağı, şu kadar ki, mahkemenin re’sen veya talep üzerine, şikâyet konusu işlem hakkında bir karar verinceye kadar işlemin icrasını durdurabileceği, bu taktirde, kararın derhal taraflara tebliğ edileceği ve icra dairesine bildirileceği”

öngörülmüştür.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

- Maddeyle ‘şikâyetin takibe etkisi’nin düzenlendiği, bu hükmün 2004 sayılı Kanununun 22 nci maddesine karşılık geldiği,

Birinci fıkrayla; ‘şikâyetin takibe etkisi’ne ilişkin esasların belirlenmekte olduğu; hükme göre, şikâyet, şikâyet konusu işlemin icrasını durdurmayacağı, ancak mahkemenin şikâyet konusu işlem hakkında karar verinceye kadar re’sen veya talep üzerine işlemin icrasını durdurabileceği, mahkemenin bu konudaki kararının derhâl taraflara tebliğ edileceği, kararın aynı şekilde derhâl icra dairesine de bildirileceği ve böylece şikâyet konusu işlem hakkında karar verinceye kadar, bu işlemle ilgili icranın geçici olarak duracağı öngörüldüğü,

belirtilmiştir.

**

“Şikâyetin kabulü halinde verilecek kararlar

MADDE 29 - (1) Şikâyetin kabulü hâlinde mahkeme, şikâyet konusu işlemin iptaline veya düzeltilmesine karar verir; haklı bir sebep olmaksızın yapılmayan ya da sürüncemede bırakılan işlemin yapılmasını emreder.”

*

• -Maddeyle; ‘şikâyetin kabulü hâlinde mahkemece verilecek kararlar’ın düzenlenmekte olduğu; bu hükmün 2004 sayılı Kanunun 17 nci maddesine karşılık geldiği,

-Birinci fıkrayla; “mahkemenin şikâyet kabul etmesi hâlinde, şikâyet konusu işlemin niteliğine göre; ‘işlemin iptaline’ veya ‘düzeltilmesine’ karar vereceği; ‘haklı bir sebep olmaksızın yapılmayan ya da sürüncemede bırakılan işlemin yapılmasını’ emredeceğinin düzenlenmekte olduğu”,

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

-“Maddeyle, şikâyetin kabulü hâlinde mahkemece verilecek kararların düzenlendiği, bu hükmün, 2004 sayılı Kanunun 17 nci maddesine karşılık geldiği,

-Birinci fıkrayla; mahkemenin şikâyeti kabul etmesi hâlinde, şikâyet konusu işlemin niteliğine göre, işlemin iptaline veya düzeltilmesine karar vereceğinin, haklı bir sebep olmaksızın yapılmayan ya da sürüncemede bırakılan işlemin ise mahkemece ‘yapılmasının emredileceğinin’ düzenlendiği,

belirtilmiştir.

**

“Hükümsüz işlemler

MADDE 30 - (1) Kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemler hükümsüzdür.

(2) Mahkeme, şikâyet konusu yapılmamış olsa bile, hükümsüzlüğü her zaman, talep üzerine veya re'sen tespit eder.”

*

• -Maddeyle; “icra takibi işlemlerinin hükümsüzlüğü'nün düzenlenmekte olduğu”,

-Birinci fıkrayla; “ ‘Türk hukukunda bir yenilik olarak, kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak amacıyla konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemlerin hükümsüz olduğu'nun kabul edilmekte olduğu”,

-İkinci fıkrayla; “ ‘mahkemeye, şikâyet konusu yapılmamış olsa bile, her zaman talep üzerine veya re'sen, hükümsüzlüğü tespit edebilme yetkisinin verilmekte' olduğu”,

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

-‘Hükümsüz işlemler’ kavramının İsviçre Federal Mahkemesinin içtihatlarıyla gelişmiş ve 1997 yılında İsviçre'nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 22 nci maddesinde yapılan değişiklikle kanuni düzenlemeye kavuşmuş olduğu, şikâyette ‘iptal edilen veya düzeltilen bir işlem’ söz konusu iken, hükümsüz işlem, ‘yapıldığı andan itibaren hiçbir etki ve sonuç doğurmadığı, bu bağlamda İsviçre hukuk uygulamasında icra takip işleminin hükümsüzlüğünün bizzat icra dairesi tarafından da tespit edilebileceği ve bu durumda icra dairesi tarafından re'sen yeni bir icra takip işlemi tesis edilebileceği’ kabul edilmiş olmakla birlikte, bu görüş Türk hukuku bakımından uygun görülmediği, maddenin ikinci fıkrasıyla, ‘icra takip işleminin hükümsüzlüğünün sadece mahkeme tarafından tespit edilebileceği'nin tasrih edilmiş olduğu,

- Bir normun ‘kamu yararını veya üçüncü kişileri korumak amaçlı olduğu’ hususunun bazen açıkça anlaşılabilceği, ancak bu tür bir açıklık olmadığında hükümsüzlükten söz edebilmek için, ihlalin ‘ağır’, ‘açık’ ve ‘kolay anlaşılabilir olması’ gerekeceği, hü-

kümsüz işlemlere, İsviçre Hukukunda Federal Mahkeme kararlarından esinlenerek şu örneklerin verilmekte olduğu;

İcra dairesinin görev sınırlarını aşarak yaptığı işlemler; örneğin icra mahkemesinin görev alanına giren bir konuda işlem tesis etmesi veya bir karar vermesi; alacaklının adının, kimliğinin açık olmadığı takipler, örneğin miras ortaklığı ya da topluluğu gibi ifadelerin kullanılması; tüzel kişiliği sona ermiş bir alacaklı tarafından yapılan takip; taraf veya takip ehliyeti olmayan kimseye karşı takip işlemleri yapılması; borçlunun bilgisine ulaşmayan, hatalı ödeme emri tebliği; ödeme emrinin tebliğinin belgelenmemiş olması; milletlerarası bir antlaşmaya aykırı tebliğ yapılması; sırf zarar vermek amacıyla hakkın kötüye kullanılması sayılan veya taciz niteliğindeki takipler; icra memurlarının kendileriyle akit veya işlem yapma yasağına aykırı davranmış olmaları; takibin geri alınmış olmasına, itiraz edilmiş olmasına veya hiç ödeme emri gönderilmemesine rağmen takibe devam edilmiş olması; haczin yeterince ferdileştirilmeden yapılması, örneğin haciz tutanağında nelerin haczedildiği gösterilmeden haciz yapılması; borçlunun ülke dışındaki mallarının haczi; icra dairesinin yetki çevresi dışında ihtiyati haczi infaz etmesi; takip konusu yapılmamış alacak için haciz yapılması; haksız bir fiille veya hileli bir şekilde bir alacağın sıraya alınmış olması; açık olmayan ve bu sebeple paylaştırmaya esas olmayacak bir sıra cetveli; haciz ve satış yapılmadan aciz belgesi düzenlenmesi; iflas eden anonim şirketin organına iflas tasfiyesi çerçevesinde ihale yapılması; tapuda yer almayan bir hakkın mükellefiyetler listesine alınması veya tapudaki bu tür bir kaydın listeye alınmaması; basit tasfiyede iflas idaresi görevlendirilmesi (Adrian Staehelin/Thomas Bauer/Daniel Staehelin, Kommentar Zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, SchKG I (Art. 1-87), Basel/Genf/München 1998, s. 166; Carl Jaeger/Hans Ulrich Walder/Thomas Kull/Martin Kottmann, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, Band I (Art. 1-158), Zürich 1997, s. 105-107; Kurt Amonn/Dominik Gasser, Grundniss des Schuldbetreibungs- und Konkursrechts, Bern 1997, s. 42-43; Karl Spühler, Schuldbetreibungs- und Konkursrecht I, 6. Auflage, 2014, s. 36; Daniel Hunkeler, Kurzkomentar SchKG, Basel 2014, s. 99-100; Bernward Rodi, Maengel bei der Vollstreckung (Betreibung auf Pfaendung) in bewegliche Sachen und ihre betreibungsrechtliche Folgen nach schweizerischem und deutschem Betreibungsrecht, Zürich 1965, s. 44, 50-52, 56, 69, 72, 83-85, 87-88).

İsviçre hukukunda belirtilen örneklerin pek çoğunun halihazır-
daki Türk yargı içtihatlarına göre ‘süresiz şikâyete’ konu olabilece-
ğinin açık olduğu, taslaktaki hükmün kanunlaşması durumunda
ise bu hâllerin hükümsüzlüğe yol açabileceğinin ileri sürülebileceği,
örneğin Taslağın 21 inci maddesinde yer alan hâkimler bakımın-
dan yasak iş ve işlemlere veya yine Taslağın 111 inci maddesinde
düzenlenen ‘önce rehne başvurma kuralı’na aykırılığın, hükümsüz-
lük sonucunu doğuracağı’nın’ söylenebileceği”,

belirtilmiştir.

**

“İflas ve konkordatoda şikâyet

*MADDE 31 - (1) Bu Ayrım hükümleri iflas ve konkordatoya
ilişkin hükümler kapsamında yapılacak şikâyetler hakkında da
uygulanır.”*

*

• -Maddede; “bu AYRIM hükümlerinin, iflas ve konkordatoya
ilişkin hükümler kapsamında yapılacak şikâyetler hakkında da uy-
gulanacağı”,

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

-Maddeyle, ‘iflas mahkemesi nezdinde yapılacak ve iflas ile kon-
kordatoya ilişkin şikâyetler’in düzenlenmekte olduğu,

-Birinci fıkrayla; ‘bu AYRIM’da yer alan şikâyete ilişkin hüküm-
lerin, iflas ve konkordatoda yapılacak şikâyetler bakımından da
geçerli olacağı’nın kabul edilmekte olduğu düzenlenen bu hüküm-
le, ‘uygulamada oluşabilecek tereddütlerin önlenmesi’nin, amaç-
lanmakta olduğu,

vurgulanmıştır... 25.08.2025

“CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI”NDAKİ “HACİZ” KONUSUNDAKİ YENİ HÜKÜMLERİN (m.156-179) DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ...

Av. Talih UYAR^{1*}

Geçtiğimiz günlerde, Adalet Bakanlığı tarafından kamuoyuna açıklanmış olan ‘CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI’nda^{2*} yer alan

1 İzmir Barosu Avukatlarından (Dokuz Eylül Üniv. Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

2 ** İcra ve İflas Kanunu’muzun ihtiyaç duyulan bazı maddelerinde değişiklik yapmak yerinde, bütün maddelerinin gözden geçirilerek yeni bir İcra ve İflas Kanunu hazırlama çalışmalarına 09.02.2015 tarihinde -yeni bir Bilim Komisyonu oluşturularak- başlanmış ve bu çalışma geçtiğimiz günlerde (Temmuz/2025 tarihinde) hazırlanan Taslağın –“Cebri İcra Kanunu Taslağı” başlığı ile- Adalet Bakanlığı’na sunulması ile sona ermiş ve Adalet Bakanlığı bu Taslağı Ağustos/2025 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur...

İcra ve İflas Kanunu’nda bugüne kadar, dördü “*Kanun Hükmünde Kararnameler*” yoluyla olmak üzere, toplam kırk bir değişiklik yapılmıştır...

Yeni “*Kanun Taslağı’nın kaleme alınmasında takip edilen ilkelerin*;

√ Bilim Komisyonu, çalışmalarının ilk aşamasında “Alt Komisyonlar” halinde görev yapmış, Alt Komisyon çalışmaları Komisyon’un bütün üyelerinin katıldığı çalışmalarda değerlendirildikten sonra ortaya çıkan metin sınırlı sayıda üyenin katıldığı “Yazılım Komisyonu” tarafından işlenmiş nihayet, üçüncü aşamada, yalnızca Türkçenin doğru kullanılmasını bakımından dil yönünden gözden geçirilmiştir. İstisnaen, Taslağın Deniz İcra ve İcra Ceza hükümleri ise müstakil alt komisyonlar tarafından hazırlanarak metnin kalan kısmına ilave edilmiştir.

Komisyon çalışmaları boyunca çok sayıda öğretim üyesi de hakkında tez veya monografi kaleme aldıkları konuların müzakeresi için yapılacak toplantılara katılmak üzere çalışmalara davet edilmişlerdir.

√ Taslağın tamamı bakımından üzerinde önemle durulan ilke, yürürlükteki Kanunun, yıllar içinde parça parça yapılan değişiklik ve ilavelerle anlaşılması ve uygulanması güç bir hal alan metninin, yine doktrinde yapılan bir benzetmeyle labirente dönüşmüş kurallarının, kolayca anlaşılabilir ve uygulanabilir bir sadeliğe kavuşturulması için çaba gösterilmiş olmasıdır. “Haciz yoluyla ilamsız icra ve mahcuz mala istihkak davası” hakkındaki Taslak hükümleri bu sadeleştirmeye örnek olarak gösterilebilir.

√ Taslakta, kanun maddelerinin kolayca okunup anlaşılmasını sağlamak için, mümkün olduğunca kanun içi atıflardan kaçınılmış; her bir kanun maddesinin başka maddelere başvurmaya lüzum olmaksızın anlaşılabilmesi uğruna, bazı hususların ilgili her kanun maddesinde tekrar ifade edilmesi yöntemi tercih edilmiştir.

√ Taslak, aynı açıklığı sağlama amacı doğrultusunda, yürürlükteki İcra ve İflas Kanunu hakkındaki istikrar kazanmış yargı içtihatlarının bir bölümünü kanun hükümlerine yansıtacak kanun değişiklikleri öngörmektedir.

√ Taslaktaki hükümlerin kaleme alınmasında günümüz Türkçesi kullanılmıştır. Kullanılan günlük dile ait sözcüklerin ve hukuk terimlerinin belirlenmesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Türk Medeni Kanunu başta olmak üzere yeni mevzuatta kullanılan sözcük ve terimler tercih edilmiş; yazım kuralları bakımından Türk Dil Kurumunun yazım kılavuzu esas alınmıştır. Kullanımdan düşmüş yabancı kökenli kelimeler bugün yaygın şekilde kullanılan sözcüklerle değiştirilmiştir.

√ Kanun metninin sistematığı birkaç istisna dışında muhafaza edilmiştir. Söz konusu istisnai haller olarak hacizli mala istihkak davaları hakkındaki hükümlerin, tasarru-

“Haciz” konusuna ilişkin hükümlerle (m.156-179) nasıl bir düzenleme getirilmek istenmektedir?

*

İKİNCİ AYRIM

Haczin Gerçekleştirilmesi

“Haciz talebi

MADDE 156 - (1) Alacaklı, takibin kesinleşmesi üzerine alacaklı, borçlunun mallarının haczedilmesini icra ve iflas dairesinden talep edebilir.

(2) Alacaklı, dilerse haciz talebinde bulunmaksızın, UYAP üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağını sorgulayabilir. Sorgulama sonunda UYAP, varsa borçlunun mal, hak veya alacağının niteliği hakkında ayrıntılı bilgi verir ve bu durumda sistem üzerinden de haciz talep edilebilir. Bu takdirde icra ve iflas dairesi, tespit edilen mal, hak veya alacağı elektronik ortamda haczeder.

(3) Sorgulama sonunda edinilen bilgiler hukuka aykırı olarak paylaşılmaz.

(4) Sorgulama ve haciz işlemlerinin yürütülebilmesi için kamu kurum veya kuruluşları ile 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3'üncü maddesinde tanımlanan kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar, UYAP ile kendi sistemleri arasında entegrasyonu sağlar.

(5) Sorgulamanın tür, kapsam ve sınırı ile diğer hususlar Adalet Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

(6) Haciz isteme hakkı, ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren bir yıl geçmekle ortadan kalkar ve bu takdirde takip düşer, dosyanın esas numarası kapatılır.

---

fun iptali davalarından sonra gelecek şekilde Kanunun Üçüncü Kitabına nakledilmesi ve halen Türk Ticaret Kanununda yer alan Deniz İcra hükümlerinin ise İcra Ceza hükümlerinden önce, 'Dördüncü Kitap' başlığı altında Cebri İcra Kanununa alınmış olması, abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takip usulü hakkındaki 7155 sayılı Kanun hükümlerinin de, bazı değişikliklerle Cebri İcra Kanununa dahil edilmesi zikredilmelidir. (Bknz: Genel Gereğe)

(7) Ödeme emrine itiraz halinde, itirazın iptaline ilişkin davanın açılmasından hükmün kesinleşmesine kadar veya alacaklıya borçlunun icra ve iflas dairesinde taksit sözleşmesi yapmaları halinde taksit sözleşmesinin ihlaline kadar geçen süre bir yılın hesabından dikkate alınmaz. Ancak taksit sözleşmesi veya sözleşmelerinin toplam süresinin on yılı aşması halinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında: “alacaklının, takibin kesinleşmesi üzerine, borçlunun mallarının haczedilmesini icra ve iflas dairesinden talep edebileceği.”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “alacaklının dilerse haciz talebinde bulunmaksızın, UYAP üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağını sorgulayabileceği, sorgulama sonunda UYAP, varsa borçlunun mal, hak veya alacağının niteliği hakkında ayrıntılı bilgi vereceği ve bu durumda sistem üzerinden de haciz talep edilebileceği, bu takdirde icra ve iflas dairesinin tespit edilen mal, hak veya alacağı elektronik ortamda haczedeceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “sorgulama sonunda edinilen bilgilerin hukuka aykırı olarak paylaşılamayacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “sorgulama ve haciz işlemlerinin yürütülebilmesi için kamu kurum veya kuruluşları ile 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan kredi kuruluşlarının ve finansal kuruluşların, UYAP ile kendi sistemleri arasında entegrasyonu sağlayacağı”,

- Maddenin beşinci fıkrasında: “sorgulama tür, kapsam ve sınırı ile diğer hususların, Adalet Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği”,

- Maddenin altıncı fıkrasında: “haciz isteme hakkının, ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren bir yıl geçmekle ortadan kalkacağı ve bu takdirde takibin düşeceği, dosyanın esas numarasının kapatılacağı”,

- Maddenin yedinci fıkrasında “ödeme emrine itiraz halinde, itirazın iptaline ilişkin davanın açılmasından hükmün kesinleşmesine kadar veya alacaklıyla borçlunun icra ve iflas dairesinde taksit sözleşmesi yapmaları halinde taksit sözleşmesinin ihlaline kadar geçen sürenin bir yılın hesabında dikkate alınmayacağı, ancak taksit sözleşmesi veya sözleşmelerinin toplam süresinin on yılı aşması halinde, aştığı tarihten itibaren sürelerin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle haciz talebine ilişkin hususların düzenlenmekte olduğu, hükmün 2004 sayılı Kanununun 78 inci maddesine karşılık geldiği;

- Birinci fıkrayla; ödeme emrinin tebliğinden itibaren ödeme ve itiraz sürelerinin geçmesi ve borcun ödenmemesi hali ile icra takibinin kesinleşmesini sağlayan diğer hallerde, alacaklı tarafından icra ve iflas dairesinden borçluya ait malların haczedilmesini talep edeceğinin düzenlendiği;

- İkinci fıkrayla; alacaklının borçluya ait mal, hak ve alacaklarını sorgulama imkanı getirildiği, bu sorgulama neticesinde UYAP tarafından borçlunun mal, hak ve alacağının niteliği hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek ve sistem üzerinden haczi talep edilebilecekleri, bunun üzerine icra dairesince elektronik ortamda haczin yapılmasının düzenlenmekte olduğu;

- Üçüncü fıkrayla; kesinleşen icra takibi neticesinde elde edilen borçluya ait malvarlığına ilişkin bilgilerin paylaşılmasının çerçevesi çizilmekte, sorgulamanın amacına aykırı olarak kullanılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir;

- Dördüncü fıkrayla; UYAP ortamında sorgulama yapılabilmesi amacıyla, kurum ve kuruluşlara UYAP ile kendilerine ait sistemler arasında entegrasyon sağlama yükümlülüğünün yüklenmiş olduğu;

- Beşinci fıkrada yapılan düzenleme ile birlikte; yapılacak sorgulamanın türü kapsamı ve sınırlarının Yönetmelik ile belirleneceği-

nin düzenlenmiş olduğu;

- Altıncı fıkrayla; ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde haciz istenmemesi halinde haciz isteme hakkının düşeceği, icra takibinin düşme nedeni ile kaydının kapatılacağına ilişkin düzenleme yapılmış olduğu;

- Yedinci fıkrayla; haciz isteme hakkını sonlandıran ve takibin düşmesine neden olan sürenin hesaplanmasında dikkate alınması gereken ve sürenin hesaplanmayacağı haller düzenlenmiş olup bu sürenin üst sınırının on yıl olacağına da düzenleme altına alınmış olduğu

belirtilmiştir.

**

“Haciz kararı verilmesi ve haczin uygulanma zamanı

MADDE 157- (1) Haciz talebi üzerine, icra ve iflas dairesi haczin yapılması şartlarının mevcut olup olmadığına derhâl karar verir. Alacaklının istemesi halinde, talebin kabulüne veya reddine ilişkin kararın bir örneği talebi hâlinde alacaklıya verilir. Bu karar örneği hiçbir gider ve harca tabi değildir.

(2) Haciz kararı üzerine, dördüncü fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla, icra ve iflas dairesi talep tarihinden itibaren en geç üç gün içinde haciz işlemlerine başlar; dördüncü fıkra hükmü saklıdır.

(3) Haczolunacak mallar başka yerde ise, haciz kararı malların bulunduğu yer icra ve iflas dairesine bildirilir.

(4) Borçlunun konutunda haciz yapılması ancak bütün diğer mal, hak ve alacaklarının haczi sonucunda alacağın tam olarak karşılanmaması halinde ve 82 nci maddedeki sınırlama dahilinde mümkündür. Ancak borçlunun konutunda haczi kabil mal olduğu alacaklı tarafında yaklaşık olarak ispatlanırsa, doğrudan doğruya konutta haciz yapılabilir. Her iki ihtimalde de konutta haciz talebi icra ve iflas dairesine yapılır ve takip dosyası haciz talebi hakkında karar verilmek üzere icra ve iflas dairesi tarafından derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi edilir. İcra hukuk mahkemesi, icra dosyasının kendisine tevdi edildiği tarihten iti-

baren en geç üç gün içinde, dosya üzerinde yapacağı inceleme sonunda, icra ve iflas dairesinin haciz işlemi yapmak için borçlunun konutuna girmesine kesin olarak karar verir.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “haciz talebi üzerine, icra ve iflas dairesi haczin yapılması şartlarının mevcut olup olmadığına derhâl karar vereceği; kararın bir örneğinin talebi hâlinde alacaklıya verileceği, bu karar örneğinin hiçbir gider ve harca tabi olmadığı”,

Maddenin ikinci fıkrasında; “haciz kararı üzerine, dördüncü fıkraya hükmü saklı kalmak kaydıyla, icra ve iflas dairesinin en geç üç gün içinde haciz işlemlerine başlayacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “hacizlenecek mallar başka yerde ise, haciz kararının malların bulunduğu yer icra ve iflas dairesine bildirileceği”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında; “borçlunun konutunda haciz yapılması ancak bütün diğer mal, hak ve alacaklarının haciz sonucunda alacağın tam olarak karşılanmaması halinde ve 82 nci maddedeki sınırlama dahilinde mümkün olacağı ancak borçlunun konutunda haciz kabil mal olduğu alacaklı tarafından yaklaşık olarak ispatlanırsa, doğrudan doğruya konuttan haciz yapılabileceği, her iki ihtimalde de konutta haciz talebinin icra ve iflas dairesine yapılacağı ve takip dosyasının, haciz talebi hakkında karar verilme üzere icra ve iflas dairesi tarafından derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi edileceği; icra hukuk mahkemesinin, icra dosyasının kendisine tevdi edildiği tarihten itibaren en geç üç gün içinde, dosya üzerinde yapacağı inceleme sonunda, icra ve iflas dairesinin haciz işlemi yapmak için borçlunun konutuna girmesine kesin olarak karar vereceği”

belirtmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; ‘haciz kararı verilmesi ve haczin uygulanma zamanı’

düzenlendiği, hükmün, 2004 sayılı Kanunun 79 ve 79/a maddelerine karşılık geldiği,

- Maddenin birinci fıkrasında; haciz talebi üzerine, icra ve iflas dairesinin haciz şartlarının mevcut olup olmadığına derhâl karar vereceğinin düzenlendiği, kararın bir örneği, talebi hâlinde alacaklıya verilecek olup, bu karar örneğinin hiçbir gider ve harca tabi olmadığı,

-Maddenin ikinci fıkrasında uyarınca; haciz kararı üzerine, icra ve iflas dairesi, haciz kararı tarihinden itibaren en geç üç gün içinde haciz işlemlerine başlayacağı, konutta haczin düzenlendiği dördüncü fıkra hükmünün saklı olduğu,

-Maddenin üçüncü fıkrasında; ‘hacizlenecek malların başka yerde bulunması durumunda, haciz kararının, malların bulunduğu yer icra ve iflas dairesine bildirileceği’nin düzenlenmiş olduğu,

-Maddenin dördüncü fıkrasında; ‘borçlunun konutunda haciz yapılmasına ilişkin esaslar’ın, belirlendiği, bu hükmün, 28.03.2023 tarih ve 7445 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle 2004 sayılı Kanuna ilave edilen 79/a maddesine karşılık geldiği; bununla birlikte, alacaklı ile borçlunun menfaatleri müştereken göz önüne alınmak suretiyle, 2004 sayılı Kanuna ilave edilen 79/a maddesinde bazı değişiklikler yapılmış olduğu, buna göre, borçlunun konutundan haciz yapılması, ancak bütün diğer mal, hak ve alacaklarının haczi sonucunda alacağın tam olarak karşılanmaması halinde ve 82 nci maddeki sınırlama dahilinde mümkün olabileceği, ancak alacaklı, borçlunun konutunda haczedilebilir mal olduğunu yaklaşık olarak ispat ederse, doğrudan doğruya konutta haciz yapılabileceği, iki ihtimalde de konutta haciz talebi icra ve iflas dairesine yapılacak olup; takip dosyasının, haciz talebi hakkında karar verilmek üzere icra ve iflas dairesi tarafından derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi edileceği, icra hukuk mahkemesinin icra dosyasının kendisine tevdi edildiği tarihten itibaren en geç üç gün içinde, dosya üzerinde yapacağı inceleme sonunda, ‘icra ve iflas dairesinin haciz işlemi yapmak için borçlunun konutuna girmesine kesin olarak karar vereceği’ ”

belirtmiştir.

**

“Hacizde uyulacak esaslar

MADDE 158- (1) Haciz koyan, haciz işlemini gerçekleştiren icra ve iflas dairesi borçlu, alacaklı ve üçüncü kişilerin menfaatlerini gözetmek ve dengelemekle yükümlüdür

(2) İcra ve iflas dairesi, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin gerekip gerekmediğini değerlendirir ve haciz talebinin kabulüne veya reddine karar verir.

(3) Hacze, 158 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, muhafazası ve satılması kolay, yokluğu borçluya en az zarar veren ve alacağı karşılması muhtemel mal ve haklardan başlanır. Haczin uygulanması sırasında hazır bulunmakta olan alacaklı ve borçlunun da görüşü sorulur ve cevapları tutanağa yazılır.

(4) Satış bedeli, paraya çevirme ile idare ve muhafaza giderlerini geçmeyeceği kesin ve açık olan şeyler haczedilemez. Ancak icra ve iflas dairesi söz konusu malları ve takdir ettiği değeri bu halde de haciz tutanağında gösterir; bu nitelikte malların varlığı aciz belgesi düzenlenmesine engel teşkil etmez.

(5) İcra ve iflas dairesi faiz ve giderler dahil olmak üzere alacak miktarından fazlası için haciz yapamaz. Aynı alacak için, aşkın hacze sebebiyet verecek şekilde birden fazla mal veya hak haczedilemez.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “haciz işlemini gerçekleştiren icra ve iflas dairesinin, borçlu alacaklı ve üçüncü kişilerin menfaatlerini gözetmek ve dengelemekle yükümlü olduğu”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “icra ve iflas dairesinin, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin gerekip gerekmediğini değerlendirerek, haciz talebinin kabulüne veya reddine karar vereceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “hacze, 158 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, muhafazası ve satılması kolay, yokluğu borçluya en az zarar veren ve alacağı karşılması muhtemel mal ve haklardan başlanacağı, haczin uygulanması sırasında hazır bulunmakta olan alacaklı ve borçlunun da görüşünün sorulacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “ ‘satış bedelinin, paraya çevirme ile idare ve muhafaza giderlerini geçmeyeceği kesin ve açık olan şeyleri’ haczedemeyeceği, icra ve iflas dairesinin söz konusu malları ve takdir ettiği değeri bu halde de haciz tutanağında göstereceği bu nitelikteki malların varlığının, aciz belgesi düzenlenmesine engel teşkil etmeyeceği”,

- Maddenin beşinci fıkrasında: “icra ve iflas dairesi faiz ve giderler dahil olmak üzere alacak miktarından fazlası için haciz yapamayacağı, aynı alacak için, aşkın hacze sebebiyet verecek şekilde birden fazla mal veya hakkın haczedilemeyeceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkında gerekçede;**

“-Maddeyle; hacizde uyulacak esasların belirtildiği; maddenin 2004 sayılı Kanunu 85 inci maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; icra ve iflas dairelerine; haciz işlemi esnasında borçlu, alacaklı ve üçüncü kişilerin menfaatlerini gözetmek ve dengelemek yükümlülüğü getirdiği ve bu hususun bir ilke olarak kabul edildiği; bu ilke çerçevesinde, icra ve iflas dairelerinin, hacizde bir sıra gözetip gözetmeyeceklerinin önem taşıdığı; bilindiği üzere; 1424 sayılı Kanunu 74 üncü maddesinde, “alacaklara da şamil olmak üzere öncelikle menkul malların haczedileceği, hacze kolayca satılabilen şeylerden başlanacağı ve mahrumiyeti borçluya daha az ağır gelenlerin önce haczolunacağı, gayrimenkullerin ise ancak borcu ödemeye yetecek menkul mal bulunamadığı veya kalmadığı yahut alacaklı ve borçlunun müştereken istemleri durumunda haczolunacağı, ihtiyaten haczedilen veya borçlu tarafından başkasının olduğu beyan edilen yahut haklarında üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddia edilmiş olan malların haczinin en sonraya bırakılacağı” düzenlenmiş olduğu, keza İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 95 inci maddesinde de halihazırda “öncelikle alacaklar ve kısmen haczedilebilen haklar da dahil olmak üzere taşınır malların haczedileceği, hızla paraya çevrilebilen eşyaların ilk olarak haczedileceği, mahrumiyet borçluya daha az ağır gelenlerin tercih edileceği, taşınmaz malların ancak

alacağı karşılımaya yetecek taşınır malın bulunmaması durumunda haczedilebilecekleri, ihtiyaten haczedilen veya borçlu tarafından başkasına ait olduğu beyan edilen ya da haklarında üçüncü kişiler tarafından istihkak iddiasında bulunulan malların haczinin en sonraya bırakılacağı” hususunun düzenlenmiş olduğu; icra ve iflas dairelerinden. Kanunda emredici olarak açıkça belirtilmemiş olsa dahi, 1424 sayılı Kanununun 74 üncü maddesi ile İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 95 inci maddesinde belirlenen bu ilkelerden hareketle mümkün mertebe en az masrafla, en kolay biçimde, borçluya en az zarar verecek ve alacağı en yüksek oranda karşılayacak, bunula birlikte üçüncü kişilerin de haklarını zayi etmeyecek, bu bağlamda çekişmeli mal ve hakları sonraya bırakacak bir uygulamanın geliştirilmesinin beklediği,

- İkinci fıkrayla: icra ve iflas dairesinin, haczi talep edilen mal veya haklarının haczinin gerekip gerekmediğini değerlendireceği ve ‘haciz talebinin kabulüne veya reddine’ karar vereceğinin düzenlendiği,

- Üçüncü fıkrayla: hacze, Kanununun 58 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü saklı olmak kaydıyla ‘muhafazası ve satılması kolay, yokluğu borçluya en az zarar veren ve alacağı karşılığı muhtemel’ mal ve haklardan başlanacağına, ‘haczin uygulanması sırasında hazır bulunması halinde alacaklı ve borçlunun da haciz işlemiyle ilgili görüşünün alınacağı’, şüphesiz ki haciz işlemi sırasında haczedilen malın kıymeti tam olarak bilinemeyeceğinden bu hususun haczedilen bazı mallar bakımından kıymet takdir yapıldıktan sonra ortaya çıkacağı, dolayısıyla malın gerçek kıymetinin, belirlenecek muhammen bedelin ileride ortaya çıkacağı nazara alınarak, somut olayın özelliklerine göre icra ve iflas dairesinin bu hükmü uygulayacağı,

- Dördüncü fıkrayla: ‘icra ve iflas dairesinin, satış bedeli, paraya çevirme ile idare ve muhafaza giderlerini geçmeyeceği kesin ve açık olan şeyleri haczetmeyeceğinin kabul edilmiş olduğu, bununla birlikte icra ve iflas dairesinin, söz konusu malları ve takdir ettiği değeri bu halde de haciz tutanağında göstereceği, bu nitelikteki malların varlığının, aciz belgesi düzenlenmesine engel teşkil etmeyeceği; uygulamada, icra ve iflas dairelerinin aciz belgesi hazırlamadan

önce nasıl bir araştırma yapacakları hususunda belirsizlikler ortaya çıkmakta ve özellikle 'kıymeti düşük malların bulunmasının aciz belgesi düzenlenmesine engel teşkil edip etmeyeceği' sorunu ortaya çıkabildiğinden, bu sorunun giderilmesi amacıyla dördüncü fıkraya 'bu nitelikte malların varlığı aciz belgesi düzenlenmesine engel teşkil etmez' hükmünün eklendiği,

- Beşinci fıkrayla; icra ve iflas dairesinin faiz ve giderler dahil olmak üzere alacak miktarından fazlası için haciz yapmayacağı, ayrıca aynı alacak için aşkın hacze sebebiyet verecek şekilde birden fazla mal veya hak haczedilemeyeceğinin düzenlenmiş olduğu; söz konusu hükmün İsviçre'nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 97/2 inci maddesinde yer alan "ancak anapara, faiz ve giderleri karşılayacak değerde mal haczedilebilir" şeklindeki düzenleme ile uyumlu olacak şekilde yeniden kaleme alınmış olup, içerik bakımından herhangi bir farklılık oluşturmadığı; uygulamada, aşkın haciz ile ilgili olarak özellikle 'kıymet takdiri' ve 'alacak' teriminin kapsamı bakımından, paraya çevirmenin ilerideki bir tarihte yapılacak olmasına bağlı sorunların ortaya çıkabildiği; bu hususların, somut olayın özelliklerine göre değerlendirilerek öğreti ve yargı kararıyla belirleneceği"

öngörülmüştür.

**

"Taşınmaz haczinde borçlunun borca yetecek taşınır mal göstermesi

MADDE 159- (1) Haczedilen taşınmazın kıymet takdiri kesinleşinceye kadar borçlu, takip konusu borcu karşılamaya yetecek kadar taşınır mal gösterirse taşınmaz üzerinde haciz saklı kalmak üzere, gösterilen taşınır da haczedilir.

(2) Hacizli taşınmazın idare ve işletilmesine ilişkin 189 ve 190 üncü üncü madde hükümleri taşınırın haczinden sonra uygulanmaz. İcra ve iflas dairesi kiracıları bu durumdan haberdar eder."

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; "haczedilen taşınmazın kıymet takdiri kesinleşinceye kadar borçlunun, takip konusu borcu

karşulamaya yetecek taşınır mal göstermesi halinde, taşınmaz üzerindeki haciz saklı kalmak üzere, gösterilen taşınırın da haczedileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “hacizli taşınmazın idare ve işletilmesine ilişkin 189 ve 190 inci, 181 ve 182 inci madde hükümleri taşınırın haczinde sonra uygulanmayacağı, icra ve iflas dairesinin kiracıları bu durumdan haberdar edeceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

“- Maddeyle; birlikte taşınmazların haczi üzerine daha az maliyetle paraya çevrilmesi mümkün olan ve alacaklı ve borçluya daha az külfet yükleyen taşınırın haczi ve satışının düzenlenmekte olduğu, hükmün, 2004 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin üçüncü fıkrasına karşılık gelmekte olduğu,

- Birinci fıkrayla; taşınmazı haczedilen borçlunun, taşınmazın kıymet takdiri kesinleşinceye kadar takip konusu borcu karşılayacak kadar taşınır malının haczini talep etmesi halinde taşınmaz üzerindeki haciz devam etmek kaydıyla gösterilen taşınırın da haczedileceğinin düzenlendiği, bu halde taşınmaz malın satışının ertelenmiş olacağı, yapılan düzenlemeyle 2004 sayılı Kanundan farklı olarak borçlunun taşınmaz dışındaki başka malların haczini, taşınmazın kıymet takdirinin kesinleşmesine kadar isteyebileceğinin benimsediği, öte yandan önceki hükümden farklı olarak ‘sağlam alacak’ yerine sadece ‘taşınır’ mallarının haczini talep edebileceğinin kabul edildiği,

- İkinci fıkradaki düzenleme ile; borçlunun gösterdiği taşınır malın haczedilmesi üzerine hacizli taşınmazın idare ve işletilmesine ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı ve bu hususun kiracılara bildirileceğinin düzenlendiği”

belirtilmiştir.

**

“Taşınır üzerinde üçüncü kişinin mülkiyet veya sınırlı aynî hakkının ya da üçüncü kişinin alacağı için haczinin bulunması

MADDE 160- (1) *Borçlu veya borçlu ile birlikte malı elinde bulunduranlar, taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin mülkiyet ya da sınırlı bir aynî hakkının bulunması yahut taşınır malın daha önce haczedilmiş olması halinde bu hususu haczi yapan icra ve iflas dairesine beyan etmek, haczi yapan icra ve iflas dairesi bu kişileri beyana davet etmek ve beyanda bulunmamanın 510 uncu maddeye göre cezalandırılacağını bildirmek zorundadır. İcra ve iflas dairesi, bu beyanı haciz tutanağına geçirir.*

(2) *Birinci fıkrada belirtilen mallar ile üçüncü kişi tarafından ihtiyaten haczedilmiş veya hakkında istihkak iddiasında bulunmuş olan malların haczi, durum aksini gerektirmiyorsa en sonraya bırakılır.”*

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; *“borçlu veya borçlu ile birlikte malı elinde bulunduranlar, taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin mülkiyet ya da sınırlı bir aynî hakkının bulunması yahut taşınır malın daha önce haczedilmiş olması halinde bu hususu haczi yapan icra ve iflas dairesine beyan etmek, haczi yapan icra ve iflas dairesi bu kişileri beyana davet etmek ve beyanda bulunmamanın 510 uncu maddeye göre cezalandırılacağını bildirmek zorunda olduğu; icra ve iflas dairesinin, bu beyanı haciz tutanağına geçireceği”*,

- Maddenin ikinci fıkrasında; *“ikinci fıkrada belirtilen mallar ile üçüncü kişi tarafından ihtiyaten haczedilmiş veya hakkında istihkak iddiasında bulunmuş olan malların haczinin durum aksini gerektirmiyorsa en sonraya bırakılacağı”*

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

“ - Maddeyle; taşınır üzerinde üçüncü kişinin mülkiyet, sınırlı ayni hak veya haczinin bulunması durumunda uygulanacak esasların düzenlendiği; hükmün 2004 sayılı Kanununun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasına karşılık geldiği,

- Maddenin birinci fıkrasıyla; taşınır malların haciz işlemi yapı-

lırken borçlu veya borçlu ile birlikte malı elinde bulunduranlara mal üzerinde mülkiyet veya sınırlı ayni hak bulunması veya daha önce haczedilmesi halinde beyanda bulunma yükümlülüğünün getirildiği, aynı şekilde haczi gerçekleştiren icra ve iflas dairesi de bu kişileri beyana davet etmek zorunda olduğu ayrıca bu fıkrayla, icra ve iflas dairesine, bu kişileri beyana davet ederken, beyanda bulunmamamın 510 uncu maddeye göre cezalandırılacağını bildirme zorunluluğunun getirildiği, böylece cebri icra hukuku bakımından oldukça önemli bir kurum olan ‘beyanda bulunmanın etkinliğinin artırılması’nın amaçlandığı, Fıkranın son cümlesinde ‘icra ve iflas dairesinin bu beyanı haciz tutanağına geçireceği’nin açıkça hükme bağlandığı,

- Maddenin ikinci fıkrasında; birinci fıkrada belirtilen mallar ile üçüncü kişi tarafından ihtiyaten haczedilmiş veya hakkında istihkak iddiasında bulunmuş olan malların haczinin, durum aksini gerektirmiyorsa, en sonraya bırakılacağı kabul edildiği, bu fıkrada yer alan hükmün esas itibarıyla, 2004 sayılı Kanunun 85 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine karşılık geldiği, bununla birlikte, İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 95. maddesinin mükerrer dördüncü fıkrasında yer alan ‘durum aksini gerektirmiyorsa veya alacaklı ile borçlunun anlaşması hâlinde’ ibaresi göz önüne alınmış ve burada yer alan ‘durum aksin, gerektirmiyorsa’ ibaresinin madde metnine ilave edildiği, bununla birlikte ‘durum aksini gerektirmiyorsa’ ibaresi ‘alacaklı ile borçlunun anlaşması’ ihtimalini de zaten kapsadığı için, İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 95.maddesinin mükerrer dördüncü fıkrasında yer alan ‘alacaklı ile borçlunun anlaşması hâlinde’ ibaresinin madde metnine alınmadığı”

belirtilmiştir.

**

“Haczedilemeyen mal, hak ve alacaklar

MADDE 161- (1) Aşağıda belirtilen mal, hak ve alacaklar şeyler haczedilmez:

a) Devlet malları

b) Başkasına devredilemeyen mal ve haklar ile kişiye sıkı sınıya bağlı haklar.

c) Yapay organlar, tekerlekli sandalye, işitme cihazı veya protez gibi bedensel engel veya önemli hastalıklar nedeniyle kullanılan eşya, araç veya gereçler.

ç) Ekonomik faaliyet, sermayesinden çok bedenî veya fikrî çalışmasına ya da diğer kişisel özelliklerine dayanan borçlunun, mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya.

d) Borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası.

e) Borçlunun ve ailesinin, haczi izleyen üç aylık süre için gerekli yiyecek ve yakacakları.

f) Borçlu çifti ise kendisinin ve ailesinin geçimi için gereken miktarda arazi, çift hayvanı, nakil vasıtaları, tarım alet ve araçları ile gelecek dönem için ayrılacak tohumluğu; borçlu bağ, bahçe, meyve veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için gereken miktarda bağ, bahçe ve bu mesleğin yerine getirilmesi için zorunlu bulunan araçlar; hayvancılıkla geçinen, borçlunun kendisi ve ailesinin geçimi için zorunlu miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları.

g) Hayvan besleyen borçlunun ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda hayvan ile bunların üç aylık yem ve yataklıkları.

ğ) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sigortalar Kanunu'nun 88 nci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka alacakları hariç olmak üzere bu Kanunda düzenlenmiş olan sigortalılar ve hak sahiplerine bağlanan gelir, aylık ve ödemeler.

h) Malullere, yetimlere, dullara, şehit yakınlarına, gazilere ve terör mağdurlarına bu nedenle verilen maaş ve tazminat ile yapılan her türlü ödemeler; Silahlı Kuvvetlerde hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri,

1) Ölüm, bedensel zararlar veya sağlığın bozulması sebebiyle zarar gören ya da sağlığı bozulan kişinin kendisine ya da yakınlarına toptan yahut irat şeklinde verilen veyahut verilmesi gereken maddi ve manevi tazminatlar.

i) Her türlü öğrenci bursu.

j) İlama dayanan her türlü nafaka.

k) Borçlunun haline münasip evi.

(2) Birinci fıkranın (ç), (f), (g) ve (j)(k) bentlerindeki istisna, borcun bu eşya bedelinden doğmaması halinde geçerlidir.

(3) Birinci fıkranın (ç), (f), (g) ve (j)(k) bentlerinde sayılan malların değerinin fazla olması durumunda, bedelinde uygun bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır. İhale kesinleşinceye kadar mal borçludan alınmaz.

(4) Birinci fıkranın (k) bendindeki evin aile konutu olması halinde borçlunun eşi de meskeniyet şikâyetinde bulunabilir.

(5) İcra ve iflas dairesi, haczin uygulanması sırasında, mal veya haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir.

(6) Özel kanunlarında haczedilmeyeceği belirtilen mal, hak ve alacaklar hakkındaki hükümler saklıdır.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “hangi mal, hak ve alacakların haczedilemeyeceği” belirtilmiştir:

“a) Devlet malları.

b) Başkasına devredilemeyen mal ve haklar ile kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar.

c) Yapay organlar, tekerlekli sandalye, işitme cihazı veya protez gibi bedensel engel veya önemli hastalıklar nedeniyle kullanılan eşya, araç veya gereçler.

ç) *Ekonomi faaliyeti, sermayesinden çok bedenî veya fikrî çalışmasına ya da diğer kişisel özelliklerine dayanan borçlunun, mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya.*

d) Borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası.

e) Borçlunun ve ailesinin, haczi izleyen üç aylık süre için gerekli

yiyecek ve yakacakları.

f) Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için gereken miktarda arazi, çift hayvanı, nakil vasıtaları, tarım alet ve araçları ile veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için gereken miktarda bağ, bahçe ve bu mesleğin yerine getirilmesi için zorunlu bulunan araçlar; hayvancılıkla geçinen borçlunun kendisi ve ailesinin geçimi için zorunlu miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yatakları.

g) Hayvan besleyen borçlunun ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda hayvan ile bunların üç aylık yem ve yatakları.

ğ) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sigortalar Kanununun 88 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka alacakları hariç olmak üzere, bu Kanunda düzenlenmiş olan sigortalar ve hak sahiplerine bağlanan gelir, aylık ve ödenekler.

h) Malullere, yetimlere, dullara, şehit yakınlarına, gazilere ve terör mağdurlarına bu nedenle verilen maaş ve tazminat ile yapılan her türlü ödemeler; Silah Kuvvetlerde hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri.

ı) Ölüm, bedensel zararlar veya sağlığın bozulması sebebiyle zarar gören ya da sağlığı bozulan kişinin kendisine ya da yakınlarına toptan yahut irat şeklinde verilen veyahut verilmesi gereken maddi ve manevi tazminatlar.

i) Her türlü öğrenci bursu.

j) İlane dayanan her türlü nafaka.

k) Borçlunun haline münasip evi.”

- Maddenin ikinci fıkrasında: “birinci fıkranın (ç), (f), (g) ve (k) bentlerindeki istisnanın, borcun bu eşya bedelinden doğmaması halinde geçerli olacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “birinci fıkranın (ç), (f) ve (k) bentlerinde sayılan malların değerinin fazla olması durumunda, bedelinden uygun bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılacağı, ihale kesinleşinceye kadar malın borçludan alınmayacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “birinci fıkranın (k) bendindeki evin aile konutu olması halinde borçlunun eşinin de meskeniyet şikâyetinde bulunabileceği”,

- Maddenin beşinci fıkrasında: “icra ve iflas dairesinin haczin uygulanması sırasında, mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirerek talebin kabulüne veya reddine karar vereceği”,

- Maddenin altıncı fıkrasında: “*özel kanunlarında haczedilemeyeceği belirtilen mal, hak ve alacaklar hakkındaki hükümlerin saklı olduğu*”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

“- Maddeyle; haczedilemeyen mal, hak ve alacaklara ilişkin hususların düzenlenmekte olduğu, bu maddeyle icra takibi sırasında haczedilemeyecek mal ve haklar belirtilmiş olduğu, borçlunun borcu nedeniyle, haciz işleminden etkilenecek aynı adreste oturan aile bireyleri ile borçlunun eşinin de haciz işleminden olumsuz etkilenmelerinin önlenmesi ve hayatlarını idame ettirebilmeleri amacıyla gerekli tedbirlerin alınmasının amaçlanmış olduğu, ayrıca madde metni ile haciz uygulanmasını kabul eden ve uygulayan icra dairesine haczi talep edilen malı inceleme imkânının bulunması ve icra dosyası kapsamında değerlendirebilmesi halinde haczedilmezliği gözeterek haciz talebini kabul etmeyeceğine, talebin reddine karar vereceğine yönelik düzenleme yapılmış gerektiren hususlarda ise borçlu ve haciz yapılan mahcuzun haczinden birlikte etkilenen aile fertlerine ve eşine de müracaat hakkı tanındığı,

- Birinci fıkranın (a) bendiyle: ‘Devlet mallarının haczedilemeyeceği’ hususunun düzenlenmiş olduğu. Komisyon çalışmaları sırasında yapılan tartışmalarda ‘devlet malı’ teriminin aynen muhafaza edilmesinin uygun olduğu, ‘bu kavramın içeriğinin uygulamada içtihatlar ve öğreti tarafından belirlenmesinin en uygun çözüm olduğu, kullanılacak başka terimlerin birçok hususu kapsam dışından bırakabileceği veya birçok hususu gerekmediği halde kapsam içine alabileceği sonucuna varıldığı’,

Takip eden bentlerde ise;

- **(b) bendiyle**; 'başkasına devredilemeyen mal ve haklar ile kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların haczedilemeyeceği, bu bağlamdaki 'kişi varlığı haklarının haczedilemeye gibi malvarlığına ilişkin olduğu halde kanunen başkasına devredilemeyen (şahısla kaim) hakların da haczedilemeyeceği'nin belirtildiği,

- **(c) bendiyle**; 'borçlunun bedensel engeli veya hastalığı nedeniyle kullandığı cihazları, eşya, araç, gereç ve benzeri malzemelerinin haczedilemeyeceği',

- **(ç) bendiyle**; 'bedeni, fikri veya diğer kişisel özelliklerine dayanarak ekonomik faaliyet sürdüren borçlunun, mesleğini sürdürebilmesi için (örneğin terzinin dikiş makinesi, berberin aletleri, müzikaşının müzik aleti gibi) gerekli olan her türlü eşyanın haczedilemeyeceği',

- **(d) bendiyle**; 'borçlu ile aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait, gözlük, baston, tesbih, giysi gibi özel eşyalar ve ailenin ortak kullanımına hizmet eden koltuk takımı, masa, bulaşık makinesi, buzdolabı gibi tüm ev eşyalarının haczedilemeyeceği',

- **(e) bendiyle**; 'borçlu ve ailesine ait yiyecek ve yakacakların üç aylık kısmının haczedilemeyeceği',

(f) bendiyle; 'borçlunun çiftçi, bağ, bahçe, meyve ve sebze yetiştiricisi olması veya geçimini hayvancılıkla sağlaması hâlinde kendisi ve ailesinin geçimi amacıyla gereken miktarda arazi, bağ, bahçe, gerekli bulunan araçlar ve belli miktarda tohumluk, hayvan yemlerinin haczedilemeyeceği',

(g) bendiyle; 'mesleği hayvancılık olmamakla birlikte hayvan besleyen borçlunun ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayacak hayvanı ile üç aylık yem ve yataklıklarının haczedilemeyeceği',

- **(j) bendiyle**; 'ara kararlar tedbir mahiyetinde verilen nafakalar ile ilama bağlı olarak verilen, kesinleşip kesinleşmediğine bakılmaksızın her türlü nafaka alacağının haczedilmeyeceği',

(ğ) bendiyle; '5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sigortalar Kanununda düzenlenmiş olan sigortalılar ve hak sahiplerine bu Kanun gereği bağlanan gelir, aylık ve ödenekler, aynı Kanunun 88

inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemeyeceği’,

(h) bendiyle; ‘malullere, yetimlere, dullara, şehit yakınlarına, gazilere ve terör mağdurlarına, Türk Silahlı Kuvvetlerinde hava ve denizaltı mensuplarına yapılan maaş, tazminat ve benzeri ödemelerin haczedilemeyeceği, bu çerçevede örneğin 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun ile 28/5/1986 tarihli ve 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında bulunanlar, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56 ncı maddesi ile mülga 45 inci ve 64 üncü maddelerine veya 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47 nci maddesine, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre vazife malulü sayılanlar, 3713 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi ile 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 9 uncu maddesi ve 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanaşması Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesi kapsamında bulunanlara, Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen aylık, ödenek, gelir, emeklilik ikramiyesi ile her ne ad altında olursa olsun yapılan diğer ödeme ve yardımlar (5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar nedeniyle yapılacak haciz işlemleri hariç) ile ilgili mevzuatı uyarınca ödenen her türlü ödeme ve yardımların haczedilemeyeceği’,

(ı) bendiyle; ‘ödememin emeklilik, tazminat veya diğer ödemeler adı altında yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın kaynağının ölüm, bedensel zararlar veya sağlığın bozulması sebebiyle zarar gören ya da sağlığı bozulan kişinin kendisine ya da yakınlarına toptan yahut irat şeklinde verilen veyahut verilmesi gereken maddi ve manevi tazminatlar olması hâlinde haczedilemeyeceği’,

(i) bendiyle; ‘öğrenim nedeniyle verilen her türlü öğrenci bursunun haczedilemeyeceği’,

(j) bendiyle; ‘ara kararıyla tedbir mahiyetinde bağlanan nafakalar ile ilama bağlı olarak verilen, kesinleşip kesinleşmediğine bakılmaksızın her türlü nafaka alacağının haczedilemeyeceği’,

- (k) bendiyle; ‘aile konutu şerhi bulunmasa dahi, borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği, haczedilmesi halinde bu fıkra gereğince borçlu veya eşinin madde metninin bütün olarak değerlendirildiğinde icra mahkemesine şikâyette bulunabileceği’

düzenlenmiştir.

- İkinci fıkrayla; ‘haczedilmezliğe ilişkin istisnaların borcun bu eşya bedelinden doğmaması halinde geçerli olacağı’,

- Üçüncü fıkrayla; ‘İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 92 nci ve Alman Medeni Usul Kanununun 811a maddeleri doğrultusunda, haczedilmeyecek mallardan (ç), (f) ve (k) bentlerinde sayılan malların değerinin yüksek olması halinde satılarak bedelden borçlunun ihtiyacını karşılayacak bir kısmının borçluya bırakılacağını, malın tesliminin ise ihalenin kesinleşmesi üzerine borçludan alınacağı’,

- Dördüncü fıkrayla; ‘(k) fıkrasında belirtilen borçlunun haline münasip evine yönelik şikâyetin 4721 sayılı Kanunun 893 maddesi saklı kalmak üzere, borçlunun eşi tarafından da yapılabileceği’,

- Beşinci fıkrayla; ‘haczin uygulanması sırasında yargılamaya muhtaç bulunmayan ve icra dosyası kapsamında değerlendirilmeye imkân veren hallerde icra dairesince mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirerek talebin kabul veya reddine karar verilmesi gerektiği’,

- Altıncı fıkrayla; ‘bu Kanunda bulunmamasına karşın özel kanunlarda haczedilemeyeceği belirtilen mal, hak ve alacaklar hakkında, o Kanun hükümlerine göre değerlendirme yapılması gerektiği’

düzenlenmiştir.

**

“Kısmen haczedilebilen mal, hak ve alacaklar

MADDE 162- (1) Maaş, ödenek, her ne ad altında olursa olsun

ücret ve gelir, intifa hakları ve hasılatı, mahkemece hükmedilmeyen nafakalar, özel emekli sandıkları veya sigortalar emekli sandıkları tarafından ödenen emekli maaşları borçlu ve ailesinin geçinmeler için icra müdürünce gerekli olarak takdir edilen miktar indirildikten sonra ve her halde haczolunacak miktar aşağıda belirtilen oranlardan az olmamak kaydıyla haczedilebilir.

a) Geliri net asgari ücret kadar olanlar için gelirinin onda biri; borçlunun muvafakati ile dahi asgari ücretin bu oranın üstünde kalan kısmı haczedilemez, haciz vuku bulmuş ve ödeme yapılmışsa şikâyet tarihinden önceki ödemeler geri istemez.

b) Geliri net asgari ücretin iki katına kadar olanlar için gelirinin onda ikisi.

c) Geliri net asgari ücretin üç katına kadar olanlar için gelirinin ondan üçü.

ç) Geliri net asgari ücretin beş katına kadar olanlar için gelirinin ondan dördü.

d) Geliri net asgari ücretin yedi katına kadar olanlar için gelirinin ondan beşi.

e) Geliri net asgari ücretin dokuz katına kadar olanlar için gelirinin ondan altısı.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hak ve alacaklar üzerinde birden fazla haciz varsa, bu hacizler sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez.

(3) Bu madde uyarınca asgari ücrete göre haczedilecek miktarlar, Bakanlık tarafından hesaplanarak icra ve iflas dairelerine duyurulur.

(4) Haczin devamı sırasında, haczedilebilen miktara ilişkin koşulların değişmesi halinde, haciz, talep üzerine bu yeni duruma uygun hale getirilir.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “maaş, ödenek, her ne ad altında olursa olsun ücret ve gelir, intifa hakları ve hasılatının, mah-

kemece hükmedilmeyen nafakalar, özel emekli sandıkları veya sigortalar tarafından ödenen emekli maaşlarının, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra müdürünce gerekli olarak takdir edilen miktarın indirildikten sonra ve her halde haczolunacak miktarın, aşağıda belirtilen oranlardan az olmamak kaydıyla haczedilebileceği”:

a) Geliri net asgari ücret kadar olanlar için gelirinin onda biri; borçlunun muvafakati ile dahi asgari ücretinin bu oranın üstünde kalan kısmının haczedilemeyeceği, haciz vuku bulmuş ve ödeme yapılmışsa şikâyet tarihinden önceki ödemelerin geri istenmeyeceği.

b) Geliri net asgari ücretin iki katına kadar olanlar için gelirinin onda ikisi.

c) Geliri net asgari ücretin üç katına kadar olanlar için gelirinin onda üçü.

ç) Geliri net asgari ücretin beş katı ve fazla olanlar için gelirinin onda dördü.

d) Geliri net asgari ücretin yedi katı ve fazla olanlar için gelirinin onda beşi.

e) Geliri net asgari ücretin dokuz katı ve fazla olanlar için gelirinin onda altısı.

- Maddenin ikinci fıkrasında: “birinci fıkrada belirtilen hak ve alacaklar üzerinde birden fazla haciz varsa, bu hacizlerin sıraya konulacağı, sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemeyeceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “bu madde uyarınca asgari ücrette göre haczedilecek miktarların, Bakanlık tarafından hesaplanarak icra ve iflas dairelerine duyurulacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “haczin devamı sırasında, haczedilebilen miktara ilişkin koşulların değişmesi halinde, haczin bu yeni duruma uygun hale getirileceği”

belirtilmiştir.

• **Madde hakkında gerekçede;**

- Maddeyle; kısmen haczedilebilen mal, hak ve alacaklar hu-

susunun düzenlenmekte olduğu; hükmün 2004 sayılı Kanunun 83'üncü maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; borçlunun kısmi olarak haczedilebilecek mal, hak ve alacaklarının belirlendiği ve haciz işlemi yapılırken icra ve iflas dairesi tarafından haczin tatbik edileceği miktarın belirlenmesi için dikkat etmesi gereken hususların düzenlendiği,

-“İkinci fıkrayla; bu madde kapsamında kısmi olarak haczedilebilen borçluya ait kesintilerde birden fazla haciz bulunması halinde kesintilerin sırası düzenlenmiş olduğu,

-“Üçüncü fıkrayla; asgari ücrete ilişkin olarak haczedilebilecek miktarların Bakanlık tarafından belirleneceğinin düzenlendiği,

-“Dördüncü fıkrayla; haczin devamı sırasında haczedilebilecek miktara ilişkin koşulların değişmesi hâlinde haczin uyarlanacağının düzenlendiği”

belirtilmiştir.

**

“Maaş ve ücretlerin haczinde usul

MADDE 163- (1) Borçlunun kamu kurum veya kuruluşları ya da bir işveren nezdinde çalışması halinde icra ve iflas dairesi, ilgili kamu kurum veya kuruluşundan ya da işverenden borçlunun maaş veya ücret miktarının bir hafta içinde icra ve iflas dairesine bildirilmesini ve borç bitinceye kadar icra ve iflas dairesinin kararı gereğince bu maaş veya ücretin haczolunan oranda miktarın kesilip icra ve iflas dairesi hesabına gönderilmesini ister. İlgili kamu kurum veya kuruluşunun yetkilisi ile işveren bu kararın gereğini yerine getirmek zorundadır. İcra ve iflas dairesi, hesabına gelen miktarı üç gün içinde talebe gerek kalmaksızın alacaklının banka hesabına göndermek zorundadır.

(2) Borçlunun maaş veya ücretinden ya da görev yaptığı birimde değişiklik olması veya işine son verilmesi, iş ilişkisinin sona ermesi durumunda, ilgili kamu kurum veya kuruluşu ile ya da işveren bu değişiklikleri, derhâl icra ve iflas dairesine bildirir.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerine uymayanların kesmedikleri veya hemen göndermedikleri para ayrıca mahkemedен hü-

küm alınmasına gerek kalmaksızın icra ve iflas dairesince maaşlarından kesilir veya diğer mallarından alınır.

(4) Kamu kurum veya kuruluşu ya da işveren tarafından yukarıdaki usulle kesinti yapıldıktan sonra borçlunun banka hesabına yatırılan bakiye maaş ve ücreti haczedilemez.

(5) Nafaka alacaklarından, borçlunun maaş veya ücretinde önceden konulmuş bir haciz bulunsa dahi takip talebi tarihinden itibaren işleyecek olan nafaka miktarı sıraya alınmaksızın öncelikli olarak kesilir. Önceden konulmuş haczin bulunması halinde, birikmiş nafaka alacağı sıraya alınır, sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe birikmiş nafaka için kesinti yapılamaz.

(6) Nafaka alacakları, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun kapsamındaki harçlardan istisnadır”

*

• -Maddenin birinci fıkrasında: “borçlunun kamu kurum veya kuruluşları ya da bir işveren nezdinde çalışması halinde icra ve iflas dairesi, ilgili kamu kurum veya kuruluşundan ya da işverenden borçlunun maaş veya ücret miktarının bir hafta içinde bildirilmesini ve borç bitinceye kadar icra ve iflas dairesinin kararı gereğince bu maaş veya ücretin haczolunan oranda kesilip icra ve iflas dairesi hesabına gönderilmesini isteyeceği, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun yetkilisi ile işverenin bu kararın gereğini yerine getirmek zorunda olduğu, icra ve iflas dairesinin, hesabına gelen miktarı üç gün içinden talebe gerek kalmaksızın alacaklının banka hesabına göndermek zorunda olduğu”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “borçlunun maaş veya ücretinde ya da görev yaptığı birimde değişiklik olması veya iş ilişkisinin sona ermesi durumunda, ilgili kamu kurum veya kuruluşu ya da işveren bu değişiklikleri, derhâl icra ve iflas dairesine bildireceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “yukarıdaki fıkralar hükümlerine uymayanların kesmedikleri veya hemen göndermedikleri paranın ayrıca mahkemeden hüküm alınmasına gerek kalmaksızın icra

ve iflas dairesince maaşlardan kesileceği veya diğer mallarından alınacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “kamu kurum veya kuruluş ya da işveren tarafından yukarıdaki usulle kesinti yapıldıktan sonra borçlunun banka hesabına yatırılan bakiye maaş ve ücretin hacze-dilemeyeceği”,

- Maddenin beşinci fıkrasında: “nafaka alacaklarında, borçlunun maaş veya ücretinde önceden konulmuş bir haciz bulunsa dahi takip talebi tarihinden itibaren işleyecek olan nafaka miktarı sıraya alınmaksızın öncelikle olarak kesileceği, önceden konulmuş haczin bulunması halinde, birikmiş nafaka alacağının sıraya alınacağı, sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe birikmiş nafaka için kesinti yapılmayacağı”,

- Maddenin altıncı fıkrasında: “nafaka alacakları, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun kapsamındaki harçlardan istisna olduğu”

belirtmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

“- Maddeyle; maaş ve ücretlerin haczinde izlenecek usulün düzenlenmekte olduğu, hükmün 2004 sayılı Kanununun 355 ve 356 ncı maddesine karşılık geldiği,

- Maaş ve ücret haczinde, haczin muhatabının, kamu kurum veya kuruluşları ya da işveren olup, maddede de açıklandığı üzere, maaş ve ücret haczi üzerine kaynakta kesinti yapılarak bakiyesinin borçlunun banka hesabına yatırılacağı bu nedenle mükerrer haciz işlemlerinin engellenmesi amacıyla, maaş ve ücret haczinin yalnızca bu maddede belirlenen usul çerçevesinde gerçekleştirilebileceği, böylece 2004 sayılı Kanununun 89 uncu maddesi veya haciz müzekkeresi yoluyla maaş ve ücret haczinin yapılmasının mümkün olmayacağı,

- Maddenin birinci fıkrasında uyarınca; borçlunun kamu ku-

rum veya kuruluşları ya da bir işveren nezdinde çalışması halinde, icra ve iflas dairesinin, ilgili kamu kurum kuruluşundan ya da işverenden borçlunun maaş veya ücret miktarının bir hafta içinde icra ve iflas dairesine bildirilmesini ve borç bitinceye kadar icra ve iflas dairesinin kararı gereğince haczolunan miktarın kesilip icra ve iflas dairesi hesabına gönderilmesini talep edeceği, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun yetkilisi ile işverenin, bu kararın gereğini yerine getirmek zorunda oldukları, maddenin birinci fıkrasına 'icra ve iflas dairesinin, hesabına gelen miktarı üç gün içinde talebe gerek kalmaksızın alacaklının banka hesabına göndermek zorunda olduğu' hususunun ilave edilmiş olduğu, böylece alacaklının her ay icra ve iflas dairesine başvurarak, dairenin hesabına gönderilen paranın kendi hesabına intikal ettirilmesi talebinde bulunmak suretiyle çaba göstermek zorunda kalmasının önüne geçilmesinin amaçlanmış olduğu,

- Maddenin ikinci fıkrası uyarınca; ilgili kamu kurum ve kuruluşu veya işverenin, borçlunun maaş veya ücretinde ya da görev yaptığı birimde değişiklik olması veya işine son verilmesi durumunda bu değişiklikleri, derhâl icra ve iflas dairesine bildireceği,

- Maddenin üçüncü fıkrasının; ilk iki fıkraya uyulmaması halinde uygulanacak yaptırım göstermekte olduğu, 2004 sayılı Kanununun 356 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının genel hükümlerden anlaşılabilirdiği için madde metnine alınmasına gerek görülmediği,

- Maddenin dördüncü fıkrası ile, 'kamu kurum veya kuruluşu ya da işveren tarafından yukarıdaki usulle kesinti yapıldıktan sonra borçlunun banka hesabına yatırılan bakiye maaş ve ücreti üzerine haciz konulamayacağı'nın düzenlenmiş olduğu,

- Maddenin beşinci fıkrasına göre; nafaka alacakları bakımından özel bir düzenlemeye yer verildiği, buna göre; nafaka alacaklarında, borçlunun maaş veya ücretinde önceden konulmuş bir haciz bulunsa dahi, takip talebi tarihinden itibaren işleyecek olan nafaka miktarının sıraya alınmayacağı ve öncelikli olarak kesileceği, önceden konulmuş haczin bulunması durumunda, birikmiş nafaka alacağı ise sıraya alınacak ve sıra bakımından önde olan haczin kesintisi bitmedikçe birikmiş nafaka için kesinti yapılamayacağı,

- Maddenin altıncı fıkrasında; nafaka alacaklarının, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun kapsamındaki harçlardan istisna olacağının düzenlenmiş olduğu”

belirtilmiştir.

**

“Önceden yapılan anlaşmalar

MADDE 164- (1) 161 ve 162 nci maddelerde yazılı mal, hak ve alacakların haczedilebileceğine ilişkin konusunda önceden yapılan sözleşmeler geçersizdir.”

*

• - Madde metninde; “161 ve 162 nci maddelerde yazılı mal, hak ve alacakların haczedilebileceği konusunda önceden yapılan sözleşmelerin geçersiz olduğu”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçe;**

-Maddeyle; ‘önceden yapılan anlaşmalara ilişkin hususların düzenlendiği’; hükmün, 2004 sayılı Kanununun 83/a maddesine karşılık geldiği,

- Maddenin birinci fıkrasına göre; ‘2004 sayılı Kanununun 82 ve 83 üncü maddelerinde yazılı mal ve hakların haczolunabileceğine dair hacizden önceden yapılan sözleşmelerin geçersiz olduğu’ hükmüyle, icra takibinin tarafları arasındaki güç dengesizliği dikkate alınarak, borçlunun, kendisinden daha güçlü olan sözleşmenin diğer tarafına karşı korunmuş olduğu; borçlunun hacizden önceki aşamada kendisini aşırı derece, haczi mümkün olmayan bir mal veya hakkın haczedilebileceğine dair haciz konulmadan önce alacaklıyla yapmış olduğu sözleşmenin geçersiz sayıldığı, Taslaktaki bu hükmün borçluyu koruyan emredici bir hüküm olduğu ve aksine sözleşme yapılamayacağı, bu dönemde borçlunun yapacağı feragatin doğurabileceği sonuçları ve kendisine yükleyeceği mali yükü

tahmin edemeyebileceği, borçlunun iradesinin hacizden önceki dönemde alacaklının baskısı altında olabileceği, haczedilemeyen mal ve haklar ile ücretin miktarının, en erken borçlu ve ailesinin haciz esnasındaki durumuna göre tespit edilebileceği; dolayısıyla bundan hacizden önce feragat etmek mümkün olmaması gerekeceği, bu hususta borçlunun hem kendisine hem de alacaklısına karşı korunmasının bir ihtiyaç olduğu, Fıkıradaki haczedilmezlikten feragat beyanının geçerlilik kazanabileceği zaman dilimi belirlenerek, borçlu ve borçlunun ailesinin, hem borçlunun kendisine hem de alacaklılarına karşı korunduğu; buna karşılık borçlunun hacizden sonra haciz edilmezlikten feragat etmesinin geçerli olduğu; 2004 sayılı Kanununun 83 üncü maddesiyle getirilen ‘kısmi haciz yasağı’ kural olarak kamu düzeninden sayılmadığı; borçlunun haciz esnasında veya haciz işleminin gerçekleşmesinden sonraki dönemde haczedilmesi mümkün olmayan mal ve haklarla ilgili olarak bu hakkından vazgeçebileceği; bunun aksine 4857 sayılı İş Kanununun haciz sınırlamasına ilişkin 35 inci maddesi kamu düzeniyle ilgili, mutlak ve emredici bir hüküm olduğundan, bu hükmün aksine sözleşme yapılamayacağı, haczedilmezlikten feragatin, İş Kanununa tabi olan işçilerin ücretleri bakımından mümkün olmadığı, ne haciz esnasında ne de hacizden sonra işçinin, ücretinin dörtte birinden fazlasının haczedilmesine muvafakat edemeyeceği, aksine yapılan icra sözleşmelerinin geçersiz olacağı”,

belirtilmiştir.

**

“Yavrulu hayvanları haczi

MADDE 165- (1) Hayvan hacizlerinde, anaları tarafından beslenme ve bakılmaya muhtaç olan yavrular analarından ayrı haczedilemeyecekleri gibi bunların anaları da yavrularından ayrı haczedilemezler.”

*

• Madde metninde: “hayvan hacizlerinde, anaları tarafından beslenme ve bakılmaya muhtaç olan yavruların analarından ayrı, haczedilemeyecekleri gibi, bunların analarının da yavrularından ayrı haczedilemeyecekleri”,

belirtilmiştir.

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

“Maddeyle; ‘yavrulu hayvanların haczi’ne ilişkin hususlar düzenlenmekte olduğu, hükmün 2004 sayılı Kanununun 83/b maddesine karşılık geldiği’,

- “Bu maddeyle; hayvan hacizleri sırasında beslenme ve bakılmaya muhtaç olan yavruların analarından; aynı şekilde anaların da beslenme ve bakıma muhtaç olan yavrularından ayrı haczedilemeyeceğinin hüküm altına alınmakta olduğu; bu şekilde beslenme ve bakıma muhtaç olan yavruların beslenme ve bakımdan mahrum kalmamalarının amaçlandığı

belirtilmiştir.

**

“Eklentilerin haczi

MADDE 166- (1) Taşınmazın tapu sicilindeki beyanlar sütununda sayılan eklentiler, taşınmazdan ayrı olarak haczedilemez.

(2) Taşınmazın tapu sicilindeki beyanlar sütununda sayılmayan eklentilerin haczedilmesi halinde, rehinli alacaklı, eklentinin haczinden önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip talebinde bulunmamışsa, haczedilen eklenti üzerindeki rüçhan hakkı sona erer.

(3) Satışa çıkarılan taşınmazda eklenti niteliğinde olup özel kanunları uyarınca Devlet teşviki ile edinilmiş mal varsa, icra ve iflas dairesi bu malların kıymetini ayrıca takdir ettirir. Satıştan önce ilgili kurumlardan bu mallar üzerindeki vergi, resim, harç gibi yükümlülükler sorulur. Satış isteyen alacaklının talebi üzerine bu mallar satış dışında tutulabileceği gibi veya üzerlerindeki vergi, resim, harç gibi malın ayından kaynaklanan kamu alacakları dikkate alınarak 129 uncu madde hükümlerine göre taşınmazla birlikte paraya çevrilebilir.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “taşınmazın tapu sicilindeki beyanlar sütununda sayılan eklentilerinin, taşınmazdan ayrı olarak haczedilemeyeceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “taşınmazın tapu sicilindeki beyazlar sütununda sayılmayan eklentilerin haczedilmesi halinde, rehinli alacaklı, eklentinin haczedilen önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip talebinde bulunmamışsa, haczedilen eklenti üzerindeki rüçhan hakkının sona ereceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “satışa çıkarılan taşınmazda eklenti niteliğinde olup özel kanunları uyarınca Devlet teşviki ile edinilmiş mal varsa, icra ve iflas dairesinin bu malların kıymetini ayrıca takdir ettireceği; satıştan önce ilgili kurumlardan bu mallar üzerindeki ‘vergi, resim, harç gibi yükümlülüklerin’ sorulacağı, satış isteyen alacaklının talebi üzerine bu malların satış dışında tutulabileceği veya üzerlerindeki vergi, resim, harç gibi malın ayından kaynaklanan kamu alacakları dikkate alınarak taşınmazla birlikte paraya çevrilebileceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; bir taşınmazın eklentilerinin haczi konusunun düzenlenmekte olduğu,

- Maddenin birinci fıkrasında; bir taşınmazın tapu sicilindeki beyanlar sütununda sayılan eklentilerin, taşınmazdan ayrı olarak haczedilemeyeceğinin kabul edildiği; söz konusu düzenlemeyle, 2004 sayılı Kanunun 83/c maddesinde ‘ipotek akit tablosunda sayılı bulunan eklentiler’e ilişkin olarak konulmuş olan ‘taşınmazdan ayrı haciz yasağı’, 4721 sayılı Kanunun 862 nci maddesinin ikinci fıkrasına da uygun olarak ‘beyanlar hanesinde sayılı bulunan eklentilere ilişkin haciz yasağı’ şeklinde değiştirilmiş olduğu,

- Maddenin ikinci fıkrasında; taşınmazın tapu sicilindeki beyanlar sütununda sayılmayan eklentilerin haczedilmesi halinde, rehinli alacaklının, eklentinin haczinden önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip talebinde bulunmaması halinde, haczedilen eklenti üzerindeki rüçhan hakkın sona ereceğinin belirtildiği, bu düzenlemeyle, 2004 sayılı Kanunun 84 üncü maddesinde yer alan ve ‘yetişmemiş mahsullerin haczi’ne ilişkin olan hüküm ile benzerlik arz eden bir düzenleme yapıldığı, buna göre; tapu sicilinin beyanlar

sütununda yazılı olmadığı için taşınmazdan ayrı olarak haczedilmesine cevaz verilen taşınırlar üzerindeki rehin hakkının -rehinli alacaklının hacizden evvel takibe geçmiş olması hali müstesna-sona ereceğinin kabul edildiği, böylece küçük miktarlı alacaklar için taşınmazın tamamının haczedilmesinden doğacak sakıncaların önlenmesinin amaçlandığı,

- “Maddenin üçüncü fıkrasında; satışı yapılacak taşınmazda eklenti niteliğinde olup, devlet teşviki ile edinilen malların kıymetleri ile taşınmazın kıymetinin ayrı takdir edilerek, alacaklı tarafından satış talebinin bu mallar ile birlikte veya ayrı talep edilmesi haline ilişkin olarak artırmaya hazırlık işlemlerinin düzenlendiği, ayrıca alacaklının satış talebinde bulunurken değerlendirmesi ve satışa hazırlık ve satış işlemleri yapılması aşamasında icra dairesince dikkate alınması amacıyla bu mallar üzerindeki vergi, resim, harç gibi yükümlülüklerin sorularak, ihalede attırma bedelinin belirlenmesinin amaçlandığı”,

belirtilmiştir.

**

“Yetişmemiş ürünlerin haczi

MADDE 167- (1) Yetişmemiş toprak ve ağaç ürünleri ile bitkiler en erken, kıymet takdirine imkan verecek zamanda haczedilebilir.

(2) Ürünlerin yetiştirme zamanları bilirkişi tarafından tespit edilir.

(3) Haczedilen ürünlerin borçlu tarafından başkasına devri, haczeden alacaklıya karşı hükümsüz olup takibin devamına engel olmaz.

(4) Bu şekilde yapılan haciz, alacağı ipotekle temin edilmiş olan alacaklının ipotek edilmiş malın bütünleyici parçası olan yetişmemiş ürünler üzerindeki hakkını ortadan kaldırmaz. Şu kadar ki rehin alacaklısı, rehnin paraya çevrilmesi için ürünlerin yetiştirilmesinden önce takip talebinde bulunmalıdır.”

• - Maddenin birinci fıkrasında: “yetişmemiş toprak ve ağaç ürünleri ile bitkilerin en erken, kıymet takdirine imkan verecek zamanda haczedilebileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “ürünlerin yetiştirme zamanlarının bilirkişi tarafından tespit edileceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “haczedilen ürünlerin borçlu tarafından başkasına devrinin, haczeden alacaklıya karşı hükümsüz olup, takibin devamına engel olmayacağı”,

belirtilmiştir.

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “bu şekilde yapılan haczin, alacağı ipotekle temin edilmiş olan alacaklının ipotek edilmiş malın bütünleyici parçası olan yetişmemiş ürünler üzerindeki hakkını ortadan kaldırmayacağı, şu kadar ki, rehin alacaklısının, rehin paraya çevrilmesi için ürünlerin yetiştirilmesinden önce takip talebinde bulunması gerektiği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle: yetişmemiş ürünlerin haczine ilişkin hususların düzenlenmekte olduğu, hükmün 2004 sayılı Kanununun 84 üncü maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla: yetişmemiş toprak ve ağaç ürünleri ile bitkilerin en erken kıymet takdirine imkan verecek derecede yetiştirilmiş oldukları zamanda haczedilebileceği, böylece henüz daha kıymet takdiri yapılamayacak bir evrede söz konusu ürünlerin haczinin yapılamayacağı, her ne kadar 2004 sayılı Kanununun 84 üncü maddesinin birinci fıkrasında ‘iki ay’ ifadesi bulunmakta ise de, tarımda gerçekleşen gelişmeler nedeniyle, ‘iki aylık süre’ günümüz gerçeklerine uymadığından, bu konuda tespit yetkisinin somut olaylara göre bilirkişiye bırakıldığı,

- İkinci fıkrayla: ‘söz konusu ürünlerin yetiştirme zamanlarının bilirkişi tarafından tespit edileceği’ hüküm altına alındığı; her ne kadar İsviçre’nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 94 üncü maddesinde konuya ilişkin olarak bazı tarihler öngö-

rülmüş ise de, ülkemizde yüzölçümü ve bölgeler arasındaki iklim farkları dikkate alındığında, bu şekilde bütün ülke için geçerli olacak tarzda tarih tespitinin doğru olmayacağı, meselenin her somut olayda bilirkişi aracılığıyla belirlenmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir’ hükmün bu şekilde tasarlanmış olduğu,

- Üçüncü fıkrayla; ‘hacizden sonra ürünlerin başkasına devredilmesi halinde bunun haciz alacaklısına karşı geçersiz olduğu, bu nedenle takibe engel olmayacağı’ açıklandığı,

- Dördüncü fıkrayla; ‘yetişmemiş ürünlerin ipotek alacaklısı dışında başka bir alacaklı tarafından haczedilmesinin, alacağı ipotekle temin edilmiş olan alacaklının, ipotek konusu malın bütünüyle parçası olan yetişmemiş ürünler üzerindeki hakkını ortadan kaldırmayacağı’nın açıkça belirtildiği, ancak bunun için ‘rehin alacaklısının ürünlerin yetişmesinden önce rehinin paraya çevrilmesi suretiyle takip talebinde bulunması gerektiğinin hüküm altına alındığı’,

belirtilmiştir.

**

“Haciz yapma yetkisi

MADDE 168- (1) İcra müdürü haczi kendisi yapabileceği gibi, icra ve iflas dairesindeki icra memurlarına da yaptırabilir.

(2) Haciz işlemi, haczedilecek olan malın bulunduğu yerde yapılacaksa, borçlunun huzurunda gerçekleştirilir. Borçlunun, haciz sırasında hemen bulundurulması mümkün olmazsa haciz, yokluğunda yapılır.

(3) Talep halinde borçlu kapalı ve kilitli yerleri açmak ve buradaki eşyayı göstermek zorundadır. Bu yerler gerektiğinde zorla açtırılır.

(4) Haczi yapan memur borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını anlar ve borçlu bunları vermekten kaçınırsa, 169 uncu madde uyarınca borçluya karşı kolluk görevlisi vasıtasıyla zor kullanılabilir.”

• - Maddenin birinci fıkrasında: “icra müdürünün haczi kendisinin yapabileceği gibi, icra ve iflas dairesindeki icra memurlarına da yaptırabileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “haciz işlemi, haczedilecek olan malın bulunduğu yerde yapılacaksa, borçlunun huzurunda gerçekleştirileceği, borçlunun haciz sırasında hemen bulundurulması mümkün olmazsa haczin yokluğunda yapılacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “talep halinde borçlunun kapalı ve kilitli yerleri açmak ve buralardaki eşyayı göstermek zorunda olduğu, bu yerlerin gerektiğinde zorla açtırılacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “haczi yapan memurun borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını anlar ve borçlu bunları vermekten kaçınırsa, 169 uncu madde uyarınca borçluya karşı kolluk görevlisi vasıtasıyla zor kullanılabilir”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; haciz yapma yetkisine ilişkin hususlar düzenlenmekte olduğu; hükmün, 2004 sayılı Kanununun 80 inci maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; “haciz yapma yetkisi düzenlenmiş, bu yetki icra müdürüne verilmekle birlikte; ‘icra memurlarına da haciz yaptırabileceği’nin düzenleme altına alınmış olduğu,

- İkinci fıkrayla; “haciz işlemi haczedilecek malın bulunduğu yerde yapılması sırasında borçlunun huzurunda yapılacağı”nın düzenlenmiş olduğu, bilindiği üzere borçluya ait mal, hak ve alacakların tamamı malın bulunduğu yerde haczedilmemekte, bir kısmı entegrasyon kapsamında elektronik ortamda haczedilirken bir kısmı da müzekkere yazılmak ve tebligat çıkarmak suretiyle yapıldığı, malın bulunduğu yerde haciz yapılırken haczin yapılması sırasında borçlu hazır bulundurulursa haciz onun huzurunda yapılacağı, ancak borçlunun haciz mahalinde bulunmamasının, haciz işleminin gerçekleştirilmesine engel olmayacağı,

- Üçüncü fıkrayla; “icra dairesinin haciz işlemi sırasında talebi halinde borçlunun kapalı ve kilitli yerleri açmak ve buradaki eşyayı göstermek zorunda olduğu, durumda ise icra dairesince buraların zorla açtırılacağına düzenleme altına alınmış olduğu,

- Dördüncü fıkrayla; “haczi yapan memurun borçlunun üzerinde bulunan para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli malları haczetmek amacıyla alabileceği, borçlu üzerinde haciz işlemini gerçekleştirmek amacıyla kolluk görevlilerinden yardım isteyebileceği düzenlendiği”

belirtilmiştir..

**

“Kolluk Kolluğun ve muhtarların görevleri

MADDE 169- (1) Zor kullanma hususunda bütün kolluk görevlileri icra müdürünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Alacaklı veya alacaklı vekilinin talebi üzerine icra müdürü, kolluğu yazılı başvuru yapmak zorundadır.

(2) Köylerde ve büyükşehirlerde mücavir alan dışındaki mahallelerde haczi yapan görevlinin emirlerini muhtarlar ve ihtiyar heyeti veya ihtiyar meclisi üyeleri de yerine getirmek zorundadır.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “Zor kullanma hususunda bütün kolluk görevlilerinin icra müdürünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlü oldukları, alacaklı veya alacaklı vekilinin talebi üzerine icra müdürünün, kolluğa yazılı başvuru yapmak zorunda olduğu”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “ Köylerde ve büyükşehirlerde mücavir alan dışındaki mahallelerde haczi yapan görevlinin emirlerini muhtarlar ve ihtiyar heyeti veya ihtiyar meclisi üyeleri de yerine getirmek zorunda oldukları”

belirtilmiştir.

Madde hakkındaki gerekçede;

- Maddeyle; kolluk ve muhtarların görevlerine ilişkin hususların düzenlenmekte olduğu, hükmün 2004 sayılı Kanununun 81 inci maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; icra müdürünün veya haczi yapan veya icra işlemini gerçekleştiren icra memurunun yazılı başvurusu üzerine kolluk kuvvetlerinin yardım etmek ve emirlerini yerine getirmek zorunda oldukları, ayrıca alacaklı veya vekili tarafından talepte bulunulması halinde kolluğa yazılı başvuru yapılması zorunluluğunun getirildiği, bu fıkra ile birlikte özellikle haciz işlemleri başta olmak üzere icra işlemlerinin infaz edilmesi ve icra dairesinin işlemlerinin yapılması sırasında devlet adına cebri icra gücünün etkin kullanabilmesi, aynı zamanda da haciz mahalinin ve katılan görevlilerin güvenliğinin üst düzeyde sağlanmasının amaçlandığı,

- İkinci fıkrayla; birinci fıkrada olduğu gibi icra dairesinin devlet adına cebri icra gücünün etkin kullanabilmesi aynı zamanda da haciz mahalinin ve katılan görevlilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla düzenleme yapılmakta olduğu, bu düzenleme ile birlikte muhtarlar, ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi üyelerine icra dairesinin emirlerini yerine getirme konusunda yükümlülük yüklenmiş olduğu”

belirtilmiştir.

**

“Haczin yapılması

MADDE 170- (1) Haciz, haciz konusunun, niteliğine göre, bulunduğu yerde haciz tutanağına işlenmek, varsa kayıtlı olduğu sicile şerh verilmek suretiyle veya UYAP aracılığıyla elektronik ortamda işlenmek yapılabilir.

(2) Sicile kayıtlı mal ve hakların haczi, takibin yapıldığı icra ve iflas dairesince elektronik ortamda kaydına işlenmek suretiyle veya ilgili kurum ya da kuruluş aracılığıyla yapılabilir.

(3) Sicile kayıtlı bir mal, bulunduğu yerde haczedilirse haciz, derhâl siciline de bildirilir.

(4) Haciz, taşınmazlarda sicile şerh verilme tarihinde; sicile

kayıtlı taşınurlar açısından malın bulunduğu yerde yapılan haciz işlemi veya sicile şerh verilme tarihlerinden hangisi önce ise o tarihte ve diğer taşınurlarda ise; malın bulunduğu yerde yapılan haciz işlemi haciz mahalinde tutulan tutanağa işlendiği tarihte yapılmış sayılır.

(5) Para, banknot, kıymetli evrak ile altın, gümüş ve benzeri diğer kıymetli şeyler, icra ve iflas dairesince muhafaza altına alınmadıkça haczedilmiş sayılmaz.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “haczin , haciz konusunun, niteliğine göre, bulunduğu yerde haciz tutanağına işlenmek, varsa kayıtlı olduğu sicile şerh verilmek suretiyle veya UYAP aracılığıyla elektronik ortamda yapılabileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “sicile kayıtlı mal ve hakların haczi takibin yapıldığı icra ve iflas dairesince elektronik ortamda kaydına işlenmek suretiyle veya ilgili kurum ya da kuruluş aracılığıyla yapılabileceği,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “sicile kayıtlı bir malın bulunduğu yerde haczedilirse haczin, derhal siciline de bildirileceği,

- Maddenin dördüncü fıkrasında; “haczin taşınmazlarda sicile şerh verilme tarihinde; sicile kayıtlı taşınurlar açısından malın bulunduğu yerde yapılan haciz işlemi veya sicile şerh verilme tarihlerinden hangisi önce ise o tarihte ve diğer taşınurlarda ise malın bulunduğu yerde yapılan haciz işleminin haciz mahalinde tutulan tutanağa işlendiği tarihte yapılmış sayılacağı,

- Maddenin beşinci fıkrasında; “para, banknot, kıymetli evrak ile altın, gümüş ve benzeri diğer kıymetli şeylerin, icra ve iflas dairesince muhafaza altına alınmadıkça haczedilmiş sayılmayacağı”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Birinci fıkrayla; ‘haciz işleminin fiilen veya elektronik ortamda yapılması suretiyle gerçekleştirileceğine’ ilişkin düzenleme yapılmış olduğu, UYAP’ın geliştirilmesi, kurumlar ile yapılan enteg-

rasyonların bulunması ve bunların artış göstermesi nedeni ile icra dairelerince borçluya ait mal, hak ve alacakların haczi fiili olarak mahalinde yapılmakla birlikte, elektronik ortamda icra dairesi tarafından bizzat veya yine elektronik ortamda bildirim yapılmak suretiyle ilgili kurumlar tarafından yapılabildiği, bu düzenleme ile birlikte haczin gerçekleştirilmesine ilişkin genel kural olarak değerlendirme yapıldığı,

- İkinci fıkrayla; sicile kayıtlı mallar bakımından UYAP ortamında entegrasyon sağlayan kurumların verdikleri hizmetin kapsam ve sınırına göre, haciz işleminin gerçekleştirileceğine ilişkin elektronik ortamda haczin gerçekleştirilmesine yönelik düzenleme yapıldığı,

- Üçüncü fıkrayla; 'sicile kayıtlı bir malın mahalinde fiili olarak haczedilmesi halinde sicile bildirim zorunluluğu' getirilmiş olduğu, sicile kayıtlı mallar bakımında elektronik ortamda haczin işlenmesi zorunlu olmayıp, aynı zamanda mahalinde fiili olarak da haczedilmesinin mümkün olduğu, bu durumda haciz tarihinin fiili olarak mahalinde yapıldığı haciz tarihi esas alınarak değerlendirmesi gerekeceği, ancak sicile kayıtlı olması nedeni ile devam eden icra işlemlerinin sağlıklı yürütülebilmesi ile birlikte üçüncü şahısların da bu haciz işleminden haberdar olabilmesi amacıyla sicile bildirilmesi gerekeceği,

- Dördüncü fıkrayla; 'haciz işlemi gerçekleştirilen borçluya ait her türlü malın haciz tarihinin net olarak belirlenmesine' yönelik düzenleme yapıldığı, bu düzenleme ile birlikte haciz tarihinin tüm mallar açısından net belirlenebileceği, icra takip işlemlerinden haczin devam etmesi veya düşmesi, satış talebinin değerlendirilmesi ve sıra cetvelinde yer verilmesi açısından hacze yönelik farklı değerlendirmeler ve hukuki ihtilafların azalacağı,

- Beşinci fıkrayla; Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında kabul ettiği üzere 'haczi yapan memurun para, banknot, kıymetli evrak ile altın, gümüş ve diğer kıymetli şeylerin haczini gerçekleştirirken bu malların mutlaka muhafaza altına alması gerekeceği'nin düzenlendiği, aksi halde haciz işleminin yapılmamış sayılacağı”

belirtmiştir.

“Borçlunun üçüncü kişideki mal, hak ve alacaklarının haczi

MADDE 171-(1) Borçlunun üçüncü kişideki mal, hak ve alacağı haczedilirse icra müdürü üçüncü kişiye haciz ihbarnamesi gönderir. Bu ihbarnamede, üçüncü kişinin takip borçlusuna ait alacağı bundan böyle icra dairesine, ihbarnamenin tebliğinden itibaren iki hafta içinde ödemesi gerektiğini, borçluya yapılan ödemenin geçerli olmadığını, malı elinde bulunduran üçüncü kişiye bundan böyle taşınır malı ancak icra ve iflas dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını bildirir.

(2) Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde haciz ihbarnamesine icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebilir; haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde gereğini yerine getirmeyen üçüncü kişi itiraz etmiş sayılır.

(3) Haciz ihbarnamesinin tebliği üzerine üçüncü kişi tarafından yapılan beyan ve işlemler hiçbir harç ve gider ödenmesine tabi değildir. Bu giderler alacaklıdan peşin alınır, aksi takdirde talep yapılmamış sayılır.

(4) Üçüncü kişinin, haciz ihbarnamesinin gereğini süresi içinde yerine getirmemesi üzerine alacaklı, mal, hak veya alacağın üçüncü kişinin yedinde bulunduğunu icra hukuk mahkemesinde ispat ederek alacağın ödenmesine veya malın icra ve iflas dairesine teslimine, malın bulunmaması halinde alacak miktarı ile sınırlı olmak üzere malın değerinin ödenmesine karar verilmesini talep edebilir. İcra hukuk mahkemesi, davayı genel hükümlere göre karara bağlar.

(5) Haciz ihbarnamesi, borçlunun mal, hak ve alacaklarının bulunabileceği bir tüzel kişinin veya müessesenin şubesine veya tüm şubelerini kapsayacak şekilde merkezine tebliğ edilir. Haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği merkez, tüm şubeleri veya birimlerini kapsayacak şekilde beyanda bulunmakla yükümlüdür.

(6) Bu madde uyarınca haciz ihbarnamelerinin bildirim ve bu ihbarnamelere verilecek cevaplar, güvenli elektronik imza kul-

lanılmak suretiyle UYAP ve bu sisteme entegre bilişim sistemleri üzerinden de yapılabilir. Bu usulle yapılan bildirim tebliğ yerine geçer.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “borçlunun üçüncü kişideki mal, hak ve alacağı haczedilirse icra müdürünün üçüncü kişiye haciz ihbarnamesi göndereceği; bu ihbarnamede; ‘üçüncü kişinin takip borçlusuna ait alacağı bundan böyle icra dairesine, ihbarnamenin tebliğinden itibaren iki hafta içinde ödemesi gerektiğini, borçluya yapılan ödemenin geçerli olmadığını, malı elinde bulunduran üçüncü kişinin bundan böyle taşınır malı ancak icra ve iflas dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını’ bildireceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “üçüncü kişinin, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde haciz ihbarnamesine icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebileceği; haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde gereğini yerine getirmeyen üçüncü kişinin itiraz etmiş sayılacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “haciz ihbarnamesinin tebliği üzerine üçüncü kişi tarafından yapılan beyan ve işlemlerin hiçbir harç ve gider ödenmesine tabi olmadığı, bu giderlerin alacaklıdan peşin alınacağı, aksi takdirde talebin yapılmamış sayılacağı”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında; “üçüncü kişinin, haciz ihbarnamesinin gereğini süresi içinde yerine getirmemesi üzerine alacaklının, mal, hak veya alacağın üçüncü kişinin yedinde bulunduğunu icra hukuk mahkemesinde ispat ederek alacağın ödenmesine veya malın icra ve iflas dairesine teslimine, malın bulunmamasını halinde alacak miktarı ile sınırlı olmak üzere malın değerinin ödenmesine karar verilmesini talep edebileceği, icra hukuk mahkemesinin, davayı genel hükümlere göre karara bağlayacağı”,

- Maddenin beşinci fıkrasında; “haciz ihbarnamesinin, borçlunun mal, hak ve alacaklarının bulunabileceği bir tüzel kişinin veya müessesenin şubesine veya tüm şubelerini kapsayacak şekil-

de merkezine tebliğ edileceği, haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği merkez, tüm şubeleri veya birimlerini kapsayacak şekilde beyanda bulunmakla yükümlü olduğu”,

- Maddenin altıncı fıkrasında; “bu madde uyarınca haciz ihbarnamelerinin bildirim ve bu ihbarnamelere verilecek cevapların, güvenli elektronik imza kullanılmak suretiyle UYAP ve bu sisteme entegre bilişim sistemleri üzerinden de yapılabileceği, bu usulle yapılan bildirim tebliğ yerine geçeceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- 2004 sayılı Kanunda, üçüncü kişilerdeki mal ve alacakların haczi hakkında birden fazla usule yer verilmiş olduğu, bu konuda en geniş uygulama alanı bulan hükmün, 89 uncu madde olduğu; İşçire'nin Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanununun 99 uncu maddesinde ‘kısa bir düzenlemeye tabi tutulmuş olan üçüncü kişilerdeki alacakların haczinin, bu kişilere bir haciz ihbarnamesi gönderilmesi suretiyle yapılacağını’ ifade etmekle yetinen; üçüncü kişinin takip borçlusuna ‘borçlu olmadığı’ yolundaki muhalefetinin ise 2004 sayılı Kanundaki 120 nci maddeye karşılık düşen mehz Kanununun madde 131 hükmünün işletilmesi suretiyle çözümlendiği, bu düzenleme şeklinin, Türk hukukunda üst üste yapılan kanun değişiklikleriyle karmaşık bir hâle geldiği, Taslakta; 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin, 120 nci maddeden bağımsız olarak kendi içinde bütünlük arz eden bir haciz usulü olması özelliği muhafaza edilmiş; ancak bahsi geçen hükme kıyasla son derece basit ve etkili bir düzenleme şeklinin benimsenmiş olduğu, buna göre üçüncü kişiye tek bir haciz ihbarnamesi gönderileceği ve üçüncü kişiden ‘icra dairesine alacağı ödemesi veya malı teslim etmesi’nin isteneceği, üçüncü kişinin bu ihbarnameye doğrudan doğruya itiraz edebileceği, ‘bununla birlikte, üçüncü kişi ihbarnameye itiraz etmemiş olsa dahi, ihbarnamenin gereğinin yerine getirilmemiş olması halinde, ihbarnameye konu olan borç veya mal, üçüncü kişinin yedinde sayılmayacağı, ihbarnamenin gereğinin yerine getirilmemesi halinde alacaklının, icra hukuk mahkemesinde üçüncü kişiye karşı dava açıp; ‘mal, hak veya alacağın üçüncü

kişinin yedinde bulunduğunu' ispat ederek, 'alacağın ödenmesine veya malın teslimine yahut mal bulunmazsa bedelinin ödenmesine karar verilmesini' isteyebileceği, maddenin yeni kurgusunda, alacak veya malın üçüncü kişinin yedinde sayılması sonucundan vazgeçildiği için, üçüncü kişinin alacaklıya karşı açması gereken davadan da sarfınazar edildiğini, ancak bu durumun, üçüncü kişinin genel hükümlere göre menfi tespit davası açabilmesini elbette ki engellemeyeceği,

- Maddenin bu hale getirilmesiyle birlikte; Taslağın, banka hesaplarındaki alacakların doğrudan haczine imkân veren m.156/2 hükmü dikkate alındığında, tatbikatta bankalardan olan para alacaklarının haczi için söz konusu doğrudan haciz yolunun tercih edileceği; haciz ihbarnamesi yoluyla alacak haczinin ise sürekli ticari ilişki içinde bulunan kişiler arasındaki; örneğin eser sözleşmelerindeki hakediş alacakları gibi alacakların haczi için uygulama alanı bulacağına değerlendirildiği, maddenin yazım çalışmalarından ayrıca, takip borçlusunun üçüncü kişilerden olan ihtilaflı alacakları bakımından 2004 sayılı Kanununun 120 nci maddesine tekabül edenin 207 ve 208 inci maddelerin uygulama alanı bulmaya devam edeceğinin öngörüldüğü, borçlunun maaş ve ücret hacizlerinin ise Taslağın 163 üncü maddesine göre gerçekleştirileceği, Taslakta bunlara ek olarak, 'müstakbel alacakların haczi ve icra takibine konu alacakların haczi' hususlarının 172 ve 173 üncü maddeler ile düzenlendiği, bahsi geçen tüm bu hükümler ile, 'borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve alacaklarının haczi' hususunun daha öngörülebilir ve etkin bir hale getirildiği"

belirtmiştir.

- Maddenin birinci fıkrasıyla; borçlunun üçüncü kişideki mal, hak ve alacaklarının haciz ihbarnamesi gönderilmesi suretiyle haczedileceğini, bu ihbarnamede, 'üçüncü kişinin takip borçlusuna ait alacağı bundan böyle icra dairesine ödemesi; malı elinde bulunduran üçüncü kişinin taşınır malı bundan böyle ancak icra ve iflas dairesine teslim edebileceği' ihtar edildiği, fıkrada bir yenilik olarak, iki haftalık sürenin öngörüldüğü, ihtarnamede ayrıca, 2004 sayılı Kanunda olduğu gibi, 'borcun doğrudan borçluya ödenmesi halinde ödemenin geçersiz olacağı; malın borçluya teslim edilmesi

halinde ise malın bedelini ödemek zorunda kalınacağı' ihtarlarına da yer verildiği,

- Maddenin ikinci fıkrasının çok önemli bir yeniliği içermekte olduğu, fıkraya göre, 2004 sayılı Kanundaki düzenlemenin aksine, kendisine verilen süre içinde icra dairesine borcu ödemeyen veya malı teslim etmeyen üçüncü kişinin, ihbarnameye itiraz sayıldığı, bu sonucun, kendiliğinden ve Kanundan doğan bir sonuç olacağı, böylece kendisine gönderilen haciz ihbarnamelerine herhangi bir sebeple itiraz etmeyen, takip dışı üçüncü kişilerin, sessiz kalmasına bağlanan 'yedinde sayılma' sonucundan vazgeçilmiş ve bu konuda harekete geçme ödevinin, her halükarda alacaklıya verilmiş olduğu,

- Üçüncü fıkrasıyla; 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin beşinci fıkrasına kısmen karşılık geldiği, Taslakta üçüncü kişi tarafından yapılan beyanların herhangi bir harca tabi olmadığı düzenlenmekte; fakat buna ek olarak, üçüncü kişilerin gereksiz yere gider yapmalarını önlemek için, 'ihbarname ile ilgili tüm giderlerin alacaklıdan peşin alınacağı' hususunun da fıkraya eklendiği, alacaklının bu giderleri peşin olarak yatırmaması halinde, alacaklıya herhangi bir süre verilmesinin söz konusu olmayacağı, zira fıkraya göre, bu giderlerin yatırılmaması halinde, ihbarname gönderilmesi talebinin yapılmamış sayılacağı,

- Dördüncü fıkrasıyla; 'üçüncü kişinin haciz ihbarnamesinin gereğini süresi içinde yerine getirmemesi hâlinde, alacaklının üçüncü kişiye karşı icra hukuk mahkemesinde dava açarak, alacağın ödenmesine veya malın icra ve iflas dairesine teslimine yahut malın bulunmaması halinde alacak miktarı ile sınırı olmak üzere malın değerinin ödenmesine karar verilmesini' talep edebileceği hususunun düzenlendiğini, bu hükmün 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin altıncı fıkrasına denk gelmekle birlikte; bu iki hüküm arasında önemli bazı farklılıklar bulunduğunu öncelikle belirtmek gerektiği, maddenin yeni kurgusu gereğince, kendisine ihbarname gönderilen üçüncü kişinin, süresi içinde ihbarnamenin gereğini yerine getirmemiş olması da 'itiraz etme' sonucunu doğurduğundan, alacaklı tarafından, her halükarda bu fıkraya göre bir dava açılması gerektiği, fıkroda ayrıca, davanın 'tazminat talebi' yerine, madde-

nin genel mantığına daha uygun olacak şekilde, 'alacağın ödenmesi' talebi ile açılacağı düzenlenmekte olduğu, bu davada ispat yükünün, yine davacı alacaklıda olacağı ve davanın genel hükümlere göre karara bağlanacağı, bu davanın, 2004 sayısı Kanunda olduğu gibi, herhangi bir hak düşürücü süreye tabi kılınmadığı,

Haciz ihbarnamelerinin tüzel kişilere tebliği düzenleyen beşinci fıkranın, 2004 sayılı Kanununun 89 uncu maddesinin sekizinci fıkrasını karşılamakta olduğu ve esasa ilişkin bir değişiklik bulunmadığı,

Elektronik yolla yapılacak bildirimleri düzenleyen altıncı fıkranın, 2004 sayılı Kanununun 89 uncu maddesinin onuncu fıkrasını karşıladığı ve esasa ilişkin bir değişiklik bulunmadığı”

belirtilmiştir.

**

“Müstakbel alacakların haczi

MADDE 172- (1) Borçlunun, üçüncü kişiyle arasındaki mevcut olan hukuki ilişkiden kaynaklanan müstakbel alacakları da haczedilebilir. Müstakbel alacakların haczi halinde üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinde; takip borçlusuna ait müstakbel alacak doğduktan sonra iki hafta içinde icra ve iflas dairesine ödemesi gerektiği, borçluya yapılan ödemenin geçerli olmadığı, aksi takdirde alacağı icra ve iflas dairesine ödemek zorunda kalacağı bildirilir.

(2) Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde bu ihbarnameye karşı icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebilir. Haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevap vermeyen üçüncü kişi, ihbarnameye itiraz etmiş sayılır.

(3) Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde itiraz ederse veya beyanda bulunmadığı için itiraz etmiş sayılırsa, alacaklının icra hukuk mahkemesinde dava açma hakkı saklıdır. Alacaklı bu davada hukuki ilişkinin bulunduğu tespitine ve bu ilişkiden doğabilecek alacakların birinci fıkra gereğince icra ve iflas dairesine ödenmesine karar verilmesini talep eder.

(4) Üçüncü kişi, borçlu ile arasında hukuki ilişki bulunduğunu ve alacak doğduğunda icra ve iflas dairesine ödeme yapacağını bildirmişse, bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir yıl süreyle, alacaklının yeniden bir talepte bulunması gerekmeksizin alacağın doğduğunu icra ve iflas dairesine bildirerek alacağın doğumundan itibaren iki hafta içinde ödeme yapmak zorundadır.

(5) 171 inci maddenin beş ve altıncı fıkraları bu madde bakımından da uygulanır.»

*

• - Maddenin birinci fıkrasında: “borçlunun, üçüncü kişiyle arasındaki mevcut olan hukuk) ilişkiden kaynaklanan müstakbel alacaklarının da haczedilebileceği, müstakbel alacakların haczi halinde üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinde; ‘takip borçlusuna ait müstakbel alacak doğduktan sonra iki hafta içinde icra ve iflas dairesine ödemesi gerektiği, borçluya yapılan ödemenin geçerli olmadığı, aksi takdirde alacağı icra ve iflas dairesine ödemek zorunda kalacağı’nın bildirileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “üçüncü kişinin haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde bu ihbarnameye karşı icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebileceği, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevap vermeyen üçüncü kişinin, ihbarnameye itiraz etmiş sayılacağı.”

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “üçüncü kişinin haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde itiraz ederse veya beyanda bulunmadığı için itiraz etmiş sayılırsa, alacaklının icra hukuk mahkemesinde dava açma hakkının saklı olduğu, alacaklı bu davada ‘hukuki ilişkinin bulunduğu tespitine ve bu ilişkiden doğabilecek alacakların birinci fıkra gereğince icra ve iflas dairesine ödenmesine’ karar verilmesini talep edebileceği,”

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “üçüncü kişi, ‘borçlu ile arasında hukuki ilişki bulunduğunu ve alacak doğduğunda icra ve iflas dairesine ödeme yapacağını’ bildirmişse, bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir yıl süreyle, alacaklının yeniden bir talepte bulunması gerekmeksizin ‘alacağın doğduğunu icra ve iflas dairesine bildirerek’ alacağın doğumundan itibaren iki hafta içinde ödeme yapmak zorunda olduğu,”

- Maddenin beşinci fıkrasında: “171 nci maddenin beş ve altıncı fıkralarının bu madde bakımından da uygulanacağı”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Borçlunun üçüncü kişiden olan müstakbel alacakları, borçlunun üçüncü kişilerden halihazırda mevcut ve muaccel olan alacaklarından bazı farklılıklar arz ettiğinden, onun bu tür alacaklarının haczinin, 171 inci maddeden ayrı olarak özel bir maddede düzenlenmesinin uygun görüldüğü, maddenin bu sebeple ihdas edilmiş olduğu, bu yeni düzenleme ile yargı içtihatlarında ve dolayısıyla uygulamada beliren farklılıkların bir düzene kavuşturulmasının amaçlandığı, maddenin büyük ölçüde 171 inci madde ile paralel yazılmış olmakla birlikte, alacağın henüz müstakbel olmasından kaynaklanan bazı özel durumları da barındırmakta olduğu,

- Maddenin birinci fıkrası ile; borçlunun, üçüncü kişiyle arasında mevcut olan hukuki ilişkiden kaynaklanan müstakbel alacaklarının da haczedebileceğini açık şekilde düzenlenmekte olduğu, daha açık bir ifade ile, öğretide kabul görmüş ve uygulamada yerleşmiş olan müstakbel alacak haczinin Kanunda bir düzenlemeye kavuşmakta olduğu, fıkroda dikkat edilmesi gereken hususun, maddenin kapsamının, öğretide de kabul edildiği üzere ‘mevcut olan bir hukuki ilişkiye dayanan müstakbel alacaklarla sınırlı olması’ olduğu, bu çerçevede, mevcut olmayan veya varsayımsal bir hukuki ilişkiye dayanan alacaklar hakkında haciz ihbarnamesi gönderilmesinin mümkün olmadığı,

Uygulamada özellikle borçlunun aile mensuplarına bu tarz haciz ihbarnameleri gönderilerek, bu kişilerin ve dolayısıyla da borçlunun taciz edildiklerinin görüldüğü, bu sebeple, ‘mevcut olan hukuki ilişki’ ifadesinin uygulamada oluşabilecek tereddütlerin önüne geçmek amacıyla madde metnine özellikle yazılmış olduğu, üçüncü kişiye bu madde uyarınca gönderilecek olan haciz ihbarnamesinde; ‘takip borçlusuna ait müstakbel alacak doğduktan sonra iki hafta içinde icra ve iflas dairesine ödemesi gerektiği, borçluya yapılan ödemenin geçerli olmadığı, aksi takdirde alacağı icra ve iflas dairesine ödemek zorunda kalacağı’nın bildirileceği,

- İkinci fıkra ile; 'üçüncü kişinin, haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde bu ihbarnameye karşı icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebileceği'nin düzenlendiği, ancak 171 inci madde düzenlemesinde olduğu gibi, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevap vermeyen üçüncü kişinin bu maddeye göre de ihbarnameye itiraz etmiş sayılacağı, yani Kanunun öngördüğü sonuç bakımından, üçüncü kişinin ihbarnameye doğrudan itiraz etmesi veya herhangi bir cevap vermemesinin bir farkı bulunmadığı,

- Üçüncü fıkra ile; üçüncü kişinin haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde itiraz ettiği veya beyanda bulunmadığı için itiraz etmiş sayıldığı hallerde, alacaklının üçüncü kişiye karşı icra hukuk mahkemesinde dava açabileceği hususunun düzenlenmekte olduğu, alacaklının bu davayı, 'borçlu ile davalı üçüncü kişi arasında bir hukuki ilişkinin bulunduğu tespit ve bu ilişkiden doğabilecek alacakların birinci fıkra gereğince icra ve iflas dairesine ödenmesine karar verilmesi' talepleri ile açacağı,

- Dördüncü fıkranın, alacağın müstakbel nitelikte olmasına özgü bir durumu düzenlediği, buna göre, kendisine ihbarname gönderilen üçüncü kişi, 'borçlu ile arasında hukuki ilişki bulunduğunu ve alacak doğduğunda icra ve iflas dairesine ödeme yapacağını' bildirmiş, yani diğer bir ifade ile ihbarnameyi kabul etmişse; bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir yıl süreyle, alacağın doğduğunu icra ve iflas dairesine bildirerek, alacağın doğumundan itibaren iki hafta içinde ödeme yapmak zorunda olacağı, bu bir yıllık süre içinde olmak kaydıyla, alacaklının bu hususta yeniden bir talepte bulunması da gerekmeyeceği,

- Beşinci fıkra ile; 171 nci maddenin haciz ihbarnamelerinin tüzel kişilere tebliği hakkındaki beşinci ve elektronik yolla yapılacak bildirimler hakkında altıncı fıkralarının, bu madde bakımından da uygulanacağını düzenlediği

belirtilmiştir.

**

"İcra takibine konu alacakların haczi

MADDE 173- (1) Borçlunun alacaklısı olduğu bir icra takibine konu teşkil eden alacağı haczeden icra ve iflas dairesi, bu ta-

kibin borçlusuna, borcunu doğrudan doğruya takip alacaklısına ödememesini, aksi takdirde icra dosyasına yeniden ödeme yapmak zorunda kalacağını ihtar eder ve ayrıca ilgili icra ve iflas dairesine de nezdinde takip konusu olan alacağın haczedildiğini bildirir.

(2) Bu madde hükmüne göre haczedilmiş olan alacak ile ilgili tasarruflar haczi koyduran alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda geçersizdir.

(3) Bu madde hükmüne göre haczedilmiş olan para, yazının gönderildiği icra ve iflas dairesi tarafından en geç üç iş günü içinde, ilk haciz yazısını gönderen icra ve iflas dairesinin hesabına aktarılır. Şu kadar ki, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 164 üncü maddesinin besinci fıkrası hükmü saklıdır.

(4) Üzerine haciz konulmak istenen takip alacağının çekişmeli olması halinde, 207 ve 208 inci maddeler hükümleri uygulanır.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “borçlunun alacaklı mevkiinde olduğu bir icra takibine konu teşkil eden alacağı haczedilen icra ve iflas dairesinin, bu takibin borçlusuna, borcunu doğrudan doğruya takip alacaklısına ödememesini, aksi takdirde icra dosyasına yeniden ödeme yapmak zorunda kalacağını ihtar edeceği ve ayrıca ilgili icra ve iflas dairesine de nezdinde takip konusu olan alacağın haczedildiğini bildireceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “bu madde hükmüne göre haczedilmiş olan alacak ile ilgili tasarrufların haczi koyduran alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda geçersiz olduğu”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “bu madde hükmüne göre haczedilmiş olan paranın, yazının gönderildiği icra ve iflas dairesi tarafından en geç üç iş günü içinde, ilk haciz yazısını gönderen icra ve iflas dairesinin hesabına aktarılacağı, şu kadar ki, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 164 üncü maddesinin beşinci fıkrası hükmünün saklı olduğu”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında; “üzerine haciz konulmak istenen takip alacağının çekişmeli olması halinde, 207 ve 208 inci maddelerin uygulanacağı”, belirtilmiştir.

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Borçlunun üçüncü kişilerden olan hak, alacak, sair talep hakları ile yine üçüncü kişilerde olan taşınır mallarının haczinde, 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin getirdiği düzenleme, uygulamada bilhassa alacaklılar tarafından büyük bir kabul görmüş; geliştirilerek uygulanmış ve hasıl olan sonuç karşısında, 2004 sayılı Kanunun bu kez 120 inci maddesinin tatbiki, neredeyse çok sınırlı bir sahaya hapsolmuş olduğu; yaşanan bu durum karşısında sözü edilen yaygın kabulün ve gelişen alışkanlıkların mehz ulke hukukunda düzenlenen seviyeye çekilmesi (SchKG Art. 99), uygun bulunmamış böyle bir tercihin faydalarının, yol açabileceği karmaşa ve kaostan daha büyük olmayacağını öngörülmüş olduğu, kendiliğinden gelişen uygulamaya, yaşayan hukuka sırt dönülmesi mümkün olmadığı gibi kayıtsız kalnıp düzenlemesiz bırakılması da doğru görülmediği; söz gelimi, Taslağın 172 inci maddesinde kaleme alınan 'müstakbel alacakların haczine' ilişkin düzenlemenin, yargı içtihatlarında ve dolayısıyla uygulamada beliren farklılıkları bir düzene kavuşturma iradesinin sonucu olduğu,

- Bu bağlamda yine uygulamada bu kez 'dosya haczi' olarak nitelendirilen tatbikatın, Taslağın hazırlık çalışmaları sırasında gündeme geldiği, meselenin yerli yerinde vasıflandırılmasından öte, ayrıca bir düzene kavuşturulmasının da gerekli olduğu sonucuna ulaşılmış olduğu,

- Böylece düzenlemenin birinci fıkrasında; takip borçlusunun alacaklı olduğu ve halihazırda bir icra takibine konu edilmiş alacakların haczi üzerine icra ve iflas dairesinin, haczedilen alacağın borçlusuna yani diğer takibin takip borçlusuna, 'borcunu bundan böyle kendi takibinin alacaklısına ödememesini, aksi takdirde söz konusu alacağı haczetmiş olan alacaklının icra takip dosyasına yeniden ödemek zorunda kalacağını'ni ihtar edeceği ve tabiatıyla ilgili icra ve iflas dairesine de, kendi nezdinde 'takip konusu olan alacağın haczedildiğini' bildireceğinin düzenlendiği,

- Söz konusu haczin, Taslağın 174 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı sonuca yol açacağı, hükümün ikinci fıkrasında, haczedilmiş olan alacak ile ilgili tasarrufların, haczi koyduran alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda geçersiz sayılacağı düzenlendiği,

- Hükmün üçüncü ve dördüncü fıkralarının; haczedilen alacağın konu olduğu icra takibinin içinde bulunduğu aşamaya göre geçerlilik kazanacak bir ayrımı esas almış olduğu,

Buna göre hacizli alacağın tahsilinde; icra veznesine girmiş olan para, düzenlemenin birinci fıkrasında geçen yazının muhatabı olan icra ve iflas dairesi tarafından en geç üç iş günü içinde, söz konusu haciz yazısını gönderen icra ve iflas dairesinin hesabına aktarılacağı ve bu halde şüphesiz ki, gönderilecek paranın hesabında, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 164 üncü maddesinin beşinci fıkrası hükmü gereği yapılması gereken kesintinin de gözden uzak tutulmaması gerekeceği, zira anılan kesinti, tatbik edilen haczin kapsamında bulunmadığı,

Son olarak şayet haczedilen takip konusu alacak, 'çekişmeli' ise, artık bu halde bu alacağı haczedenden takip alacaklısının, o dosyada alacaklı gözüken takip borçlusunun yerine geçerek, Taslağın 207 ve 208 inci maddelerinde düzenlenenleri hayata geçirmesi gerekeceği”

belirtilmiştir.

**

ÜÇÜNCÜ AYRIM

Taşınır Mallarda Haczin Sonuçları

“Haczin sonuçları

MADDE 174- (1) Borçlu, alacaklının izni ve icra müdürünün onayı olmaksızın hacizli taşınır malları üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamaz.

(2) Haczi koyan icra müdürü, yukarıdaki fıkra hükmüne aykırı hareketin 522 nci madde hükmüne göre cezai sorumluluğu gerektirdiğini borçluya ihtar eder.

(3) İyiniyet kurallarına aykırı olarak hacizli taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin kazanmış olduğu haklar, alacaklının o mal üzerinde hacizle kazandığı hakları ihlal ettiği ölçüde hükümsüzdür

(4) *Haczedilmiş olan taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin zilyetlik hükümlerine dayanarak iyiniyetle kazanmış olduğu haklar saklıdır.*”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “borçlunun, alacaklının izni ve icra müdürünün onayı olmaksızın hacizli taşınır malları üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamayacağı”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “haczi koyan icra müdürünün, yukarıdaki fıkra hükmüne aykırı hareketin 552 nci madde hükmüne göre cezai sorumluluğu gerektirdiğini borçluya ihtar edeceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “iyiniyet kurallarına aykırı olarak hacizli taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin kazanmış olduğu hakların, alacaklının o mal üzerinde hacizle kazandığı hakları ihlal ettiği ölçüde *hükümsüz olacağı*”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; haczin sonuçlarına ilişkin hususların düzenlendiği; hükmün, 2004 sayılı Kanununun 86 ncı maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; haczedilen taşınır malın üzerindeki borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanmış olduğunu, ancak alacaklının izni ve icra müdürünün onayı halinde taşınır mal üzerinde tasarruf edilebileceğini,

- İkinci fıkrayla; haczi uygulayan icra müdürü tarafından borçlunun bu madde hükmüne aykırı olarak tasarrufta bulunmasının cezai sorumluluğa yol açabileceğinin borçluya ihtar edileceğine ilişkin düzenleme yapıldığı,

Üçüncü fıkrayla; üçüncü kişi tarafından hacizli bir taşınır malın iyiniyet kurullarına uygun olmayacak şekilde elde edilmiş bulunması halinde, alacaklının hakları korunmakta ve haciz nedeni ile elde ettiği hakları oranında üçüncü şahsın elde ettiği hakkın hükümsüz olduğunun açıklanmakta olduğu, bu düzenleme sayesinde alacaklının icra dairesinden, ‘üçüncü şahısta bulunan bu taşınır malın satılarak alacağının tahsil edilmesini’ isteyebileceği,

- Dördüncü fıkrayla: üçüncü şahsın zilyetlik hükümlerine dayanarak iyiniyetle kazanmış olduğu hakları, icra takibinde haciz koyduran alacaklıya karşı korunduğu”

belirtilmiştir.

**

DÖRDÜNCÜ AYRIM

Kıymet Takdiri

BİRİNCİ ALT AYRIM

Kıymet Takdiri Usulü

“Kıymet takdiri ve tebliği

MADDE 175- (1) Haczi yapan icra müdürü, haczettiği taşınır mal veya hakların kıymetini gerektiğinde bilirkişiye de başvurarak tespit eder.

(2) Sicile kayıtlı mallar ile kripto varlıkların kıymetlerinin takdiri bu konuda uzman bilirkişi tarafından yapılır. Bu durumda kıymet takdirinin, bilirkişilik bölge kurulu listesinde kayıtlı ve bu konuda Adalet Bakanlığınca izin verilen bilirkişilere, bunların bulunmaması halinde listede kayıtlı diğer bilirkişilere yaptırılması zorunludur.

(3) Haciz esnasında icra müdürü veya bilirkişi tarafından yapılan kıymet takdirine ilişkin tutanağın bir örneği haciz sırasınca hazır bulunan taraflara imza karşılığı teslim olunur, hazır bulunmayan taraflar ve hacze iştirak eden alacaklılara ise tebliğ edilir.

(4) Kıymet takdirinin bilirkişi tarafından yapıldığı hallerde, düzenlenen rapor takibin taraflarına ve hacze iştirak edenlere tebliğ edilir. 176 inci maddenin ikinci fıkrası saklıdır.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında: “haczi yapan icra müdürünün, haczettiği taşınır mal veya hakların kıymetini gerektiğinde bilirkişiye de başvurarak tespit edeceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “sicile kayıtlı mallar ile kıymetle-

rinin takdirinin bu konuda uzman bilirkişi tarafından yapılacağı, bu durumda kıymet takdirinin, bilirkişilik bölge kurulu listesinde kayıtlı ve bu konuda Adalet Bakanlığınca izin verilen bilirkişilere, bunların bulunmaması halinde listede kayıtlı diğer bilirkişilere yaptırılmasının zorunlu olduğu”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “haciz esnasında icra müdürü veya bilirkişi tarafından yapılan kıymet takdirine ilişkin tutanağın bir örneğinin haciz sırasında hazır bulunan taraflara imza karşılığı teslim olunacağı, hazır bulunmayan taraflara ve hacze iştirak eden alacaklılara ise tebliğ edileceği”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında; “kıymet takdirinin bilirkişi tarafından yapıldığı hallerde, düzenlenen raporun takibin taraflarına ve hacze iştirak edenlere tebliğ edileceği; 176 ncı maddenin ikinci fıkrasının saklı olduğu”

belirtilmiştir.

*

• - **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Birinci fıkrayla; haczi yapan icra müdürü tarafından haczetildiği taşınır mal veya hakların kıymetini kendisinin takdir edeceği, gerektiğinde ise bunun için bilirkişiye başvuracağını düzenlediği; bu düzenleme ile birlikte taşınır mallar ile taşınır hükmündeki hakların kıymet takdirinin yapılması sırasında icra müdürü tarafından kıymet takdiri yapılmasına izin verildiği, ancak genel kuralın, kıymet takdiri konusunda bilirkişiye başvurulması yönünde olduğu,

- İkinci fıkrayla; sicile kayıtlı mallar ve kripto varlıklarının kıymetlerinin takdirinin bilirkişi tarafından yapılması zorunluluğunun düzenlendiği, bilirkişi seçiminde ise öncelikle Bilirkişilik Bölge Kurulu listelerine kayıtlı ve Adalet Bakanlığınca bu işleme özgü olmak üzere izin verilenler seçilecek, bunların bulunmaması halinde ise listede kayıtlı diğer bilirkişilere başvurulacağı, bu düzenleme ile birlikte, kıymet takdirinin yapılması aşamasında seçilen bilirkişinin de taşınır mal veya kripto varlıkların kıymet takdirlerini yapabilecek en uygun ve bu konuda uzmanlaşmış bilirkişilerden seçilmesinin amaçlandığı,

- Üçüncü fıkrayla; kıymet takdirinin taraflara tebliğinin düzenlenmiş olduğu, haciz esnasında borçlu ve hazır bulunan diğer tarafa bilirkişi tarafından yapılan kıymet takdirinin imza karşılığı teslim edilirken, hazır bulunmayan tarafa ise kıymet takdiri raporunun ayrıca tebliğ edilmesinin öngörüldüğü,

- Dördüncü fıkranın; bilirkişi tarafından düzenlenen raporun taraflara ve ilgililere tebliğini, düzenlendiği”

belirtilmiştir.

**

“Taşınmazların kıymet takdiri

MADDE 176- (1) İcra ve iflas dairesi taşınmazın kıymetini bilirkişiye takdir ettirir.

(2) Taşınmazın kıymetinin takdirinde, taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin kıymete olan etkisi de dikkate alınır.

(3) Kıymet takdirine ilişkin rapor, takibin taraflarına, haciz koydurmuş alacaklılara, varsa rehin veya ipotek hakkı bulunan alacaklılara ve ortaklığın giderilmesi satışlarında ortaklara da tebliğ edilir.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “icra ve iflas dairesinin taşınmazın kıymetini bilirkişiye takdir ettireceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “taşınmazın kıymetinin takdirinde, taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin kıymete olan etkisinin de dikkate alınacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “kıymet takdirine ilişkin raporun, takibin taraflarına, haciz koydurmuş alacaklılara, varsa rehin veya ipotek hakkı bulunan alacaklılara ve ortaklığın giderilmesi satışlarında ortaklara da tebliğ edileceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; taşınmazların haciz sırasındaki kıymet takdirinin

düzenlendiği; uygulamada taşınmazlar yönünde geçerli ‘kaydî hacizlere’ kıymet takdiri yapılmamakta, bu işlem satış talebinin sonrasına bırakılmakta olduğu, Taslakta ise haczin konusu ne olursa olsun kıymet takdirinin madde metinde düzenlendiği şekilde yapılması öngörülmüş; taşınmazlar için de artık bu safhada bir kıymet takdir raporunun hazırlanarak ilgililere tebliğinin düzenlenmiş olduğu,

- Birinci fıkrayla; taşınmazların kıymetinin takdir edilmesinde bilirkişiye başvurulmasının zorunlu hale getirilmiş olduğu,

- İkinci fıkrayla; bilirkişi tarafından kıymet takdiri yapılması sırasında taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin kıymete olumlu ve olumsuz etkilerinin dikkate alınmasının ve bu hususun bilirkişi tarafından raporda belirtilmesinin gerekli olduğunun açıklandığı,

- Üçüncü fıkraya göre; kıymet takdirine ilişkin raporun tüm ilgililere tebliğ edilmesinin zorunlu olduğu, böylece, hem şeffaflığın sağlanması hem de süratin sağlanmasının amaçlanmış olduğu

belirtilmiştir.

**

İKİNCİ ALT AYRIM

Kıymet Takdirine İlişkin Şikâyet

Şikâyet başvurusu ve süresi

MADDE 177- (1) Kıymet takdirine ilişkin tutanağın veya raporun teslim veya tebliğ edildiği ilgililer, teslim veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde kıymet takdirini yapan icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra hukuk mahkemesine, gider avansı tarifesinde yazılı tutarı yatırarak, kıymet takdirine karşı şikâyette bulunabilirler.

(2) İlgililer, kıymet takdirine karşı süresi içinde şikâyette bulunmazlarsa, kıymet takdirinin usulsüzlüğünü ihalenin feshi sebebi olarak ileri süremezler.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında; “kıymet takdirine ilişkin ilişkin tutanağın veya raporun teslim veya tebliğ edildiği ilgililerin, teslim

veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde kıymet takdirini yapan icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra hukuk mahkemesine, gider avansı tarifesinde yazılı tutarı yatırarak, kıymet takdirine karşı şikâyette bulunabileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “İlgililerin kıymet takdirine karşı süresi içinde şikâyette bulunmazlarsa, kıymet takdirinin usulsüzlüğünü ihalenin feshi sebebi olarak ileri süremeyecekleri”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; kıymet takdirine ilişkin şikâyet başvurusu ve süresi-ne ilişkin hususların düzenlenmekte olduğu, bu hükmü 2004 sayılı Kanununun 128/a maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; taşınır ve taşınmaz mallar ile kıymet takdiri yapılan diğer haklara ilişkin olarak kıymet takdirine itirazın şeklinin düzenlendiği; bir haftalık sürenin başlangıcı olarak kıymet takdirine ilişkin tutanak veya raporun teslim veya tebliğ tarihinin kabul edildiği, şikâyetin kıymet takdirini yapan, icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra hukuk mahkemesine gider avansı tarifesinde yazılı tutarı yatırmak suretiyle, kıymet taktirine karşı şikayette bulunabilecekleri,

- İkinci fıkrayla; kıymet takdirine süresi içinde şikâyette bulunmayan ilgililerin bunu ihalenin feshi sebebi olarak ileri süremeyeceğinin düzenlenmiş olduğu”

belirtilmiştir.

**

“Şikâyetin incelenmesi usulü

MADDE 178- (1) Kıymet takdirine şikâyet üzerine gider ve ücretin eksik olduğu tespit edilirse, hesap edilen bakiye kısmın mahkeme vezasine yatırılması için ilgiliye bir haftalık kesin süre verilir. Gider yatırılırsa, yeniden kıymet takdiri yaptırılır; aksi halde, başka bir işleme gerek kalmaksızın şikâyet kesin olarak reddedilir.

(2) Kıymet takdiri, keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle yapılır.

(3) Kıymet takdirine ilişkin şikâyet yetkisiz icra hukuk mahkemesine yapılırsa, mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde yetkisizlik kararı verir ve giderini, gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkemesine gönderir.

(4) Kıymet takdirine ilişkin şikâyet görevsiz mahkemeye yapılırsa, mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde görevsizlik kararı verir ve giderini gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkemesine gönderir.

(5) Yukarıdaki fıkralar gereğince verilen görevsizlik ve yetkisizlik kararları kesin olup bu kararlar diğer mahkemeyi bağlar.”

*

• - Maddenin birinci fıkrasında: “kıymet takdirine şikâyet üzerine gider ve ücretin eksik olduğu tespit edilirse, hesap edilen bakiye kısmın mahkeme vermesine yatırılması için ilgiliye bir haftalık kesin süre verileceği; gider yatırılırsa, yeniden kıymet takdiri yaptırılacağı, aksi halde, başka bir işleme gerek kalmaksızın şikâyetin kesin olarak reddedileceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında: “kıymet takdirinin keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle yapılacağı”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında: “kıymet takdirine ilişkin şikâyet yetkisiz icra hukuk mahkemesine yapılırsa, mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde yetkisizlik kararı vereceği ve giderini, gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı re’sen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkemesine göndereceği”,

- Maddenin dördüncü fıkrasında: “kıymet takdirine ilişkin şikâyet görevsiz mahkemeye yapılırsa, mahkemenin dosya üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde görevsizlik kararı vereceği ve gideri, gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkeme-

sine göndereceği”,

- Maddenin beşinci fıkrasında: “yukarıdaki fıkralar gereğince verilen görevsizlik ve yetkisizlik kararlarının kesin olup bu kararların diğer mahkemeye bağlayacağı”,

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; kıymet takdirine yönelik yapılan şikâyetin incelenmesi usulünün düzenlenmekte olduğu; hükmün 2004 sayılı Kanunun 128/a maddesine karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; kıymet takdirine şikâyet üzerine gider ve ücretin eksik olması halinde hesap edilen bakiye kısmın mahkeme veznesine yatırılması için ilgiye bir haftalık kesin süre verileceği ve giderin yatırılması halinde yeniden kıymet takdiri yaptırılacağı; aksi halde başka bir işleme gerek kalmaksızın şikâyetin kesin olarak reddedileceği,

- İkinci fıkrayla; bir yenilik olarak malın gerçek değerinin tespit edilmesinin temini için mahkemece yapılmasına karar verilen keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle kıymet takdirinin yapılacağı,

- Üçüncü fıkraya göre; kıymet takdirine ilişkin şikâyetin yetkisiz icra mahkemesine yapılması halinde mahkemece, dosya üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde ‘yetkisizlik kararı’ verileceği ve masraflarını, gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkemesine göndereceği, 2004 sayılı Kanununun 128/a maddesinin dördüncü fıkrasına; göre şikâyet başvurusunun yetkisiz mahkemeye yapılması halinde, mahkemenin başvuru tarihinden itibaren en geç ‘on gün’ içinde yetkisizlik kararı vermesi gerekirken, sürelerin yeknesak hale getirilmesi ilkesi kapsamında, hükümde bu sürenin ‘bir haftaya’ indirilmiş olduğu,

- Dördüncü fıkrayla; kıymet takdirine ilişkin şikâyetin görevsiz mahkemeye yapılması halinde, mahkemenin dosya üzerinde inceleme yaparak, başvuru tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde ‘görevsizlik kararı’ vereceği ve masrafını, gider avansından karşıla-

mak suretiyle dosyayı resen ve doğrudan yetkili icra hukuk mahkemesine göndereceğinin düzenlendiği; bu fıkra hükmüne göre mahkeme her ne kadar kendisinin görevsiz olduğuna karar vermiş olsa da, dosyayı 'yetkili' icra hukuk mahkemesine gönderir ise; bir başka deyişle bu hükümde görevsizliğe ilişkin şikâyet kurumu düzenleniyor olsa da, 'görevli' ibaresi yerine 'yetkili' ibaresinin bilinçli olarak tercih edildiği, zira kıymet takdirine ilişkin şikâyetin görevsiz ve yetkisiz mahkemeye yapılması ve mahkemenin de kendisini hem görevsiz hem de yetkisiz kabul etmesi halinde, dosyayı üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen hükümlere uygun bir şekilde yetkili ve görevli mahkemeye göndermesi gerekeceği, böylelikle hem yetki hem de görev hususlarını bir arada içeren şikâyetin birden fazla mahkemece incelenmesiyle oluşabilecek gecikmenin önüne geçilmesinin amaçlandığı,

- Beşinci fıkraya göre, üçüncü ve dördüncü fıkralar uyarınca verilen görevsizlik ve yetkisizlik kararların kesin olup, bu kararların diğer mahkemeyi bağlayacağı”,

belirtilmiştir.

**

“Yeni kıymet takdiri

MADDE 179-(1) İcra ve iflas dairesince yapılan veya yaptırılan kıymet takdirine karşı şikâyet yoluna başvurulmadığı hallerde, bu kıymet takdirinin yapıldığı veya raporun verildiği tarihten, şikâyet yoluna başvurulduğu ve icra hukuk mahkemesince şikâyetin kabul edildiği durumlarda ise, icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez.

(2) Doğal afetler, imar durumundaki değişiklikler veya ekonomik kriz hallerinde ya da mevcut kıymet takdirlerinde önemli değişiklikler meydana getiren benzer hallerde, bir yıllık süre geçmese dahi yeniden kıymet takdiri istenebilir.

(3) Aynı takipte, haczin kalkmasından sonra, yeniden haciz konulması halinde önceki kıymet takdirinin üzerinden bir yıl geçmedikçe tekrar kıymet takdiri istenemez.”

*

• -Maddenin birinci fıkrasında; “icra ve iflas dairesince yapılan veya yaptırılan kıymet takdirine karşı şikâyet yoluna başvurulmadığı hallerde, bu kıymet takdirinin yapıldığı veya raporun verildiği tarihten; şikâyet yoluna başvurulduğu ve icra hukuk mahkemesince şikâyetin kabul edildiği durumlarda ise, icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemeyeceği”,

- Maddenin ikinci fıkrasında; “doğal afetler, imar durumundaki değişiklikler veya ekonomik kriz hallerinde ya da mevcut kıymet takdirlerinde önemli değişiklikler meydana getiren benzer hallerde, bir yıllık süre geçmese dahi yeniden kıymet takdiri istenebileceği”,

- Maddenin üçüncü fıkrasında; “aynı takipte, haczin kalkmasından sonra, yeniden haciz konulması halinde önceki kıymet takdirinin üzerinden bir yıl geçmedikçe tekrar kıymet takdiri istenemeyeceği”

belirtilmiştir.

*

• **Madde hakkındaki gerekçede;**

- Maddeyle; ‘yeni kıymet takdiri’ yapılmasının düzenlenmekte olduğu, ve hükmün, 2004 sayılı Kanunun 128/a maddesinin üçüncü fıkrasına karşılık geldiği,

- Birinci fıkrayla; icra ve iflas dairelerince yapılan ve şikâyet yoluna başvurulmadan kesinleşen kıymet takdirleri ile şikâyet yoluna başvurularak kesinleşen kıymet takdirlerine ilişkin geçerlilik süresinin bir yıl olarak belirlenip, ‘doğal afetler’, ‘imar durumundaki ya da ekonomik durumdaki çok önemli değişikliklerin oluşması halinde’ yeniden kıymet takdiri istenebileceği düzenlenmiş, ikinci fıkrayla; kıymet takdirinin yapılmasına dayanak haciz kalkmış olmasına rağmen yeniden haciz konulmuş olduğu ve bir yıllık kıymet takdiri süresinin dolmadığı hallerde eski hacze dayanarak yapılan kıymet takdirinin geçerli olacağına açıklandığı,

-İkinci fıkrayla; ‘doğal afetler’, ‘imar durumundaki veya ekonomik durumdaki çok önemli değişiklikler meydana getiren benzer

hallerde', birinci fıkrada belirtilen bir yıllık süre geçmese dahi yeniden kıymet takdirinin istenebileceğinin düzenlenmiş olduğu,

- Üçüncü fıkrayla, aynı takiple ilgili olarak, haczin kalkmasından sonra yeniden haciz konulması durumunda, 'önceki kıymet takdirinin üzerinden bir yıl geçmedikçe tekrar kıymet takdirinin talep edilememesi' hususunun düzenlenmekte olduğu, hükümlerle, yeniden haczin konulması halinde kıymet takdir raporunun geçerli olacağı süreyle ilgili olarak oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi, ayrıca takibin daha hızlı yürümesi ve gereksiz masraflara yol açılmamasının amaçlandığı

belirtilmiştir. 25.08.2025

T.C.
ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Tapu Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-23294678-010.06-18661362

05.12.2025

Konu : Vekaletten Azil

GENELGE
2025/6

İlgi : 01.03.2013 tarihli ve 23294678-010-07/43-1763 sayılı Duyuru.

1- GİRİŞ

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 42'nci maddesi "*Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlandırabilir veya geri alabilir. Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekalet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır. Temsil olunan, bu haktan önceden feragat edemez. Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığı onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.*" ve 512'nci maddesi "*Vekalet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek tarafı olarak sona erdirebilir...*" hükümleri ile taraflardan her birine tek tarafı olarak, her zaman, bir süreye ve karşı tarafın rızasına bağlı olmaksızın ya da özel ve geçerli bir sebep gösterilmesine gerek olmaksızın vekaletini sona erdirilmesine imkan tanınmıştır. Vekalet sözleşmesinin bu şekilde tek tarafı sona erdirilmesi Yargıtay tarafından da kabul edilen görüşe göre, vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu yenilik doğuran bir işlemdir. Vekalet veren tek tarafı irade beyanı ile herhangi bir şarta bağlı bulunmaksızın sözleşmeyi tek tarafı olarak sona erdirebilir.

Vekalet veren tarafından vekilin azledildiğinin vekile bildirilmesi yeterli olmakla birlikte, vekil ile işlem yapacak üçüncü kişiler açısından bir sonuç doğurması için vekilin azledildiğinin üçüncü kişiler tarafından da biliniyor olması gerekir. Bu sebeple vekalet veren tarafından yapılan azil tapu müdürlüklerine de bildirilmesi gerekir.

Vekalet sözleşmesini tek tarafı olarak sona erdiren azil, bozucu yenilik doğuran bir hak olması sebebiyle karşı tarafın beyan ve işlemine gerek kalmaksızın neticeleri ortaya çıkacağından vekalet verenin vekili azletmesi işleminden geri dönülmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu sebeple aynı kişinin tekrardan vekil tayin edilmek istenmesi durumunda yeniden bir vekaletname verilmesi gerekir.

Aziller sicilinde yeknesaklığı sağlamak amacıyla Türkiye Azil Sistemi uygulamaya alınmış olup, bu sistemle webtapu veya herhangi bir tapu müdürlüğünden aziller siciline işlenen azillerin tüm tapu müdürlükleri tarafından görülmesi ve sorgulanması sağlanmıştır.

Vekilin azledilmesi herhangi bir şarta ve şekle bağlanmamakla birlikte kimlik tespitinin doğru yapılabilmesini sağlamak, sahtecilik girişimlerinin ve olası hak kayıplarının önlenmesi amacıyla ve Türkiye azil sistemi kapsamında bu Genelge ile azil talebinin tapu müdürlüklerince karşılanmasına yönelik usul ve esaslar belirlenmiştir.

2- VEKİLİN AZLEDİLDİĞİNE İLİŞKİN BİLDİRİMİN ŞEKLİ VE YERİ

Vekalet veren, tapuda işlem yapılmasını gerektiren bir vekaletnamenin azilini noter/konsolosluk vasıtasıyla ya da herhangi bir tapu müdürlüğüne bizzat başvurarak yapabilir. Noterlikçe/konsoloslukça düzenlenen azil belgelerinin anılan makamlarca herhangi bir tapu müdürlüğüne gönderilmesi yeterlidir.

T.C.
ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Tapu Dairesi Başkanlığı

Tapu müdürlüklerine bizzat yapılan azil başvuruları, talep sahibi webtapu sistemine yönlendirilmeden doğrudan karşılanır ve talep sahibinden webtapudan azil başvurusu yapılması istenmez.

Azil dilekçesinde vekalet verenin adı, soyadı ve T.C kimlik/Yabancı kimlik numarasının mutlaka belirtilmesi gerekir. Eğer tüm vekaletnamelerin azledilmesi istenmiyorsa, vekaletnamede başka vekiller varsa azlin tüm vekilleri kapsayıp kapsamadığının, azledenin birden fazla taşınmazı varsa azlin taşınmazların tamamı yönüyle mi ya da taşınmazlardan biri/birkaçı bakımından mı geçerli olduğunun, ayrıca birden fazla vekaletname varsa hangi vekaletnameler yönüyle azil talebinin yapıldığının ve vekaletnamenin verildiği noterin adı, tarih ve sayısının yazılması istenmelidir.

Vekalet veren webtapu sistemi üzerinden de azil işlemi yapılabilir. Ancak, webtapu sistemi üzerinden yapılan azil işlemi, azil talebinin yapıldığı tarihten önceki tüm vekaletnameleri kapsamaktadır. Webtapu sistemi üzerinden yapılan azil işlemleri, aziller siciline otomatik kaydedileceğinden personel tarafından yapılacak ilave bir işlem bulunmamaktadır. Sistem, azil işleminin aziller siciline otomatik işlenmesine yönelik olup, gecikmelere yol açılmaması amacıyla webtapudan azil başvurusu işlemi tanımlanmamıştır.

Herhangi bir gecikmeye meydan verilmemesi için tapu müdürlüğüne bizzat yapılan tüm vekaletnamelerin azil talepleri de webtapu sistemine yönlendirilmeden doğrudan karşılanır.

Webtapu aracılığıyla yapılan azil işlemleri ile tapu müdürlüklerine bizzat yapılan azil taleplerindeki azil iradesi sadece tapu sicili işlemlerini kapsamaktadır.

3- AZİL BİLDİRİMİNİN AZİLLER SİCİLİNE KAYDI

Vekalet veren tarafından yapılan azle ilişkin başvuru Tapu Sicili Tüzüğü'nün (Tüzük) 12'nci maddesi "(1)Tapu kayıtlarının elektronik ortamda tutulması hâlinde, ana ve yardımcı siciller TAKBİS içerisinde saklanır ve yönetilir. TAKBİS'te saklanan ve güvenliği sağlanan taşınmaza ilişkin bilgiler, sicilde esas alınır. (2) TAKBİS üzerindeki kayıtlar, sicillerin elektronik ortamda tutulmaya başlandığı tarihten sonraki bilgileri gösterir." ve 77'nci maddesi "Vekâletten aziller, vekâlet verenlerin adının baş harfleri ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasına göre, her harf için sicilde ayrılan bölüme yazılır. Azil belgesi geldiğinde, müdür veya görevlendireceği tapu görevlisi tarafından üzerine alındığı tarih, saat ve dakika hemen yazılarak, aziller siciline kaydedilir." hükümleri gereğince ve Genelge eki uygulama kılavuzuna göre geciktirilmeksizin TAKBİS aziller siciline kaydedilir.

Tapu müdürlüklerine bizzat yapılan taleplerde veya webtapu sistemi üzerinden yapılan işlemlerde, azil talebine ilişkin dilekçe/belge veya noterden gelen azil bildirimleri Tüzük gereğince azil belgesi niteliğinde olup, bu belgeler 2019/12 sayılı Arşiv Hizmetleri Genelgesi kapsamında saklanır. Azil sadece TAKBİS aziller siciline kaydedilir, fiziki aziller siciline kaydedilmez.

4- AZİL TALEBİ KARŞILANMAYACAK DURUMLAR

Hak sahibinin kimlik tespitinin doğru yapılabilmesini sağlamak, sahtecilik girişimlerinin ve olası hak kayıplarının önlenmesi amacıyla faks, mail, posta vb. araçlarla gönderilen dilekçe, mektup vb. azil talepleri karşılanmaz. Bunun yanı sıra, Genel Müdürlüğe veya bölge müdürlüklerine bizzat yapılan azil talepleri de karşılanmaz. Bu şekilde gelen taleplerde, azlin herhangi bir tapu müdürlüğüne bizzat başvurarak ya da webtapu sistemi üzerinden azil işlemi girilerek gerçekleştirilebileceği konusunda ilgisine yazılı olarak bilgi verilir.

T.C.
ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Tapu Dairesi Başkanlığı

Taşınmaz malikinin bizzat gelmeden işlem yapılmamasına ilişkin talepler azil başvurusu olarak değerlendirilmeyip bu tür taleplerde ilgisine webtapu sisteminden adına kayıtlı taşınmazlara bizzat gelmeden işlem yapılmamasına yönelik beyan tesis edilebileceği yönünde bilgi verilir.

5- AZİL KONTROLÜ

01.01.2023 tarihinden önce düzenlenen vekaletnamelerle işlem yapılması halinde, azil kontrolünün hem fiziki aziller sicilinde hem de elektronik ortamda yapılması gerekmektedir. 01.01.2023 tarihinden sonra düzenlenen vekaletnamelerle işlem yapılması halinde ise, azil kontrolünün sadece elektronik ortamda yapılması yeterlidir. Her iki yöntemle yapılan kontrollerde muhakkak azil belgesi içeriğine bakılarak işlem yapılması gerekir.

Yabancı gerçek kişiler ile yabancı tüzel kişiler tarafından vekaleten yapılacak işlem taleplerinde, azil kontrollerinin elektronik ortamda (YKN, pasaport numarası ile % likli arama da dahil olmak üzere adı ve soyadı kriterlerine göre) yapılmasının yanında tapu müdürlüğünce fiziki aziller sicilinden de sorgulanmak sureti ile yapılması gerekmektedir.

İlgi Duyuru yürürlükten kaldırılmıştır.

Genelgenin Bölge Müdürlüğünüze bağlı tüm tapu müdürlüklerine duyurulması hususunda bilgi ve gerçeğini rica ederim.

Hakan GEDİKLİ
Genel Müdür

Ek: Uygulama Kılavuzu (9 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Bölge Müdürlüklerine

Bilgi:

Merkez Birimlere

Sağlık Bakanlığından:

KİŞİSEL SAĞLIK VERİLERİ HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1- 21/6/2019 tarihli ve 30808 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmeliğın 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bağlı ve ilgili kuruluşları” ibaresi “Sağlık Bakanlığına bağli ve ilgili kuruluşlar” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- Aynı Yönetmeliğın 3 üncü maddesi aşığıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 3-** (1) Bu Yönetmelik, 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ve ek 19 uncu maddesine, 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararname-sinin 352 nci, 358 inci ve 508 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.”

MADDE 3- Aynı Yönetmeliğın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşığıdaki bent eklenmiştir.

“t) Bakım veren kişi: Çocuğın velisi veya vasisi ya da bakım ve gözetiminden sorumlu olarak yetkilendirilmiş gerçek ya da tüzel kişileri,”

MADDE 4- Aynı Yönetmeliğın 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “sağlık hizmeti sunumu için gerekli olan” ibaresi “Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartları ile öngörölen” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- Aynı Yönetmeliğın 6 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşığıdaki şekilde değiştirilmiş, dördüncü fıkrası aşığıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş ve beşinci fıkrası aşığıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Kişilerin sağlık verilerine Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartları ile sınırlı olmak üzere ancak;

a) Kişinin kayıtlı olduğu aile hekimi tarafından herhangi bir süre sınırı olmaksızın,

b) Kişinin sağlık hizmeti almak amacıyla başvurduğu hekim tarafından; sağlık hizmeti aldığı günler, konsültasyon veya kontrol muayene süresi dâhil olmak üzere alınan sağlık hizmetiyle doğrudan bağlantılı işlemler tamamlanuncaya kadar,

c) Kişinin sağlık hizmeti almak amacıyla başvurduğu sağlık hizmeti sunucusunda görevli hekimler tarafından; sağlık hizmeti aldığı günler, konsültasyon veya kontrol muayene süresi dâhil olmak üzere alınan sağlık hizmetiyle doğrudan bağlantılı işlemler tamamlanuncaya kadar,

ç) Hastanın yatışının yapıldığı sağlık hizmet sunucusunda görev yapan hekimler tarafından, hasta sağlık hizmet sunucusundan taburcu olana kadar,

d) Acil servis üzerinden girişi yapılan kişilerin, ilgili sağlık hizmeti ile sınırlı olmak üzere, giriş yapılan acil servisin bulunduğu sağlık tesisindeki görevli tüm hekimler tarafından taburcu olana kadar, erişilebilir.

(3) e-Nabız hesabı üzerinden güvenlik ayarı tercihinde bulunan kişilerin sağlık verilerine, kendi güvenlik ayarları çerçevesinde erişim sağlanır. İlgili kişiler, güvenlik ayarları ve sonuçları konusunda ayrıntılı şekilde bilgilendirilir. Güvenlik ayarları ve geçmiş sağlık verilerinin görüntülenememesi nedeniyle sağlık hizmeti sunumunda meydana gelebilecek aksaklık ve zararlardan Bakanlık sorumlu olmaz. Bu fıkranın ilk cümlesi, ikinci fıkranın (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hallerde Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartları ile sınırlı olmak kaydıyla uygulanmaz.”

“(4) Sunulan güvenlik tercihlerindeki durumlarda sağlık verilerine erişilmesini istemeyen kişilerin geçmiş sağlık verilerine, kişinin kendisi tarafından profilinde beyan edilen telefon numarasına gönderilecek olan kodun hekim ile paylaşılması ve hekim tarafından sisteme girilmesi halinde erişilebilir.”

“(5) Kişiler e-Nabız güvenlik ayarlarını dördüncü fıkra doğrultusunda gerçekleştirmiş olsalar dahi tutukluluk ve hükümlülük gibi haller nedeniyle dördüncü fıkra kapsamında gönderilecek koda

ulaşamayacakları durumlarda herhangi bir güvenlik ayarı kontrolü yapılmaz ve kişinin sağlık verilerine Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartları ile sınırlı olmak kaydıyla aile hekimi ve muayene olduğu tüm hekimler erişim sağlayabilir. Bu hallerin ortadan kalkması durumunda kişi yeniden güvenlik ayarları tercihinde bulunabilir.”

MADDE 6- Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(2) Birim amirinin talebi üzerine Genel Müdürlükçe yetkilendirilen kullanıcılar bu yetkiyi, Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan işleme şartlarıyla sınırlı olmak üzere kişisel veri koruma mevzuatı ilkelerine uygun olarak kullanabilirler.”

MADDE 7- Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(2) Boşanma davası devam ederken velâyet hakkı tedbiren üzerine bırakılan taraf çocuğun sağlık verilerine erişebilir.”

“(3) Boşanmanın gerçekleşmesi durumunda velâyet hakkı üzerine bırakılan taraf çocuğun sağlık verilerine erişebilir.

(4) Velâyet hakkı üzerinde bırakılmayan anne veya babanın çocuğuyla ilgili sağlık verilerine ilişkin Genel Müdürlüğe başvurması halinde bu başvuruyu Genel Müdürlükçe değerlendirilir. Başvurunun olumlu sonuçlanması halinde; velâyet hakkı üzerinde bırakılan tarafta veya çocuğa ilişkin lokasyon, adres veya iletişim bilgileri gibi verilerden arındırılmış olan ve yalnızca çocuğun sağlığına ilişkin çıkarımlar yapılabilecek veriler talep sahibi anne veya baba ile paylaşılabilir.”

MADDE 8- Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin başlığı “Sağlık verilerine hasta yakınları ile sağlık hizmeti alan kişi yakınlarının erişimi” şeklinde değiştirilmiş, aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan “Yönetmeliğinin 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasına” ibaresi “Yönetmeliği hükümlerine” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Engelli raporu bulunan kişilerin sağlık verilerine, bakım veren kişiler tarafından da erişim sağlanabilir.”

MADDE 9- Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10- Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “20” ibaresi “30” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ilgili sağlık hizmeti sunucusunda” ibaresi “Genel Müdürlük tarafından yayımlanan kurallar doğrultusunda” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- Aynı Yönetmeliğin 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “varsa yetkileri iptal edilir” ibaresi “disiplin amirliği tarafından gerekli işlemler tesis edilir” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14- Bu Yönetmelik hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.

Adalet Bakanlığından:

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNU GEREĞİNCE
GÖREVLENDİRİLEN MÜDAFİ VE
VEKİLLERE YAPILACAK ÖDEMELERE İLİŞKİN
2026 YILI TARİFESİ**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tarifenin amacı, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının talebi üzerine görevlendirilen müdafî veya vekillere ödenecek meblağları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Tarife, Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince görevlendirilen müdafî veya vekillerin yapacakları hukuki yardımlar için uygulanır.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Tarife, 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 13 üncü maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Tarife

MADDE 4- (1) Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince yapılan hukuki yardımlara yönelik işlemlerde;

- a) Soruşturma evresinde takip edilen işler için 4.027,00 TL,
- b) Sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için 6.273,00 TL,
- c) Asliye ceza mahkemeleri:
  - 1) Takip eden davalar için 6.904,00 TL,
  - 2) Seri muhakeme usulü uyarınca takip edilen işler için 2.883,00 TL,
- ç) Ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için 12.387,00 TL,
- d) Çocuk mahkemeleri:
  - 1) Çocuk mahkemelerinde takip edilen davalar için 6.904,00 TL,

2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için 12.387,00 TL,

e) İcra Ceza ve Fikrî ve Sınâî Haklar ceza mahkemesi gibi mahkemeler ile İnfaz Hâkimliklerinde takip edilen davalar için 6.904,00 TL,

f) Kanun yolları mahkemeleri:

1) Bölge adliye mahkemelerinde görülen duruşmalı davalar için 12.387,00 TL,

2) Yargıtayda görülen duruşmalı davalar için 13.945,00 TL, ödenir.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu tarife 1/1/2026 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

TEBLİĞ

Ticaret Bakanlığından:

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNUN 68 İNCİ VE TÜKETİCİ HAKEM HEYETLERİ YÖNETMELİĞİNİN 6 NCİ MADDELERİNDE YER ALAN PARASAL SINIRLARIN ARTIRILMASINA İLİŞKİN TEBLİĞ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Tebliğın amacı, 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrası ile 21/9/2022 tarihli ve 31960 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen parasal sınırların, 27/11/2025 tarihli ve 33090 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 585)’nde 2025 yılı için yeniden değerleme oranı olarak tespit edilen % 25,49 (yüzde yirmi beş virgöl kırk dokuz) oranında artırılarak yeniden belirlenmesidir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, 6502 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları ile 84 üncü maddesinin birinci fıkrası ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarına dayanılarak hazırlanmıştır.

Parasal sınırlar

MADDE 3- (1) 2026 yılı için yapılacak başvurularda değeri 186.000 (yüz seksen altı bin) Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda, İl veya İlçe Tüketici Hakem Heyetleri görevlidir.

Yetki

MADDE 4- (1) Tüketici Hakem Heyetlerinin yetki alanı ile iş bölümü Bakanlıkça belirlenir. İl Tüketici Hakem Heyetleri il

sınırları içinde, İlçe Tüketici Hakem Heyetleri ise ilçe sınırları içinde yetkilidir. Tüketici Hakem Heyeti kurulmayan ilçelerde Bakanlıkça o ilçe için belirlenen Tüketici Hakem Heyeti yetkilidir.

(2) Başvurular, tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu veya tüketici işleminin yapıldığı yerdeki Tüketici Hakem Heyetine yapılabilir.

(3) İkinci fıkra uyarınca başvuru yapılabilecek ilçede Tüketici Hakem Heyetinin kurulmamış olması halinde, başvurular o ilçe kaymakamlığına yapılabilir. Başvurular, kaymakamlıklarca gereği yapılmak üzere Tüketici Bilgi Sistemine gecikmeksizin kaydedilerek Bakanlıkça belirlenen yetkili Tüketici Hakem Heyetine iletilir.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Tebliğ 1/1/2026 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Ticaret Bakanı yürütür.

TEBLİĞ

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:

**AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR TARİFE**

MADDE 1- 4/11/2025 tarihli ve 33067 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Tarife yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YİTİRDİKLERİMİZ
NAKİLLER / AYRILMALAR

Baromuzun 4902 sicil sayısında kayıtlı

Av. SEZGİN EVEN

22/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1933 yılında Samsun Bafra'da doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1962 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6030 sicil sayısında kayıtlı

Av. MERAL KESKİN

07/12/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1945 yılında İstanbul'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1968 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6284 sicil sayısında kayıtlı

Av. LEVENT ERDOĞAN

18/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1941 yılında İstanbul'da doğmuş, 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1969 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

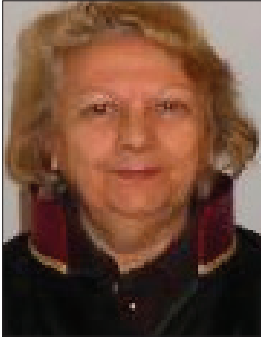
Baromuzun 6884 sicil sayısında kayıtlı

Av. ATAKAN KONAN

12/08/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1945 yılında Kütahya'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1971 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7153 sicil sayısında kayıtlı

Av. RUKİYE HALE ERBEK

23/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1946 yılında İstanbul'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7535 sicil sayısında kayıtlı

Av. NEŞE GÜNER

07/12/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1939 yılında İzmir'de doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

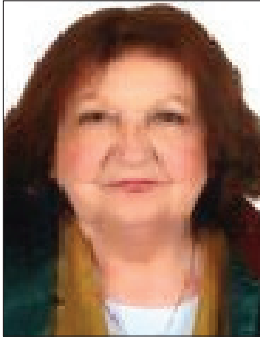
Baromuzun 7767 sicil sayısında kayıtlı

Av. HALİL İBRAHİM ARSLANER

29/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1939 yılında Mestanlı'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuş, 2018 tarihinde levhadan kaydı silinmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8125 sicil sayısında kayıtlı

Av. ÖZGÜL BOZBAĞ

09/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1946 yılında İstanbul'da doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

1990-1994 ve 2002-2018 tarihleri arasında Türkiye Barolar Birliği Delegeği görevlerinde bulunan Baromuzun 8510 sicil sayısında kayıtlı

Av. ALİ ŞEN

28/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1945 yılında Yalınkuyu'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9835 sicil sayısında kayıtlı

Av. NİLGÜN AKTÜRK

02/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1951 yılında Akseki'de doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1975 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10045 sicil sayısında kayıtlı

Av. ÖMER UZUN

29/07/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1947 yılında Konya'da doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1976 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10071 sicil sayısında kayıtlı

Av. ATILA SANSKAK

16/09/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1947 yılında Niğde'de doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1976 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10117 sicil sayısında kayıtlı

Av. SALAHİTTİN KALÇIN

22/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1949 yılında Antakya'da doğmuş, 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1976 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

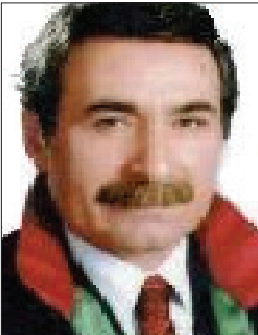
Baromuzun 12059 sicil sayısında kayıtlı

Av. MERAL UMUT AKARÇAY

31/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1953 yılında İstanbul'da doğmuş, 1979 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1981 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 12206 sicil sayısında kayıtlı

Av. CELAL SEVİNÇ

31/08/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1950 yılında Erzincan'da doğmuş, 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1981 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 12306 sicil sayısında kayıtlı

Av. ÜMİT MÜJDECİ

13/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1937 yılında Mardin'de doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1982 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

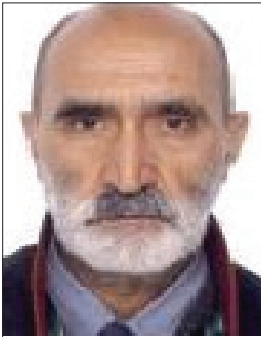
Baromuzun 14086 sicil sayısında kayıtlı

Av. SAMİ ERKAN

15/09/2021 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1952 yılında Paşabahçe'de doğmuş, 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1986 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 14208 sicil sayısında kayıtlı

Av. ABDURRAHMAN SARIOĞLU

29/09/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1951 yılında Kesrik'de doğmuş, 1979 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1986 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 14436 sicil sayısında kayıtlı

Av. TANSUĞ TEZONARICI

08/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1964 yılında Zonguldak'da doğmuş, 1985 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1987 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 15215 sicil sayısında kayıtlı

Av. EYYÜP OSMAN HACİBEKİROĞLU

22/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1965 yılında Derik'te doğmuş, 1987 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1988 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 18205 sicil sayısında kayıtlı

Av. SERPİL SABAHAT ÖKTEM

06/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1964 yılında İstanbul'da doğmuş, 1991 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1993 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 20309 sicil sayısında kayıtlı

Av. MURAT AKÇAYER

25/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1968 yılında Tekirdağ'da doğmuş, 1993 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1996 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 24018 sicil sayısında kayıtlı

Av. AYDIN KOÇ

12/12/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1973 yılında Erzincan'da doğmuş, 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2000 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 24089 sicil sayısında kayıtlı

Av. MEHMET IŞIK

18/12/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1940 yılında Kayadibi'de doğmuş, 1966 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Giresun Barosu'nda yaparak, 1994 yılında Giresun Barosu'na kaydolmuştur. 1999 yılında Giresun Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 24089 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 27243 sicil sayısında kayıtlı

Av. MUHSİN KARAALİ

08/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1947 yılında Rize'de doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Kars Barosu'nda yaparak, 1972 yılında Kars Barosu'na kaydolmuştur. Kars Barosu'nda kaydı silinmiş olup, 2002 yılında Baromuz levhasının 27243 sicil sayısına yeniden kaydedilmiştir.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 41606 sicil sayısında kayıtlı

Av. İSMET BİLEN

11/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1945 yılında Besni'de doğmuş, 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, Savcılık mesleğinden emekli olarak, 2011 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

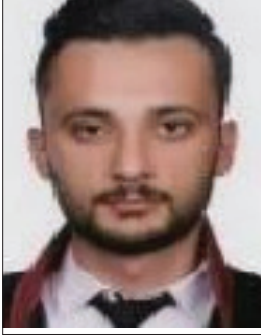
Baromuzun 41692 sicil sayısında kayıtlı

Av. ALPASLAN KÖYBAŞI

15/12/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1971 yılında Oğulcuk'da doğmuş, 1997 yılında Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Konya Barosu'nda yaparak, 1999 yılında Konya Barosu'na kaydolmuştur. 2011 yılında Konya Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 41692 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 57906 sicil sayısında kayıtlı

Av. SERCAN DOĞAN

09/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1992 yılında İstanbul Bakırköy'de doğmuş, 2016 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 2017 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 70691 sicil sayısında kayıtlı

Av. MEHMET NURİ GÜR

04/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1955 yılında Bodrum'da doğmuş, 1978 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, Savcılık mesleğinden emekli olarak, 2020 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 85968 sicil sayısında kayıtlı

Av. EMİR KARABATAK

13/10/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1999 yılında Bakırköy'de doğmuş, 2021 yılında Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 2022 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi	Nakil Baro
1	48797	ZEYNEP CEREN	BİLGİÇ	16/10/2025	MUĞLA BAROSU
2	59462	ŞULE	İYİ YILDIZ	16/10/2025	ANTALYA BAROSU
3	89642	CANSU EDA	OTURAK	16/10/2025	BOLU BAROSU
4	94696	BUSE	ERGÜN ÖZKURT	16/10/2025	TOKAT BAROSU
5	64285	SEMA	SEL	16/10/2025	BİTLİS BAROSU
6	55971	ABDULLAH R.	GENCER	16/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
7	53293	SEMİH	KILINÇ	16/10/2025	BURSA BAROSU
8	23814	MİHRİCAN	ERDOĞAN	16/10/2025	İZMİR BAROSU
9	92260	GÜLÜMAY	KAHRAMAN	16/10/2025	İZMİR BAROSU
10	56286	İDİL	MUÇUOĞLU	16/10/2025	BURSA BAROSU
11	93420	MUSTAFA	ÖZCAN	16/10/2025	MUĞLA BAROSU
12	68019	BUKET	UYSAL	16/10/2025	MUĞLA BAROSU
13	89308	CAN	KİLERCİOĞLU	16/10/2025	BALIKESİR BAROSU
14	91581	ABDULLAH B.	ÇAVUŞ	16/10/2025	SAKARYA BAROSU
15	39534	SERHAT	GÜLHAN	16/10/2025	SAMSUN BAROSU
16	90017	HİLAL	GÜN	10/20/2025	DİYARBAKIR BAROSU
17	88932	FEVZİ	AYBEK	23/10/2025	DENİZLİ BAROSU
18	81844	SİNEM	DURA	23/10/2025	BURSA BAROSU
19	83210	KÜBRA	ÇAKIR	23/10/2025	TEKİRDAĞ BAROSU
20	97551	EMRULLAH	SAĞLAM	23/10/2025	MARDİN BAROSU
21	97957	FATMA SELİN	METİN	23/10/2025	KONYA BAROSU
22	30761	ARZU	GÜNEŞ	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
23	47092	ŞÜKRÜ ORBAY	GÜLER	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
24	84556	ASILKAN	SEVEN	23/10/2025	BURSA BAROSU
25	52654	YUSUF ERDEM	MİRHANOGULLARI	23/10/2025	ANTALYA BAROSU
26	28989	ESRA	BAYGIN	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
27	85534	CANSU	ŞAHİN	23/10/2025	KARAMAN BAROSU
28	97467	GÖKÇEN	ORAL	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
29	64678	ŞÜKRAN	DAKOĞLU	23/10/2025	ANKARA BAROSU
30	55413	SERCAN	KARAMAN	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
31	64135	CEYDA	KIRIK	23/10/2025	SAKARYA BAROSU
32	92916	ÖMER FARUK	YÜCEL	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
33	92603	MUHAMMED H.	GÜLTEKİN	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
34	61958	GİZEM	GÜREŞEN KALÇIN	23/10/2025	İZMİR BAROSU
35	95863	VOLKAN	BAYRAKTAR	23/10/2025	ANTALYA BAROSU
36	94301	BERKAY EREN	YILDIKO	23/10/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
37	72514	YAĞMUR	BIYIKLI	23/10/2025	TEKİRDAĞ BAROSU
38	97629	ÜMMÜ R.	KILIÇ	23/10/2025	MERSİN BAROSU
39	91147	HEDİYE	DEMİR	23/10/2025	MARDİN BAROSU

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi	Nakil Baro
40	37880	NURŞEN	AŞKADAR	30/10/2025	İZMİR BAROSU
41	64130	KARDELEN	TAŞDEMİR	30/10/2025	AĞRI BAROSU
42	98067	OZAN	TARHAN	30/10/2025	İZMİR BAROSU
43	96068	İPEK	KARAKURUM	30/10/2025	MUĞLA BAROSU
44	81499	İPEK BERİKA	AKAY	30/10/2025	KAHRAMANMARAŞ BAROSU
45	95879	AYŞENUR	KAYA	30/10/2025	TEKİRDAĞ BAROSU
46	75752	MERVE	ŞAHİN	30/10/2025	NEVŞEHİR BAROSU
47	59818	IŞIL	ÇELİK	30/10/2025	ANKARA BAROSU
48	88599	AYSİMA	ÇOLAK	30/10/2025	ANKARA BAROSU
49	72190	EMİNE	UMAZ	30/10/2025	ŞANLIURFA BAROSU
50	48673	SELİN	AYGÜNEY	30/10/2025	ANKARA BAROSU
51	88373	ALİ EFE	DEMİRAL	06/11/2025	İZMİR BAROSU
52	75531	NECATİ	ATÇEKEN	06/11/2025	KARAMAN BAROSU
53	63561	ÖZGE	DEMİREL	06/11/2025	KARAMAN BAROSU
54	84519	MUHAMMED F.	TALU	06/11/2025	İZMİR BAROSU
55	83007	MERT	KOYUN	06/11/2025	MALATYA BAROSU
56	61249	AHMET MESUT	YURT	06/11/2025	KIRIKKALE BAROSU
57	80307	HAFSA NUR	OSMANİ	06/11/2025	ANTALYA BAROSU
58	80170	HURİ SERRA	ÖZKAN	06/11/2025	ANTALYA BAROSU
59	95253	ASENA	YAĞMUR	06/11/2025	YALOVA BAROSU
60	85585	AYBÜKE	ÖZDEMİR	06/11/2025	ANKARA BAROSU
61	73814	ENGİN	YÜCE	06/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
62	41595	İSMAİL UMUT	KAMER	06/11/2025	BALIKESİR BAROSU
63	54502	FİRuze	GİRGİN	06/11/2025	İZMİR BAROSU
64	74442	MUHAMMED E.	YÜNGÜL	06/11/2025	KIRKLARELİ BAROSU
65	93466	ONUR	DEVECİ	06/11/2025	ANTALYA BAROSU
66	70706	BURCU	YAGINLI	06/11/2025	ARTVİN BAROSU
67	52941	HÜLYA	HASIRCI	06/11/2025	MERSİN BAROSU
68	69708	YAĞMUR	AKER	06/11/2025	BALIKESİR BAROSU
69	88596	BEYZA NUR	ÇAKMAK	13/11/2025	SAMSUN BAROSU
70	86538	ZEHRA	DURMUŞ	13/11/2025	ANKARA BAROSU
71	63208	ERVİN	ÖZLEM	13/11/2025	BURSA BAROSU
72	61468	CEREN	ATEŞER	13/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
73	98458	ZEYNEP İREM	TEKİN	13/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
74	21510	ŞENOL	AKALTUN	13/11/2025	BURSA BAROSU
75	97716	MUHAMMED E.	BACIK	13/11/2025	BURSA BAROSU
76	62937	MUSTAFA B.	DAŞTAN	13/11/2025	ÇANAKKALE BAROSU
77	69965	BÜŞRA	TATOĞLU	13/11/2025	ZONGULDAK BAROSU

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi	Nakil Baro
78	95989	ZEYNEP Y.	SEVİNDİK	13/11/2025	ADANA BAROSU
79	74155	BENGİ GÜHER	ÇETİN	13/11/2025	DIYARBAKIR BAROSU
80	94516	ABDULLAH	DOĞAN	13/11/2025	ŞANLIURFA BAROSU
81	37727	İLTAN	EKMEKÇİOĞLU	13/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
82	68157	NEHİR	ESİNOĞLU YILMAZ	13/11/2025	BURSA BAROSU
83	91193	OĞUZHAN	KAYACAN	13/11/2025	ISPARTA BAROSU
84	90550	DAMLA	KORKUSUZ	13/11/2025	İZMİR BAROSU
85	50322	HALİL	AKBAŞ	13/11/2025	DENİZLİ BAROSU
86	65018	BURAK CAN	ŞANSAL	13/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
87	79672	DİLEK	TAŞ DELİCE	13/11/2025	GİRESUN BAROSU
88	91345	ZİLAN	ULAŞ	13/11/2025	MARDİN BAROSU
89	97255	ALPER YASİN	SEYHAN	20/11/2025	GAZİANTEP BAROSU
90	85946	MERVE	SELÇUK	20/11/2025	AĞRI BAROSU
91	84858	BENGİ	BAŞKILIÇ	20/11/2025	HATAY BAROSU
92	84335	RÜMEYSA	GİDİŞ	20/11/2025	KAYSERİ BAROSU
93	97998	NUR SEDA	MIZRAK	20/11/2025	KONYA BAROSU
94	96167	MUSTAFA	MARANGOZOĞLU	20/11/2025	HATAY BAROSU
95	73651	ÖZGE	SAATÇİ	20/11/2025	SAKARYA BAROSU
96	44490	ÖZEN ÖZGE	DAYANIKLI	20/11/2025	ŞIRNAK BAROSU
97	90079	TALHA KAĞAN	YILDIZ	20/11/2025	ÇANAKKALE BAROSU
98	88013	SEHER	ŞAHİN	27/11/2025	KÜTAHYA BAROSU
99	43290	ESMA	ÖZOĞLU	27/11/2025	ADANA BAROSU
100	86535	EMEL ASLI	ŞİMŞEK	27/11/2025	DENİZLİ BAROSU
101	47314	SALIHA AYBIKE	GÖÇEN	27/11/2025	KIRŞEHİR BAROSU
102	61597	TUĞÇE	DURGUN	27/11/2025	DIYARBAKIR BAROSU
103	46619	ZEYNEP BİLGE	PARLAK BAHTİYAR	27/11/2025	SAMSUN BAROSU
104	60460	NAZLICAN	GÖRİŞ	27/11/2025	EDİRNE BAROSU
105	44745	FERİT	ALGAN	27/11/2025	İZMİR BAROSU
106	98470	MUHAMMED B.	ÇAĞLA	27/11/2025	KONYA BAROSU
107	98156	FATMA NUR	CELEP	27/11/2025	SAMSUN BAROSU
108	59340	HALİT	YILDIRIM	27/11/2025	KÜTAHYA BAROSU
109	75711	BARİŞ	HEZER	27/11/2025	VAN BAROSU
110	97304	İBRAHİM SİNA	LÖK	27/11/2025	GAZİANTEP BAROSU
111	96437	DAMLA	LİMAN	27/11/2025	BURSA BAROSU
112	95846	NURÇİN	BALPETEK	27/11/2025	BURSA BAROSU
113	73204	ŞEYMA MERVE	BİTİK	27/11/2025	ANKARA 2 NOLU BAROSU
114	94479	ALP EREN	GÖLEÇ	27/11/2025	KARAMAN BAROSU
115	94417	EYLÜL C.	ÖZÇEP	27/11/2025	MERSİN BAROSU
116	94164	FATİH BERAT	AKIN	27/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi	Nakil Baro
117	93712	BETÜL	KÜÇÜK	27/11/2025	SAKARYA BAROSU
118	92996	HÜSEYİN	DURMAZ	27/11/2025	MANİSA BAROSU
119	92497	SEDAT	GÖKCE	27/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
120	98680	METİN	ÇETİNKAYA	27/11/2025	OSMANİYE BAROSU
121	91676	İNCİ	KARAKAŞ	27/11/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
122	91587	ESMA	ATAR	27/11/2025	ADYAMAN BAROSU
123	49000	GÜLEY	BOR	27/11/2025	İZMİR BAROSU
124	64723	BEKİR	ARPAÖZÜ	27/11/2025	AFYONKARAHİSAR BAROSU
125	35828	DİCLE	YILDIZ	27/11/2025	BALIKESİR BAROSU
126	89632	YUSUF	DURAL	04/12/2025	ELAZIĞ BAROSU
127	48740	ERDEM	AKÇAY	04/12/2025	İZMİR BAROSU
128	64101	SULTAN MİNA	ŞAHİN	04/12/2025	KOCAELİ BAROSU
129	86281	SÜMEYYE B.	İŞLEK	04/12/2025	ANTALYA BAROSU
130	34747	BURCU	KARATAŞ KAN	04/12/2025	MUĞLA BAROSU
131	82912	SEFA	SEKİLİ	04/12/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
132	81250	AHMET	APAÇIK	04/12/2025	KONYA BAROSU
133	60852	EZGİ	POLAT	04/12/2025	ANTALYA BAROSU
134	34161	ERTUĞRUL	VARLIK	04/12/2025	BALIKESİR BAROSU
135	97762	MEVLÜT	ÇOBANER	04/12/2025	ANTALYA BAROSU
136	44185	İLAYDA	ARSLAN	04/12/2025	RİZE BAROSU
137	78971	HABİBE AYÇA	YANIK	04/12/2025	OSMANİYE BAROSU
138	97595	MELİKE BEYZA	AY	04/12/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
139	58412	FEYZA	LAFCI	04/12/2025	ADANA BAROSU
140	97183	ELİF	AKBAL	04/12/2025	İZMİR BAROSU
141	96118	SENA	TUYAN	04/12/2025	MUĞLA BAROSU
142	95840	EDA	ÇEVİK	04/12/2025	MUĞLA BAROSU
143	94746	ZEYNEP YAREN	DURAN	04/12/2025	YOZGAT BAROSU
144	94203	ZEHRA	ARSU	04/12/2025	SİVAS BAROSU
145	71433	RABİA	DAĞCI	04/12/2025	MUĞLA BAROSU
146	71007	MÜSLÜM	KILIÇ	04/12/2025	MARDİN BAROSU
147	15094	TÜLİN	TÜRKOĞLU	04/12/2025	İZMİR BAROSU
148	90506	SUDENUR	AYAS	04/12/2025	ANTALYA BAROSU
149	21621	EMİNE SİBEL	KILIÇ	04/12/2025	HATAY BAROSU
150	29360	GÖKHAN	AYDIN	04/12/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
151	59382	ABDİ FATİH	EŞKİ	08/12/2025	KİLİS BAROSU
152	88763	BEYZA	TEYYARE	11/12/2025	ADANA BAROSU
153	87689	MUSA	BIYIK	11/12/2025	ORDU BAROSU
154	63678	ÖZNUR	GÜRDAL AKKESE	11/12/2025	KONYA BAROSU
155	84591	YUSUF	TOPAL	11/12/2025	AFYONKARAHİSAR BAROSU

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi	Nakil Baro
156	28661	SEYİT	SÖNMEZ	11/12/2025	KAHRAMANMARAŞ BAROSU
157	98777	MUHAMMED	TURAN	11/12/2025	MARDİN BAROSU
158	98263	NAZLI CAN	KELEŞ	11/12/2025	TRABZON BAROSU
159	97627	SAMET	SARIOĞLU	11/12/2025	YOZGAT BAROSU
160	78584	YAĞIZALP	KIRCA	11/12/2025	ORDU BAROSU
161	97479	YAĞMUR	ÇELİK	11/12/2025	AKSARAY BAROSU
162	57119	ÇİĞDEM	ALTIN	11/12/2025	KIRKLARELİ BAROSU
163	72989	BÜŞRA	ŞEN	11/12/2025	ANTALYA BAROSU
164	94067	İPEK	KAPLAN	11/12/2025	AYDIN BAROSU
165	70342	BERKAY	ÜNEL	11/12/2025	BURSA BAROSU
166	29941	MELEK	KARA	11/12/2025	ERZİNCAN BAROSU
167	92180	BERRE	ŞAHİN	11/12/2025	GİRESUN BAROSU
168	16186	SAFİYE	VARDARLI	11/12/2025	MANİSA BAROSU
169	35459	BİLGE	ATLI	18/12/2025	BURSA BAROSU
170	47358	MUSTAFA	TOPAL	18/12/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
171	34808	HALE	KARAGÜLLE D.	18/12/2025	İZMİR BAROSU
172	83236	EMRE	KAÇAR	18/12/2025	BURSA BAROSU
173	80777	ONUR	GÜRSOY	18/12/2025	İZMİR BAROSU
174	60513	DUYGU	ŞENOL	18/12/2025	SİNOP BAROSU
175	79998	HÜSEYİN O.	AYTUÇ	18/12/2025	ADANA BAROSU
176	79780	ABDULLAH E.	DEMİR	18/12/2025	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU
177	79115	BATUHAN	AYAN	18/12/2025	TEKİRDAĞ BAROSU
178	79101	ECE MERVE	KARACA	18/12/2025	RİZE BAROSU
179	79033	ŞÜKRÜ CAN	GÖKSU	18/12/2025	ANTALYA BAROSU
180	31030	ADEM	AK	18/12/2025	SAMSUN BAROSU
181	75135	EBRU	KÖSE KÜÇÜKGİL	18/12/2025	İZMİR BAROSU
182	73649	HANDE	ALBAYRAK KAHYA	18/12/2025	SAMSUN BAROSU
183	94147	ALEYNA	KULA	18/12/2025	İZMİR BAROSU
184	93311	ÇİĞDEM	KÜÇÜKYAVUZ	18/12/2025	KARAMAN BAROSU
185	91863	BEDİRHAN	YILMAZ	18/12/2025	SAMSUN BAROSU
186	68828	ASLIHAN	EVCİL	18/12/2025	ANTALYA BAROSU
187	51703	BERK	ARIKAN	18/12/2025	KOCAELİ BAROSU
188	65720	TALHA	YILMAZ	18/12/2025	ÇANKIRI BAROSU
189	89905	LEVENT	HOPAÇ	18/12/2025	SAMSUN BAROSU
190	89653	BİLGEÇAN	CANTİMUR	18/12/2025	KOCAELİ BAROSU

AYRILMALAR

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
1	18829	SALİH	KOTAN	20/10/2025
2	75158	KEZBAN	ÇITAK	30/10/2025
3	97382	ABDULBAKİ	ŞAHİNKAYA	03/11/2025
4	75617	MERVE	ÖZKAN	10/11/2025
5	98609	ALİ MELİH	KÖKSAL	10/11/2025
6	63687	GÜNEŞ	KÖKSAL	10/11/2025
7	58518	DOĞUCAN	GOSTUVAR	10/11/2025
8	81762	ARZU	RONA	17/11/2025
9	93161	ENDER	KİBİROĞLU	27/11/2025
10	11752	EROL	ÇOLAK	08/12/2025
11	82171	UĞURALP	DİLEK	08/12/2025
12	59528	İRFAN ONUR	KOÇAK	08/12/2025
13	84549	AHMET EGE	TOVKA	08/12/2025
14	50352	ARİF HAKAN	TÜZER	08/12/2025
15	64900	HÜLYA	SEYİDOĞLU	08/12/2025
16	14498	SEVİNÇ	ŞENATA	08/12/2025
17	84800	BEYZA	ATAY	08/12/2025
18	45744	SINAN	OĞUZ	08/12/2025
19	21036	FİGEN	GÜNAYDIN	11/12/2025
20	58277	ASLI	KOÇAK KALDIRIM	11/12/2025
21	7062	MEHMET FİKRET	ORAL	18/12/2025
22	25228	FATMA	KALYONCU	18/12/2025

KAVRAM DİZİNİ

KAVRAM DİZİNİ

A

ALT İŞVEREN	141
ARALIKLI ÇALIŞMA	163
ARALIKLI ÇALIŞMADA BİR DÖNEME İLİŞKİN KIDEM TAZMİNATININ EKSİK ÖDENMESİ	163
ASIL İŞVEREN	141
AY m. 13 ve 16'ya AYKIRILIK SORUNU	141
AYRI GÜN TALEBİ OLMASINA RAĞMEN DURUŞMADA SÖZLÜ YARGILAMANIN SONLANDIRILMASI	155

B

BANKANIN AĞIRLAŞTIRILMIŞ ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ	147
---	-----

C

CEZAEVİNDE BULUNAN BORÇLUYA YAPILAN TEBLİGAT	182
--	-----

D

DAHA ÖNCE KESİNLEŞEN DAVADA İNANÇLI İŞLEM İDDİASININ DEĞERLENDİRİLMEMİŞ OLMASI 150	
DAVA DİLEKÇESİNİN UYAP'A KAYDEDİLDİĞİ TARİH	157
DAVA VEYA İCRA TAKİBİNDEN ÖNCE ÖDEME	180
DAVA YİĞİLMASI 174	
DENKLEŞTİRME METODUNUN KULLANILMASI 174	

E

EKSİK ÖDEME OLAN DÖNEM BAKIMINDAN TASFİYEDEN SÖZ EDİLEMEYECEĞİ 163	
ELDE EDİLEN KAZANCIN GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI YA DA TİCARİ KAZANÇ SAYILIP SAYILMAYACAĞI	201
ELE GEÇEN MADDENİN SANIKLA İLLİYETİNİN NET OLARAK BELİRLENEMEMESİ 192	
ELEKTRONİK ORTAMDA AÇILAN DAVA	157
EMEKLİLİK SONRASI AYNI İŞ YERİNDE ÇALIŞMAYA DEVAM EDİLMESİ	163

F

FARKLI ZABIT KATİBİ TARAFINDAN İMZALANMASI	192
FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİNİN ÖDENMEMİŞ OLMASI	163

G

GÜNLÜK, HAFTALIK, AYLIK KİRALAMA	201
--	-----

H

HAKLI NEDENLE FESİH VE KIDEM TAZMİNATI TALEBİ	163
HUKUKA AYKIRI DELİL	194

I

İHTARA SÜRESİNDE İTİRAZ EDİLMESİ	182
İHTİRAZİ KAYIT BULUNMAMASI	180
İLETİŞİMİN TESBİTİ KARARINDA AÇIK KİMLİK BİLGİLERİ BİLİNER SANIK	194
İLK FESİH TARİHİNDEKİ ÖDEMELERİN AVANS NİTELİĞİNDE OLMAMASI	161
İLK FESİH TARİHİNDE ÖDENEN KIDEM VE İHBAR TAZMİNATI	161
İNANÇLI İŞLEM VE HİLE NEDENİNE DAYALI TAPU İPTAL TALEBİ	150
İNTERNET/MOBİL BANKACILIKTA USULSÜZ EFT/HAVALE	147
İPOTEĞİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUYLA İCRA TAKİBİ	182
İŞÇİNİN ARABULUCULUK BAŞVURURNDA ASIL İŞVEREN VE ALT İŞVERENE BAŞVURU ZORUNLULUĞU	141
İŞE BAŞLATMAMANIN FESİH KABUL EDİLMESİ	161
İŞE İADE DAVASI AÇILMASINDA ARABULUCULUK ŞARTI	141
İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI	174
İŞVEREN İLE DAVALI ŞİRKET ARASINDA ORGANİK BAĞ BULUNMASI	169
İTİRAZ TARİHİNİN TEBLİĞ TARİHİ SAYILMASI	182

K

KANUN YARARINA BOZMA	157
KIDEM TAZMİNATI ALACAĞI	180
KIDEM TAZMİNATINDA FAİZ TALEBİ ve FESİH TARİHİNDEN SONRA ÖDEME	180
KISA KARAR VE GEREKÇELİ KARAR	192

KOVUŞTURMA AŞAMASINDA TANIKLIKTAN ÇEKİNME HAKKININ KULLANILMASI	190
--	-----

M

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT	174
MECBURİ DAVA ARKADAŞI DAVALILARDAN BİRİ HAKKINDA DAVADAN FERAGAT EDİLMESİ	188
MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI	169, 188
MÜTERAFİK KUSURUN BANKA TARAFINDAN İSPATI	147

S

SİGORTA BAŞLANGICI İLE HİZMET TESPİTİ DAVASI	169
SORUŞTURMA İFADESİNİN HÜKME ESAS ALINMAYACAĞI	190
SÖZLÜ YARGILAMA	155
SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN AYRI BİR GÜN BELİRLENMEMESİ	150
SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN AYRI BİR DURUŞMA GÜNÜ TALEBİ OLMASI	155
ŞÜPHELİ İŞLEM	147

T

TAHKİKATIN BİTTİĞİ TEFHİM EDİLDİKTEN SONRA TARAFLARA SÖZLÜ YARGILAMA İÇİN TALEPLERİNİN SORULMASI	150
TANIKLIKTAN ÇEKİNME HAKKI OLAN KİŞİNİN SORUŞTURMADAKİ İFADESİ	190
TAPU KAYDININ İPTALİ VE TESCİL İSTEMİ	188
TERDİTLİ DAVA	188
TEYİT ALINMADAN İŞLEM	147
TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN MANEVİ TAZMİNATA KARAR VERİP VEREMEYECEĞİ	159

U

USULİ MÜKTESEP HAK	174
UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ	159
UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ YAPMA SUÇU	192

Z

ZAMANAŞIMINA UĞRAMIŞ OLSA DAHİ ÖDENMEYEN FAZLA ÇALIŞMA VD İŞÇİLİK ALACAĞI BULUNUP BULUNMADIĞI	163
--	-----

